

281

Acc No.	5989C
Class No.	A-77
Book No.	153 D

119/9

S. 5. 5. 2/2

మండ్రి బుక్ షాప్
మల్లం బజార్, హైదరాబాద్

A. B. H.
D. H. 3-00
R. 3-00

శ్రీ శివాయ గురవే నమః. Acc. 5949

ద్రావిడ కథామృతము

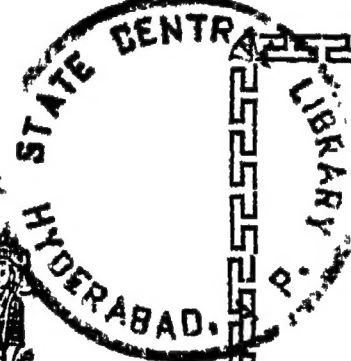
అరణ్యకాండము.

Checked
1987

Checked - 1963

బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి వేంకటప్పయ్య శాస్త్రిగారిచే

రచియింపఁబడి

వారి పుత్రుఁడగు
రాఘవనాథాయన శాస్త్రిగారిచే
ప్రకటింపఁబడియె.

నిడుబ్రోలు :

తాతా ముద్రాక్షరశాల యందు

ముద్రితము.

సర్వస్వామ్యసంకలితము.

1935 .

[వేల రు 3-0-0

ని వే ది క .

—e—

- క॥ తతరామకథామృతమునఁ, దృతీయమగుసంపుటంబి ♦ దియునొగిముద్రా
పితమయ్యెదీననన్మ, త్పితృపాదుల చిత్తమునకుఁ ♦ దృష్టికలుగుతన్. ౧
- క॥ కాలస్థిఁబట్టియునే, నీలోనొనరించినట్టి ♦ ఋణమటులుంటన్
నాలుగవుసంపుటమ్మున, కాలస్యమ్ముగునునాలు ♦ గైదునెలలొగిన్. 3
- క॥ మీతఁజీదోడ్పడియెదమని, నాతరమునఁదప్పకున్న ♦ నరవరులనునే
నీతూరిసంపుటమ్మున, ఖ్యాతులనొనరింతువిడుతు ♦ నవములగొడవల్. ౪
- క॥ సత్యప్రతిజ్ఞఁడనయని, యత్యయమేనాఁడులేని ♦ యచ్చటుజేరన్
బ్రత్యయమునమెట్టెక్కుమ, పత్యముఁగనినట్టిఫలముఁ ♦ బడయుముతండ్రి. ౧
- క॥ కృతిపతిపరమేశానుఁడు, కృతివర్ణితయశులుజాన ♦ కీరఘనాథుల్
కృతిహేతువులలశివులుం, గృతికర్తజనకుఁడునన్నుఁ ♦ గృతిజేయరెటుల్. ౫

ఇట్లు,

తాడేసల్లి రాఘవనారాయణశాస్త్రి.

ఉ॥ ఆదిమకాండమంతమగు నంతకు నెంతయొసంతసంబున
స్మీదగు భాతికాకృతియ నేత్రసుపర్వమొనర్చుచుండె నీ
మీఁదటికాండముల్భవదమేయశరీరము భావబద్ధమ
ర్యాదముఁజూపునింకఁగృత రామకథామృత సద్గురూత్తమా.

శిష్యుఁడు,

పరిమి వెంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
చందవోలు.

—♦—

విషయసూచిక.

—0—

పుట	
1	శ్రీరాముడగ స్త్యభాత యనుజ్ఞగొని యరుగు చుండ సుతీక్ష్ణుడగ స్త్యచరితంబు జెప్పట
2	వింధ్యవారణము
3	వాతాపీల్వలుల నగస్త్వండు పొడవడంగించుట
4	అగస్త్యశ్రమవర్ణనము
5	సుతీక్ష్ణుడగ స్త్యనకు శ్రీరామాగమనవార్త జెప్పట
6	అగస్త్వండు శ్రీరాము నెదుర్కొనుట
7	అగస్త్వండు భోజనాద్యనంతరము శ్రీరాముని తత్వము బ్రకటించుట
8	అగస్త్వండు శ్రీరామునకు దివ్యశరచాపాసిశరధ లాసంగి రాక్షససంహారముం గూర్చి బోధించుట
9	శ్రీరాముడగ స్త్యమాని వీడ్కొనుట
10	శ్రీరాముడు పంచవటికేగుట
11	జటాయువు వృత్తాంతము
12	అరుణగరుడోపాఖ్యానము
13	శ్రీరాముడు జటాయువు సాయమంగీక రించుట
14	శ్రీరాముడు పర్ణశాలనిర్మింప లక్ష్మణున కాజ్ఞయిచ్చుట
15	లక్ష్మణుండు నిర్మించిన పర్ణశాలం గాంచి సీతా రాము లానందించుట
16	హేమంతర్తువర్ణనము
17	లక్ష్మణుండు భరతుగుణములనన్నతో జెప్పట
18	శ్రీరాముడు లక్ష్మణునితో గైకను నిందింప వలదని చెప్పట
19	లక్ష్మణుండు తత్వోపదేశంబు నేయుమని శ్రీ రాము బ్రార్థించుట
20	శ్రీరాముడు లక్ష్మణునకు దత్వోపదేశంబు నేయుట
21	లక్ష్మణుండును సీతయు రాముని తత్వోపదేశం బున కానందించుట
22	శూర్పణఖాగమనము
23	శూర్పణఖ రామునిజూచి తలపోతలకు జొచ్చుట
24	శ్రీరాముడగ స్త్యదర్శనార్థమరుగుచు దోవలో దహ్మితను దర్శించుట

శూర్పణఖ రాముని వృత్తాంతమడుగుట	48
రాముడు శూర్పణఖతోఁ దనవృత్తాంతము నెప్పుట	49
శూర్పణఖ రామునితోఁ దనవృత్తాంతముఁ జెప్పి తన్నుఁ జేకొనుమనట	50
శూర్పణఖ లక్ష్మణుఁడేరి వలుకుట	51
శూర్పణఖ సీతను మ్రింగఁబోవుట	52
రామాజ్ఞచే లక్ష్మణుఁడు శూర్పణఖ ముక్కుఁ జెవులుఁగోయుట	53
శూర్పణఖ ఖరాసురుఁడేరి విలపించుట	54
శూర్పణఖ మొఱవిని ఖరుఁడు సుతీక్ష్ణుడుల రామలక్ష్మణులపైఁ బంచుట	55
సుతీక్ష్ణుడులు రామునితోఁబోరి చచ్చుట	56
శూర్పణఖ మరల ఖరాసురుఁడేరి మొతుకొనుట	57
ఖరాసురుఁడు పదునాల్గువేల రథికులతో రాము నిపై దాడివేసెనుట	58
ఖరునకు దుర్నిమి త్తంబులు దోచుట	59
ఖరుఁడు మంతులతో బీరములాడుట	60
శుభశకునములఁగొని రాముఁడానయిడ లక్ష్మ ణుఁడు సీతారక్షణమున కరుగుట	61
ఖరుఁడు సైన్యములతోగూడ నొక్కట రాముపైఁ బడుట	62
రాముఁడు రాక్షససైన్యములఁ జించి చెండా డుట	63
దూషణుఁడు సేనల కభయమొసఁగి రామునితోఁ బోరి చచ్చుట	64
ఖరుఁడుదూషణు చావునకు వగచి సేనానాయకులఁ బన్నిద్రఱఁ బురికొల్పుట	65
త్రిశీర్షుఁడు రామునితోఁ బోరాడి మడియుట	66
ఖరాసుర యుద్ధము	67
శ్రీరామ ఖరాసుర సంవాదము	68
రామాస్త్రము ఖరాసురు దహించుట	68
మునులు వేల్పులు రామునిఁ గొనియాడుట	77
స్వాశ్రమ మెనసిన రాముసీతయు లక్ష్మణుఁడు నుచితముగ సేవించుకొనుట	77
అకంపనుఁడు లంకకరిగి రావణునితో జనస్థాన వృత్తాంతము నెప్పుట	78
రావణుఁడు రామునెదుర్కొననెంచ నకంపనుఁడు వారించి యుపాయము నెప్పుట	79

శూర్పణఖ రావణు మాలనాడుట	81
రావణుండడుగ శూర్పణఖ రాముని పరాక్రమం బెఱిగించుట	83
రావణుఁడు మంత్రాలోచన మొంటిగఁ జేయుట	85
రావణుఁడు జనస్థానమునకుఁ బ్రయాణమగుట	86
రావణుఁడు మారీచాశ్రమమునకేగి వాసిసహా యముఁగోరుట	87
మారీచుఁడు రావణునకు హితములు నెప్పుట	88
రావణుఁడు మారీచుని గోపించి పలుకుట	93
మారీచుని చిగురుమాటలు	94
సీతారామసంవాదము	95
మాయలేడి సీతకుఁ గన్పడుట	97
సీతమాయామృగముం గాంచి రామలక్ష్మణులం బిలుచుట	99
లక్ష్మణుఁడు మృగమును రాక్షసమాయగా నిరూ పించుట	100
సీతారాముని మృగార్థమై ప్రార్థించుట	100
రాముఁడు లక్ష్మణునితో మాటలాడుట	100
రాముఁడు లక్ష్మణునొప్పించి మృగమువెంటఁ జనుట	101
మాయామృగమరణము	102
సీత మాయాహరిణము వాక్కునకులికి లక్ష్మ ణునితో మాటలాడుట	103
లక్ష్మణుఁడు సీతకుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చుట	103
సీత లక్ష్మణుని దూరుట	103
లక్ష్మణుఁడు సీతతో తననిగ్దోషత విన్న వించుట	104
లక్ష్మణుఁడు రామునికొఱకేగ రావణుఁడు సీతాసమీపమునకు వచ్చుట	105
సీత భిక్షరూపుఁడైన రావణు గౌరవించి తత్ప్ర శ్నములకుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చుట	108
రావణుఁడు నిజరూపముఁజూపి సీతంగోరుట	109
సీత రావణుని దూరుట	110
రావణుఁడు సీతంజంకించి పృగల్భములు పలుకుట	111
సీత మరల బగుసములగు మాటల నాతనిమదిఁ గలఁచుట	131

పుట	పుట
రావణుడు సీతంబెదరించి మూర్ఛిల్లినప్పుడామెం	శ్రీరాముడు లక్ష్మణునిరాక నూహించుట 137
గొనిచునుట 114	రామచంద్రుడు లక్ష్మణుని సీతనుగూర్చి
సీత ఘోషిల్లుట 115	ప్రశ్నించుట 137
సీత తోవలో జటాయువుంగని తనయవస్థ	లక్ష్మణుడు శ్రీరాముని ప్రశ్నమునకు సమా
దెల్పుట 116	ధానముఁ జెప్పట 135
జటాయువు రావణుని నిందించి పలుకుట 117	రాముడు సీతను బరణాలయందు నెమరుకుట 139
జటాయువు రావణుతోఁ బోరుట 119	లక్ష్మణుడు రామునకు ధైర్యముఁ బురికొల్పుట 145
రావణునిరథముం బరికరముంగూర్చి ధనువుల	శ్రీరాముడు సీతావియోగావస్థం బ్రదర్శించుట ,,
విజిచి జటాయువు విక్రమించుట 120	శ్రీరాముని కొద్దావేశము 150
జటాయువు రావణు నొడలెల్ల జించి చీకాకు	లక్ష్మణుడు రాముని తీవ్రత నివారించుట 151
పలుచుట 121	జటాయువు శ్రీరామునిచే మోక్షముం బడ
రావణుని చంద్రహాసముచే జటాయువు	యుట 153
కూలుట 122	జటాయువు శ్రీరాముని నుతించుట 156
సీత జటాయువుంగూర్చి వగచి బంధువులందలంచి	రామలక్ష్మణులు జనస్థానముదాటి తిరిగి సీత
విలపించుట 122	నన్వేషించుట 152
సీత దుఃఖాతురయై రావణు దురాగతమును	మతంగాశ్రమమార్గమున లక్ష్మణుడయోముఖిని
నిందించుట 125	బరాభవించుట ,,
సీత ఋశ్యమూకముననున్న వానరులఁగని తన	కబంధవధ 159
సామ్మలమాట వైచుట 127	కబంధుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతము 162
రావణుడు లంకకేగి సీతకుఁ గాపువెట్టి యందఱఁ	శ్రీరాముడు కబంధునకు వరములాసఁగుట 167
గట్టడి నేయుట ,,	కబంధుడు శ్రీరామునకు మార్గమునెప్పుట ,,
రావణాజ్ఞాపై యెనమందురక్కసులు జన	రామలక్ష్మణులు శబరియాశ్రమంబు జేరుట 169
స్థానమున కరుగుట 128	శబరి రామలక్ష్మణుల నేవించుట 170
రావణుడు సీతననునయింపబోవుట ,,	శ్రీరాముడు శబరికి భక్తిమార్గముం జెప్పుట 172
సీత రావణు ననాదరించి గడ్డి యడ్డమునేసి	శబరి రామలక్ష్మణులకు మతంగాశ్రమ ప్రదేశం
పలుకుట 130	బుల నూపుట 173
రావణుడు సీతకు నొకయేడు గడువిచ్చించుట 132	శబరి యగ్నిప్రవేశము నేయుట 174
రావణాజ్ఞచే రాక్షసాంగనలు సీతనకోకవనిం	రామలక్ష్మణులు కుభనిమిత్రముల కలరుచు
జేర్చుట 133	పంపం జేరబోవుట
సీత వ్రతనియమములు ,,	

శుద్ధా శుద్ధ పత్రిక.

—0—

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
1	10	చుల్క	చుల
8	5	వెడ	లెడ
"	24	నావు	నీవు
9	16	నెక్కును	నెక్కును
15	28	యవ్ర	యమవ్ర
"	29	వవ	వన
16	25	దయ్య	దయ్య
17	30	యుసే	యుసే
29	27	విశ్వ	విశ్వ
36	8	బువ్ర	బు(బ్ర)
39	15	పూజా	పూజా
44	8	బిదన	బిదప
46	28	సూఖా	సుఖా
51	19	నెమ్మె	నెమ్మె
53	26	పూఱు	పూఱ
56	25	అత	ఆత
65	20	కంజ	కజ
71	15	బంత	బంతం
79	21	గచ	కచ
"	"	కమ	గమ
104	26	నిశ్చ	నిశ్చి
110	2	లశు	లకు
"	20	దనవు	దనువు
151	30	ముజ	ముజ్జ
157	6	కొ	కొల
148	19	వక్ర	వక్ర

ప్రకటన.

— 0 —

శ్రీరామకథామృతగ్రంథమాల.

ఇందు శ్రీరామకథామృతమును గ్రంథరాజము ప్రధానమగుట దీనికీనామ ధేయముకలిగెను. తద్గ్రంథరాజము వాల్మీకి రామాయణమెల్ల గ్రహించి యధ్యాత్మ రామాయణానుసరణమున శ్రీరామునియందుఁ బరతత్వమును సమర్థింపుచు భక్త్యా వేశము శ్రావక శ్రోతృజనంబులకు మిగులనుట్టిపడ ప్రాచీనకవిత్వఫక్కికతోఁ బ్రణయింపబడియె. నయ్యది ప్రశస్తములైన పత్రములమీఁద ముద్రించి యయిదు సంపుటములుగ నేర్పరుపబడుచున్నది.

ఆగ్రంథముతోడ మఱికోన్ని తత్కవికృతములగు కృతులును నిఁకఁగొన్ని తత్పుత్ర విరచితములును మొత్తము పదిపొత్తము లీగ్రంథమాలయందు వెలువడును.

ఇరువదిరూప్యములు గ్రంథద్విత్యచేఁగాని గ్రంథోద్ధరణబుద్ధిచేఁగాని సమర్పించువారలకుఁ బైగ్రంథమాలయందు ముద్రితములగు పొత్తములెల్లఁ బ్రత్యర్థితములగును. కేవలప్రధానగ్రంథమును మాత్రమేక్షించినఁ బదేనురూప్యములు మాగ్రంథమాలకు సాయమొనర్పవలయును. బుధుబద్ధుని సంగ్రహించుకొనుట యందు సాదరులయ్యెదరుగాత.

వలయువారు :—

తాడేపల్లి బాలకోటీశ్వరశాస్త్రి.

చందవోలు,

గుంటూరు మండలి.

అనికాని =

తాడేపల్లి సత్యనారాయణశాస్త్రి,

నిడుబోలు,

గుంటూరు మండలి.

అనికాని వ్రాయవలయును.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీరామకథాఽమృతము

అ రణ్య కాం డ వు.

ప్ర థ మా శ్వా స ము.

మద్భూహదారణ్యక
సీమామహిమాధ్యమాని ♦ సేవితపదవీ
భూమానందరసోజ్జ్వల
ధామాక్షరతత్వదీప ! ♦ తాత్త్వికరూపా !

౧

ఆ॥ అవధరింపు మట్టు ♦ లానతి వేడంగఁ, గూర్పఁ దొడఁరెఁ బతియుఁ ♦ గూర్చువచన
రచన దాక్షఁ దేనెఁరహి రాముచరిత మూ, తించి మేలిరుచులఁ ♦ నించుచుండ.

క॥ మహిళావతంసమా విను, మహిరాజశయాను చరిత ♦ మమృతభరిత మా
నమా మనుచు జరామృత్యువి, రహముం బొనరించు నమ్మి ♦ రహి నేవింపన్. ౩

—♦ శ్రీరాముఁ డత్రిమూర్తివల్ల సెలవుఁ గొనుట ♦—

ఉ॥ ఆమెయి నత్రిమానిమహి ♦ తాశ్రమసీమను నాఁటిరాత్రియున్
రామయుఁ దమ్ముఁడుం గొలువ ♦ రాముఁడు రాణ దలిర్ప నిల్చి సు
త్రామనుతుండు ముచ్చటలఁ దద్దయుఁ దేలుచు వారిఁ జేర్చుచున్
శ్రేముషి వొంగ వేకువయుఁ ♦ జేరఁగరాఁ గృతనిత్యకృత్యుడై.

౪

- క॥ అమ్మనిఁ గొలిచి వికాసం, బిమ్మన వెలయంగ నిలిచి ♦ యిట్లనె మహితా
ర్థమ్మనఁ గల వల నరసితిఁ, జు మ్మోవిదితాత్మ ! నీదు ♦ సూక్తులకతనన్. ౫
- ఆ॥ మానివర ! తపస్వి ♦ మండలమండితం, బై పొసంగు దండ ♦ కాటవిని వ
సింపఁ దలఁచినార ♦ మింపుమై సెల విడి, దారి సూప శిష్య ♦ తతిఁ బనుపవె. ౬
- క॥ అనిన విని యల్ల నవ్వుచు, ననఘా ! సెల విడితి మున్నె ♦ యఖిలంబునకున్
జననియు జనకుఁడు నను నడి, విని కని యనువారి కెల్ల ♦ వివరముతోడన్. ౭
- క॥ అందఱకు దారి సూపఁగ, నందితి వీలీలఁ బుట్టు ♦ వనవద్యగుణా
ముందుఁగని దారి యిది యని, యెం దెనయని చోటు దెల్పఁనిం దొకఁ డున్నే.
- ఆ॥ కా దనంగ నేల ♦ కల్యాణగుణధామ, రామ ; నిన్నుఁ బెరసి ♦ రాఁగఁ దొంటి
నోము లెన్ని గలవొ♦యామెయివా రెల్ల, వత్తు రనుచు వారివలనుఁ గాంచి. ౯
- క॥ ఆదేశ మొనఁగె నటఁజని, యాదేశముఁ జేర ననిచి ♦ యరుదెండు తదీ
యాదేశమె శ్రుతి యనెడు శ్రు, తాదేశము మఱవవలవ ♦ దని ముని గిరిజా. ౧౦
- ఆ॥ అనుమతింప వారి ♦ నందఱఁ దోడ్కొని, సామయికకలాప్ర ♦ సంగ మొలయ
నరిగి యొడయఁ డెలమిఁనామంత్రణము సేయ, నాశ్రమంబు సేరెనతఁడతఁడె.

—♦ అత్రిమహామని శిష్యుల రామునికి త్రోవఁజూపం బంపుట ♦—

- క॥ మునిశిష్యులు తోడనరా, మునిపూజితుఁ డట్లు మోద ♦ మునఁ జని యొక్కం
డనుపమవాహినిఁ గని యి, ట్లనె ననితరగుణుఁడు రాముఁ ♦ డవ్వారలతోన్. ౧౧
- ఆ॥ దీనిఁ గడచు తెఱపు♦దెలుపుఁ డియ్యాపగ, యాపగేంద్రుఁ బెరయ♦నై సమ్మద్ధి
వఱలుచున్నయది య ♦ వారణవారణ, ములకునైనఁ దెరువు ♦ మొనయరాక.
- క॥ అని పలుక వారు సంతస, మునఁ బొదలుచు లోకనాథ ; ♦ మునివంద్య; యదే
తనరెడు నొక సుదృఢ యం, దనువుగఁ గూర్చుండుఁ ♦ డాదు మవ్వలఁ జేర్పన్.
- మ॥ అన నవ్వారలు మువ్వరున్ విధిఁ బ్రయు ♦ క్తాచారులై మోడ నె
క్కిన వాచంయమచంద్రశిష్యులు ప్రిస ♦ క్తిం జేర్చి రక్కూల మా
ఘనుఁ బేర్కొన్న జనాఘ మాతెఱఁగున ♦ న్నాసంస్కృతిం దాటి యి
మ్మొనయం గాంతు రటన్న నొను నలినా ♦ క్షీ ; వారి మే లెట్టిదో. ౧౫
- క॥ కనె దావనపదమండల, మినవంశవిభూషణంబు ♦ హేలావతితోఁ
దనతమ్మునితో నటఁజని, మునివటులఁ బనిచి మోద ♦ మున జీవమణి. ౧౬

ఆ|| సూర్యమండలమ్ము ♦ సొచ్చి వెల్వడు నట్టి
మేటితేజ మచటు ♦ మేల్మి నూప
వీంత యగుచు నెగడు ♦ విధ మెఱింగిరి వారు
బ్రాహ్మలక్ష్మి యనుచుఁ ♦ బ్రథితవిభవ

—♦ రాముఁడు తాపసాశ్రమముఁ బ్రవేశించుట ♦—

సీ|| ఆశ్రావయ ముఖోక్తు ♦ లభ్యాస మొనరించి, పలుకు శుకాదుల ♦ పలుకుబడులు
నిత్యసేవాగతా ♦ నిమిషాంగనాబృంద, మంగళగీతికా ♦ మంజుమములు
బలిహోమామసంప్రతి ♦ పన్నయాజకక్లృప్త, సామవాదాత్మప్ర ♦ సాదనములు
స్వాధ్యాయగోష్ఠులఁ ♦ జర్పించు నదృష్టా, చారుల బ్రహ్మఘో ♦ వప్రసక్తు
లొక్కమొగి శ్రవణానంద ♦ మొలయఁజేయ
సత్యలోకంబె యిదియు ని ♦ స్సంశయముగ
ననుచు రాముఁడు ధనువు వి ♦ జ్యం బొనర్చి
యందుఁ జొరఁబాటె నిత్యశు ♦ ధ్ధాంతరంగ. ౧౮

ఆ|| సర్వలోకభూత ♦ జాతశరణ్యులు, కుశసమిత్ప్రశస్తి ♦ గుంభయుతలు
వేదవేదికాని ♦ విష్ణులు సంమృష్ట, శత్రురలుగఁ ♦ బర్ణశాల లొప్పె. ౧౯

క|| మ్రానికొనల నసియాడుచు, జానగు ఫలపుష్పములకుఁ ♦ జాటొనరింప
బూనినగతి యన కనియెడు, మానితవల్కలము లధిపు ♦ మలయించె నుమా!

క|| వేర ముడిఁగి యొం డొంటిం, దోరముగాఁ జెరసి తిరుగు ♦ ధూర్తమృగవశు
స్వారసికతఁ గని మెచ్చిరి, ధీరతములు వార లిమ్ము ♦ తీరని సుదతీ! ౨౦

క|| అచటి తపస్స్వాధ్యాయ, ప్రచయం బయ్యజ్ఞమూర్తి ♦ భావంబున స
ర్వచరాచర సంతుష్టిం, బచరింపం జాలు ననఁగఁ ♦ బరఁగె నురాజ్ఞీ! ౨౧

క|| మెచ్చుచు వార లెనయుచో, వచ్చిరి తాపసులు భాను ♦ వైశ్వానరభా
భ్యుచ్చయులు తా రొనర్చిరి, హెచ్చుగఁ బాద్యాదికార్చ ♦ లిందునిభాస్యా!

ఆ|| సకలలోకహితుఁడు ♦ సర్వాత్ముఁ డగు రాము
పాదపద్మములకుఁ ♦ బ్రణతు లగుచుఁ
భావకోపములు ప్ర ♦ వత్తిఁ దజ్జలము గృ
హించి రెట్టిపదవి ♦ నెంచిరొక్కొ.

౨౪

తే|| ఆంతరజ్ఞానసంపన్ను ♦ లామహాత్ము, లాహరి సమభ్యుదితు విధు ♦ నట్లు సీత
లక్ష్మిగా శేషభూతుఁగాఁ ♦ లక్ష్మణునిఁ ద, లంచి సుప్రీతు లైరి వి ♦ రించివినుత

ఆ! రూపసంహననని ♦ రూఢిసాహార్దమా, ర్దవసుసామ్యవేష ♦ తలను రాము
నందుఁ గాంచి తపసు ♦ లాశ్చర్యరసమగును, లైరి నిర్మిమేళు ♦ లయిరి సుదృశ!

క! అందఱఁ గొని చని విడుదుల, యందు నిలిపి రామదేవు ♦ నభ్యంతరశా
లం దేవవీరమున నిడి, పొందుగ నిట్లనిరి మునులు ♦ పురుహితనుతా ! ౨౭

—♦ మునులు శ్రీరామునిఁ బూజించుట ♦—

చ! ఇవె ఫలపుష్పమూలతతు ♦ లియ్యవె మేలికొలంకు లాకుటిం
డ్లివె యవె పువ్వటిరములు ♦ నీయవె యాశ్రమభూము లిన్నియున్
న్నవవిదితంబులే భువన ♦ నాయక ! నీయవె కావె యొడ్ల మే
మపుడుమె భార మన్యులదె ♦ సాదరత న్నము నిచ్చ లోమఁగన్. ౨౮

ఆ! లోకు లెందు నృపులు ♦ లోకపాలాంశచే, నర్థిఁ బ్రోవ జన్మ ♦ మందువార
లందు రంతెకాక ♦ యఖిలేశుడవ యిట్లు, జనన మంది తీవు ♦ జన శరణ్య !

క! గురుడవు దండధరుడ వీ, శ్వరుడవు నపు నీవు ధర్మపాలుడ వన నా
గరుడవుగా నేమి విపిన, చరుడవు గా నేమి సకల ♦ సంయమిచంద్వా ! ౩౦

క! పతి వీ వని నీదెస శా, సతి బలువిడి యొందు మఱచి ♦ జితకామకో
ధత గర్భభూతులమకా, గతి వేటొక డగునె మమ్ముఁ ♦ గావఁగ దేవా ! ౩౧

తే! త్వద్విషయవాసులగు జను ♦ ల్తావకీను
లింతయును నీకు విషయంబ ♦ కొంత యనఁగ
నేల యస్మత్కృతార్చన ♦ లెనసి చూడ్కి
మాదెసఁ బొసంగ మమ్మెప్పు ♦ మనుపుమయ్య ! ౩౨

మ! ఆనుచున్ గన్నుల హర్షపూర మొలుకన్ ♦ హాయిం గనం గంటి మం
చనవద్యు ల్లును లమ్మహామహున క ♦ భర్తల్ పొసంగించి ర
వ్వనితారత్నముతో సహాదరునితో ♦ వా రిచ్చు సత్కారముల్
గొని మెచ్చె న్నీఘరాముఁ డందఱ సుధా ♦ కుల్యావిహారోచితా ! ౩౩

తే! అమ్మొయినిఁ బ్రతిగృహము ప్రి ♦ త్యాశ్రమంబు
గాఁ గలుగుచోటు లన్నియుఁ ♦ గలయఁ గాంచి
యాదరం బొప్ప నవ్వారి ♦ కభయ మొనఁగి
సోటి కచ్చో నిలిచె లోక ♦ నాధుఁ డజిత ! ౩౪

క! భానునిభుడు భానూదయ, మా నాలో మేలుకాంచి ♦ యభ్యుదితమహా
శ్రీనిధి కల్యావిధుల, న్మానుగఁ బొసరించి మాని ♦ మండలి పొదువన్. ౩౫

తే॥ వారి నామంత్రితలఁ జేసి ♦ వార లనువ
నమ్మహారణ్యమార్గమ్ము ♦ నధిగమించి
యనుజఁ గనుఁగొని రాముఁ డి ♦ ట్లనెఁ దదీయ
గర్భమునఁ జొచ్చుతఱిఁ జిద్వి ♦ కాసమహిత !

32

మ॥ ఇది ఘోరం బెడఁబాని వృక్షములతో ♦ నీహమ్మగవ్యాఘ్రము
ఖ్యదురాసాద సమస్తజంతుతతితో ♦ గ్రవ్యాదనవ్యాధనం
సద నిత్యవిధభావవర్తనలతో ♦ సన్మార్గగమ్యంబుగా
క దెస ల్గొమ్మ నిరాకరించెడు స్వ ♦ చార్గత్యైకమత్యంబునక.

32

ఆ॥ కాన దృఢవివేక ♦ మూని సంస్మృతి నట్లు, దీన మెలఁగవలయు ♦ దీప్తశరుల
మగుచు మనకు నడుమ ♦ నవనిజ జీవేశ్వ, రాంతరస్థమాయ ♦ యనఁ బొసంగ.

మ॥ అనిభాషించుచు సార్థయోజనము వా ♦ రయ్యోజనం దిట్టలై
చని కల్తారమహాత్పలోత్పల వన ♦ చ్చాయాప్తిసుప్తాచ్ఛహం
సనిరాతంకరసాధ్య యకా సరసి నో ♦ జం గాంచి కాంచీనితం
బనికాశాంచితచక్రైకతతల ♦ ప్రకామ్య మీక్షించుచుక.

33

—♦ సీతారామ లక్ష్మణులకుఁ ద్రోవలో విరాధుఁ డగపడుట ♦—

ఆ॥ చేరనరిగి తారు ♦ తీరమ్మున జలూవ, తార మెనసి శుద్ధ ♦ తమము జలముఁ
గోలి తనిసి సమనుఁకూలతరుచ్ఛాయ, మొనసి సేదఁ దేర్చుకొనుచు నుండ.

సీ॥ కొన్ని మానిసిపీనుఁగుల గ్రొచ్చి యెత్తిన, పెనుశూల మొకఁ డంసఁమున నమర్చి
శార్దులమహిషాది ♦ జంతుసంతానంబు, గుదిగూర్చికొని చేతి ♦ కొనకుఁ దార్చి
నమలి యుంచిన యాంత్రినాశమ్ము మొత్తమ్ము, నుమియు నొద్ధత్యప్రయుక్తిబేర్చి
దంష్ట్రల నొక యట్టఁదాటించి రస మాని, తలయెమ్ములును బెడతల వెలార్చి
మిత్తిపై మిత్తి యిది యన ♦ మేను వెంచి
యట్టహాసంబు లెడనెడ ♦ నాశ లెడలఁ
జేయ మిడిగుడ్లు మినుఁగురు ♦ లౌదర డాయ
వచ్చె నొక పెద్దరాకాసి ♦ వారి గారి !

34

క॥ వానిఁ గని రామచంద్రుం, డానెఱిఁ దనయనుజఁ గాంచి ♦ యన్నా ! యదె స్వ
ర్భానుపగిది నరుదెంచెడుఁ, దా నలలిం బోడు వీడు ♦ దాకెడుఁ బెలుచక.

ఆ॥ ఎదిరిమేలె యెడద ♦ నిడు మనబొంట్లకు, దప్ప దిట్టి కష్ట ♦ దశ యొకప్పు
గపట మెంచుపారి ♦ గతికిఁ దోడగు విధి, యొప్పు నప్రమాద ♦ యుక్తి తమకు.

క॥ మెలకువ మెలగు మొకట నే, యలతం బాటింపకుము దు ♦ రంతుని వీనిం
బొలియించు నెఱి దలపు మి, య్యలాసుతం దేర్పఁ బ్రోవ ♦ నేమటకు మిఁకన్.

క॥ అని జనకనందినిం గని, యనఘమతీ ! నీవుగల్గు ♦ మందక నిలువం
జను నన లక్ష్మణుఁ డిట్లనె, మనువంశభవప్రథాన ♦ మణితో రమణీ !

ఆ॥ అన్న ! తలకు గలదె ♦ యానాటితోపంబు, దొనుకుచున్న దివుడు ♦ దొసగువీని
పైని నున్నయంత ♦ పరఁగించువాడ నీ, తగినప్రాభవమునఁ ♦ దారసిలుము.

—♦ శ్రీరామ విరాధ సంవాదము ♦—

మ॥ అనుచున్ వా రెదిరింప నున్నతఱి వాఁ ♦ డామృత్యు వామాంసభో
జనుఁ డాచెట్ట యుగాంతభైరవసమ ♦ స్యం బ్రోద్ధతారావగుం
భనవోల్లాసము భీషణంబుగఁ దనర్పం ♦ దోన తోఁతెంచి యి
ట్లనె రామాధిపుఁ గాంచి పెల్చునఁ గలా ♦ వ్యాసంగవశ్యాత్మికా ! ౪2

ఆ॥ మీర లెవ్వ రేమి ♦ మెయి నిట్టు లిక్కొనఁ, జొచ్చినార లింత ♦ సాబగుకాండ్రు
కాలమృత్యు విచటఁగాన్పించె నికఁ దల, దాచికోనఁగఁ దగినతావు గలదె.

ఉ॥ నాతి యొకర్తు తో నడువ ♦ నారలచీరెలు గట్టి పెంజెడల్
బ్రాతిగఁ జుట్టి వి ల్లాకఁడు ♦ పట్టకపట్టి యరణ్యసీమల
న్నీతియె యిట్లు మెట్టుటయు ♦ నేస్త మొకించుక జీవితేచ్ఛతో
నేతఱి గల్గదో వెడఁగు ♦ లిప్పటి కైతిరొ మాట లేటికిన్. ౪౯

క॥ మెత్తని కబళము లీక్రియ, హత్తించిన విధిన పొగడ ♦ నగు నా కిఁక మీ
రి తరుణి నొసఁగి పోదురొ, యిత్తురొ మీ దేహములను ♦ రహి న్మొత్తముగన్.

ఆ॥ తెలుపుఁ డనిన నిట్టితెఱపు తెక్కలికాడ, వెవఁడ వోరి ! నోటికెక్కగాని
కాటు లటచెదపు వికారమ్ము లిన్నియుం, జక్కుపటుతు నింకఁజక్కనిలుము.

ఆ॥ భానువంశజులము ♦ పక్షి-రథాత్మజ, స్మలము తండ్రి యాజ్ఞ ♦ మునులు కోర
నిన్నుబోటివారి ♦ నేలకుఁ గోలకు, దేర నిచటు ద్రొక్కి ♦ నార మనిన. ౫౨

క॥ రాముని మినుకుల కులుకుచు, నేమేమీ యింతపనికి ♦ నీ రరుదేరం
గామితములు నెరవేరవె, పా మలుకు నె కప్ప నోటి ♦ పలుకుబడులకున్. ౫3

క॥ పేరు విరాధుం డందురు, నేర మనక మునిజనముల ♦ నెత్తురుగోలం
గా రావు లేక మెలఁగెద, గారామునఁ గన్నవారి ♦ కలిమి వెలయఁగన్. ౫౪

తే॥ ఆశతక్రీద జనని జి ♦ యాహ్వాయుండు, జనకుఁ డే బ్రహ్మవరశక్తిఁ ♦ జావు లేని
వాడనై వాడపాడల ♦ పరుసఁ బెట్టి, తిరుగుచున్నాడ బలయుక్తి ♦ లేటపడఁగ.

క॥ మున్నే తెలిపితి వినరో, కన్నియ నిడి చనుఁ డటంచుఁ ♦ గాదన కేలా
తిన్నని నుడు లాడఁగఁ దన, కిన్నెలఁతఁ గొనంగ ననుచు ♦ నెత్తిన కినుకన్. ౫౬

ఆ॥ కువలయాక్షి నొడిచి ♦ కొని పోవ నుంకింప, నామె చెదరి కురరి ♦ యల్లలుంగు
సూప రాముఁ డడరి ♦ సునిశితశరములు, గ్రొచ్చె వాని మేను ♦ వ్రచ్చి చనఁగ.

—♦ రామలక్ష్మణులు విరాధునితోఁ బోరుట ♦—

ఉ॥ దానికిఁ గోపగించి వసు ♦ ధానుత డించి విదీర్ణజంతు సం
తానవసాంత్రనాల ముప ♦ దంశితమానికపాల మగ్ర సం
దానితవైరిపీరజన ♦ తాశవజాలము శూల మెత్తి య
ద్దానవుఁ డేగుదెంచె హరిఁ ♦ దాకి జయించెద నంచు నుగ్రతన్. ౫౭

క॥ దాశరథు లిరువు రాదు, స్తాశరు తలఁ పరసి కదిసె ♦ నంతకుఁ డని శా
తాశుగముల ముంచి రనీ, కాశప్రతిభావిశేష ♦ కలన దలిర్పన్. ౫౮

క॥ జృంభించిన వాని సమా, రంభంబున మేన నుండి ♦ రాలెఁ దెరలి యా
దంభమున దైత్యుచేటనఁ, గుంభినిఁ బడు నుల్క లనఁగఁ ♦ గొనకొని ములుకుల్.

అ॥ అస్త్రవిదుఁడు రాముఁ ♦ డయ్యాగడం బెంచి, బాణయుగ్మమున వి ♦ భాసురమున
నసుర చేతి శూల ♦ మాఱడివోవ ఖం, డించి వైచె సురలు ♦ మించి పొగడ.

ఆ॥ కులిశసార మదియుఁ ♦ గూలె వజ్రహత, మైన మేరుశిఖర ♦ మట్లు వహ్ని
కీల లాకసమున ♦ గిరికొని తోడ్పొన, వ్రాలఁ బుడమిపై న ♦ రాలకేళి. ౬౦

—♦ విరాధుండు రామలక్ష్మణుల నెత్తికొని పోవుట ♦—

క॥ తెరలక పై కుఱికెడు నా, సురు బాకుల గ్రొచ్చి రంత ♦ సాలయక వాఁ డ
య్యిరువుర మూపున నిడికొని, సరభసుఁడై పఱచె నబ్జ ♦ జాతసమర్చ్య !

ఆ॥ సీత చెన్ను దొఱిగి ♦ జేజేలకును మ్రొక్కఁ, దొడరె దనుజనాథ! ♦ విడువు మనుచు
వేడె వాని మోడి ♦ వీడ కవ్వారిఁ గొం, పోవుచుండె వాఁడు ♦ పుణ్యచరిత ! ౬౧

క॥ ఓడకు మిదె మే లని సై, దోడున కెఱిగించి విభుఁడు ♦ ధూర్తుని భుజ మ
పూడఁ బొడిచె ఖడ్గంబునఁ, దోడన జో డడఁచె నొండు ♦ దొలఁగ సుశీలా !

ఆ॥ పుడమి నిలిచి రంతఁ ♦ బోక వాఁ డడరి రా, నఱికె నొక్కదొడ్డ ♦ నారసమునఁ
దత్పదద్వయమ్ము ♦ దయితుండు భూజయు, సురలు భువిని దివినిఁ ♦ జొక్కి పొగడ.

క॥ తాలు నులియ వాఁ డవనిం, గూలియుఁ బొలియకయ గొండ ♦ గుహఁ బోలిననో
రాలలితుల మ్రింగ నెటో, పోలు ననుచుఁ దెఱచి నేలఁ ♦ బొఱలె ధుతారీ!

ఆ॥ వీర డవధ్యుఁ డనుచు ♦ విశ్వాత్ముఁ డవ్వానిఁ, గాలఁ జేత నులుమ ♦ గా సుమిత్ర
పున్నె మల్లు చేయఁబొలిసియుఁ బొలియంగఁ, బోక వదరుచుండఁబుద్ధిఁ దలఁచి.

—♦ రామలక్ష్మణులు విరాధుని గర్తమునఁ బూడ్చుట ♦—

క॥ మెడఁ ద్రొక్కి కంఠనాళము, వెడలించుచు గర్త మిప్పు ♦ డే త్రవ్వినచోఁ
బడ్డవైతు ననిన ననుజుఁడు. కడునిడు పగు నొక్క కంద ♦ కం బొనరించెన్. ౬౯

క॥ అం దారక్కసు మే నిడి. పొందామరబొడ్డువేల్పు ♦ పూరించె శిలల్
పొందించె లక్ష్మణుం డట, బృందారకకుసుమవృష్టి ♦ పెనుపొందె జెలీ! ౭౦

ఆ॥ నీత చేర వచ్చి ♦ చేచేత మగని నె, మ్మేను నిమిరి వక్ష ♦ మాన బిగ్గఁ
గొఁగిలించి మఱఁదిఁ ♦ గాఁగలవాడవ, పో యటంచుఁ బొగడె ♦ బుష్పగంధి!

—♦ విరాధుండు దివ్యపురుషుడై రామని విమతించుట ♦—

క॥ ఆదనుజు మేను వెలువడి, యాదటఁ బలుతేజ మొక్క ♦ యంబరచరుడై
మోద ముదంచితముగ నీ, తాదయితుం జేరి నిలిచెఁ ♦ దాత్పర్యమునన్, ౭౧

క॥ అంబరమణి డంబు విభూ, పాంబరముల యింబు నుంద ♦ రాకారంబున్
శంబరరిపు మార్పున యా, డంబర మిది యనఁగ నయ్యెఁడం బొడసూపన్. ౭౩

క॥ అందఱు వానిం గనుఁగొను, చుం దనరెడు ముదము తోడి ♦ చొప్పున నిలువన్
డెందము రామపదాబ్జేం, దిందిర మై నెగడుగను ధృ ♦ తిం బరవశుడై. ౭౪

ఆ॥ ఆనతార్తిహరు డ ♦ యాకరు నాభవ, బంధమోచనైక ♦ బంధు రామ
చంద్రుఁ జక్కఁ గాంచిసాగిలపడి మ్రొక్కి, దోసిలోగ్గి పలుకు ♦ దొట్రుపడఁగ.

తే॥ పలికె శ్రీరామ! సంపుల్ల ♦ పద్మనేత్ర!

మహితసర్వాంగసుందర ♦ మంగళాకృ

తీ! జనించితె ననుబోటి ♦ తెఱఁగుమాలి

పడెడు తొడుసులఁ గావ నె ♦ పమ్ము నెఱయ.

౭౬

క॥ కానని వారలఁ గానవు, కానని కా న్పెనసినావు ♦ కానల మెలఁగం
గా ననివార్యత మెయిఁకొన, గా ననిచితి మంచిచెడ్డ ♦ గని పాలింపన్. ౭౭

ఉ॥ ఏనును దేవనంభవుడ ♦ నే యయి తుంబురుసంజ్ఞ యొప్పుఁగా

జానగు తీరుఁ దేజుఁ దగఁ ♦ జారుశరీరుడనై మదంబునన్

జాన నొకర్తుకం గొని వి ♦ చారవిదూరుడ నొట కారణం

జైన యతాత్ముఁ డొక్కఁగును ♦ డల్లి శపింప నిరస్తభాగ్యతన్.

౭౮

తే॥ రక్కసుఁడ నైతిఁ దపము కఠం బొనర్చి, యజు వరంబున నఖిలశస్త్రాస్త్రవధ్య
తం గెడసి చేయరాని కృత్యములు సేసి, నేటి కిటు కడతేటితి నీ నెనరున. ౭౯

తే॥ నీవుగా కొండు గెడవంగ ♦ నేర్చునయ్య !

నన్ను వైష్ణవధామమ్ము ♦ నను బొసంగి
యన్నియు నెఱింగి యిమ్మెయి ♦ ననదు గాని
బలముఁ జలమును నెఱిపి తీ ♦ ప్రథనమునను.

౮౦

క॥ మును మోహము పైకొన మే, నని యే నని తెలియ నిప్పు ♦ డఘహర ! నీత
త్వనిరూఢిం గనఁగంటిని, దనుధారులఁ బోచుదొరపు ♦ తధ్యమటంచుక.

ఆ॥ కాంచెఁ గడుపు చల్ల ♦ గాఁ దల్లి కాలస్య
ని న్నటంచు జనకు ♦ నిష్కగన్న
కలిమి యీమె యంచుఁ ♦ గలికి సుమిత్ర యీ
యన్నఁ గనియె ననియుఁ ♦ నెన్నఁ గంటి.

౮౧

ఉ॥ ఇంక భవత్పదాబ్జయుగ ♦ మే భవబంధముఁ బాప నామదిం
బాంకముగా నిలం గలుగు ♦ పోడిమి చొప్పడుఁగాత వాణి యే
వంకకుఁ బోక త్వన్మనుజ ♦ పంబున నెక్కునుఁగాత కర్ణముల్
శంకరకీర్తితాత్మకృతి ♦ సారరసాయన మందుఁగావుతక.

౮౩

ఆ॥ కరుణ కలద కాదె ♦ కల్యాణగుణధామ !, నిన్నుఁ బొగడు నేర్పు ♦ నీపదార్చ
నమునఁ దవులు వందఁనకృతిపాటవమును. గూర్చు మయ్య ! నాదుఁకొర్కి నెగడ.

క॥ రామ ! రఘురామ ! సీతా, రామా ! యభిరామ ! యాత్మ ♦ రామా రచితో
ద్దామ సపత్నవిరామా !, నామనవిని విని మనువుము ♦ నతసుత్రామా ! ౮౫

ఆ॥ నీకు వందనములు ♦ నిర్మలజ్ఞానమూ, ర్తీ ! ప్రసన్నహృదయ ! ♦ తేర్చుమయ్య !
ననుఁ బ్రపన్ను నింక ♦ నాకలోకము సేర, నాన సేసి యఘము ♦ లదరి చెదర.

—♦ రాముఁడు వాని నుడులు మెచ్చి వరము లిచ్చుట ♦—

క॥ మాయ ననుఁ జుట్ట కెడలఁగఁ, జేయుము తండ్రి ! యనంగ ♦ సీతావిభుఁ డిం
కేయఘములుఁ బొరయవు లె, మ్రోయి ! యజితుఁడవ యెందునుజ్జ్వలకీర్తిక.

క॥ భాసిల్లెదు మద్భక్తి ప్రి, యాసపడినఁ గాని దొరక ♦ దది కదిసిన మా
యాసంస్మృతి సంభవములు, దోసము లవ్వారిఁ బెరయఁదొరఁకొన వనఘా ! ౮౮

ఆ॥ నాదు దర్శనమున ♦ నలి వాసె ముక్తుండ, వైతి పొ మ్మనంగ ♦ నాతఁ డంత
రంగ మలరఁ బొంగి ♦ యఖిలార్థసంసిద్ధి, కై న తీర్థ మనుచు ♦ సంఖ్యయుగము.

అ॥ మొనసి మొక్కి రామ ! ♦ మునినంద్యనామ ! యీ
త్రోవ యోజనార్థ ♦ దూర మెనసి
నీదురాకఁ గోరు ♦ నియతాత్ము శరభంగు
నరయఁ గాంచి పూజ ♦ లందుమయ్య !

౯౦

—♦ రాముఁడు శరభంగమహాముని యాశ్రమమున కరుగుట ♦—

క॥ అని తెలిసి వాఁ డరిగె న, య్యనఘులు మువ్వరుఁ దదాశ్ర ♦ మాంతము సేరం
జని రవ్వల నవ్వలనునఁ, గనరాని వికాస మొకఁడు ♦ గనుపట్టె సఖి !

౯౧

సీ॥ కడలెల్లఁ గడ కొత్తిగడవ మేకొనువృత్తిఁ, దొలుదొల్త నొక తేజః♦దోచినెఱు
వెలుగులో వెలుగన్న♦వెరవొప్పఁ దన్మధ్య, మండలంబగుచు పేటొండువెలయఁ
బుప్పకంబని యెన్నఁ♦బోవంగ నంతలో, బూరుషాకృతి యందుఁ♦బొడమి మెఱయ
దివ్యుడంచు నొకింత ♦ తేటిచూచెడునంత, ఛత్రచామరశశి ♦ చ్ఛాయ లొలయ
ఘనుఁడె యానాఁగ సురసిద్ధ ♦ మునులు బలసి
కొలుచు నమ్మేటి విభవమ్ము ♦ క్రొత్తసేయ
నింద్రుడే యననై త్రిద ♦ శేంద్రుడమ్మ
హామునీంద్రునిఁ జేరంగ ♦ నరుగుటయును.

౯౨

క॥ వింత యనుచుఁ దమ్ముడుఁ దన, కాంతయుఁ గన రామవిభుఁడు ♦ కల్యాణగుణా
భ్యంతరుఁడు వారి కిట్లనె, మంతనమున సంతసమున ♦ మలయజగంధి !

౯౩

చ॥ వయసునఁ దెల్వితేటల న ♦ వారితవై భవయుక్తిఁ దేజున
స్మయికొను లక్షణంబుల న ♦ మేయగుణాకరుఁ డింద్రుఁ డంచు ని
శ్చయ మొదవె న్మహామహుని ♦ సంయమిఁ గన్గొనవచ్చినాడు నేఁ
డయము ఫలించె నిందఱకు ♦ హాయిగ నిమ్మహితాత్ముఁ గాంచుటన్.

౯౪

క॥ ఓక్కింతసేపు నిలిచినఁ, జక్కఁగనం గనియు నచటి ♦ జాడ లరసియున్
దక్కిన మిముఁగొని చనియెద, నిక్కరణిన పొసఁగుమునుల♦యిక్క తెనయఁగన్.

చ॥ అనుచుఁ జరిక్రమించు తటి ♦ నాసురమండలభర్త మానితో
ననె మునివర్య ! రాముఁ డదె ♦ యాశ్రమముం బెరయంగ వచ్చువాఁ
డనుపహితాఖిలార్థ నిపు ♦ డాతనిఁ గన్గొన సిగ్గు దోచెడిన్
బనివినువాడ నామహితు ♦ పంపున నాదట రమ్మ సమ్మతిన్.

౯౫

—♦ శరభంగమహాముని యింద్రునిఁ బనిచి రాము నెదుర్కొనుట ♦—

అ॥ అనిన వల్లె యనుచు♦నమరేంద్రుఁ బనిచి శ్రీ, రాము ధృతజటాభి♦రాముఁగాంచి
యవనిజాతతోడ♦ననుజునితోడ న, మ్మానసీయు వేడిమమత నెఱయ.

౯౬

వ॥ అమ్మవృరం దోడితెచ్చి యాశ్రమమధ్యప్రదేశంబునం బ్రవేశోత్సవంబు సంధా
నించి పూజించి తపోధనవరేణ్యుండు సంతుష్టాంతరంగుం డగుచుఁ బ్రణిధాన
ప్రణిహితాంజలిబంధుండై మహితాదరంబునం గొలుచు నత్తటి శక్రోప
యానముం గూర్చి ముచ్చటించిన నమ్మాయామానుషవేషధారిణో నాజటాధారి
యిట్లనియె.

౯౮

క॥ నను బ్రహ్మణోకమునకుం, గొని చన నరుదెంచె నతఁడు ♦ కోవిదనుత ! యే
నెనయుదునే పరమాతిథి, నినుఁ గొల్వక నీదుపనుపు ♦ నెఱిగిన కొకఁటక.

వ॥ చిరంతనతపఃప్రభావ సముపార్జితంబు లగు బ్రాహ్మ్యనాకపృష్ఠ్యాది సకల పుణ్య
లోకంబులు సమర్పించువాఁడ నీయందుఁ జేర్చు నవి మెల్ల ముక్తాస్ఫోటంబునం
బడు జలబిందువు లెల్ల మాక్తికంబు లగు తెఱంగున నక్షయంబులై భాసిల్లు నని
మఱియు నిట్లనియె.

౧౦౦

ఆ॥ ని న్నెదం దలంచి ♦ నీనామమంత్ర మా, వర్తనమునఁ గూర్చి ♦ వారకే ని
రీక్షణం బొనర్చి ♦ యిమ్మెయిఁ గనఁగంటి, తఱి దనర్చు నీదు ♦ దర్శనంబు.

వ॥ ఇంక న న్నేకొఱంతలుం బొరయనేరవు నాపొనర్చు విధానంబున కానతి సేయవే
యనిన శ్రీరాముండు స్మేరవదనుండై యిట్లనియె.

౧౦౧

ఆ॥ ఏగ్రహించువాఁడ ♦ నెల్లపున్నెంబులఁ, దఱి నొసంగువాఁడఁ ♦ దరణి జలము
లట్లు పీల్చి యొసఁగఁ ♦ డా సమయప్రాప్తి, వాని శుద్ధములుగ ♦ వఱలఁజేసి.

వ॥ మహానుభావా! యపవర్గంబు చూఱఁగొంటి వింక నీయిచ్చవచ్చిన లైల్ల మెలఁగు
మనిన జీర్ణత్వక్కు నురగం బట్టు లమ్మేను విసర్జింపం దలంచి శరభంగుఁ డభంగు
రంబుగా జ్వలనంబుం బ్రజ్వలింపం జేసి యద్దానికి నిఖిలసంస్కారంబులుం
బొనరించి సకలధర్మంబులు నప్పరమేశ్వరునందు సమర్పణంబు గావించి విరక్తుం
డయ్యుం దదేకరక్తుండై సీతాలక్ష్మణసమేతుండు నప్రమేయగుణాకరుండు నగు
నద్దేవుని వలగొని సభక్త్యన్వేషంబగు విశేషంబు దనుపారం గేల్తోడ్చి లక్ష్మ్యాభి
ముఖ్యంబు నలువొంద నమందానందంబున నిట్లనియె.

౧౦౨

—♦ శరభంగమహాముని యగ్నిప్రవేశము సేయుచు రాముఁ బార్థింపుట. ♦—

ఉ॥ కన్నులు చల్ల నయ్యె నినుఁ ♦ గాంచినయప్పుడె గామచంద్ర? నీ
పున్నతలంబు నిర్మల మ ♦ హేమా సురభిత్వము సద్దయార్ద్రభా
వోన్నతియు న్నుతింపఁ ♦ దరమో ధర మోపితి పాద మింతెకా
కిన్నెఱి నేగుదెంతె స్మరి ♦ యించిన యంతన పున్నె మంతయే.

౧౦౩

ఉ॥ అందఱచిత్తమందునిల ♦ నొదువటందురు పెద్దలంచుని
న్నిందఱవీడిపిల్వవిను ♦ టెట్టులొరాకయు నెట్టులోమహా
సుందరమూర్తివై సుదతి ♦ సూనుడుదోడుగఁబాటుతెంచినా
ముందరఁగానుపించితివి ♦ మోహవిదూరతకిన్ని వాపులే.

౧౦౬

ఉ॥ ముద్దులు మూటఁ గట్ట నగు ♦ ముల్లియ కా కిది యంతమాత్రమే
పద్దులు చూపుఁ బాపు స్ఫుట ♦ పద్మదళాక్షము వల్కలాంబరం
బద్దిర? సజ్జటావళిక ♦ లాంచిత ముల్లసితస్మితంబు సం
పద్దయితంబు రూప ముప ♦ మాన మొకం డని దీని కుడునే

౧౦౭

తే॥ అభవ; దూర్వాదళశ్యామ ♦ లాంగ; నీవు, నిలుతుగా కెల్లవేళలనియతి నాదు
హృదయపీఠిఁ దటిల్లత ♦ యింతి సీత, ఘనుడ వగు నీదు చెంగటఁ ♦ గదలకుండ.

క॥ ఈబొంతఁ దవులఁ బెట్టెద, నేఁ బోయెద బ్రహ్మసభను ♦ నిలువఁగ నెటులో
నీబాటిఁ బడితిఁ జాలు ని, రాబారులపాలిపంట! ♦ రహి సెల వీవే.

౧౦౮

— ♦ శరభంగమహామని బ్రహ్మలోకమున కేగుచు సుతీర్ణుఁ గనుమని రామునకుఁ జెప్పుట ♦ —

తే॥ అనిన రాముడు మేలు మే ♦ లని నుతింప
వహ్ని ముదిమేను దహియించు ♦ వరుసతోన
దివ్యరూపధరుం డయి ♦ తేజరిల్లి
బ్రహ్మపురి కేగె నతఁడు సా ♦ భాగ్యలలిత !

౧౦౯

ఉ॥ అన్నెటి నేగుచోఁ దపసి ♦ యాడె సుతీర్ణునిఁ గాంచు మన్న నా
కన్నఁ బ్రపన్నఁ డాతఁ డని ♦ కానఁ దదాశ్రమముం గనంగఁ బో
నున్నతటికొ దయామయు మ ♦ హోజ్జ్వలు రామునిఁ జూచు వేడ్క మే
ల్పన్నగడల్ గడింతు ననఁ ♦ బారులబాటులు బాటుదేఱఁగఁ.

౧౧౦

— ♦ దండకారణ్యమున మునులు రామునిదర్శించి మాటలాడుట ♦ —

తే॥ దండకాటవి నున్న యత్తపసు లెల్ల, నమ్మెయిని జనుదెంచి మా యామనుష్య
భావలలితు లవ్వారలప్రణతు లంది, దీవెన లొనంగి చిత్ప్రభాదీప్తి కలరి.

ఉ॥ రామునిఁ గాంచి పల్కి రభి ♦ రామగుణాకర ! భద్రమూర్తి ! మా
నేమము లెల్ల నీవలని ♦ నేస్తము సూపి ఫలించె నేటి కీ
భౌమము భారముం దలఁగ ♦ బట్టిన పట్టునఁ గాక పుట్టు వీ
వేమెయిఁ గాంతు కాఱడవి ♦ నెట్టులు మెట్టఁ దలంతు వింతలోక.

౧౧౩

- ఆ॥ నీవు హరివి లక్ష్మి నెలత జానకి లక్ష్మి, ఋండు శేషుఁ డట్టు లుండి పుడమి
యండఁ బొసి యడల ♦ నవతరించితి రిట్లు, దండిరక్కసుల వి ♦ తండ మడఁప.
- ఆ॥ ఈవు దేవతలకు ♦ నింద్రుండ పోలె మా, కిలకు కర్మసాక్షి ♦ కులమునకు స
నాథుఁడవు ననాథఁ నాథుండవును నైతి, కష్టసుఖము లరసిఁకావుమయ్య! ౧౧౫
- క॥ బలి వృషాంశమ్ము తపసి, ఫలమునఁ జతురంశ మెనయుఁ పార్థివుఁ డోమ
న్యలెఁ బ్రజలఁ బ్రజల నటుల, క్కలన న్గనఁదగు విశేష ♦ గతి మముభోంట్లఁ.
- క॥ ఆయువు శాశ్వతకీర్తియు, శ్రేయముఁ గొను రాజు జనుల ♦ చెడుగు లడంపఁ
బాయుఁ దనమేలె మేలని, మేయెడ నేనియు నుపేక్ష ♦ నెనసి చరింపఁ. ౧౧౬
- క॥ నీయెఱుఁగని యది కలదె మ, హామోగివరేణ్య! యింత ♦ యారసి చెట్టల్
త్రోయఁ దమకించి తోఁచితి, వాయనువున వెడలి తిప్పు ♦ డడవుల మెలఁగఁ.
- క॥ మాయావిదూర! తొలుత నె, మాయీరవులు దొక్కి చూచి ♦ మాయంతరముల్
మాయెడఁ జాలమియును గని, మాయావి వివర్తనములుఁ మాయంపఁగదే. ౧౧౭
- క॥ ఏదియు విడువ కరయఁ దగు, నీదండక యను వనమ్ము ♦ నెనయు పొలములం
దోదయిత! యింతవట్టును, నీదయకై వేచియుంట ♦ నెటి మా కొదవెఁ. ౧౧౮
- క॥ విన్నప మొనరింతుమ కా, కన్నెటి వల నెఱిగి వచ్చు ♦ టరయక కాదో
సన్నతగుణ! మాదెసను ప్రి, సన్నత నెఱపంగనీక ♦ చను నెవ్వేళఁ. ౧౧౯

—♦ శ్రీరాముఁడు మనుల కభయ మొసంగుట. ♦—

- ఆ॥ అనుచు దోసి లొగ్గి ♦ యతిదైన్యమున వేడు, వారిఁ గాంచి భానుఁవంశతిలకుఁ
డనియె నిట్టు లనఁగఁనగునె యాజ్ఞప్తి వి, జ్ఞప్తిరూపసమావక్తప్తి నెఱయ. ౧౨౦
- తే॥ తండ్రియానతి నెమ్మదిఁదవిలి శ్రోవఁ, దమ్ముఁ డమ్మెయి రాజ్యభాఁరమ్ము మోవ
నరుగుదెంచితి నియ్యెడఁనధివసించి, మానిమండలి కష్టముల్మలఁగఁజేయ. ౧౨౧
- క॥ కడుపెద్దపొలము తపసుల, కిడిన నివాసంబ దీని ♦ నేడ్డెఱఁ గొన ము
క్కిడులు పొలదిండితోడుగఱ, లడరం దొర కొని రనంగ ♦ నది తెఱ వగునే.
- తే॥ సంయములు నివసించు నాశ్రమము లెల్లఁ, జుట్టివస్తుము చెఱుపులుఁసూచి కట్టు
డిట్టములు పొనరింతుముఁ తెలివిమీఱఁ, గొంతకాలము వసిన చఁరింతు మరయ.
- క॥ అని నొడువు రాము నుడులకు, మును లెల్లగు సంతసమ్ము ♦ మునుకొన వారిం
గొని చని పూజించిరి తమ, యనువర్తితములు తపమ్ములపుడె ఫలింపఁ. ౧౨౨

—♦ శ్రీరాముడు మనుల యాశ్రమము లెల్లఁ దొక్కిచూచుట. ♦—

తే॥ ఒక్కయాశ్రమముననుండఁనొదిగియొక్క, రాశ్రయింతురుమాచోటఁనడుగిడంగఁ
బోలదే యని యుత్తంతఁవొసంగ వారి, పున్నె మేమని వచియింతుఁబూవుఁబోడి!

చ॥ కనుఁగొనువారు పున్నెముల ♦ కాల మిదే యని యెన్నువారు ని
ర్ధనులు తపోధను ల్గొను సు ♦ తారఁపుఁ బెన్నిధి యంచు నుబ్బువా
రనయముఁ బాపనాశనస ♦ మర్ధము తీర్ధము గంటి మింక నే
మనియెడువారు నైరి మును ♦ లద్దియపో సుఖ మన్న నదిజా! ౧౨౮

మ॥ మృగబాధల్ దనుజాధమవ్యధలుఁ బో ♦ మిన్నంది కర్మందులొ
ప్పఁగ నానందమయుండు రాముఁ డ డవిం ♦ బాలించె నీరైదు నా
నగు నేం డ్లమ్మెయిఁ దొక్కి చూడని పొల ♦ మ్మా లేదు నైరస్యమా
మొగియఁబో దను వాదము లెలఁగ స ♦ మ్మొదప్రభావోదయా! ౧౨౯

తే॥ వనవిహారంబు నలుపుచు ♦ వచ్చివచ్చి, తపసు లొనరించు పూజలఁ ♦ దనిసితనిసి
యమ్మహాత్ముల సూక్తులఁకలరియలరి, రామవిభుఁ డొప్పె నచట మఁరాశగమన!

మ॥ తల లెమ్ము ల్పరిశుష్కగాత్రతతులుం ♦ దార్కాణగాఁ గానన
మ్ములఁ గాన్పింప దయామయుం డడుగఁగా ♦ మోమోట యింకేల యం
చలఘు ల్మానులు విన్నవించి రివె మా ♦ యయ్యా జనస్థానగు
ల్పొలదిండు ల్పొనరించు దుండగము లా ♦ ప్రొద్దున్ సముద్దండతన్. ౧౩౦

క॥ దక్కిన తపసులఁ బోనీ, రెక్కరణిన యేని మెలఁగ ♦ నెంచరు వా రీ
ది క్కేనయు మానిమండలిఁ, జిక్కిన దీజనమె యిపుడు ♦ సీతారామా!

ఆ॥ నిష్ఠఁ బాయలేమి నెటిదక్కి యిక్కోన, నిలిచినార మెదిరి ♦ నేర మెంచి
కొంత వారణమ్ముఁగొనకొను బ్రాహ్మ్యతే, జమ్ము వమ్ముగాఁగఁజరుపుకొనుచు.

క॥ నేటికిఁ గంటిమి నీకృప, మాటికిఁ బొగడితిమి నీదు ♦ మహిమ వితర్కం
బేటి కిహము పరమును నొ, చోటుల మముఁ బ్రోవనెట్లు ♦ చూచెదొ రామా.

క॥ అని వారు మొట్టవెట్టఁగ, వినిరాముఁడు కరుణ వెల్లి ♦ విరియ నపుడె నె
ట్టనఁ బ్రీతిన నెఱపె నే న, ద్దనుజుల వధియింతు ననుచు దాక్షిణ్యనిధి! ౧౩౧

క॥ శరచాపఖడ్గతూణీ, ధరులై రాక్షసవినాశ ♦ తత్పరతం గు
మ్మరుచున్నవారి నిర్మల, తరభావం బరయ నెఱయు తలఁ పొలయంగన్. ౧౩౨

—♦ సీత శ్రీరాముని యభిప్రాయం బెఱుఁగఁడలచి ప్రశ్నించుట ♦—

క॥ మంతనమున సీతాసీ, మంతిని రఘురాముఁ జేరి ♦ మది నన్నెఱి నొ
నంతనము దొనుకనిట్లనె, నంతర్ముఖపూజ్యసన్న ♦ హాసామ్రాజ్యా! ౧౩౩

సీ॥ తలఁగు ధర్మపుమూఁటఁ దవులుమానిసి కొంటి, కెడఁగినియఁగు మెప్పుఁ నెడఁకుంట
ననదుక్తి యన్యదా ♦ రాసక్తి విధిగాని, పరహింస సేత నాఁ ♦ బరగు నవియు
మొదలిరెండును నిన్నుఁ మొనయపు సత్యసం, ధుఁడ వేకపత్నీవ్రాతుఁడవు నగుట
శత్రుపాణిత్వంబు ♦ జతనమై మేకొంటి, వది కృత్యమో కాదో ♦ యరయరాదు.

రాజ్య మన్యుని దయ్యె దురంబునాక
యొడ్ల నూరక వధియించుటాప్ప నెట్లు
తపసుల పొలమ్ముఁ గాపాడఁ ♦ దలఁప యేనిఁ
గాచికొనియుండ నగుఁ గల ♦ కాల మనఁఁ!

౧౩౮

క॥ మునిచరితమునను మెలఁగుట, యను బాల్పడె దానిఁ దలఁగఁ నుభయచ్యుతి నె
ట్టనఁ గనుట యగునో వలనో, యనవద్యగుణా! యెఱింగి ♦ యగు వర్తింపఁ.

తే॥ దహను చెంగట నింధన ♦ తతులపోల్కి, క్షత్రజాతి కెదుట విండ్లుశరము లున్నఁ
దేజ మతిమాత్ర మగుఁ గానిఁ తెరలఁబోదు, దాన నొడ్లకుఁ గీ డొంటఁ దారసిల్లు.

చ॥ కలఁడు తపస్వి యొక్కరుఁడు ♦ కాననసీమను గందమూలముల్
ఫలములుఁ దించు నిష్ఠమెయిఁ ♦ బాపము వంకకుఁ బోక సత్యముం
దలఁగక పెద్దకాలమును ♦ దాఁ గడుపం గని యింద్రుఁ డోర్వ కొ
క్క లసదసి న్ధరించి చని ♦ క్రొన్నన నాతనిఁ గాంచి ముచ్చటఁ.

౧౪౦

క॥ నీయొద్ద నునిచికొ మ్మని, ధీయుతుఁ డాఖడ్గ మొసఁగి ♦ దేవనగిరికిం
బోయిన నాన్యాసం బెడఁ, బాయ కతఁడు తెలివిమెయిన ♦ పరఁగుచు నుండఁ.

ఆ॥ కొంతకాలమునకుఁ ♦ గ్రూరత వాటిల్ల, నెదురుపడినవాని ♦ నెల్లఁ దునిమి
యోగనిష్ఠకలిమి ♦ నొదవంగ నగు గతి, సెడఁగ నిరయవనతి ♦ నొడిచికొనియె.

క॥ ఎక్కడ శత్రుము ఖాత్రము, నెక్కడ వనమును దపంబు ♦ నెల్ల యొక్కఁడుగా
దక్కు నన వలనుపడునే. తక్కురులకు వ్యసని యేనిఁ ♦ దానును జెడఁడే. ౧౪౨

తే॥ దేశధర్మ మెడయనీని ♦ తెరువువట్టి, సారిది వర్తిల్లు నతఁడు ను ♦ శ్లోకుఁ డగును
పునఁ యోధ్యాగమం బెప్పుఁ పొనరుపడునొ. నాటి కీనాటివృత్తియుఁ ననుచు నధిప!

ఉ॥ అన్నెటి నత్తమామలకు ♦ నక్షయమా ధృతిఁ గూర్చుదాననై
తిన్ననిసేవ లే నెఱప ♦ దేవవిభుత్వము తోడిపాటి య
భ్యున్నతిఁ గంటి వీడితి ము ♦ హాజ్జ్వల సన్నియ ప్రసక్తి సం
పన్నతఁ గోరఁగావలదె ♦ పావవ మాత్మసుఖంబు పాల్పడఁ.

౧౪౬

తే॥ ధర్మసారమ్ము జగమర్థతతియునుఖము, ధర్మపునగాంచునరుడుతత్పరుడయేనిఁ
గాననియమమ్ములెడపకఁకార్యమొంది, యైనవనచర్య నెఱపంగఁనగుమహాత్మ !

క॥ కాన నకారణకృత్యం, బూని పరుల హింస సేయు ఁ టొప్పదొక్కో యం
చేను మదిఁ దలఁతు నిట్లను, నానేరమి సై పవలయు ఁ నాధ ! నెనరునన్. ౧౪౮

క॥ గురుభక్తివశతఁ గరుణా, పరత విధిజ్ఞత నుదార ఁ భావంబున స
ద్వరణీయగుణత నీతో, సరిరాఁగలవార లెవరు ఁ జగతి నధీశా ! ౧౪౯

ఆ॥ ఏను విన్నవింతు ఁ నిట్లని శాసించు, దానఁగాను తలఁపుఁ ఁ దఱిఁ దలంచి
యైన దారితల స ఁ మాశ్రయింపంబోలుఁ బ్రాణనాధ ! లొక ఁ పావనముగ.

ఆ॥ అనుచు భర్తృభక్త ఁ యనురూపముగఁ బల్కు
పలుకు లెడఁద మెచ్చి ఁ భరతుభ్రాత
యన్నియును నెఱింగి ఁ యద్దేవితో ననె
విత నేర్పి నెఱయ ఁ విశ్వవంద్య ! ౧౫౦

— ఁ శ్రీరామఁడు సీతపలుకులకుఁ బ్రత్యుత్తరం బిచ్చుట ఁ —

సీ॥ హితము తథ్యముఁ గాఁగఁనెలమి భాషించితి,వదె కాదె యాచితిఁయంగనలకు
ధర్మనిర్ణయమునఁ ఁ దవులు వికల్పంబు, లతిసూక్ష్మములు వాని ఁ నరయు టరిది
క్షుత్రియుండై పుట్టిశరచాపములఁ బట్టి, యార్తనాదము విని ఁ యగునె తలఁగ
శరణాగతత్రాణ ఁ సమధికం బగు పుణ్య, మొండు ముజ్జగముల ఁ నుండు నెద్ది

పొలఁతి ! పొలదిండిపోతులు ఁ పొదివి నిచ్చ
లుఱక దపసులఁ బొలియించు ఁ చున్నవార
లనిన ననుబోటికి సహించి ఁ యలఁతిఁ బోవ
వచ్చునే జీవితం బైన ఁ వదలవలదె

౧౫౧

చ॥ తపములు జన్మము ల్సెఱుపఁ ఁ దాపసుల న్విధియింప నింక నే
యపకృతులం బొనర్ప నెను ఁ కంజ యొకింతయు లేని చెట్టల
న్నపవరపుత్ర ! గెంటుపని ఁ నీదె కదయ్యు ! యనాధు లట్లు మే
మపగతరక్షణత్వగతి ఁ కాదుమటయ్య ! యటంచు వేడఁగన్.

౧౫౩

క॥ విని యయ్యలార ! యిట్లనఁ జనునే సిగ్గొదవె యేనఁ ఁ చనుదెంచి పను
ల్లని పొనరింపకునికి కిం. క నుపేక్షకుఁ జొత్తునే ను ఁ ఖం బరయుదునే.

౧౫౪

వ॥ అని యవ్వారి నెల్ల నల్లన నూరడించి.

౧౫౫

- క॥ ఏను బ్రతిజ్ఞ నొనర్చితి, బూనిక రక్కసుల నెల్లఁ బొరిగొందు నటం
చానియతి మాన నిక మి, స్నేనియుఁ బై నొటగినఁ న్నఁహితనుజాతా ! ౧౫౬
- తే॥ మాటకై వనవాసమ్ముఁమలయు టొంటి, యడ్డుసేసి యిందఱ వీడఁనగుదు నన్నఁ
బున్నె మని యున్నె యింకఁ బూఁబోడి తనకు, నింతమాత్రన తీతెనేఁయెల్లబరువు.
- తే॥ ఇద్దెసం గలతత్త్వ మొంఁడఱిగికాక, యాశ్రయింతురె యవ్వారఁ లలఁతివారె
తపముపోక సహింపకఁతారసిల్లు, నాపదల నెల్ల నోర్చెదఁ రవనితనయ. ౧౫౭
- తే॥ ధర్మసంస్థాపనమున కీతరమువారు. జనన మందుట యిదియె నిశ్చయము సుమ్ము
బ్రహ్మసత్త్వింబుపైఁ గాఁపుఁ పనికిఁ గాక, కాల్యనే క్షత్రజాతి యేఁ కాలమునను.
- క॥ అలినీలాలక ! యిప్పని, పిలువక మును దీర్చుమేలిఁ బిరు దెనసి పద
మ్ములఁ బడి వేడినఁ గాదనఁ, గలనే కలనేనియు న్విఁ కారము గలదే. ౧౬౦
- తే॥ చి చ్చిడెడువాఁడు విషదాయిఁ క్షేత్రదార
హరులు ఘాతుకుఁ డఖిలస్వఁ హర్త వీర
లెదురుపడఁ జాలి వధియింపఁ డేని వారి
పాపమునఁ దానుఁ జెడు భవ్యఁ భావమహిత. ౧౬౧
- క॥ ఏ నిందులకై పొడమితిఁ, గానఁ దలంకంగఁ జనదుఁ కాననసీమ
న్నానాసత్త్వవినాశము, మానుగ నాపాలఁబడె నిఁ మంత్రిత మగుచున్. ౧౬౨
- ఆ॥ పెరిమగలవుచాలఁ ప్రేయసీరత్నంబు, వగుదువిట్టులాడిఁ తనుచుమెచ్చి
నాడస్వాభిజాత్యఁ నందితగుణయోగ, మరసిస్వరసభావఁ మచ్చుపడఁగ. ౧౬౩
- క॥ అని తెలిపిన నాయమ ముద. మునఁ బొదలఁగ దోడికొనుచుఁ మున్నాడి సుతీ
క్షునిఁ గాంచఁగఁ గుతుకము మది, నినుబడిగాఁ జనిరి వారఁ లేణాంకముఖి !
- ఆ॥ ధర్మభృత్పదుండుఁ తపసి యొండొక్కఁడు, డనుపరాఁగ రాగఁ మతిశయిల్ల
ననుచు నతనితోడఁ నానాలతాద్రుమ, కామసీయకము రఁ కములఁ గనుచు.
- ఉ॥ దూరము మార్గము న్గడచిఁ తోరముగా నడిమిన్నునం దమో
దారి వెలుంగుచున్నతటిఁ దారితల న్గని రున్ననస్కులై
సారసక్తైరవోల్లసితఁ సౌరభసంపదుదార మొక్క కా
సారము సీరపూరరసఁ సారవిశిష్టగుణప్రచారమున్. ౧౬౬
- ఉ॥ ఆంతరతుష్టికిం దగినఁ యట్టులు బాహిరతృప్తిఁ గాంచ నౌ
నంతఁ దదంతరాంతరముఁ నం దరయంబడె సౌధసార మి
ట్టింతలు సేయ సే వెలయుఁ నేనియు రస్యమ కాక శ్రవ్యమే
వింతలు గావె యంచు రసఁ విశ్రుతగేయనిబంధనోన్నతుల్. ౧౬౭

మ॥ పలుకు ల్ద్రాటిల నౌచితీకలనకున్ ♦ భంగంబు కాన్పింప దు
జ్వలరాగోన్నతి బీరువోడు రసభా ♦ వప్రక్రియ ల్బాట వ
ప్పలుకుందొయ్యలి యిన్నిసంపదలకు ♦ నైఋగాపు గాకున్న ని
ల్లెలయింపంగల గీత మున్నె యని వా ♦ రేకాగ్రత న్నిల్వగన్.

౧౬౮

క॥ ఆర్యనుతుడు రాఘవుఁ డా, తౌర్యత్రిక మొలయు తేటపు ♦ దాపసవరు ని
థార్య మొనరింపు మన నౌ, దార్యము పెను పొంద ననె న ♦ తం డాత్తరసా.

—♦ మాండకర్ణి చరితము ♦—

తే॥ ఇదియు బంచావ్వరస్సర ♦ స్పించట మున్ను
మాండకర్ణి యనం దగు ♦ మహితుఁడొక్క
తపసి పదివేల యేండ్లొంటఁ ♦ దప మొనర్చె
వాయుజలభక్షుడై యని ♦ వార్యశౌర్య!

౧౭౦

సీ॥ అగ్ని మున్నగు వేల్పులందఱు గుమిగూడి, యాలోచన మొనర్చి ♦ రలఘుఁడితఁడు
తఱి వేచి యిం దొక్కతల మాత్రమింపంగఁ, దలఁచెబోకాకున్న ♦ దలఁగకు న్నె
తపమున నిట్లని ♦ తద్దయు మఘవున. కెఱిగించి యల్లన ♦ నెఱుకఁ గాంచి
వా రచ్చరల మేలి ♦ వరవర్ణినులఁ బంప. నైదుగు రవ్వార ♦ లరుగుదెంచి
మచ్చికలు సూపి మునివృత్తి ♦ మలయఁజేసి
మెచ్చు లెనయించి యాతని ♦ మెచ్చువడసి
ముచ్చు లే మిమ్ముఁ బాసి ని ♦ ముసమయేని
బ్రదుక ననిపించి రోరామ ! ♦ ప్రథితనామ !

౧౭౧

క॥ వారలతో నీనాటికి, వారని కుతుకమున మౌని ♦ వరుఁ డీసరసిన్
నేరిమి నిర్మించిన సిం, గారపు గని మేడలో ను ♦ ఖస్థితి నుండున్.

౧౭౨

చ॥ మెలఁతల భూషణధ్వనులు ♦ మేలిమివాద్యరవమ్ములాటపా
టల నెఱయాటజమ్ములును ♦ డంబగు శంభరవైరి బీర మి
వ్వలనున నెల్లవేళల న ♦ వార్యత నెక్కినుచుంటఁ దెల్పు ని
ప్పొలమునుఁ దత్ప్రభావమునఁ ♦ బూజ్యతఁ గాంచె నరేంద్రచంద్రమా !

౧౭౩

తే॥ అనుచుఁ దెలిపిన సంతస ♦ మృబ్ధి మెదను
బెనఁగొనఁగఁ దీర్థ రాజమ్ముఁ ♦ బెరసి స్నాన
పానము లొనర్చి మునివరుఁ ♦ బనిచి యరిగి
రచటు నేరంగ భవ్య భా ♦ వానుషంగ!

౧౭౪

—♦ శ్రీరాముడు సుతీక్షాశ్రమమున కేగుట. ♦—

సీ॥ రామనామార్థమ్మురహి శారికలు వేడ, శ్రుతి గూర్చు శుకరాజిసూన్యతములు
మనుప విష్ణుడె కాకముటిలేడను పికాళి, పంచమస్థాయిప్రపంచితమ్ము
లరగాదు పొండిదెయరుదెంచు హరి యంచు, నుబ్బి యాడెడులేళ్లయుల్లసితము
లబ్బె గేయప్రబంధావళి మా కంచు, బాడజొచ్చెడు తేంట్లపన్నుగడలు

నడుగకయమున్నె వాచంయ ♦ మాశ్రమమ్మె
యదియును సుతీక్షణమునిచందుర్తి ♦ నిదె యటంచు
జెప్పకయ చెప్పె వా రల్ల ♦ జేర నరుగ
వల్కలాజినములును న ♦ వ్వలను సూపె.

౧౭౫

తే॥ ఎల్లఋతువులు నద్దాన ♦ నెనసి మెలగ
బ్రథితఫలపుష్పసంతాన ♦ భరిత మగుచు
నొప్పు నప్పున్నెపుంబొల ♦ మోజ నెఱయ
దఱియజొచ్చిరి నారు కాం ♦ తాలలామ !

౧౭౬

క॥ మునిశిష్యులు తోడనె రా, మునిరాక యెఱుంగఁ జేయమున్నె యెఱుక గాం
చినప్రోడ తబిసినెల తె, పున నర్హ్యాదికముఁ గొంచుఁబొడసూపె సఖి ! ౧౭౭

తే॥ ఏను రాముడ సోదరుండితఁడు లక్ష్మ, ణుండు ధరణిజ యీపె నీయండ నేరి
నార మోబ్రహ్మనిభ ! యనినలినగర్భ, వదితుండు వందన మొనర్చెవారిజాక్షి !

క॥ తక్కినవారును నమ్ముని, కక్కరణిని మ్రొక్కి రాలఁ ♦ డాశీర్వధులం
ద్రిక్కక పొనర్చి రాముని, జిక్కని కొఁగిటఁ గదించె ♦ శ్రీరుచిరాంగీ ! ౧౭౮

ఆ॥ నిన్నుఁ గొలిచి నీదువేమము లీక్కిర్తించి, యింతవార మైతిమీవు మ్రొక్కఁ
గాంచు నేర మెట్లాకల్యాణగుణమూర్తి, యగుచుఁ బొగడె మానియలఘుకీర్తి

క॥ విధివత్పూజావిధుల, నిద్విధిసన్నిభుఁ డవ్విభునకు ♦ వేవే పొనరిం
చి ధృతాంజలియై వేడెను, విధుమండలసదృశవదన ! ♦ విచికిలరదనా ! ౧౭౯

తే॥ రమ్మ నాతండ్రి ! యమ్మంది ♦ రమ్మ పావ
న మ్మొనర్పు మటంచు మా ♦ నాథుఁ గొంచు
లోని కరిగెను ముని యెట్లు ♦ లోఁ దలంచి
యుంచెనో కదె రుచిరమ ♦ హేమాజ్ఞ్వలాంగి !

౧౮౦

ఆ॥ చిత్రకూట మీవు ♦ చేరిన యవ్పడె, యింద్రుఁ డరుగుదెంచి ♦ యెల్లజగము
లొడిచికొంటి వెనయుఁమోయయ్యవిధిలోక, మనియెననియె మానియఖిలవంద్య !

క॥ వెండియు నమ్మునిశశి నీ, యండఁ గనంగంటి నంటి ♦ వఖిలేశ్వర ! నీ
దండఁ బెరయఁ గాదే యిది, దుండవలసె ననె సుధాసముచితాలాపా ! ౧౮౪

వ॥ అని యిట్లు లొండొండ సరససల్లాపంబులం బెనుచుచు భక్తివిశేషోత్కలితలోచ
నుండై యయ్యగ స్త్యశిష్యవరేణ్యుండు నిండుమనంబున రామా ! రక్షోవి
రామా ! మాకుకీనసుకృతంబు లెల్ల నీకే సమర్పించినాడ భవదీయాశ్రయణంబు
దక్క నొండు గతి యే నొల్ల చిరకాలమునుండియుఁ దావకీననామమంత్రమ్మె
జపించుచు భవద్దాసానుదాసుండనై నీదు సుచరిత్రమ్ములు వినుచుఁ ద్వదీయ
కల్యాణగుణంబు లెల్లప్రాద్దులం గొనియాడుచు ననితరసుఖోదయమ్మునఁ బ్రవ
ర్తిలుచున్నవాడ నవధరింపుము. ౧౮౫

—♦ సుతీక్ష్ణుండు రాముని స్తోత్రము సేయుట ♦—

తే॥ ఓయనంతగుణా ! యప్రమేయ ! ధరణి. జామనోహర ! హరవిధిసంస్తుతాంఘ్రి?
రామ ! నామాభిరామ ! సుత్రామవినుత !, పావితాఖిలలోకసంభావితాత్మ !

క॥ భవసింధుతరణమునకున్, భవదంఘ్రిసరోజ మెన్నఁబడె బోతముగా
నవలంబనంబు మా కదె, సవరణ పొనరించు మోహజనితాంధ్యంబున్. ౧౮౬

ఉ॥ నీ కయి నీవ వచ్చితివి ♦ నిర్మలభావతఁ బ్రోవనెంచి యే
నేకటఁ బుత్రదారగృహ ♦ హేయభవాంధువునందుఁ గూలి యా
పోకనె పోయి పోయి మల ♦ పుద్గలపిండము డెంద మాంధ్యపుం
జోకున వృత్తి పాశములు ♦ చుట్టి తెరల్పఁ గలంగు చుండఁగన్. ౧౮౭

సీ॥ ఎల్లభూతంబుల ♦ యెడఁదల నుండియు, నెడఁదల నుందు ని ♦ నైఱుగకున్న
నీమంత్రనిరతుల ♦ నియతిఁ బ్రోచెద వన్య, నిరతుల నల్లంత ♦ నిలిచి కాంతు
వధికారులేని నె ♦ య్యమునఁ బ్రబోధింతు, వధికారులైనఁ జ ♦ య్యన నడంతు
వడర నీయపు స్వభ ♦ క్తాళిపై నిజమాయ, నిజమా యభక్తుల ♦ నిలువరింతు

మాయచే జుట్టి సంసార ♦ మగ్నులుగఁ బొ
నర్తు వింతలు వింతలే ♦ నర్తకుడవు
కపటనాటకమునను జ ♦ గమ్ము లొకట
ముంపఁ దేల్పంగ నగుచు ని ♦ ర్మోహ మొలయ. ౧౮౮

ఆ॥ ఎంత చేసికొనిన ♦ సంతియ ఫల మన్న, నెఱికిఁ గూర్తుఁ వెఱిగి ♦ నిన్ను వలచి
తలఁచి కొలుచువారిఁతాత్పర్య మీవ యై, ననిచి ప్రోతు లోకనాథ ! యెపుడు

చ॥ జలకలశంబులం దరణి ♦ సంగతుడైనటు లెన్నిరూపులన్
వెలయఁడు నీవు నట్టె పలు ♦ వేసములం గొని సృష్టిపుష్టినం
కలనములం బొనర్చు మొన ♦ గాడవు ధాతృహాశీశమూర్తివృ
త్తులు నిజమాయ నుప్పతిలఁ ♦ దొల్లిఁటి యేకత పాయ కుండఁగన్. ౧౯౧

ఆ॥ ఒకరహస్య మభవ ♦ యుద్వృత్తి నేని స, ద్వృత్తి నేని నెడఁదఁ ♦ దెరలనీక
నిన్నుఁ గట్టి వైచునియ తాత్ము ధన్యునిఁ, జేయఁ జూతువా యుపాయమునను.

తే॥ నీదు దివ్యపదాబ్జంబు ♦ నేఁడు గంటి
నిదె తమఃపరపార్థస్థ ♦ మిదె యలభ్య
మెల్లవాఁకిఁ జిద్వృత్తి ♦ నెనసియునుఁ బ్ర
పన్నులకు మాత్ర మెపుడుఁ బ్ర ♦ సన్నమగుట ౧౯౩

సీ॥ నాభాగధేయంబె ♦ ననిచె నివ్వీధి రామ, రూపింపరాకయు ♦ రూప మెనసి
మామూవిడంబనఁచాయ నెక్కొనుఁగాక, పురుషోత్తమత దెసఁబొరువు గొనదు
కందర్పకోటిప్రకామత్వమున మించి, సీతాసమేతమై ♦ చెలువు గాంచి
శరచాపములు బూని ♦ సదయార్ద్రహృదయమై, స్మితచారువదనల ♦ క్షీవిశిష్ట
మప్రమేయ మనంతక ♦ ల్యాణగుణక
మంచితాజినవల్కాంబ ♦ రాధ్య ముచిత
మైందవేందీవరద్యుతి ♦ యప్రధృవ్య
మును నగుచుఁ గన్నలలరఁ ద ♦ మ్ముఁడును గొలువ. ౧౯౪

ఆ॥ కాంతు నెపుడు దేశ ♦ కాలాద్యుపాధిశూ, న్యంబు చిత్ప్రకాశ ♦ మనుచు వేద
సార మరసి దీని ♦ సరణి యెఱుంగ ని, క్కలయ నాదు మదిని ♦ నిలుచుఁగాత.

క॥ ఏ నొల్ల నింక నెవియు ర, మానాయక ! యివ్వలనున ♦ మనుపవె యన నీ
తానాథుఁ డలరి యిట్లనె, మానుగ స్మితరుచులు తమము ♦ మాయంపంగన్.

—♦ శ్రీరాముఁడు సుతీక్ష్ణునికి వరము భాసఁగుట ♦—

తే॥ ఎవ్వి యొసఁగినఁ గొనువాఁడ ♦ నిచ్చువాఁడ, నెద్ది కోరిన సందియ ♦ మేల యింక
నిర్మలము నీదు చిత్తమ్ము ♦ నియతి గెల్చి, నాడ వఖిలమ్ము నీసామ్ము ♦ నంద్యచరిత!

క॥ మద్భక్తిపరుఁడ వీ వని, చిద్భామానందమయునిఁ ♦ జేయఁగ వల నౌ
సద్భావనఁ దోచితి నీ, హృద్భావనమున న్వసింతు ♦ నింకఁ ద్వదిచ్ఛన్. ౧౯౫

తే॥ నాదు మంత్ర ముపాసించునంద్యగుణులు, నన్నె శరణని నెమ్మదిఁనమ్మి కొలుతు
రేనుఁదద్వృత్తి నేమఱుకెనసియుందు, సందియము లేక వారి హృన్మందిరముల.

ఆ॥ ఇట్టి స్తోత్ర మెవ్వఁ రిచ్చమై నిచ్చలుఁ, జదువువార లరసి ♦ సంతసించు
వారు నట్టిఘనులు ♦ వారక మల్లోక, సుఖముఁ గాంచి యెడఁదఁ ♦ జొక్కువారు.

క॥ నాయెడ భక్తి బెనుచు నిజ, మాయాబంధము దెరల్చు ♦ మన్మయయోగ
శ్రీయుతుఁ బొనర్చి నరు ని, శ్రేయసపదవికి నధీశుఁ ♦ జేయు మునీంద్రా! ౨౦౧

ఆ॥ నీవు నన్నుఁ దలచుఁ ♦ నెఱి సర్వసంగవి, ముక్తిఁ గాంచితయ్య! ♦ మొనయు దింక
నంతమున మదీయ ♦ మైన సాయుజ్యంబు, సందియంబు లేదు ♦ సయమింద్ర!

క॥ అనఁ దద్వాగమృతఝర, మృగనఁ దోగి సుఖార్ణవమున ♦ మొనసి నియతి రా
మునిఁ దోడివారిఁ బూజిం, చెను ముని సుకృత మిదె యని వి ♦ శిష్టచరిత్రా!

ఆ॥ కడపె నచటఁ గొంతఁ కాలమ్ము రఘువంశ, భూషణమ్ము మునులుఁ పుణ్యఘనులు
చేరి కొలుచుచుండ ♦ సీతతో ననుజుని, తోఁ బ్రశస్తితోడఁ దోయజాక్షి! ౨౦౨

క॥ ఆదట నొకనాఁ డాఘనుఁ, డాదయితుఁడు తపసిఁ గాంచి ♦ యాదరమును స
మ్మోదముఁ బెనఁగొన నిట్లనె, వేదప్రాసాదనిత్య ♦ విహరణశీలా! ౨౦౩

—♦ శ్రీరాముఁ డగస్త్యదర్శనార్థ మరుగుచుఁ ద్రోవలోఁ దద్భ్రతను దహించుట. ♦—

చ॥ అనఘ! భవద్గురు స్మరవ ♦ రాఘ్వ మహాత్ము నగస్త్యమానిచం
దునిఁ గనఁగోరుచు న్మదిని ♦ రూఢతఁ దన్మయమై చెలంగెడున్
జనియెద మయ్యెడ న్నిలిచి ♦ సారతరోక్తులు వించు మేను గూ
ర్చిన విధికి న్సలంబు గన ♦ శ్రీకర మన్వయముం బొనర్పఁగన్. ౨౦౪

మ॥ అనిన న్నొనివ రేణ్వుఁ డిట్లు లనె మే ♦ లయ్యా మదీయాశయం
బును నమ్మైఁ దులకించుచున్నయది యి. ♦ మృగం జూపి తీ వంతలోఁ
జనకా నేనును వత్తు నెల్లి సుజన ♦ శ్లాఘ్యుం దయామూర్తి నా
ఘను దర్శింప భజింప నెమ్మనములోఁ ♦ గొతూహలం బయ్యెడిన్. ౨౦౫

క॥ తడ వయ్యె నామహితుఁ గని, పొడ వయ్యె న్గోర్కిగుమియుఁ ♦ బోవుద మని యా
జడదారి స్వస్థయన మటు, నడిపెను మఱునాఁటి యుదయ ♦ నంబునఁ దరుణి!

ఉ॥ ఆమెయి నందఱుం గదలి ♦ యాశ్రమము నివడనాడి ప్రాంగణ
రామవిహారము న్నెఱపు ♦ రాణ మహచ్ఛరితప్రశంసలన్
నేమము యోగముం బడయఁ ♦ జేయఁగఁ జాలు ప్రసిద్ధసిద్ధభూ
భూమహితప్రసంగములఁ ♦ బొం పెద నింపఁ దొడంగి రంగనా! ౨౦౬

తే॥ అట్లు లన్యోన్యసంభాష ♦ తానుమోద, సంగతి చెలంగఁ దొడరి యోజనచతుష్ట
యంబుఁ గడచిరి కడచిక్కి-♦ప్రాంచితప్ర, పంచితవనస్థలి యొకండుఁ పడయఁ గనిరి

క॥ మునికులతలకుఁడు రఘురా, ముని నుడిఁ గొని మహిమ నన్నఁ ♦ బోలిన యనుజ
న్ముని యావాసం బిది యని, మునుకొ నె నద్దాని విభవ ♦ మునువివరింపన్. ౨౧౧

సీ॥ మును గాంచినవియును ♦ మొనయ నౌ నవియును, ఫలభారనమ్రము ♦ ల్పాదపములు
పరివక్వపిప్పలీ ♦ పరిమళ మ్మొడఁగొని, యందిచ్చుచున్న వాఁ ♦ డనిలుఁ డెఱిగి
వై దూర్యమణిదళ ♦ వర్చస్కములు దర్భ, లవె లూన శేషమ్ము ♦ లనువుపడెడు
ధూమమండలి దివిఁ ♦ దొలకెడు వేదిస్థ, మగ్నిఁ బేర్కొనుచు నీ ♦ లాభ మట్టు
లెందు నిర్మలతీర్థమ్ము ♦ లెనసి స్నాతు, లై ద్విజాతికుమారు లి ♦ య్యదనునందుఁ
దారు వెంచిన తీవెల ♦ తరుల పూవు, లల్లన గ్రహించుచున్న వాఁ ♦ రనఘ! కంటె.

క॥ పోసిన ధనరాసులె యవి, వీసరవోవని తపమ్ము ♦ విధ మెఱిగింపన్
భాసిల్లెడుఁ బెనుగొండల, తో సరిగా నింధనములు ♦ ధుతశత్రుచయా! ౨౧౩

తే॥ పుణ్యకర్మండు పూజ్యండు ♦ భూరిమహిముఁ,
డన్నయంతలు గలఁడితఁ ♦ డలఘుచరితుఁ
డవ్వలను గాంచికాక యీ ♦ యన నగస్త్యు
భ్రాత యని పిల్వ నేమి నె ♦ పంబు రామ! ౨౧౪

ఉ॥ రమ్యతటాకము ల్వనులు ♦ రాణ దలిర్పఁ దపస్థలమ్ము ప్రా
థమ్యము సూప నేవి యవుఁ ♦ దార్కొని యయ్యవి యెల్ల నెల్లెడన్
స్వామ్యపరాజితత్వ మను ♦ సంగతిమై దనరంగ నొప్పు నో
సౌమ్య! మహాత్ముఁ డీతఁ డని ♦ సాపె సుర ల్బునులు న్నుతింపఁగన్. ౨౧౫

ఆ॥ ఇంతవట్టు వీర ♦ లంతకు నేనియు, లెక్క సేయ రెంత ♦ రక్కసులనఁ
గాని తపమువంకఁ ♦ గలిగెడు దార్ధ్యమ్ము, కలిమిఁ బరిగణింపఁ ♦ గడఁగుచుండు

క॥ ఎంతకు నేనియుఁ జాలియు, శ్లాఁతిమెయి న్నీదు రాకఁ ♦ జర్చింపుచు ని
ట్లంతకు నిలిచెద రీదెన, సంతసమే చాలు జన్మ ♦ సాఫల్య మిడన్. ౨౧౬

ఆ॥ అనుచు నొడువు తఱిన ♦ యాశ్రమగర్భాబు, సొచ్చి మునివ రేణ్యుఁ ♦ జూచి మ్రొక్కి
రమ్మహాత్ముఁ డలరి ♦ యందఱఁ బూజించె, రవియు నస్తగిరి శిఁరమున మెఱసె.

క॥ అంబరమణి యన్నగళీ, ర్నంబున నలువొందు నపుడె ♦ సాంధ్యకృతుల వం
కం బరఁగె వ్యగ్రభావము, శంబరదిపు జేత్యవిహిత ♦ సక్తుల కొకటన్. ౨౧౭

క॥ ఎడఁ జని యావాసమ్ములఁ, బడయఁ దొడరు నీడజములు ♦ ప్రాజదువుల ప్రా
వడులఁ దగు పలుకుఁబడులఁ, గడకొలుపుచుఁ బాటుదెంచెఁ ♦ గంజదళాక్షీ! ౨౧౮

క॥ సమయము దోసం బిచ్చటఁ, దమ మడరంజేయఁ జూడఁ ♦ ద ద్వేదిత చం
ద్రముఁ డరుదెంచెఁ బ్రబుద్ధత, కమర్త్య లుప్సాంగఁ బ్రాంచి ♦ తాకారగుణా!

తే॥ తొవలు దమ్ములతోడఁ దో ♦ ద్తోడఁ బెంపు
గనుట నచ్చోట సరసులఁ ♦ గలసి మెలసి
యుంట నెవ్వేళ వెలయుచు ♦ నుండుఁగాని
పవలు రే లని భేదమ్ము ♦ పట్టువడదు.

౨౨౨

ఆ॥ సామిధేని శక్తి ♦ సంపదనో కాల, మహిమనో ప్రసక్తి ♦ నహిమకిరణు
కిరణసంక్రమణము ♦ పరఁగుటనో హుత, వహుఁడు ప్రజ్వలించి ♦ నటలె నపుడు

క॥ స్వాహాకారము లొప్పఁగ, నీహావిరహితులు తపసు ♦ లిడి రసలునియం
దాహుతులు పరోపకృతుల్, స్వాహాంకారనువిదూరు ♦ లై నెగడొందన్.

క॥ పొలఁతియు ననుజుఁడు రా రఘు, కులప్రదీపకుఁడు సమను ♦ కూలతఁ గృత్య
మ్ములు దీర్చి కులపతిం గని, యలరెఁ దదీయార్చనముల ♦ నగవంశమణి !

సీ॥ మాపాలిభాగ్య మా ♦ మరభూజమున పంట, కామధేనువు పాడికలిమి యనుచు
నీనాట మముఁ గాంచ ♦ నేతెంచితే భక్త, వాత్సల్య మింతలే ♦ వరద! యనుచు
కటకుతాలును ముండ్లు ♦ గాసిసేయవే మేలి, చరణాబ్జముల స్మరజనక! యనుచు
వత్స జానకి కూడి ♦ వచ్చేనే మృదులాంగి, కలితప్రజానురా ♦ గమున ననుచుఁ
దమ్ముడును రావలెనె యిట్టి ♦ దశ నటంచు
నెంచి ఫలమూలముల నేర్ప ♦ రించి యప్ప
నంబు పొనరించి యమ్మాని ♦ ననుచువేడ్క
జరిపె పరివస్య హరికి స్త్రీ ♦ జనలలామ !

౨౨౬

తే॥ నాటిరే యట్లు చన మఱు ♦ నాటి యుదయ
మునఁ బ్రభాతవిధులఁ దీర్చి ♦ ముద మెలర్ప
మానివరుఁ గాంచి సెల వీవె ♦ మహితచరిత !
యన్న సేవింప నన్న నం ♦ యమివిభుండు.

౨౨౭

క॥ నాతండ్రి! పోయిరమ్మా!, నాతరమా కా దనంగ ♦ నాయొక్కని సొ
మ్మా తనపదివేనా ల్లిటు, లీతలఁపున మమ్ముఁ బ్రోచు ♦ టెడఫక మనుమా !

తే॥ నీతరమువారిలోఁ గీర్తి నెగడు మన్న, యనుచు దీవించి యనుపంగ ♦ నంత నంత
రంగ ముప్పుంగ వింజ మెక్కడచు చుట్ట, మల్ల తపసిని గనఁబోయిరవల నవల.

— శ్రీరామఁ డగస్త్యభ్రాత యశుజ్ఞ గొనిపోవుచుండ సుతీక్ష్ణుఁ డగస్త్యచరితఁబు నెప్పట. ♦ —

క॥ దారితలనె వినిచేఁ దమో, దారి తలఁ పెఱింగి మాని ♦ తచ్చిష్యుఁడు త
ద్దారితవారితవార్తలఁ, దా రితరులు మే లనంగఁ ♦ దరుణీమణిరో!

౨౩౦

తే॥ కడలి నీ రెల్లఁ జుళికించి ♦ విడిచినాడు, నడఁకు లే కడరెడు కొండ ♦ నడచినాడు
మిడియు పొలదిండిపోతుల ♦ మెక్కినాడు, తపసి తపసియె రఘుకులో ♦ త్తంసితాత్మ!

శా॥ మున్నీటం గల నీరు గోలిన తటి ♦ న్నొత్తమ్ములై వేల్పు లె
ల్ల న్నేమమ్మున వేడి వేడబమపో ♦ లావంచుఁ గీర్తింప నీ
పన్నాగంబు లి కేల యంచు విడిచె ♦ న్నృశ్చంద్రిం దజ్జలం
బన్నన్నా! చినుతింప శక్య మగునే ♦ యాయయ్య దాక్ష్యం బిలన్. ౨౩ ౨

—♦ వింధ్యవారణము ♦—

తే॥ అవనిధరముల మేటి నే ♦ ననుచు వింధ్య
మొక్కతటిఁ బొగ రెక్కి తా ♦ నిక్కి చూచె
సారగిరి మద మడఁగి పోఁ ♦ జటతు ననుచుఁ
దపనశశిమండలమ్ముల ♦ దారి తలఁగ ౨౩౩

ఆ॥ కాలగతులు హవ్య ♦ కవ్యము లెడఁగ ది, క్పాలకులును దోడి ♦ వేలుపులును
శిక్ష సేసి నీదు శిష్యుని వారించి, జగము మనుష నిదియె ♦ సమయ మనుచు.

క॥ కాశీనివాసు నాజిత, కాశి న్బ్రాహ్మిణ్ణి తరలి ♦ కాపు మని రవా
గాళఁ గలకాలమును నిలఁ, గా శమనాఁపురి వీడఁగా నగు నియతిన్. ౨౩౪

క॥ దానికిఁ దెరలియు జగదవ, నానూనగుణాన్ధ వటలి ♦ యంగీకార
శ్రీ నలువారఁ దరలె గిరి, పోనీ నని మేను వెంచు ♦ పొలమున గుఱితోన్.

ఆ॥ పరమసాధ్వీ ధర్మ ♦ పత్ని లోపాముద్ర, భద్రమూర్తి తన్నుఁ ♦ బాయరాని
కూర్మి నిన్ను సీతఁకొమరున మొనసి కా, ల్పడకుఁ దొడరె నడవిఁనడుమ రామ!

ఆ॥ కఱకు తాలు ముండ్లుఁగడకొని పొక్కింపఁ, గోమలాంగి యడుగుఁకోటి లెక్క
కైనఁ దనుకఁ బోవఁడమ్మహాత్ముడు లోక, రక్షకులకు నొంటఁరహియె మహిత!

సీ॥ ముత్తియమ్ములు పుట్టుఁమొనయుబో సంకుతోఁ, దామరపూవు నేఁస్తమునననుచు
నిందీవరప్రాంతఁమొనయుబో నీలిమ, యేల కాటుకపిట్ట ♦ జోలి యనుచు
విరిదీవె పొద మీఁదఁవెలయుబోయెండొక్క, పాడియే భమరకఁపజ్జీకనుచు
మంచునఁ బై వెల్ల ♦ మలయుబో మొలకల, చాలు కొండలనేలఁచాయ ననుచు
పలుకఁ దొడరును గాని య ♦ క్కలికిమిన్న
యలఁత విడఁ జేత నైనఁతఁలైనఁ జేయఁ
డడిచిపడు శిష్యు తీ రింత ♦ యరసికాని
యొం డొకఁడొనర్ప నని కల ♦ శోద్భవుండు. ౨౩౫

ఆ॥ డాసినంతలో వి ♦ డంబించు పొగరుతో, వాసి గాంచు శిరమువాంచి మ్రొక్కె
దపసి గంట గన్నతవులున మైమఱ, పొదవఁ చెరలి యాశి ♦ లోచ్చయంబు.

తే॥ అతని దీవించి తలపైనిహస్త ముంచి, పొదలనీయని తలపునఁ ♦ బూన్కి నించి
కట్టుపోగునఁ బెనుగొండకట్టుపడఁగ, ననియె విడరాని చుట్ట మయ్యదనునందు.

క॥ నవలామానిక మియ్యది. భవదాచార్యాని తోడఁ ♦ బరగుచు రా ని
య్యవసరమున నరుదెంచితి, నవాగ్నిశాయాత్ర సేయ ♦ నందిన మదితో. ౨౪౨

ఆ॥ నేల మిన్న గ్రమ్మ ♦ నేర్చు నీ విమ్మెయి. నడఁగి యుండఁ బొసగునన్న! యింక
నేను వచ్చి పొదలుమీ యను నానాటి, కెగయవచ్చుఁ జెడునెయింతలోన.

శా॥ రాగద్వేషము లొందఁ గాక యొకట ♦ రారాపు వాటిల్లునే
యాగంబే సురభర్త కద్రితతిపై ♦ హా వజ్ర మెత్తంగ నా
వేగం బేమిటఁ గల్గె శాంతికలిమి ♦ న్విశ్వాత్ముడౌ హీనుడు
దా గర్వోద్ధతిఁ బెద్దవాడును జెడు ♦ దత్త్వంబు భావింపుమా! ౨౪౩

క॥ నాయాన మీఱఁ జన దని, యా యగము న్నిలిపి తత్సమర్చ లెనయ నై
జాయామణితో, దా నిటు, లీయెడ నివసించె నిమ్మునీశ్వరు డధిపా! ౨౪౪

—♦ వాతాపీల్వజుల నగస్త్యుడు పొడవడఁగించుట. ♦—

క॥ ఒక్కెడ దనుజు లిరువు రీ, దిక్కెనసిన పొలమునం దు ♦ దీర్ఘు లగుచుఁ బెం
పెక్కిన మదమునఁ జొక్కఁపు, టిక్క నైలకొలిపి యన్య ♦ హింసాపరులై.

సీ॥ అతిథి రా రమ్మని ♦ యజహాపు ననుజన్ము, వాతాపినంజుని ♦ వండిపెట్టి
యగ్రజుం డిల్వలుం ♦ డనువాడు పిలువంగ, వరశక్తి నుదరమ్మువచ్చి యసుర
వచ్చిన నుభయులు ♦ వాని భక్షించి త, దర్థము ల్గ్రహియింతు ♦ రందినంత
వట్టు ద్విజన్ముల ♦ వార కమ్మెయి నధి, యింప వేల్పులు మును ♦ లెనసి తన్ను
వేడికొన మోడి కొని వారిఁ ♦ గూడముట్టి
యర్థి ననఁ జెట్ట లెప్పటి ♦ యట్టు లెల్లఁ
జేయ భుజియించి పొట్టపైఁ ♦ జేయి వైచి
నిమురుకొనుచుండెఁ దపసి య ♦ న్నెటి నధీశ! ౨౪౫

క॥ తనుకక ప్రథముడు కనుకని, జనుదెంచి యమింద్రు డున్నచంద మరసియున్
మనుప్రోద్ధారయనీయని, తనయెప్పటి యాగడంబె ♦ తఱుముచునుండన్. ౨౪౬

క॥ వాతాపి! రమ్మనుచుఁ గడు, నాతురుడై పిలువఁ బిలువ ♦ నపుడె జరించెన్
నీతరమా రప్పింపఁగ, బోతర మిక్కఁ జెల్ల దుడిగి ♦ పోరా! యనుచున్. ౨౪౭

అ॥ అమృహాత్ముఁ డన్న ♦ నారక్కసుఁడు మిట్టి, పడుచు నోరు తెఱచి ♦ పైకొనంగ
నీరులోని యగ్ని ♦ నీరు గావించె న, మృనిఁ గోపవహ్ని ♦ మానివరుఁడు. ౨౫౦

క॥ దిగ్గన సుడిఁబడి వాఁ డటు, మగ్గిన సుర లలరి మాని ♦ మండలపతిపై
నగ్గుణనిధిపైఁ గురిసిరి, పగ్గె నెఱయ నలరు లుత్స ♦ వ పర్వతమునన్. ౨౫౧

అ॥ తపముసిరికిఁ బెన్ని ♦ ధానంబు దాక్ష్యంబు, నెలవు నిలయ మెల్ల ♦ కళల కలిమి
కాత్మ తత్త్వసన్మ ♦ హాస్పద మమ్ముని, నియతి నీయెఱుంగ ♦ నిదియె రామ!

క॥ ఇదె చేరవచ్చితిమి త, త్వద మాశ్రమవరము పులుఁగు ♦ పలుకుల వరుసన్
విదితము లగుచున్నవి శ్రుతి, పదవీబోధ్యధర్మ ♦ పద్ధతు లనఘా! ౨౫౩

మ॥ అని యాబోధపరుండు బోధహరు బో ♦ ధాత్ముం బ్రబోధించుచున్
జనఁ జూపట్టె నగస్త్యమాని వన మా ♦ చారప్రచారాంచితా
వన ముద్యత్సకలర్తుశోభనకలా ♦ వ్యాఖ్యాతదేవాధిభూ
వన మభ్యాగతలోకపావనము దీ ♦ వ్యద్యాన మవ్వారికిన్. ౨౫౪

—♦ అగస్త్యాశ్రమ వర్ణనము ♦—

సీ॥ మృదుదళమ్ములతోడి ♦ మెలఁకువ శోభిల్లు, తనులతాలలితవ ♦ ర్తనము గాంచి
ఫలసుమనస్సమా ♦ పత్తిభాసురతరు, వరసమంచత్ప్రభా ♦ వము దలంచి
రోమంధవిస్మృతి ♦ రూఢ మీలన్నేత్ర, శాంఖినిష్ఠమృగప్ర ♦ చార మెంచి
ప్రసితవల్కలయోగ ♦ పట్టావృతస్వక, శ్రీకలాస్ఫురణంబు ♦ చిత్తగించి
తెఱఁగు తెఱుకపఱుచు ♦ ద్విజసూక్తు లాలించి
తెరువు గని తలఁగని ♦ దృష్టి మించి
రాముఁ డలరె నలరి ♦ రామె సౌమిత్రియు
నంతరాత్మ సుఖని ♦ రంతరముగ. ౨౫౫

క॥ దేవర్షిబ్రహ్మర్షులు, సేవింపఁగ బ్రహ్మపదము ♦ సిరి దనరు కలా
శ్రీవిలసనమున నందన, మేవలనుననేనిఁ బోల ♦ దిద్దాని ననన్. ౨౫౬

అ॥ అమ్మునీంద్రుఁ పదము ♦ నం దడుగిడ నాజ్ఞఁ, గొనినఁ గాక యింతఁగూడ దనెడు
రాము మత మెఱింగి ♦ రహి సుతీక్ష్ణమహర్షి, గురునిఁ జేర నరిగెఁగువలయాక్షి!

క॥ ఆలో నాలోకార్ధస, మాలోకననిపుణుఁ డిట్టు ♦ లనె వేడ్కఁ దదీ
యాలోకనపరు లగు హరి, ణాలోకకు ననుజునకు న ♦ మంజసయుక్తిన్.

అ॥ మిత్తి గెలిచి జగము ♦ మేలున కియ్యాశ, నిలిచె నాశ లెల్ల ♦ నెఱిఁ దెరల్చి
యాత్మనిష్ఠుఁ డిమ్మ ♦ హామహుం డీతనిఁ, బోల నొండు గలఁడె ♦ భువనములను.

ఉ॥ ఈఘను చేరికం గనియె ♦ నీదిశ దక్షిణ నాఁ బ్రసిద్ధి శాం
తాఘయు నయ్యె నియ్యెడ దు ♦ రాత్ములు గానరు కాంచు దృష్టియున్
మోఘయె కాని యేఫలిత ♦ ముం గనజాలదు త్రాసయుక్తి దై
త్యోఘ మడంగి మున్నటి దు ♦ రాగ్రహముం బరంగింప దెంతయున్. ౨౬౦

సీ॥ దీర్ఘాయు విహ్లాని ♦ దితిజలఁ గాల్పు చి, చ్చఱ్ఱలార్చితుఁడు సుజ♦నాభిరతుఁడు
సేవించుకొందురు ♦ జేజేలు సిద్ధులు, బరమర్షు లీసిద్ధ ♦ పదముఁ జేరి
ధర్మసంపాదన ♦ తత్పరు లీయెడ, నివసించు రమ్మెయి ♦ నియతి దనర
జీవింపఁ డిచ్చుటు ♦ జెనసి మృషావాది, కాముకుండు శతుండు ♦ ఘాతుకుండు
నిందు మేను దొఱగి ♦ యేప్రాణి యేనియుఁ
బొందు తలఁపు నొందు ♦ పుణ్యలోక
మెల్ల తపసి గుమికి ♦ నిమ్మైన తలకట్టు
నాయ మగు తపః ప ♦ రాయణంబు. ౨౬౧

క॥ ఇ మ్మగు సుకృతమ్మనఁ గల, యి మ్మెనసితి మింకఁ గొఱత♦యెందును గనఁ బో
మిమ్మహి వనవాసము శే, షమ్మ గ్రమింపం దలంతు ♦ సౌజన్యనిధి! ౨౬౨

ఆ॥ కూర్తు నా యెడంద ♦ గూరిమి గలఁడు నా, యెడ నితండు శ్రేయ♦మెల్లగతులఁ
బొనరఁ జేయఁ జాలుఁబుణ్యాత్ముఁ డిమ్మెయి, వారి నొందు మేలు♦దారి విందు.

క॥ అను నెడ నవ్వారు ముదం, బును మొనయుచు నుండ నరిగి ♦ ముని మానివరే
ణ్యునిఁ గాంచె సద్గురూత్తం, ను నితాంతదయాపరీతు ♦ శుభగుణనిరతున్.

—♦ సుతీర్ణుఁడు శ్రీరామాగమనవార్త యగస్త్యునకుఁజెప్పట. ♦—

సీ॥ తపమునఁ బరకావ్ ♦ దనరంగఁ దనరంగ, మంది వేడెడు వారి ♦ నరసికొనుచు
వరగుణం బాగ్నేయ ♦ శరణంబు శరణంబు, గా నున్నశిష్యుల ♦ కలిమిఁ గనుచు
ననిచిన సద్భక్తు ♦ లను వార లను వారఁ, జెనయుమహాదయ ♦ స్థితి కలరుచు
రామమంత్రార్థసా ♦ రము నించు రమ మించు, వేడ్క రసాంచిత♦వివృతికిఁజుచు.
బ్రహ్మసామ్రాజ్యపదపట్ట ♦ భద్రభద్ర
వేషగుణవేదపదపీన ♦ వీనవిధి వి
శేషతేజోనిధిముఖప్ర ♦ సిద్ధి సిద్ధి
దొలకఁ దులకించు నమ్మహా ♦ త్మునకు మొక్కి. ౨౬౩

ఆ॥ బ్రహ్మమూర్తి!యిదె ప్రపంచావనము పొంటె, రాముఁ డనుజతోడ♦రమణితోడ
నాశ్రమాంతసీమ ♦ సలరుచు నున్నవాఁ, డానకై త్వదర్చ ♦ నార్థి యగుచు.

మ॥ అను నంతం దన యంతరంగమున పొం ♦ గాకాశగంగాచితిం
గని మే లే లని కూడి యూడ నరరే ♦ కా దంటినే నామనం
బున నున్నంతలు దోచె జాగు తగునే ♦ పొం డింతలో దోడితెం
డు నవీనాభ్యుదయంబ యిందఱకు నె ♦ ట్లు న్భాగ్యయోగంబునన్. ౨౬౭

క॥ రావలెబో యొకయెడ నిలఁ, గావలెనే మమ్ముఁ జూచు ♦ కలిమి కనుజల్
కావలెనే మాసుకృతము, తేవలెనే యింతప్రొద్దుఁ ♦ దేకువ వెలయన్. ౨౬౮

మ॥ అని యానందమయాత్ముడై పొదలుచో ♦ నాశిష్యరత్నంబుతో
ననువౌ వర్గము సేరిరాఁ జని మహా ♦ త్మా! రామ! నీవారు నీ
వనివార్యు ల్లదె రావె తండ్రి! యనుచున్ ♦ హాయిం గనం గాంచుచున్
గొని తెచ్చె న్మహితోత్సవోర్మికలనా ♦ కూలంకషత్వస్థితిన్. ౨౬౯

వ॥ ఆశ్రమప్రవేశ మనుసంధానించి యిండు వేడుకమెయిం దత్తత్ప్రదేశంబుల విశే
షంబుల నెల్ల నామూలాగ్రంబుగా వివరించి తెలుపుచు మఱియు శ్రుతిప్రతివేశంబు
లనందగు బ్రహ్మస్పదంబును వీతిహూత్రశరణంబును విష్ణుపదంబును మహేంద్ర
మండపంబును రవిసోమమండలంబులును భగవౌ బేరధాతృవిధాత్రనిలానంత
గాయత్రీవసువరుణకార్తికేయధర్మాఖ్యస్థానంబులును నదసీయమాహాత్యమ్ము
లును వేర్వేర నుగ్గడించుచు సముద్యాతప్రభూతహర్షు లగు నవ్వారలం గొని
చను నయ్యవసరంబున. ౨౭౦

—♦ అగస్త్యుడు రాము నెదుర్కొనుట ♦—

ఆ॥ అగ్నిహూత్రహూమ ♦ మాచరించి సమంచి, తార్ఘ్యపాత్రహస్తఁడై తనర్చి
మానిమండలీస♦మావృతుం డగుచు రా, ముని మునీంద్రుడైదురు♦కొనె బురంధ్ర!

శా॥ తేజోరాశివిశేషదృశ్యకలనా ♦ దివ్యప్రభావాఢ్యు న
య్యాజిప్రోద్భవు సానుజు న్సహమహీ ♦ జానంతకల్యాణని
ర్వాజస్సూర్తిని గన్నలారఁ గని తా ♦ నవ్వారు నవ్వారిగా
నోజన్మీటక మీఱు తృప్తిఁ గని రా ♦ యుష్మన్నిజాధికా! ౨౭౧

ఆ॥ అంతలోనె రాముఁ ♦ డతివతో ననుజతో, నందరాని ఫలమె ♦ యబ్బె నందు
కొనుఁ డటంచుఁ గూర్చి♦గొనకొన సాష్టాంగ, వినతిఁ గూర్చె మునికివిశ్వనంద్య;

ఉ॥ వారును న ట్లొనర్ప ముని ♦ వారని కాతుక మూఱు వీరు నా
వా రను బంధుయోగ మని ♦ వార్యముగా ననువార రండు న
న్నారయవచ్చినారె శుభ ♦ మా సుఖ మంచితమా యటంచు నా
తారకనాము రాము సము ♦ దారత మీఱఁ గదించెఁ గొగిలున్. ౨౭౨

తే॥ అగ్నిపరిచర్య జరిపి రా ♦ నయ్యె జాల, మట్లుగా కరుజేర మే ♦ లనువుపడదు
నీ వతిథిమాత్రుడవె జగ ♦ న్నేత వఖిల, కర్మసాక్షి వదియు భవత్కలనగాదె.

ఆ॥ ఎంత మంచి కాల ♦ మేమందు నాభాగ్య, మిట్టి యతిథి యెవరి ♦ కెన్నఁ డబ్బు
ఫలముఁ గంటిఁ గాదెభవముఁ గాంచిన నాటి, కలిమి కెల్ల నిదియఁకలిమిగాఁగ.

క॥ అని ముచ్చట లాడుచుఁ ద, త్తను సంగతిఁ బులక లొదవఁ ♦ దతహర్షజలం
బను వరయుచుండ వారలఁ, గొని చనె నంతర్మహమున ♦ కు న్మునివంద్యా!

క॥ పూజించెఁ బూజనీయునిఁ బూజితు లగు తోడివారిఁ ♦ బుణ్యోదయ వి
భ్రాజితుఁడు తపోధనుఁడు స, మాజమువా రెలమిఁ గన సమాహితుఁ డగుచున్

ఆ॥ ఇష్టభోజనములఁనెలయించి వరయోగ, మిదియె యనుచు నొడివియెల్లవారు
సంతసింప రాముఁమంతనమునఁ గని, పలికె దోసి లొగ్గి ♦ భాసురాంగి! ౨౭౯

క॥ శశినిభముఖ! కలత త్వము, విశదము గావించువాడ ♦ విధి వేడఁ గుభా
రశమకృతికి నాఁ డీవు క. లశాబ్ధికడ వల్లె యనిన ♦ లా గే వింటిన్. ౨౮౦

—♦ అగస్త్యుఁడు భోజనాద్యనంతరము శ్రీరాముని తత్వము ప్రకటించుట ♦—

ఆ॥ నాటఁగోలె నీదు ♦ నామరూపమ్ము లే, యెడఁ దలంచుచుంట ♦ యే తపమ్ము
గాఁగ నుంటి వీరుఁ ♦ గలసి యన్నెఱిఁ దోడి, వారుగానిగీక్ష ♦ వఱిలుచుండ.

సీ॥ ఎక్కటి నీ వుందు ♦ వెల్లనృప్తికిముందు, నిర్వికల్పసమాధి ♦ నిష్ఠ దనర
ననువాధికుడవై త్వదాశ్రయత్వద్విష, యయు మహామాయ నానై యొకర్తు
నిజశక్తి నిర్గుణుఁ ని న్నావరించుట, నప్రాకృతునిగ వే ♦ దాంతవేత్త
లరసికందురు దాని ♦ నందురు మూలప్ర, కృతి యని కొందఱు ♦ కెలనియోగ
మాయ యందు రదియు ♦ మలసి సంస్మృతిబంధ
మై యవిద్య నాఁగ ♦ నై బహూక్తు
లందు క్షోభమాణ ♦ యై మహాత్తత్త్వంబు
గను స్వసన్నిధాన ♦ కలన రామ!

౨౮౨

ఆ॥ నీప్రకాశ ముచట ♦ నెఱయ నహంకార
మమ్మహత్పతార్థ ♦ మందుఁ బొడము
నదియు మాయ గొనము ♦ లంది సాత్త్వికము రా
జసము తామసమును ♦ సంజ్ఞ తెనయు

౨౮౩

ఆ॥ తామసమున సూక్ష్మతన్మాత్రభూతముల్, స్థూలభూతములునుసోరిదిఁ దోచు
నింద్రియములు రాజసేచ్ఛ జనించు నా, రెండు సాత్త్వికముననుండు నెగియు.

- ఆ॥ ఎల్లసూక్ష్మములును ♦ నెనసిన యచ్చటు, లింగదేహ మందు ♦ లీల స్థూల భూతసంగ్రహమునఁ ♦ బుట్టి విరాట్టమ, రంగ నగుఁ జరాచ ♦ రము జగంబు.
- క॥ మాయాగుణభేదంబున, నాయె జగత్సర్జనావ ♦ నాంతేచ్ఛల నీ కా యజహరిరుద్రాఖ్య ల, మేయప్రాభవము దాన ♦ మేకొనె నభవా ! ౨౮౬
- తే॥ జాగరస్వప్నసుప్తులు ♦ సంభవించు, మూఁడు గుణముల బుద్ధిన ♦ మూఁడవస్థ లిన్నిటికిని వివిక్తుండవీవు రామ !, చిన్మయుడ వవ్యయుడవు నై ♦ చెలఁగుకతన.
- క॥ మాయాకృతి సృష్టిక్రియ, నీయంగీకారమునను ♦ నెగడుటచే వి న్నాయదనున గుణవంతుడ, పో యందురు దానిదైన ♦ పొదలిక ననఘా !
- సీ॥ అదియు విద్య యవిద్య ♦ యని ద్వివిధాకృతి, వెలయు నివృత్తిప్రవృత్తు లనఁగ నారెంటి మార్గంబు ♦ లనువొందుఁ ద్వద్భక్తి, నిరతులు వేదాంత ♦ నిష్ఠులునగు వారలు మొదలింటివరుసనె నినుఁ జేరి, ముక్తు తొదురు వారి ♦ మొనయఁబోదు సంసృతిబంధం బ ♦ సారు లన్య లవిద్యఁ, బడి నిత్యసంసార ♦ బద్ధు తొదు రమృతమయి విద్య రూపింప ♦ నసదుగాఁగఁ దోఁపఁ జెడతలఁపులు ♦ దొరకొనంగఁ జెడుదు రేనాటికివి ముక్తి ♦ జెందసీని యఘవితతి తమ్ము ముంప న ♦ య్యధము లధిప ! ౨౮౭
- ఆ॥ వేయు నేల రామ ! ♦ వివరింతు నాకన్న, యంతవట్టు సజ్జ ♦ నానురక్తి కన్న లేదు వేఱుగతి యయ్యదియ యున్న, నరుడు గాంచు ముక్తి ♦ నంద్యపదవి.
- మ॥ సమచిత్తు ల్విర తేషణు ల్వినిహతా ♦ శాపాశులు శాంతిదాం తిమనన్కారసమేతు లాత్మరములు ♦ స్తీభక్తులు న్నిత్యని ర్మములుగ ద్వత్పరసర్వకర్మ లతిని ♦ స్థాయు ల్ససంతృప్తులు యమముఖ్యాధ్యులు నాఁగ నొప్పదురు దే ♦ వా ! సజ్జను ల్భాస్థలి. ౨౮౮
- ఆ॥ సాధుసంయమమ్ము ♦ సమకూరెనేనిఁ ద్వ, త్సంగ మొదవుఁ ద్వత్కథాశ్రవణము నందు రితియుఁ బొనఁగు ♦ నందు భవద్భక్తి, గనుఁ బ్రబోధ మవలఁగాంచు ముక్తి.
- తే॥ కాన నీపయిఁ బ్రేమల ♦ కుణ ప్రపత్తి, యొక్క నాఁడును దలఁగక ♦ యుండుగాత తనకుఁ ద్వద్భక్తులం దెప్పుఁ ♦ దవులు వీడ, రాని దన నవుఁగావుత ♦ రాఘవేంద్ర.
- క॥ చిరకాలాచరితతప, శ్చరణ మిదే శరణ మని ప్రశంసించె భవ చ్చరణార్పఁ గూర్చి యట్లే, శరణ్యుడవు గావె రామ ! ♦ చర్చింపంగ. ౨౮౯

ఆ॥ ఏది యెట్టు లైన ♦ నేమి జానకితోడ, నెలయు మయ్య! నాదు ♦ హృదయపీఠి
నాన్మరణమే నన్న ♦ నాయాసమున భవా, ర్ణవముఁ గడవఁ బెట్టురహిఁ దనర్పు.

క॥ అని పొగడిన మునిఁగనిమీ, యనుమతి మెయి నన్నియును సమగ్రము లగు మీ
కనరానిది కొనరానిది, యను గలదే యనిన నతిస ♦ ముత్సుకుఁ డగుచున్.

-♦ అగస్త్యుఁడు శ్రీరామునకు దివ్యచాపశరాశిశరధుల నొసంగి రాక్షససంహారముంగూర్చి బోధించుట♦-

ఆ॥ ఇది సమృద్ధరూప ♦ మిత్వాకుకులదీప!, కార్ముకంబు విశ్వ ♦ కర్మనిర్మి
తంబు వైష్ణవంబు ♦ తపసీయమణిరత్న, భూషణోజ్జ్వలంబు ♦ పూజితంబు. ౨౬౭

క॥ ఈశరము బ్రహ్మాదత్తం, బీశరధులు రెండు నక్ష ♦ యేషువు లివి ము
న్నాశరుల ద్రుంచి జయ మిడె, శ్రీశుఁడు గొని వాసపునక ♦ ధీశత నెలయన్.

క॥ ఈయసియు నట్లమోఘ మ, మేయగుణం బిన్ని నీదు ♦ మే లరసి యిడ
న్నాయొద్ద నునిచె నిందుఁ, డోయధిపా! కొనుము గెలుపు ♦ మురుతరశక్తిన్.

ఆ॥ అడిచిపడెడు దర్ప ♦ మడర నెల్లెడ దైత్య, మండలంబు నీదు ♦ మర్మ మరయు
వలనె యింక భూమిభరముఁ బాపఁ దలంచి, తది పొనర్పు మొంటిఁనడుగనేల.

తే॥ అనుచు నవి యెల్ల హరికి ♦ సమర్పణంబు, సేసి నిశ్శేషచులుకిత ♦ సింధునాథ
జలభరుం డిట్టు లనె సంప్రసాదభరిత, మానసముఖాబ్జుడై పూజ్యమానచరణ॥

సీ॥ పరితుష్టి నొందితిఁ ♦ బడతి తమ్ముఁడు నీవు, నాయింటి కేతెంచు ♦ నయముఁగాంచి
బడలితి రిందఱుఁ ♦ బరువంపు టిగురులు, గసిగంచె నడుగులు ♦ కాననగతి
లలితాంగి యిద్దేవి ♦ లావఱఁ జొక్కెడు; నిట్టికష్టము లెన్నఁ ♦ డెఱుంగ దబల
తన కరుంధతి సాటియనవచ్చుఁ గా కొడ్ల, కనయమే యిమ్మొయిననిచి మెలఁగఁ

గానఁ బతిదేవతామణి ♦ కలికిమిన్న
లోకమున తరబడి గాదు ♦ లోల లగుచు
ననుసరింతు సుఖస్థితి ♦ యమరెనేనిఁ
దలఁతు రెడయంగ నిక్కట్టు ♦ దవితేనేని.

30౨

తే॥ మెఱుఁగుదీఁగెల సడి నొంట ♦ మెలపుగాంతుఁ,
ములుకు లట్టుల్లు తెక్షణ్య ♦ మును వహింతుఁ
పవనగరుడప్రసక్తిని ♦ జవన తాదు
రాండుఁ గావ నియమవృత్త ♦ మద్భుతంబు

303

క॥ ఎల్లయలంకారమ్ముల, కిల్లుగ నలువొందె నాదు ♦ నిక్క సుమిత్రా
చుల్లాబ్జాక్షి కొడుకు నీ, విల్లలితాంగియును ద్రొక్క ♦ నీనాఁ డనఘా! 30౪

ఆ॥ నిలుపుమయ్య నీదు ♦ నెల విది నీయిచ్చ, వచ్చినన్ని నాళ్ళు ♦ వనితతోడ
దమ్ముఁగుఱ్ఱతోడఁ ♦ ద్వద్భజనమునఁ గా, లముఁ గ్రమింతు మిట్టి ♦ క్రమము నెఱయ.

— ♦ శ్రీరాముఁడు మాని వీడ్కొనుట. ♦ —

చ॥ అనునెడ రాముఁ డిట్లు లనె ♦ నంజలిఁ గూర్చి మహాత్మ వహ్నిక
ల్పుని నినుఁ జేరి కొల్వఁ దలఁ ♦ పు ల్భలియించు మనుష్యకోటి కం
చనుటయు నబ్రమే నిలుతు ♦ మమ్మెయి నిమ్మహితాశ్రమమ్ము గా
కనువగు నొక్కతావు గని ♦ యానతి సేయుము సమ్మదమ్మునన్. 30౬

ఆ॥ పావనాత్మ! నీదు ♦ భావమ్ము గైకొన్న, యెలమి మెచ్చు గంటి ♦ మింతకన్నఁ
గలదె శుద్ధధర్మ ♦ కలన మాకాంచిన, భవము ఫలము సిద్ధి ♦ బడసి వెలసె.

మ॥ ఫలమూలాంబుసమగ్రతాకలన మై ♦ భాసిల్లు నే సీమ యా
విలభావం బనరాని యన్నెలపున ♦ న్వేష్మంబు నిర్మించి యా
వల నావంతయుఁ జింత లేక నిల భ ♦ వ్యశ్రీలకుం దానకం
బలఁతిం బోక లభించుఁ ద్వాదృశసమా ♦ హ్లాదోదయ మ్మొమ్మెయిన్. 30౮

ఆ॥ అనిన సంతసించి ♦ యంతలు సేయంగఁ, దలఁచి యిచ్చ నిట్లు ♦ దరలివచ్చి
నాడ వనెడు మేలి ♦ జాడఁ గన్గొంటి నా, తపముపేరి త్వద్వ ♦ తమున రామ!

ఉ॥ ఇచ్చట నిల్వు మాటి నిపు ♦ డే యటఁబొ మ్మని సమ్మతింప నా
కిచ్చ జనించె ద్వచ్చిత ♦ మెవ్వని కెట్టు లెఱుంగఁగా నగున్
బొచ్చెము లేక నిన్నుఁ గని ♦ భూపతి గాంచె యయాతి భాతి సం
విచ్చతురానుభావ్యగతి ♦ విచ్చెఁ దమం బఖిలాప్తకోటికిన్. 3౧౦

తే॥ నీప్రతిజ్ఞాతకాలమ్ము ♦ నియతి నెఱయ, నయ్యె నయ్యెడ నివసించు ♦ మయ్య యెద్ది
యెల్లకృతసిద్ధులకు మూల ♦ మే యనంగ, నగునొ యద్దాని తెఱఁగేను ♦ నరయువాడ

ఆ॥ అని ముహూర్తమాత్ర ♦ మాధ్యాన మొనరించి, ధర్మత త్వసంవి ♦ ధాననిపుణుఁ
డనియెఁ దపసి తండ్రీ! ♦ యదె ఫలమూలోద, కాధ్యమైన కాన ♦ నాంతరమ్ము.

క॥ పంచవటీసంజ్ఞితము ప్ర, పంచావననతుర యదియు ♦ బహుమృగసంభా
రాంచితము పుణ్యతీర్థము, మించు న్గోదావరీస ♦ మీపగ మగుచున్. 3౧3

తే॥ రహిఁ బొనర్చు వివిక్తమ్ము ♦ రమ్యతలము, నగుచు సీతామహాదేవి ♦ యంతరాత్మ
కచటునకు దీనికి ద్వియోజ ♦ నాంతరమ్ము, గలదు కమలాకరవికాస ♦ కలనఁ దనరు.

మత్తకోకిల॥ నిత్యపుష్పితకాననం బగు ♦ నీకు నాకును సన్నిధి
ప్రత్యయం బొనఁగూర్చుచుండును ♦ భావిభావరసోచితం
బత్యయంబు లడంపఁ జాలుదు ♦ వన్న! యచ్చట నున్న సం
ప్రత్యభిజ్ఞుడ వైన నీనుడి ♦ భాసిలు స్వరమా సడికొ. 3౧౫

వృద్ధి॥ మధూకవనమాలికా ♦ మహి యదే కనుంగొంటివే
విధుప్రతిభటాననా! ♦ వెలయు దానిక య్యుత్తరా
పథం బగు పథంబు ను ♦ ప్రథము మట్టి లక్ష్యంబుగా
విధింపు పయనం బట ♦ నిద్రితమా గిరిప్రాంతతకొ. 3౧౬

క॥ ఆపంచవటీస్థలమునఁ, గాపుర మొనరింపుమయ్య! ♦ కలమట్టునకుం
దాపసులు గొలువ వత్తురు, శ్రీపతి వీ వనుచు నిచ్చఁ ♦ జెలఁగెడు మదితోకొ.

ఆ॥ అని యగస్త్యముని స ♦ మాఖ్యాన మొనరింప. విని జగన్మయుండు ♦ విశ్వసించి
యధికభక్తి నెఱఁగి ♦ యామంత్రణము నేసి, తరలె నతఁడు వనుపఁదరళనయన!

—♦ శ్రీరామఁ డగస్త్య శెలవుఁగొని పంచవటి కేగుట. ♦—

క॥ అమ్మును లుదకాంతమ్మున, సమ్మత మనరాని యొక్క ♦ జతనమ్మున నొ
క్కుమ్ముడి నిలఁబడి చూడఁగ, నమ్మెయి వీడ్కోలు సూపి ♦ రగకులభూషా !

క॥ సన్నద్ధు లగుచు వడి న, య్యన్నయుఁ దమ్ముఁడును ♦ నడిచి యంతరమున సం
పన్నయయి మహిజ రా న, భృన్నత మప్పొలము సేరి ♦ రుడురాజముఖి! 3౨౦

—♦ శ్రీరామనకు జటాయువు కనఁబడుట. ♦—

వ॥ మధ్యేమార్గంబున నలువొందు న్యగోధవృక్షంబున సుమహాకాయుండు నతి
భీమపరాక్రముండు నగు నొక్క సుపర్ణజాతి పక్షివరేణ్యుం గాంచి రాక్షసుం
డగునేమొకో యని శంకించి నీవెవ్వండ వోరీ! యని యవ్వార లడిగిన నప్పతత్త్రి
వంశాభరణంబు వారి చరిత్రం బెల్ల నారసి సౌమ్యస్థిగ్ధమధురం బగు వాచా
రంభంబున వత్సా! యని రాముని బేర్కొని వాత్సల్యంబు పెను పొంద
గుణంబుధీ! యేను నీతండ్రికిం బ్రియసఖుండను గాని యన్యుండఁ గాను దయార్ద్ర
దృష్టుల నింపు నింపవే యనవుడు నమ్మహానీయుండు పితృపదశ్రవణంబున నవ
నవోన్మిషచ్ఛిత్తవర్తనుండై యాతని సంభావించి యన్నా! నీదు కులగోత్రనామ
ధేయంబు లెఱిగింపవే యనిన నాతండు వల్లె యని యిట్లనియె. 3౨౧

—♦ జటాయువు వృత్తాంతము. ♦—

క॥ భద్రముఖా! తెలిపెద ని, ర్ణిద్రఘూత్తంసకులమ ♦ ణివి నీ కిట న
క్షుద్ర మగు సంగ్రహమున స, ముద్రితము మదస్వయంబు ♦ మూలం బెల్లకొ.

సగ్వి॥ నిత్యయోగాంచితో ♦ నిద్రలక్ష్యకలా
ప్రత్యయోపాత్తనం ♦ పద్విపద్యావనా
యత్యవకప్రకా ♦ రాధిగమ్య ప్రథా
సత్యచిత్సౌఖ్యసం ♦ సత్తిలక్ష్యత్మకా!

3౪౯

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితామోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం
దరణ్యకాండంబునం దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

యెఱిగి నిజము సేయ ♦ నెంచి బిడ్డలఁ బిల్చి
వార్తఁ దెలిపి తురగ ♦ వాల మెనసి
క పొనర్పుఁ దనినఁ ♦ గా దని రందు శే
షప్రముఖులు ధర్మ ♦ సంశయమున.

3.౨౪

వ॥ తక్కినవారును జ్యేష్ఠుల మతంబ యనుసరించినం గోపించి మీర లెల్లరు నొక్క
యాగంబున హోమకుండంబునం బడి నశియింతు రని శాపం బొసంగిన వెఱచి
యాయుఁగులు శాపమోక్షణంబు ప్రసాదింపు మని జననిం బ్రార్థించిన నాపె
నాశాసించిన కర్జంబు సమగ్రంబుగావించినవారి కీయపాయంబు సంభవింపంబోవ
దనిన నందుఁ గొంద టద్రాత్యమ్మున కొడంబడి.

3.౨౫

ఆ॥ కశ్యపప్రసాద ♦ కలన జనించిన, కాద్రవేయు లెల్లఁ గామరూప
ధరుల యాట నల్లహరిపుచ్చ మసితంబు, గాఁ బొనర్చి రొంటఁగదిసి రామ!

సీ॥ ఘనుఁడు కశ్యపు ననుఁగ్రహమునఁ దానును, మున్ను గర్భము దాల్చి ♦ మొనసి వినత
రెం డండము ల్గన ♦ నండము ల్పెక్కు-లు, గ నె గద్రు వయ్యవి ♦ కడఁగి యవియ
నైదు నూరేండ్లకు ♦ నైరి పన్నగు లది, గనుఁగొని యుద్దాని ♦ కలిమి కులికి
తనగుడ్డలో నొంటి ♦ దార్కొని చిదుమంగ, నరుణుం డనూరుడై ♦ యవతరించి
తల్లి! యింక సవతి ♦ దాస్యం బొనర్పంగ
నాదు వనిన నలికి ♦ యతని వేడ
నొండు గుడ్డు గాచి ♦ యుండు మం దొక్కండు
పుణ్యుఁ డధికబలుఁడు ♦ పొడము ననియె.

3.౨౬

వ॥ అమ్ముద్దియముద్దరా అమ్ముద్దులాని కలకపాటునం దొలఁకిన యలుక కులికియుఁ
బాయరాని పుత్రప్రేమమ్మున నమ్ముప్పన కొప్పకొని యన్నా! యిన్నెటి నెంత
కాలం బొడ్లు పఱపం బడుదాన నని యడలిన నమ్మహామహుండు కొండొక
యేనూరేండ్లు గడచిన వాలఖల్యప్రభావంబున కలిమి నింద్రప్రతిభటుండై జని
యించు దానం జేసి పక్షింద్రుఁ డనం దనరారి సురేంద్రునిం గెలిచి యమృతం
బొడిసి పుచ్చుకొని యాభుజంగజాతి కొనంగు నెపంబున నీదు దాస్యం బీగంగల
వాఁ డని యాయమ నూటడించి చని సప్తాశ్వం గొలిచి తద్రథసారథియై
యాతండు వెనుపొందె.

3.౨౭

ఉ॥ కదువతోడి పందెమునఁ ♦ గానని కర్మము గాఁగ నోడి ని
ర్ణద్రనశాక్షి యవ్వినత ♦ రీతిఁ దొఱంగి సపత్ని కూడిగం
బదురీతవృత్తిఁ జేయ సుతుఁ ♦ డై విహగేంద్రుఁడు తోచి యాపె ము
న్ముద్రఁ దొలంచె స్వీయ మగు ♦ పున్నెము పూరుషభావము న్దగన్.

3.౨౮

వ॥ పదంపడి యమ్మహాత్ముండు గరుడుండు జగదీశు వానుదేవుని నేవించి తదీయాను గ్రహంబునం దద్వాహనంబై కరంబు డంబు మీఁతె. 330

ఆ॥ రాఘవాన్వవాయఃరత్నంబ! యయ్యిను, యంత శ్యేని యను పొలంతియందుఁ గాంచె స్వానుభావ ధ సంచితతనుల మ, మ్మరుణుఁ డిరువురను స ధ మగ్రబలుల.

వ॥ సంపాతి యనువాఁ డగ్రజుం డేను గొండీక జటాయు వనెడువాఁడ నొక్కకారణం బున నన్నయు నేను భిన్నపదస్థులమై యొండ్మొరుల వార్త లరయం గానక యుండి బెండువడి యండకై వేచి యున్న నన్నుఁ గొండ్మొక కాలంబునకు మీ తండ్రి దశరథసార్వభౌముండు నిండు చెలిమి మేకొనం గైకొని తనయంతవానిగా సంభావించి గారవించుచునుండె. నియ్యది నాదు వృత్తాంతంబు. 331

ఆ॥ అమ్మహానుభావుఁ ధ డరిగె నే నుంటి మా, యయ్యలార! కన్ను ధ లార మిమ్ముఁ గంటి గంటిలేని ధ కలిమి గైకొంటి నా, వంటి సుకృతి గలఁడె ధ వసుధలోన.

వ॥ అని నెయ్యంబు తియ్యంబుగాఁ బలికి యప్పతంగపుంగపుం డయ్యాజితనయాగ్రణి హితనయాగ్ర్యమణి నల్లనం గనుంగొని. 332

ఆ॥ అన్న! మీర లిమ్ము ధ హారణ్యమున వసి, యింప వచ్చినార ధ లింతితోడ గడుసురక్కసులకుఁ ధ గాపురం బిప్పొలం, బట్టుగాన నొక్కఁ ధ డడుగువాడె.

క॥ తోడై యుండెద మీ రే, వాడ కరిగిరేని వచ్చు ధ వల నరయుచు నే వాఁడుఁ గనువిచ్చి చూచుట, తోడఁగ నాబలిమికలిమి ధ యొప్పారంగఁ. 333

— ధ శ్రీరాముఁడు జటాయువుసాయ మంగీకరించుట. ధ —

ఆ॥ అనువు పడునయేని ధ నంగీకరింపఁగ, నగు నటన్న నింత ధ కధిక మైన మే లొకండు గలదె ధ మేకొనఁగంటి మీ, తండ్రిచెలిమిగూర్చు ధ తత్ఫలమున.

క॥ అని యాతనిఁ దోడ్కొని యటఁ, జని వాఁ డెఱిగించుచుండ ధ జనకుని వార్త ల్విని సంతసమునఁ బొదలుచు, మొనసిరి పంచవటఁ జేర ధ ముగ్ధమృగాక్షీ!

ఆ॥ అరులఁ గాల్పు చిచ్చొయన రాముఁ డచ్చొటు, సేరి మెఱసె మిత్రధిద్ధి కొనరు గాఁగ లక్ష్మణుండు ధ కడలేని గొనముల, ప్రో వెడమ్ము పడని ధ ప్రోవు నెఱప.

క॥ దండఁ గల కొండచఱియల, నుండ ఖగేంద్రున కనుజ్ఞ ధ యొసఁగి కడఁగి య య్యండజవాహనుఁ డనుజుని, దండిమగనిఁ గాంచి పలికె ధ ధరవంశమణి!

—♦ శ్రీరాముడు పర్ణశాల నిర్మింప లక్ష్మణున కాజ్ఞయిచ్చుట ♦—

మ॥ మునినిర్దిష్టః, దేశముం బెరసి యి ♦ ముం గంటి మిమ్మేదినిన్
ఘనవర్ణాంచితశాల మే లగు కృతిం ♦ గల్పింపఁగా నీదు నె
మ్మన మం దారసి చూచి యొక్కతల మా ♦ మంత్రింపు మద్దానిచెం
త నదీతీర్థసరోవనద్రుమలతో ♦ దృచ్చోద్య మొప్పారఁగన్ ! 380

క॥ తృణజలకాష్ఠసమృద్ధ్యను, గుణ మగు దేశంబె నమను ♦ కూల మగు నై
పుణిగలవు గానఁ గనుఁగొని, గణియింపుము నీకు నాకు ♦ త్నాజ కనువుగన్.

తే॥ అనినఁ గేల్మోడ్చి యన్న ! నీ ♦ వరసి పనుచు
పనుపున మెలంగువాడ నీ ♦ పదియువేల
వత్సరంబులు నే నొండు ♦ వలను గాంచు
పాటియె యనజ నేయుము ♦ ప్రతిభ నెఱయ.

383

క॥ అను నాతని వినయశ్రీ, కిన్వంశాభరణ మెక్కు ♦ డెలమి న్నని తా
ననుపమ మగు పద మొక్కం, డనుపద మీక్షించి యరసి ♦ యనుమోదమునన్.

ఆ॥ చేర ర మ్మటంచు, సిద్ధ మియ్యది యంచుఁ, జేయి చేయి గూర్చిఁ సిరిఁ దనర్చి
పలికె ననుజతోడ ♦ భాషితంబుల జాడ, యమృతరసము నింప ♦ ననుమతింప.

క॥ ఇచ్చోటన మేలిమిఁ గను, మిచ్చ నైలకొలిపి తఱుకు ♦ లే దెలిపెద సం
పచ్చయసమృద్ధి మీఱ వి, యచ్చరసంతృప్తిఁ గూర్చు ♦ టనువుపడంగన్. 384

సీ॥ ముని దెల్పి నట్టులుఁముదిత గౌతమి దీని, మొనసి యొప్పెడు గొనఁముల ప్రసక్తిఁ
జెంగట రవిదీప్తి ♦ కిం గూర్చు సురభిశ, పద్మ పద్మిని కవి ♦ ప్రతిభ లొలయఁ
గ్రీడాద్రి సంపత్తి ♦ గిరికొను మాఁకులఁ గేకికేకలఁ గ్రేవ ♦ గిరివరమ్ము
సుమధులతరులతా ♦ శోభితవనరాజి, రాజిల్లుఁ దీర్థసా ♦ రము గ్రహించి
యనఘ ప్రత్యక్షలక్ష్మి యి ♦ య్యదియ నాఁగఁ
గరిఘట ఘటింపఁ జాలు ని ♦ క్కముగ విజయ
మెల్ల యోగ్యత్వములకుఁ దా ♦ నిల్లట మగు
పర్ణశాలకు నిన్నేల ♦ పాడి మొదవు.

382

క॥ ఇది పుణ్య మిది వివిక్తం, బిది తీర్థం బిన్ని యొదవు ♦ నేయెడ నొకటన్
మది ముదమున నెనయింపుము, గుదికొను సంపదలకెల్లఁ గుదు రిదె యనఁగన్.

క॥ రచియించుమయ్య ? యిచ్చో, నచిరంబుగ నొక్క వేళ్ళ ♦ మరిదుర్గశ్రీ
ప్రచురంబు డంబు నీదగు, రచనాకాశలి గణింప ♦ రమణీయగుణా !

385

క॥ అని తెలిపిన రాముని శా, సనము శిరమ్మున ధరించి ♦ సౌమిత్రి పుర
మొనరించెను మనువంశం, మ్మున కలనల చొప్పెలర్ప ♦ మునివంద్యపదా !

సీ॥ కల మృత్తికల గోడ ♦ కాల్దొక్కి ఘట్టించి, స్తంభము ల్భిత్తిక ♦ ల్సంఘటించి
యాశమీశాఖల ♦ నగు దూలము లమర్చి, యుపకరణమ్ముల ♦ ట్లానరుపఱిచి
వంశాస్తరణములు ♦ వైణవమ్ములు గాఁగ, మొగకొల్పి దృఢపాశముల బిగించి
శరకాశకుశపత్ర ♦ సంఛాదనమ్మును, మొనయించి వాకిళ్లు ♦ తనరదార్చి
చదురు లరుగులు గదులు పూజాగృహములు
సముపహితములుగా నేర్చి ♦ సంతరించి
సంవృతివృతిప్రసంగ మ్మె ♦ సంగఁ బర్ణ
శాల సువిశాలఁ గూర్చె ని ♦ క్షాకుకులుఁడు. 3౫౧

క॥ తతలక్షణపదము సమీ, కృతతల మతిరమ్యమును సు ♦ కీర్తితమును నై
వృతభావుకవిధిసంప, త్ప్రతితి యనం దనరి పత్రభవనం బొప్పెన్. 3౫౨

క॥ అలఘుబలవిక్రముఁడు వాఁ, డలరుచు గౌతమిని స్నాతుఁడై నభినములున్
ఫలములుఁ గొనితెచ్చి సదన, బలిపూజావిధు లొనర్చె ♦ భవ్యవిలాసా. 3౫౩

—♦ లక్షణుఁడు నిర్మించిన పర్ణశాలం గాంచి సీతారాము లానందించుట ♦—

తే॥ అన్న ! గనుఁగొనుమన్న మి ♦ న్నంది దాని
యందమును జందమును మేల్చి ♦ యనఘతయును
మెలతఁతోఁ గాంచి మే లెంచి ♦ మించి యనుజుఁ
గొఁగిటఁ గదించి పలికె శ్రీ ♦ కాంతుఁ డజిత ! 3౫౪

తే॥ భావమును గృతమును ధర్మ ♦ పద్ధతియును
నిమ్మొయి నెఱుంగువార లి ♦ య్యలను గలరె
ధన్యుఁ డయ్యెను నినుఁ గాంచి ♦ దశరథుండు
సత్యసంఘం డనెడు వార్త ♦ జగతి నెఱయ. 3౫౫

క॥ సంతోషించితి వత్సా !, సంతత మీభక్తి యే పా ♦ సఁగుఁగావుత మి
ట్లంతకు నాయినది ను, స్వాంతం బాలింగనప్ర ♦ చారమె సుమ్మి. 3౫౬

ఆ॥ అట్లు రాముఁ డనఁగ ♦ నవనిజ దీవింప, దాసకృతుల కింత ♦ దలఁచి పొగడ
నేల యనుచు వారి ♦ కెఱఁగె వాఁ డవ్వార, లాదరించి రతని ♦ ననఘమూర్తి !

క॥ మందిరశరణుఁడు త్రిజగ, స్మందిరుఁ డటు సురల మునుల ♦ మనుపఁగ మహిజా
తేందిరతో నయ్యటవీ, మందిరమున నుండె నాస ♦ మయమున మహితా !

ఆ॥ జాగరూకుఁ డైన ♦ శౌరిఁ గొల్వఁగ వత్తు, రెటిఁగి యెల్లవారి ♦ దేమి యింత
కేనుఁ దగ నె యంచు♦నేతెంచె హేమంత, మంతరంబుఁ గాంచి♦యచలతనయ

—♦ హేమంతర్తు వర్ణనము ♦—

సీ॥ వడకించెఁ బడతులఁ ♦ వలను బాసితి మని, యాహితాగ్నులు గాని ♦ యట్టివారిఁ
జుళుకించె ఝరుల భా ♦ సురములౌ జలముల, నల్లనల్లనఁ జేరి ♦ యాగడమునఁ
బలికించె నేమన్ని ♦ పట్టుగట్టులు హిమ, వంతము ల్లా వంచుఁ ♦ బట్టు పట్టి
నడికించెఁ దీర్థ ము ♦ న్న నెగించుకొని పోవు, మనుజుల నిల్లెత్తు ♦ మందు నేసి
యెంతకుం జాల మేను హే ♦ మంత మొక్కఁ
డైన ముజ్జగముల ముంతు ♦ మామతింతు
మిందు మావాఁడె జాబిల్లి ♦ యినుని తెల్విఁ
గాంచుఁ డని వీచు నమ్మంచు ♦ గాలి వాలి. 3౬౦

క॥ కుంపటి యీసంసారము, దింపితి మని మురియువారు ♦ దేబె లగుచు నా
తెం పెనయలేనివారును, గుంపటి యొండొక్కఁ డెత్తు ♦ కొని రెల్లజనుల్. 3౬౧

ఆ॥ ఒంటి కేమి పండు ♦ పంట లింటికిఁ జేర్చి, గంటిఁ బాప నేర్చు ♦ కల్పతరువు
కంటివిందు నేలఁ ♦ గావించు నిధి యింత, కంటె మేలి తటి యొ ♦ కండు గలదె.

క॥ బంతులు చేమంతులు నిను, మంతయు నెడ యీక పూవు ♦ లందిచ్చు నెఱ్ఱ
గొంత కొంత దొఱఁగె హే, మంతర్తువు కఱవునందు ♦ మహిభృత్పుత్రీ.

శా॥ అక్కలంబున గౌతమీనదికి స్నా ♦ నార్థంబు సీతామృగీ
దృక్కాశతుం డనుజుండు భావినియు న ♦ ర్థిం దోడ నేతేరఁ బ్రా
గ్గి క్కాదిత్యుండు నేరరాకమును దీ ♦ ధత్యోఘ మద్దేవు తా
దృక్కృత్యంబు సమర్థత న్నెఱపఁ బ్రీ ♦ తిం గూర్చుచుం బోవుచోళ్. 3౬౨

క॥ అన్నఁ గని తమ్ముఁ డిట్లను, నన్నా! నీమనమునకు న ♦ మాహ్లాదకమై
సన్నత మగు సమయం బా, సన్నం బైనది ప్రశస్తి ♦ సంవలితముగన్. 3౬౩

తే॥ దేని కలిమి వత్సర మెల్ల♦దీప్త మగునొ, త్మాసతీమణి కెది యలంకార మిడునొ
యట్టి హేమంత మీయెడ♦నరుగుదెంచె, నీప్రసాదంబుఁ గాంచ నొ♦నెటి యెఱింగి.

సీ॥ మంచు గ్రమ్మెడు నన్న♦మాట మొక్కఁడె కాని, సస్యశాలిని యయ్యె♦త్తవధూటి
జలము లత్యంతశీతలములే యగుఁగాని, వరణీయుఁ డగు హవ్య♦వాహనుండు
చలియొట కింట భూ♦జను లుండు రనికాని, దండయాత్రఁ జరింతు♦ధరణివతులు
సారసరసలబ్ధి♦సన్నంబె యాఁగాని, సంపూర్ణ మా గోర♦సప్రచార

మరయ నేలోపమును లేని ♦ దని యొకండు
గలదె గుణవృద్ధి గని దాని ♦ గప్పిపుత్తు
రెల్ల సంపదలకు నిది ♦ హేతుభూత
మాటఁ గాదె శ్రుతిప్రశం ♦ సార్వ మయ్యె.

322

తే॥ ఆగ్రయణము లొనర్చెదరాహితాగ్ను, లెల్ల దేవర్షి పితృపూజలెలయుచుండు
జనపదములొప్పెడుఁ గలాప్రచారములను, మంగళాశంస లెల్లెడమలయునిపుడు,

తే॥ ఎండ పూర్వాహ్ణమున నింత ♦ యెఱుకపడదు
స్వర్ణసుఖ మిడు నదె నడి ♦ జామువేళ
నరుణపాండుర మగుచు సా ♦ యాహ్నమునను
గనులపండువు ఘటియింపఁ ♦ గాఁ గడంగు.

323

తే॥ స్వకము సాభాగ్య మారవిసంక్రమింప, మం చెనసి యెఱ్ఱ నగు తనమండలమునఁ
గందువాతిన యద్దంబుకరణిఁ జంఁద్రుఁ, డందగింపఁడు తొల్లింటియట్లధీశ !

తే॥ అల్లనల్లనఁ దొడరి హిమావృతంబు, లైన కరముల భూస్థలి నందలేక
పగటి చందరుఁ బోలెడుభానుఁ డిపుడు, తపనశబ్దార్ధతత్త్వంబుదారి తలఁగ.

సీ॥ ఎదిరి దిక్కునఁ బ్రొద్దుపొదలంగ నుత్తర, దిశ బొట్టులేని స్త్రీతెఱఁగు సూపె
నినుఁడు దూరగుఁడు గానివ మెల్లెడలఁ గప్ప, హిమవత్పదార్థ మగేంద్ర మెనసెఁ
బున్నమరేయెండ ♦ పొనరార దాతప, శ్యామయా నాగేటి ♦ చాలు భాతి
నీహారముక్తార్క ♦ నిహితాంశువుల శాద్వ, లావని రత్నశో ♦ భాఢ్య యయ్యె
పగలు సన్నగిల్లెఁ ♦ బ్రబలె నట్టె త్రియామ
శయ్య లాకసంబు ♦ జాడఁ జూడ
వయ్యె నళినవనవ ♦ నాళులు రిక్తతఁ
గనె హిమాని నెగడు ♦ కాల మడర.

324

క॥ ము న్నెండఁ గన్నెఱుంగని, కన్నెలు జల మంచు ముట్టఁ ♦ గాఁ జాయయటం
చెన్నఁగఁ దలఁపరు హిమవే, లొన్నత్యం బింత లనియుననరా దనఘా! 325

ఉ॥ మం చను చీరె గప్పకొనిమా నగు పూవుల సొమ్ము లూడ్చి యా
సంచున నిద్రఁ గాంచు వన ♦ సంతతి నాశుకశారికాళి లె
మ్మం చన దంచున న్నిలిచి ♦ యట్టె కనుంగొనుఁ గాని నీట ము
క్కుంచదు నీరపక్షి తతియుల్లము ఝుల్లన రొంప ముంపఁగన్.

326

క॥ చల్లనిది తీయనిది ముద, ముల్లసిలగఁ జేయునదియు ♦ నుదకము గని తా
నల్లనఁ గర మిడి వెంబడిఁ కల్లోలపడుం దృషితము ♦ కలభము కంటే. 32౫

తే॥ చకితు లాహవమున నట్లు ♦ జలమున నవ
గాహనం బొనరింప వీ ♦ కవివితతులు
లోఁగి యొడ్డునఁ గూయు వా ♦ లుకల దడిపి
మంచుపొగ తమ్ముఁ గ్రమ్మి పై ♦ మాయఁ జేయ. 32౬

ఆ॥ మేలి మంచు పడుటఁమృదువు భాస్కరుఁ డౌట, జలము రస్య మై పొసంగుఁ గాని
సరసు లొఱపు గనవు ♦ క్షతదళకర్ణికా, కేసరాబ్జవనవి ♦ గీతకతన. 32౭

—♦ లక్ష్మణుఁడు భరతు గుణముల నన్నతోఁ జెప్పుచు దుఃఖించుట ♦—

సీ॥ అన్న కోసలనాథుఁడనరసింహుండు, భరతుఁ డెమ్మెయిఁ గప్టపడెడునొక్కొ
నీమీఁది భక్తిచే ♦ నెఱి బాసి వ్రతనిష్ఠ, సలుపుచు నున్నాడు ♦ సంతతముగఁ
గలిమిభోగము లంచుఁ గాంక్షింపఁ జేనాఁడు, ద్వద్వాస్యపరతపైఁ ♦ దపులుతమిని
నియమితాహారుడై ♦ నేల సెజ్జను జడ, ల్లట్టిన తల వృథా ♦ కారణముగ
మేను వైచి పదంపడి ♦ మేలుకాంచి
సారవజలంబులం దిట్టి ♦ సమయమునను
స్నాతుడై కొందఱు గూడి ♦ జరుగునప్పు
డేమిగతిఁ గానఁబడు వాఁడొ ♦ యెఱుకపడదు, 32౮

క॥ సుకుమారుఁడు సుందరుఁ డ, తృకలంకుఁడు సత్యవాది ♦ యాహ్లాదకుఁడు
సుకృతజ్ఞుఁడు కృతి నేఁ డే, వికలతమై నున్నవాఁడొ ♦ విధికృతివశతక. 32౯

ఆ॥ గెలిచినాడు దివముఁ ♦ గేలిమై నీభ్రాత, భరతుఁ డమ్మహాను ♦ భావుఁ డెపుడు
నిన్ను తలఁచి కొలిచి ♦ నెఱి ద్వత్పదధ్యాన, నిరతిఁ దవిలి యిట్లు ♦ నెగడుకతన.

ఆ॥ తండ్రితోడివారి ♦ దాయాదు లని వీడ, నెంతు రమ్మవైపు ♦ నెలమి గాంతు
రెపుడు ద్విపదు లనెడు ♦ నీవార్త రిత్తగా, జేసెఁ గైక సుతుఁడు ♦ శ్రీకరుండు.

తే॥ దశరథునిఁ జెట్టఁ బట్టి శుద్ధతఁ బరఁగియు
భరతు సజ్జననందితుఁ ♦ బడయఁ గనియు
నట్లు క్రౌర్యంబు వహియించె ♦ నంబ కైక
కేకయుల దోసమో పూర్వ ♦ కృతము ఫలమొ. 3౩౦

—♦ శ్రీరాముడు లక్ష్మణునితోఁ గైకన నిందింపవలదని పలుకుట ♦—

క॥ అను నుడి నహింప కిట్లను, ననఘుడు శ్రీరామచంద్రుఁ ♦ డన్నా ! నీ వట్లనజనదు మధ్యమాంబిక, ననవద్యయ యామె తలఁప ♦ నన్నివిధములన్. 3౮౩

క॥ భరతుని వార్తలె తెలుపుము, పరమాపుడు వాని కెడము ♦ పడి వననిస్తా నిరతుడ నగు నామది ల, దృఢితప్రీతి నగుచుండు ♦ బాలిశ మనగఁగ్. 3౮౪

తే॥ మానసాహ్లాదకరములు మధురములగు, నతనిపలుకులె స్మరియింతుఁ నహరహంబు నమృతమయములె యనుకొందుఁ నంతరంబు, దోపకుండులు మదిని నిర్ధూతవైరి ?

క॥ ఎన్నటికిఁ గాంచ నగునో, యన్నా ! భరతునిఁ ద్వదీయు ♦ ననజన్మని నీవు నేనును వారును ము, నున్నట్టులె యుండి యరుస ♦ మొలయం గలమో.

క॥ అని యుత్సుకతం బెరయుచు, ననుజుడుఁ దా మహిజయును మహాగౌతమిఁ దోఁ గ నియతి దైవతత్పత్తిం, బొనరించి నుతించి రినుని ♦ బూర్ణేందుముఖి ! 3౮౬

తే॥ అమ్మెయిఁ గృతాభిషేకుడై యనుజుతోడ, సీతతో రాముఁడొకవింతఁ సిరిఁదనర్చె నీవు విష్ణుండు తోడుగా నియతి నొకట. న్నన మొనరించి నే మించుఁ చందమునను.

ఉ॥ ఆహ్నికకృత్యము ల్నెఱపి ♦ స్వాశ్రమభూమికిఁ జేరి తీర్ణమా థ్యాహ్నికులై మును ల్గొలువ ♦ నౌ సభ సత్కథలం దనర్చి సా యాహ్నికముం బొనర్చి సుఖ ♦ మందిరి నిచ్చలు నట్లె యుందురే నిహ్నవపుం గృతిం గనని ♦ నేమము ముజ్జగము ల్నుతింపఁగన్. 3౮౭

తే॥ సీతతో రాముఁ డొకనాఁడు ♦ చెలువు మీఱఁ జిత్రతోఁ జందురుని యట్లు ♦ చెలఁగుచుండ నంజలి ఘటించి శుశ్రూష ♦ కలరు కలన లరసి లక్ష్మణుఁ డిట్లనె ♦ నలరుఁబోడి. 3౮౮

—♦ లక్ష్మణుడు తత్వోపదేశంబు పేయమని శ్రీరాముఁ బ్రార్థించుట ♦—

క॥ ఏ నజ్ఞానము దలఁగఁగ, నీనెనరున మోక్షమార్గ ♦ నిర్ణయ మరయం గా నెంచితిఁ గావవె యది, పూని యెఱింగించి నన్ను ♦ బురుజోత్తంసా ! 3౮౯

తే॥ తనకు నీకన్న దేశికో ♦ త్తము లొకొండ్లు, లేరు లీలావిభూత్యవ ♦ లీధమూర్తి వచ్యుతుడ వట్లు గావున నవధరించి, న న్నొనర్పవె ధన్యు మన్నాధీ ! నేడు .

తే॥ రాగవిద్యేషహరము వై ♦ రాగ్యకరము, జ్ఞానవిజ్ఞానభక్తివి ♦ స్తారకంబు నైన తత్త్వంబు బోధింపుమయ్య ! దాన, నిన్నుఁ గొలిచి భవాంభోధి నిస్తరింతు.

క॥ అనిన యనుజన్ము పలుకుల, కనుమోదితుఁ డగుచు వాని ♦ యాత్యంతికభక్తినిఁ గనుఁగొని మెచ్చుచు ని, ట్లని రాముఁడు తెలుపఁ దొడరె॥నజముఖ్యునుతా!

—♦ శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణునకుఁ దత్వోపదేశం బొనర్చుట ♦—

తే॥ అతిరహస్యంబు నిష్క్రుష్టమైన తత్త్వ, మే నెఱింగింతు వత్స! నీ॥కెఱుకపడఁగ గాంచు నెద్దాని నరసియాక్షణమె ముక్తి, బొదలు వైకల్పికభ్రాంతి॥వదలినరుఁడు

సీ॥ పరఁగ మాయాస్వరూపము మున్నె వినరింతు, సమనంతరము జ్ఞానసాధనంబు విజ్ఞానయుతము సం ♦ విద్యోగ మాదట, బరమాత్మతత్త్వాను ♦ భవముబిదన నలరు నద్ది వొసంగ ♦ సభయప్రతిష్ఠుండ, వయ్యెద వయ్య నీ ♦ వనఘమూర్తి వాత్సబుద్ధి యనాత్మమైన శరీరాది, యందుఁ దోచుట మాయయనఁదనర్చు వఱలు దాన సంసృతి పరి ♦ వర్తనంబు తానె విక్షేపరూపంబు ♦ దవిలి జగము లెల్లఁ జేయు నావరణాత్మ ♦ నెనసి జ్ఞాన మానరించును దన్ముల ♦ మరయు టరిది.

3౯౬

తే॥ అనఘ ! కేవలుఁ డగు పర ♦ మాత్ము నందు మాయచేఁ గల్పితంబయి ♦ మలయు జగము రజ్జవున సర్ప మట్టిఁడై ♦ భ్రాంతి కలిమిఁ దోచుచుండు వివేచింపఁ ♦ దొలగుచుండు.

3౯౭

క॥ వినునది కనునది స్మరియి, చునదియు నన మున్నుగాఁగఁ ♦ జొప్పడునది యెల్లను నన దన నగు స్వప్నం, బునఁ బొనరు మనోరథంబు ♦ పోల్కిఁ గృతాత్తా!

తే॥ తనువె సంసారతరుబీజమని దృఢముగఁ, దలఁపు మది దారపుత్రాదికలల కెల్ల మూల మగుఁ గాదె యద్దానమైనయుజీవ, భావబంధభేదము లాత్మపక్షమ నకు.

తే॥ భూతతన్మాత్రపంచకం ♦ బులు నహంత బుద్ధి మన మక్షదశకంబు ♦ మూలభూత ప్రకృతి యాభాసుఁడును జేరఁ ♦ బరఁగు క్షేత్ర మింతకు విలక్షణుఁడై యాత్మ ♦ యిత్థచరిత !

౪౦౦

క॥ తా జ్యేష్ఠఁ బ్రబోధించుట, కే జెప్పెద సాధనముల ♦ నిడు మిది యెదలొ ధీజన్య భిదయె క్రమముగ, నాజీవపరాత్మభేద ♦ మయ్యెఁ గుమారా! ౪౦౧

ప॥ మానాభావంబును దంభహింసాదిపరివర్జనంబును బరాక్షేపాదిసహనంబును నవక్ర భావంబును ద్విశుద్ధిపూర్వకంబుగ గురుపరిసేవనం బొనరించుటయు బాహ్య

భ్యంతర సంశుద్ధియు సత్త్రియాస్థైర్యంబును మనోవాక్కాయదండంబును విషయ
నిరీహత్వంబును నిరహంకారత్వంబును జన్మజరాద్యాలోచనయు నరక్తియు సుత
దారధనాదులయెడ స్నేహశూన్యతయు నిష్టానిష్టాదుల దెస సమభావంబును
సర్వాత్మకుడనైన నాయం దనన్యవిషయం బగు మతివిశేషంబును వివిక్తదేశనిషే
వణంబును బ్రాకృతజనసంవాసవైముఖ్యంబును స్వాత్మజ్ఞాన ప్రయత్నంబును
వేదాంతార్థావలోకనంబును నను నీసద్గుణంబు లలవడునేని విధ్వస్తతమస్సముద
యం బగు జ్ఞానోదయంబు సముదంచితంబుగా సంఘటిల్లు: రం౨

సీ॥ దేహేంద్రియప్రాణ ♦ ధీమనోహంకృతి, లక్షణాకృతికి వి ♦ లక్షణుండ
సురుచిరచింతాత్ర ♦ శుద్ధబుద్ధాత్ముడ, నే నంచు నిశ్చయం ♦ బెనయు దేని
చే నది జ్ఞానంబు ♦ చిత్ప్రకాశక మేక, మద్వితీయ మఖండ ♦ మక్షరంబు
పరిణామధీగుణోపాధిసంగవిముక్త, మానందపూర్ణమవ్యయము నిత్య
మైన పరమాత్మతత్త్వంబు ♦ నందు సామ
రస్యయోగంబు యత్ప్రచా ♦ రమునఁ దనరు
నట్టి జ్ఞానంబె విజ్ఞాన ♦ మది గురూక్తి
శాస్త్రసిద్ధంబు నాఁ జను ♦ జనవరేణ్య ! రం౩

తే॥ అట్టి జీవపరాత్మల ♦ కైక్య మెప్పు, స్మరుప్రోక్తలక్ష్యాప్తి ♦ సముదిత మగు
నప్పుడె యవిద్య కరణకార్యములతోడ, నంతరించును పరమాత్మనంతరమున.

ఆ॥ ఆయవస్థ ముక్తి ♦ యన నొప్పు నద్దియు, నొపచారికయె ప ♦ రాత్తునందు
వెలయు మింక జ్ఞాన ♦ విజ్ఞానవైరాగ్య, సహిత యిట్టి యమృత ♦ సరిసిఁ బెరసి.

క॥ ఇది దుర్లభ మని యెంచెద, నదనున మద్భక్తివిముఖు ♦ లగువారికి నే
యది పగలు సులభ మగు న, పృథమే నిశఁ గంటఁ బడయఁబొల్పడని గతిక.

తే॥ కాన మద్భక్తిపరులకేజ్ఞాన మొదవు, జ్ఞానము లభింప బ్రహ్మసాక్షాత్కృతి యగుఁ
దనరు నెన్నియొ భక్తిసాధనము లగుచు, నందుఁ గొన్నిటి పనిచెదననఘ! వినుము.

సీ॥ మద్భక్తసంగతి ♦ మత్సేవనానక్తి, మత్కథాశ్రవణసం ♦ పత్ప్రసక్తి
పతనతద్వ్యాఖ్యాన ♦ పరత మదర్శనా, పరినిష్ఠకీర్తన ♦ భజననిరతి
మన్నామపదబీజ ♦ మంత్రజపాత్యంత, సంసక్తి సజ్జన ♦ సాధురక్తి
యేకాదశీముఖా ♦ భీష్టదాయివ్రతా, చారానుమోదప్ర ♦ చారయుక్తి

సంతతము గల్గి వర్తించు ♦ సాధకునకు
భక్తి యవ్యభిచారిణి ♦ పరఁగు నిచ్చ
లది యొక్కడే ముక్తి నందఁజే ♦ యంగఁ జాలు
జ్ఞానవిజ్ఞానవైరాగ్య ♦ సుశ్రయమున.

రంగ

క॥ నీయడిగిన యర్థము ముని, గేయము నే వినిచినాడఁ ♦ గీలించి మదిన్
శ్రీయుతుడై యమ్మెయి ని, శ్రేయసముం బెరయు నరుఁడు ♦ చిరసంసిద్ధిన్.

ఆ॥ ఇంద్రరాజ్య మొనఁగెనేనియు నీయకు, మెవఁడు భక్తయోగ ♦ మెనయఁ డతని
కాదరించి పిలిచి ♦ యవ్వాని కిడు మిది, భక్తియుక్తి నొండు ♦ పరఁగునేని. రంగ

క॥ మనసంవాదం బెవ్వం, డనితరసులభ మని తలఁచు ♦ నామ్నానించున్
ఘనుడై సుశ్లోకుండై, యనన్యుడయి వాఁడు ముక్తి ♦ నందు సుధీంద్రా! రంగ

శా॥ భక్తు ల్యోగవరు ల్వినిర్మలతర ♦ స్వాంతుల్ప్రశాంతు ల్సుసం
నక్తాధ్యాత్మవిచారు లాపనిషద ♦ శ్రద్ధానుబద్ధాత్ము లు
ద్రిక్తాఽజ్ఞానతమోనిహంతృమదుపా ♦ ధిధ్యానసంభావనో
ద్యుక్తు ల్సంతయుక్తులు స్వపదసా ♦ యజ్ఞార్హులర్హోదయా!

రంగ

—♦ లక్ష్మణుండును సీతయు గాముని తత్వోపదేశఁబున కావఁదించుట ♦—

తే॥ అని ప్రబోధింప లక్ష్మణుఁడంతరంగ, మంతయును సంతసమ కాఁగఁసంతమసము
దెరలసేవించె రాము వై ♦ దేహిపాగడై, భక్తచింతామణీ! గుణాభరణ! యనుచు.

తే॥ సంతతసుఖానుభూతిని ♦ స్త్రుదు లగుచు
మునులు ననుజుఁడు మహిజయు ♦ మొనసి కొలువ
రాముఁ డటు సర్వసుజనాభి ♦ రాముఁ డగుచుఁ
గడపెఁ గొండ్లాక కాలంబుఁ ♦ గమలనయన !

రంగ

క॥ నిత్యానందమయుం డటు, లత్యాహితములు దొలంప ♦ నై మునులకునై
సత్యసుజన్తులతో సా, నుత్యముతో నిలిచె నచట ♦ మహిభృత్తనుజా! రంగ

క॥ అని శివుఁ డెఱిగించిన శివ, విని చేతోవృత్తిఁ దద్వి ♦ వేచనపరత
న్దానయించి కొంత తడవున. కనంతరస్థితి వచింపు ♦ మని యడుగుటయున్.

ఉ॥ అక్షరతత్త్వమూర్తి విది ♦ తాక్షరగుంభనివేదితాత్మ ప్ర
త్యక్షసూఖానుభావమయ ♦ హానిసమృద్ధివికారదూర స
ద్విక్షణసంహితాఖలని ♦ వేశమహాశయలక్ష్మ్య సర్వసం
రక్షణదీక్షితా సుజన ♦ రామమనోరమణైకతత్పరా!

రంగ

క॥ ఈశ ! బిలేశయసముదా, యేశనివేశితమహామ ♦ హీధరభారా
వేశా తద్భృతిహృతికృత, వేశ మహేశా ! యనీశ ! ♦ విశ్వాధీశా ! రగ

మంజు॥ నవమోహనాకృతిన ♦ నాధ ! చిన్మయా !

ప్రవరాత్మయోగ ♦ పటుభావనాంచితా !

వివృతస్వతత్త్వసుని ♦ విష్టసత్త్వభృ

త్కవికల్పనాఖిల వి ♦ కల్పనోచితా ! రగ

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య

కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ

విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన

వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన

శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం

దరణ్యకాండంబునం బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

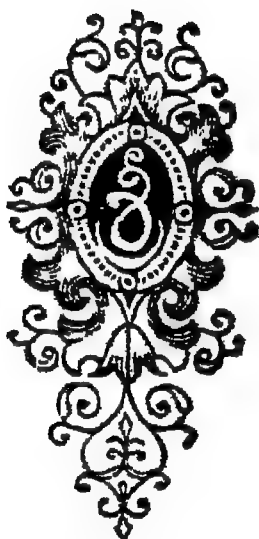
—♦—

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

త్రీరామకథాఽమృతము

అ రణ్య కాం డ వు.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము .

యామినీంద్రభాస్వ
చ్చాయోత్సాదితతమఃప్ర ♦ సారణత్రిజగ
న్మాయాకలనా సాక్షి
త్వాయ త్తగుణప్రచార ♦ ణా ! మునిశరణా !

వ॥ అవధరింపు మట్లు వేడిన మహాదేవీదేవి కమ్మహాదేవదేవుం డిట్లనియె.

తే॥ వింటె యిందీవరాక్షి ! శ్రీ ♦ విభుని చరిత
మూర్ధ్వమూల మథశ్శాఖ ♦ మూర్జిత మనః
దనరు చెఱ కిది రస మమృ ♦ తాయితంబ
కాదె కడముట్టఁ గొనఁ గాంచు ♦ కవివరులకు.

—♦ శూర్పణఖాఽగమనము ♦—

తే॥ ఆజనస్థానమున నుండియడవిఁ దిరుగు, త్రిమ్మరి యొక్కర్తు రాకాసిఁతెరువుమిత్తి
తబిసిపిండున కయ్యదిదరలి యొక్క, నాఁడు గోదావరీమహానది తటమున.

క॥ దారితలం గాంచె దమో, దారి తరుణచరణనళిన ♦ తత్తద్రదేఖా
హారిసుపదముల శంబర, వైరియుఁ దోడ్తోనె యవ్వి ♦ వల్గిత నొంచె.

- ఆ॥ విస్మయాబ్ధిఁ దోఁగి ♦ విపరీత కామప, రీతచి త్తయగుచు ♦ నీతి లేని
రీతి సహజ తనకు ♦ దూతి యై తనర ని, ట్లని తలంచెఁ దలపు ♦ లబ్ధముఖిరొ. ౬
- ఆ॥ కూటశంబరారి ♦ కోటి యిప్పదకలా, కోటి నొకటఁ బోల్పు ♦ గూర్చె నేనిఁ
జాలదే తదీయ ♦ సాందర్య విభవంబు, జగము లెల్ల నేలఁ ♦ జాలుటకును. ౭
- క॥ నెయ్యం బెట్టిదొ యియ్యల, కియ్యడుగులు దాల్చి మురియ ♦ నీతని యెడనే
నయ్యాకృతిఁగని యెమ్మెయి, నయ్యెదనో దయ్య మెఱుఁగు ♦ నయ్యలఁతికృతి. ౮
- ఆ॥ ఎంతవాఁడొ తలపు ♦ లెంతలో యమ్మెయి, వింతకాని సొబగు ♦ వెలకుఁ గొన్న
యింతి యేమివలని ♦ యిల్లాలొయెల్లైనఁ, గంతుగుటి మెకమ్ము ♦ గతియుఁగనునె. ౯
- ఆ॥ శాంబరీ ప్రభావ ♦ సంసృష్టి నెట్లులైన, వాని ముంచి తేల్చు ♦ వలనుగాంచి
కూడిమాడియవలఁ ♦ గొన నెంతుఁదాత యి, తనువొనర్చి యడిన ♦ తత్ఫలంబు. ౧౦
- క॥ అని మొనకొని కొండొకవిధ, మున రూ పొనరించి యడుగు ♦ మొనసిన చాయం
జని క నెఁ బర్ణనికేతన, మనంతరము గాంచె మోహ ♦ నాకారు మదిక. ౧౧
- నీ॥ శ్యామలాభమువెంట ♦ జంట బాయకమించు, మించుఁదీవియ జాడ ♦ మెలపుతోడఁ
గామకోటిప్రతీ ♦ కాశప్రకాశమ్ము, మాకోటి దను చంద ♦ మామతోడఁ
గమ్మని నగు సోయ ♦ గమ్మని సిరి యాడు కమలపాలికపాలి ♦ కలిమితోడ
సమయోచితోద్యద ♦ సమయోపహారమ్ము, లందిచ్చు స్మారశ ♦ రాళితోడఁ
గంబు లెత్తి పెంచి ♦ కమనీయ మంకమ్ము, గప్పిపుచ్చి యిడ ని ♦ కటకవాట
సీమ వెలయుపేర్ల ♦ చెలువమ్ము గలవంత, పురుషుఁగాంచె బోటి ♦ వరవధూటి. ౧౨

— ♦ శూర్పణఖ రామునిఁ జూచి తలపోతలకుఁ జొచ్చుట ♦ —

- క॥ ఆసుస్వర మాస్వరసత, యాసామ్రాజ్యంబుకలిమి ♦ నందినసిరి తా
నా సన్నాహము బీరం, బాసురి గని కామపరవ ♦ శాత్మిక యగుచుక. ౧౩
- ఆ॥ స్మరునిఁ గెలిచి యతని ♦ సర్వస్వము హరించి, విశ్వమోహకలన ♦ వెలసి నట్టి
రుద్రుఁ డనినఁ గాక ♦ దూధిమై పలఁదఁగా, భసిత మేల జటల ♦ పటలమేల ౧౪
- ఆ॥ మొనసినాడు వీడు ♦ మునివేసమున నిట్లు, పడఁతి తోడుగాఁ ద ♦ పన్య నెఱపి
వైరి వైర మీఁగ ♦ వలను గాంచుచు నున్న, శంబరారియే య ♦ సంశయముగ. ౧౫
- క॥ కన్నులు దమ్ములు నడు మని, యెన్నఁగఁ బిడికిఁటికిఁ జాల ♦ చెంతపొడవు లీ,
తిన్నని భుజములు నెమ్మొగ, మున్నది జగమెల్ల మొక్క ♦ దో తన కనుచుక ౧౬

క॥ మగసరి నెనసిన తనసిరి, మగలనె యులికించు ననెడు ♦ మాట కితనికిన్,
మగువ లన నెంతసేయుదు, రగపడి రని మానధనము ♦ లరయక గొనఁడే. ౧౭

ఆ॥ ఊర కున్న నింక ♦ నోటమి వెట్టఁడే, దుండగీడు మరుడు ♦ తొలఁచి తొలఁచి
పలుకరించి యవలఁజౌధిను నెఱపంగ, వలయు పనికిఁ దూఁగ♦వలయుఁగాక. ౧౮

సీ॥ అని యిట్లు తలపోసి ♦ కొని యవ్విభావరీ, చారిణి కోరె హా ♦ స్వంబు నాక
రాము నిందీవర ♦ శ్యాము విశాలాక్షు, మారసుందరు సుకు ♦ మారు సుముఖు
వృత్తమధ్య సుకేశుఁబ్రియరూపు సుస్వరుఁ, దరుణు దక్షిణు న్యాయతత్పరుఘను
రుప్త వివర్ణ వి ♦ రూపాక్షి రాకాసి, కర్కశ దుర్ముఖ ♦ గండశైల.

మధ్య తామ్రకేశి ♦ మారి భైరవనాద, వృద్ధ వక్ర ముష్ట ♦ వృత్త నీచ
చేరిపలికెఁ దనదు♦చెడుగు బేసముదాఁచి, చెలువ మెలమి కొంత♦వెలయుచుండ. ౧౯

—♦ శూర్పణఖ రాముని వృత్తాంత మడుగుట ♦—

ఉ॥ నారలు గట్టి పెంజేడలునా కివి యెట్టివి నాక దాల్చి తో
నారియు రాఁ గుమారదశ ♦ నాఁడె యనాకరనిష్ఠఁ బూని కాం
తారము రాక్షసాకరము ♦ దద్దయుఁ జొచ్చి వసించి తింతతొ
నేరము లేమి వచ్చిపడె ♦ ని న్నొరు లాపుటకు స్థనఃప్రియా ! ౨౦

ఉ॥ మెత్తని మేను సోయగము ♦ మేరకు మీఱిన దన్నమాటకున్
గొత్తది ప్రియ మిత్తటిని ♦ గోర్కులు దీవెలుబాట నెట్టనన్
మిత్తికి గడ్డవెట్టి రతి ♦ మించి సుఖించు నెఱిం దొఱంగు నీ
వృత్తము దెల్పకున్న మది ♦ వెంగలియై దెస లాఁగఁ దూఁగెడున్. ౨౧

తే॥ ఆకు లలములు మెసవి నీ ♦ రాకరములఁ, దోగి కఱకారు సెజ్జలఁ ♦దూలి వ్రాలి,
ఇన్నికడగండ్లు పడఁ గొన్న♦యీవ్రతమున, మేలి శరచాపము లిఁ కేల♦మెలఁతయేల.

ఆ॥ ఎవనివాడవొక్కొ ♦ యెట్టిదో వ్యపదేశ, మేమి పనికినిట్టు ♦ లెనయరాని,
యాశ్రమంబు సొరఁగ♦నైతొ యెఱింగింపు, మేను విని యొకింత♦యెలమిగాంతు ౨౨

క॥ అన్న న్దవ్వుఁ బలుకుటే, యెన్నఁడు రామన్న యెఱుఁగఁ ♦ డిప్పు డఁటె దీక్షం
బన్ని సతికెలన నుండియు, నున్నది యున్నట్టు లనియె♦ నువ్వీధ్ర సుతా ! ౨౩

—♦ రాముడు శూర్పణఖతోఁ దనవృత్తాంతము నెప్పుట ♦—

క॥ ఏము దశరథుని తనయుల, మామహిపతి యనుప నడవి ♦ కరుచెంచితి మిం
దేమెయి నేనియు ధర్మపు, నేమంబున నెఱయఁ జేయు♦ నెఱి మా కబలా ! ౨౪

ఆ॥ ఈపె సీత యందు॥ రిల్లాలు తనకు ల, క్షుణ్ణుఁ డతండు ప్రథిత॥ గుణుఁ డనుజుఁడు
నన్ను రాముఁ డండు॥ నళినాక్షి దీక్షమై, నుంటి మిట్లు పితృని॥ యుక్తిఁజేసి. ౨౬

క॥ నీ వెవ్వరిదానవా యిం, దేవరపున నేమిపనికి॥ నేతెంచితివో
నే వినవలతుం దైవత, భావము వాగూపములఁ బ్ర॥ పంచిత మగుటన్. ౨౭

—॥ శూర్పణఖ తనవృత్తాంతము నెప్పి రామునితో, దన్నుఁ జేకొను మనుట ॥—

ఆ॥ ఇచ్చ వచ్చె నేని॥ నెఱిగింపు మనవుడు, నదియుఁ బలికె మదను॥ ప్రదరములకు
నులికిపడుచుఁ బడుచు॥ హా॥ యలునకెనయంగఁ, జేసినట్టితనదు॥ చిన్నెలొలయ.

ఉ॥ రావణకుంభకర్ణులు ప॥ రాకృతశత్రులు తత్పరాక్రమం
బీవును వింటివేమొ సుజ॥ నేడ్యుఁడు ధర్మి వివీషణుం డెటుం
బోవఁడు పాపకృత్యముల॥ పోకడ మువ్వురు విశ్రవస్సుతుల్
నే విను వారి సోదరిఁ గ॥ నీయసి శూర్పణఖాహ్వాయశ్రుతన్. ౨౯

క॥ ఆసురసంతతివారల, మాసురపతికేని వెఱవ॥ మాకూ॥ కలా
భాసురమాయాశక్తుల, భాసురభ మదాకృతులను॥ బొలిచెద మనఘా. ౩౦

తే॥ తల్లివైపున సోదరు॥ ల్దమకు ఖరుఁడు, దూషణుండుఁ ద్రిశీర్షుండు॥ ధుతసపత్ను
లలఁతిఁబోని బలమ్ము లి॥ మృరసి కొలువ, నుందు మేము జనస్థాన॥ మం దధీశ;

ఆ॥ ఒంటి మెలఁగుచుందు॥ నుజ్జ్వలభోగేచ్ఛ, నీదు విభ్రమమ్ము॥ నెఱియుఁ గాంచి
నదియ మొదలుగాఁగ॥ మదనని ప్రదరమ్ము, లంటఁ గాఁగి యెడఁద॥ నదరఁజేయ.

క॥ అద నరసి యెల్లనారల, వగలితి నావలచు బుద్ధి॥ వశమున నెమ్మొ
బొదలించెదొ పురుషోత్తము, మదనాకృతిఁ గొంటి నిన్న॥ మానుషమూర్తి.

తే॥ అబల మానుషి యీసీత॥ యంతలంత, లగునుగా కెట్లు సోకోడి॥ యతనులీల
లొలసి మెప్పింపఁ జాలెడు॥ నులవరమ్ము, పూతమెఱుఁ గిడ్డ నిలుచునే॥ పొల్లువోక.

ఆ॥ అననురూప యీపె॥ నటుగిడు మీతమ్ముఁ, దోలు మీపు నేనుఁ॥ దొరసి సుఖము
లనుభవించువార॥ మట్లు గాకున్న ని, య్యిరువురను గ్రసెంతు॥ నింతలోన. ౩౧

క॥ సురుచిరతరువనర్పురని, ర్హరిణీసుమవల్లరీల॥ సత్కుంజతటీ
గిరికందరాంతరముల వి, హరింపుదను కరికరేణు॥ కాంచితకలనన్. ౩౨

ఆ॥ నిన్ను వీడ నేర॥ కిన్నెటి వేడితి, నెమ్మిమెయిన పోవ॥ ని మ్మటన్న
దానితవులుమదముఁ॥ దానిదానించివి, స్మయముస్మయముఁదోష॥ సవిత్వకులుఁడు.

ఆ॥ సీత మోము గాంచి॥ స్మేరాస్మయఁడై పరి, హాసమునకుఁ దొడరి॥ యనియె నిట్లు
లాసపడకు మితని॥ కొనుందరీ! వ్రత, నిరతు నెన్నికొనఁగ॥ నీకుఁ దగునె. ౩౩

క॥ నాకొలది కిదియ చాలును ♦ నీకొలదియు నీవ యరయ ♦ నేర్తు వదియుఁ గా
కేకాలము నను వీడఁగ ♦ నీకామిని తలఁపఁబోవ ♦ దిచ్చ మెలఁగుచున్. ౩౯

ఆ॥ దీని పొత్తు దొఱఁగి ♦ తెఱవ నెమ్మేనితో, నేఁ జరించుటరిది ♦ నియత మింత
వట్టు నిన్నఁబోటి ♦ వనిత సాపత్యంబు, కలి భరించు టంత ♦ కన్నభరము. ౪౦

ఉ॥ ఒంటిగ నున్నవాఁడు నుగు ♦ ణోజ్జ్వలమూర్తి గుణాధికుండు ని
న్నంటి మెలంపనేర్చు జగ ♦ మంతయు మోవఁగలాఁ డొకంట నే
గంటియు లేదు నీ వరిగి ♦ కైకొను మాతని మత్సమోత్థ ము
క్కంటి శరాసన మృగముఁగ్రమ్మెడు భానువిభం గ్రమించుచున్. ౪౧

క॥ భార్యార్థి వీర్యవంతుం ♦ డార్యుఁడు తరుణుండు వాని ♦ నర్థించిన నీ
కార్యముఁ గొనుఁ బా మృనఁగ ననార్య యచటి కరిగెనట్టు ♦ తాలె మృనుచున్.

—♦ శూర్పణఖ లక్ష్మణునిఁ జేరి పలుకుట ♦—

ఉ॥ ఆతనిఁ గాంచి నీనెటికి ♦ నా ననఁగా నగు భార్య నన్ను నీ
వీతటిఁ గొమ్ము మే లరయు ♦ మిట్లు వచించెను నీదు భ్రాత ల
హ్యతతవన్యభూముల మ ♦ హమ్ములు సేకొను మన్న దాని య
ప్రోతర మెల్లఁ దా నరసి ♦ పూజ్యుఁడు సస్మితుఁడై తనర్చుచున్. ౪౩

ఆ॥ పలికె నమ్మహాను ♦ భావుండు సౌమిత్రి, యితఁడు రామదాసుఁ ♦ డింతి ! వీని
నెనసి దాసి వౌడ ♦ యేల యింతటిదాని, కిట్టికాని యోగ ♦ మెక్కె మదికి. ౪౪

క॥ సిద్ధార్థ వీ వతండు స ♦ మృద్ధార్ధుఁడు, నీకలాస ♦ మృద్ధికిఁ దగువాఁ
డద్ధార్మికు వరియింపుము ♦ పద్ధతి, రెండవ యువతిగఁ ♦ బరఁగించు నినున్. ౪౫

ఆ॥ నిన్నుఁ జూచి నీదు ♦ నెఱిఁగాంచి మానుషి, నసతి నాకరాళ ♦ నావిరూప
నాబృహత్పిచండ ♦ నావృద్ధ భార్యఁగా, ననుమతించునే ను ♦ ఖాప్తి గనఁడె. ౪౬

క॥ పొ మ్మనవుడు నమ్మాటలు ♦ నమ్మి యదియ నెమ్మి యనుచు ♦ నగుబాటగునా
కమ్మాయావిని చనె నా ♦ కమ్మవిలుతు చేతి కందు ♦ క మ్మగు మతితోన్ ౪౭

తే॥ చేరియాతండు నీపేరఁ ♦ జీటి వ్రాసెఁ జలుకనేయక నామేలు ♦ జూడు మనినఁ
జాలు పొమ్మని రాముండు ♦ జాలుకొలుప, రాగమలుకగ మాఱఁగ ♦ రాళయగుచు.

—♦ శూర్పణఖ సీతను మ్రింగఁబోవుట ♦—

శా॥ ఏమీ వింతలు నీతలం బొడమెఁ గా ♦ కిల్లా లొక రున్న నే
రామం జేకొనరాదె మీకొలమున ♦ న్రాజు ల్బహు స్త్రీరతి
శ్రీ మానిపరె చెల్వ లేని యతడుం ♦ జెల్లాట లాడింప నా
బామె ల్వన్నునె యిట్టి వెట్టి నడ కీ ♦ పొద్దెల్లఁ బోకార్పఁగన్. ౪౯

తే॥ నీ పొరువు గాంచి మురియు నీ ♦ నిర్ణతోడ రిని హరించినఁగాని నా ♦ రీతిఁగానఁ
బో వనుచు ఘోరరూపయై ♦ భూతనూజ నతిమి కబళింప నెట్టననుఱుకుటయును

— ♦ రామాజ్ఞచే లక్ష్మణుఁడు శూర్పణఖ మక్కుఁజెవులుఁ గోయుట ♦ —

శా॥ హంకారమ్మున నాఁగి రాముఁ డగునే ♦ యున్నత్రఁ బ్రేరేప సా
హంకారాత్మత సీత కీ డరయు నూ ♦ హం బేర్చెడుం దీని ము
ద్దింకం జూడకు మీపిశాచి నిపుడే ♦ హీనాకృతిం జేసి యే
వంకం బోవఁగ నైనఁ దోలు మన భా ♦ వజ్ఞుండు సామితియున్. ౫౧

తే॥ డాసి యద్దాని కర్ణము ♦ ల్నాసికయును, గోసి తరలించుటయు నది ♦ గోనసీమ
నల్లఁదడుపుచు నటచుచు ♦ నల్లఖరుని, మ్రోల వ్రాలె నశని నాఁగ ♦ ముదితవింపె.

— ♦ శూర్పణఖ ఖరాసురుఁడేరి విలపించుట ♦ —

క॥ బోరనఁ బొక్కుచుఁ బొరలుచు, మీ గుండఁగ నాకు నిట్లు ♦ మెయికో నె నడ రం
చారాటపడుచుఁ దిట్టుచు, నారక్క-సి మిన్నపగుల ♦ నార్చుచుఁ బెలుచన్. ౫౩

తే॥ చెవుల ముక్కుల రక్తంబు ♦ చీరనొత్తి, కొనుచుఁ గన్నీటిధారలు ♦ కొండఝరుల
ననుకరింపఁగ వికలయై ♦ వనట నొందు, దానిఁగాంచి సంభ్రాంతుఁడై ♦ దానవుండు.

చ॥ తటి కయి వేచు మిత్తిపయి ♦ దాడికిఁగ్రుమ్మరుమాడ్కి నెవ్వఁడ
క్కఱసెడ మీఁ దెలుంగ కిటు ♦ గాసిలఁ జేసెను నిన్న వానికి
న్నెటి గలదే ధర న్నిలువ ♦ నీనుడి వెల్వడి నంతలోన మే
నటవుడు గాఁగ నవ్వఱుడు ♦ లామిషము న్గ్రసియించు సంచునన్. ౫౫

ఆ॥ కృష్ణసర్ప మేని ♦ కృష్ణుండు చేచేతఁ, బుణకజొచ్చినాడు ♦ పొలఁతి ! వాని
పొలితి దెలుపుమిపుడే ♦ పోకార్తు నంతకు, నంతలైనవిడువ ♦ నిత నిజము. ౫౬

తే॥ కాలపాశమ్ము చుట్టెఁ దత్కంత మింత, సేసె వాఁడు విషాన్నమా ♦ సించినాడు
శమనుఁడో వహ్ని యోపాక ♦ శాసనుండో, యెవఁడోవివరింపు డాపఁగా ♦ నేల యింక.

తే॥ ఏనుబాణమ్ములనె వాని ♦ యించు ప్రాణ, నివహము హరించెదను నేడె ♦ నీటఁ గలిసి
నట్టి పాలెత్తి గ్రోలెడు ♦ నంచలట్టి వవియు నవనియు నానుఁ దదసృ మురల. ౫౮

క॥ ఎవ్వడు వానిం గావఁగ, నివ్వసుధను లేడునమ్ము ♦ మీ పూఱుటమై
నవ్వార్త యెఱింగింపుము, క్రొవ్వుట గొఱియకు దొసంగు ♦ గూరన కాదే. ౫౯

తే॥ అని పరాక్రమ మెసఁగఁ బరాక్రమణము
నకుఁగడంగిన యన్నయ ♦ న్నయ మెఱింగి
వర్థమానేర్వ యది పల్కె ♦ వర్థమాన
కమ్మున రకమ్ము గ్రమ్ము మొగమ్ము నెఱయ.

ఉ॥ మారునిఁ గెల్తు రాకృతిఁ గు ♦ మారులు శ్రీసుకుమారు లుద్భటుల్
చీరమృగాజినాంబరులు ♦ జృంభితపద్మదళాయతాక్షు లా
చారపరు లృలాశనులు ♦ సంయమివేషులు దాంతు లాస్థితు
ల్లా రఁట రామలక్ష్మణులు ♦ దాశరథుల్పరథు ల్లభీరతన్. ౬౧

చ॥ ఇరువురు నన్నదమ్ములు మ ♦ హీశ్వరలక్షణలక్షితు ల్లనన్
నరు లనరాదు దేపతలు ♦ నాఁ జన దొక్కెడ వజ్రహస్తఁడున్
వరుణుఁడు నిట్టు లై రనిన ♦ వాస్తవమే యగునేమొ యేల యి
ప్పరుసున నివ్వనంబుఁ జొరఁ ♦ బాటిరొ చొ ప్పలరార దెమ్మొయిన్. ౬౨

ఆ॥ వారి నడుమ నొక్క ♦ వనితఁ ద్రిలోకమో, హినిఁ దటిల్లతాభ ♦ నిందువదనఁ
జూచి యదియు మదనుఁసుందరిఁ గిందరి, జేయఁ జాలు ప్రతిభఁజెలఁగుటయును

తే॥ దాని హరియించు కోర్కి ల ♦ క్షీనిదాన
మిదియపో యను చూడ్కి చూ ♦ లెనసి కనఁగ
జతన మొనరించి యాయగ ♦ చాట్లు పడఁగ
నైతి నది కప్ప యెలుఁగు పా ♦ మని యరయమి. ౬౪

క॥ ఏమైనఁ గాని యింకిట నామువ్వుర నతిమి యేని ♦ నడఁచియ యేనిన్
గామన దీఱింగా మన మామెయిఁ దద్రక్త మాన ♦ నగు నే ర్పొలయన్. ౬౫

ఆ॥ ఇంత సేసి యిట్టు ♦ లే నయి మిన్నక, పోవ మీమగఁటిమి ♦ పొల్లుగాఁగ
నింక వీరె మనల ♦ ని ట్టట్టు దోలరే, సురలు మునులుఁ గనులఁ ♦ జూచుచుండ.

క॥ ఈనండకాఖ్యవనమున కీమండగపుం, దునేదు ♦ లేతేరఁగ సం
వాదింతుఁ లెక్క గొన రా, మోదమ్మన మనల నిచటిఁమును లిప్పుఖరా ! ౬౬

క॥ పూ లమ్మిన యూర నె మన, కేలా కట్టియలు విలువ ♦ నెండేఁ జనగాఁ
బాలుపడుము లేదా పరి, పాలింపుము మగతనంబుఁ ♦ బరిపంధిహతిన్. ౬౭

ఆ॥ నాయవస్థఁ గనియు ♦ నడికి నీ పూరకే, యుందువేని నీక ♦ యొప్పఁజెప్ప
దాన నున్నమాట ♦ నేనె నాకయి యిష్టె, పూసి యునుటు లెడలఁబుత్తు మాన.

—♦ శూర్పణఖ మొఱ విని ఖరుఁడు మతీక్షాదుల రామలక్ష్మణులపై బంతుట ♦—

మ॥ అనినం గోధపఠితమానసుఁడు వాఁ ♦ డద్దాని నూరార్చె
య్యన నక్తంచరుల న్సుతీక్షణముఖుల ♦ న్వాసక్తసంరంభులన్
ఘనకోదండశరాసికుంతధరుల ♦ న్నౌర్యక్రథానద్ధులన్
బనిచె స్మర్తుల బిల్కు మార్పుఁ డని వా ♦ క్పరుష్య మొప్పారఁగన్. ౭౦

—♦ సుతీష్ణాదులు పదునలువురు రామునితో పోరి చచ్చుట ♦—

తే॥ నాధు ననుమతి నాపదు ♦ నలువు రసురు
లుగ్రరణరంగవిదులు త ♦ మ్మొరసి చుప్ప
నాతి చనుదేర నేతెంచి ♦ నాతిదూర

మునను నృవసూనులను గనుం ♦ గొనిరి గిరిజ !

20

ఆ॥ ఎగిచి యయ్యరణ్య ♦ మెల్ల నే నని యాక్రమించి మించువారి ♦ మేలి తేజ
మరసి దైత్యు లిభము ♦ లడవిచి చెప్పడగని యడరఁ బోనియట్టు ♦ లైరిగారి! 21

క॥ ఆరక్కసి వెరవున రఘు, వీరుల తెఱగింత తెలిపి ♦ విడిదల యిదె యం
చారూఢి పఱుప నెఱి గని, యారక్షోవరులు గవియ ♦ నరుదెంచుటయున్. 23

ఆ॥ రాముఁ డరసి కొఱవి ♦ రాకాసి గొనివచ్చె భటులు తొడర సిద్ధ ♦ పడినవారు
సేవు సీత యున్న ♦ నెలవుఁగాపాడు మే నతిమి వారిఁద్రొంచి ♦ యరుగుదెంతు. 24

వ॥ అని యిట్టు లనుజన్మ ననుమతునిం జేసి.

25

క॥ సన్నద్ధుఁ డగుచుఁ దా నా, సన్నగతుల నెదిరె రామ ♦ చంద్రుఁడు వా రా
సన్న గని తొడరి రాయుధ, సన్నాహముతోడ జేవ ♦ సంసద్వినుతా ! 26

ఉ॥ వారలఁ గాంచి యిట్టు లనె ♦ వారిజనేత్రుఁడు రాముఁ డెట్లు మీ
రూరకపోరు పోరున క ♦ నుద్ధతులేనిఁ జనుండు జీవితా
శారహితు ల్నిలంబడుఁడు ♦ చక్కఁగ నిక్కడ మున్న మౌనులన్
నేరము లేక ద్రొంచు పగ ♦ నేటికి నీగఁ దలంచి వచ్చితిన్. 22

క॥ యోజింపుఁడు మదినన వా, రోజ న్నాకొలఁది యెఱుఁగఁకూహ బెనఁగి తీ
వేజాలిపా లగుదు నిలు, మాజి స్థరకరుఁడు ఖరున ♦ కరి వై తి విఁకన్ ! 27

ఆ॥ అనద యంచు నబల ♦ నవమానితం జేయు, పనియ కా దటంచుఁ ♦ బరశుముద్గ
రాసి శూలకలనఁలలరార నెక్కటి, యనుచు రాముఁ దొడరి ♦ యడరుటయును.

ఉ॥ అందఱ కన్ని రూపు లయి ♦ యర్కకులీనుఁడు మార్ద్విటంకృతిన్
జెందిన వజ్రఘోషకృతి ♦ శ్రీఘనుఁ డాఘను నట్లు గ్రమ్మఁ బే
రొందినవారు దైత్యభటు ♦ లొక్కటఁ గుమ్మిరి శూలసంహతిన్
మృందితి పొ మ్మటంచు నతి ♦ మానవిమానన లుల్లసిల్లఁగన్. 28

౨౦

ఆ॥ అన్ని శూలములకు ♦ నన్ని వాలమ్ములు, దొడిగి యేసి పొడిగఁ ♦ ద్రుంచి వడిగఁ
దొడరు పిడుగు లట్టు ♦ తూపులు నిగుడించె, వారి లెక్క నాజి ♦ వరసుతుండు.

చ॥ శరములు సొచ్చి వక్షమునఁ ♦ జయ్యన వ్రచ్చి ధరిత్రి గొచ్చి దా
శరధినిఁ జేరవచ్చి నిము ♦ సంబునఁ దచ్చరధి న్నిల న్నెబా
సుర యని మెచ్చి రయ్యనిమి ♦ షు ల్వడి రాహవభూమి నాసురుల్
సరగున ఛిన్నమూలములు ♦ సాలము లట్లు ధరేంద్రనందినీ ! ౫౨

ఆ॥ వారి పాటు గాంచి♦ వల్లకాటి పిసాచి, మొనసి శిర మురమ్ము♦ మోదుకొనుచు
నాకసమ్ము వగుల♦ నార్చుచుఁ జనె ఖరుఁ, డున్నచోటి కలిమి♦ యొరిమి సెడఁగ.

—♦ శూర్పణఖ మరల ఖరాసురుఁజేరి మొత్తుకొనుట ♦ —

శా॥ నిర్యాతేషద, నార్ద ర క్తతలయై ♦ నిష్కూతనేత్రాంబువై
నిర్యాసావిలసల్లకిం బెరయుచు ♦ న్నేరంబు లూహించు కా
దర్యం బాననమందు వ్రేలఁగ మహా ♦ దైత్యుండు వాఁ డాసభన్
ధుర్యుండై కొలువుండు నయ్యెడ విని ♦ ర్థతాత్మయై వ్రాలిసన్. ౫౪

తే॥ వీక సెడి యున్న చెల్లెలి ♦ రాకఁ గాంచి, యేమిగతి గల్గె నేల యి ♦ ప్లేడ్చెదనిన
వారిదశఁ దెల్పియందఱ♦ వలనుసూచి, ఘూర్ణమానాస్యయైపల్కెఁ♦గువలయాక్షి !

క॥ ఏరాణసెడితి నని కా. దీరేడుజగమ్ము లేలు ♦ నీరాముఁడె పొం
డో రాక్షసులారా! యిక్కఁ, బోరున, నాతని జయింపఁ♦ బోలునె మీకున్.

అ॥ రమణ నిచ్చటునఁ దిశమ్మయినాడు న, న్నిట్లుసేసె మీఁదఁ♦నెట్టు లగునొ
తొడరి వాని నింకఁ♦దోలెడువాఁ డొండు, గలఁడె యానపడకుఁ♦డిలను నిలువ.

శా॥ అయానం బని యెంతురేనిఁ జనుఁ డెందైన న్సుఖం బబ్బుచో
నాయాస ల్విడనాడుఁ డొక్కట మహాన్నత్యంబు వాటిల్లునే
యాయుశ్రీ లెడఁబాసి భర్త సన నే ♦ నొఁ గాదు నాకిమ్మొయిం
బ్రాయంబూరక పుచ్చి తుట్టతుదకుం ♦ బా లైతి నీచెట్టకున్. ౫౫

ఆ॥ ఒక్క మొగిన నెగసియుటికి యందఱు వారి, నటికి ప్రోవులిడుఁడు♦నాదు మతము
గొంటిరేనిఁ బగఱ♦గొంటు మాయంపంగఁ, దలఁపరేని నిచటు♦దలఁగుఁ డిపుడె.

క॥ ఆతఁడు లంక సుఖించుచు, మీతల నిడినాడు నాదు♦మేళము నేఁ డి
ట్టై తలమున నిలకడ సెడఁ, బోతర మొనరించు బందెపో టొనఁగూడెన్. ౫౬

క॥ అని యారాటముతో నే, డ్చిన సోదరిఁ గాంచి యెట్లు ♦ సెల్లె రణ మ్మ
వ్వునిఁ దెలుపక మిన్నకె యి, ట్లనె దేమన నన్నతోడ ♦ నాసురి పలికెన్. ౫౭

- ఉ॥ వచ్చిరి నాకుఁ దోడగుచు ♦ వాలుమగంటిమిఁ గ్రాలు శూలముల్
గొచ్చిరి యన్నరేళునెద ♦ గొంటున నాతఁడు వానిఁ ద్రొంచి సం
విచ్చతురత్వ మేర్పడఁ బ ♦ వింబురుడించెడు నమ్ము లేయఁగాఁ
జచ్చిరి నీదు యోధు లొక ♦ చర్చయుఁ గల్గెనె నే వచింపఁగన్. ౯౨
- ఆ॥ ఎగిచిపడెడు వారి ♦ నెల్లర మంత్రించి, వైచి నట్లు నేల ♦ పా లొనర్చు
మాయలాఁడు వానిమర్మ మే నరయంగఁ, జాలుదాననే ని ♦ శాచరేంద్ర. ౯౩
- క॥ అన విని యాజ్యము వోసిన ననలుని క్రియ వాఁడు వెలిగి ♦ యనుజను గని యి
ట్లనె నింతమాత్రమునఁ బో యెనె వాఁడు కృతార్థుఁ డయ్యె ♦ నే చేడ్పడఁగన్.
- ఆ॥ ఖరుఁడు సనినఁ గాల ♦ గతులు దప్పిన నాటి, మాటగాక తెలివి ♦ మాలి నోరు
వగుల నేడ్వ నేమి ♦ పనివోయె నిపుడె యి, ల్లలికినంతఁ బండు ♦ వయ్యె ననెదె.
- క॥ అని నుడివెడు నెఱిఁతో న, య్యనదకుఁ జేవ యొదవించి ♦ యనుఁగులఁ గని చ
య్యన నాదగు న్యందనమును, ననువు పఱిచి మీరుఁబయనమగుఁ డిఁకఁబెలుచన్.
- ఆ॥ పదియు నాల్గు వేలఁబలురథమ్ములవారు, నొక్క మొగిన తెగువ ♦ యుద్ధమునకుఁ
దరలవలయు ననుఁడుదాత వానికిఁ దోడు, వచ్చునేనిఁ దలఁపఁవచ్చు నొకటి.

—♦ ఖరాసురుఁడు పదునాల్గువేల రథిసలతో రామునిపై దాడివెడలుట ♦—

- మహాస్రగ్ధర॥ అని యానం బాన సేయఁనవ్యవసితం లగుచున్ ♦ యాతుధాను ల్మహాంబే
యను భావం బుల్లసిల్ల ♦ నవ్యవగతభయులై ♦ యావదర్థ ప్రసక్తుల్
దనరార న్నేను నే ని ♦ త్తఱిఁ దఱిమెద ము ♦ త్రావులం గల్లు వీరుల్
గని పోరం దన్ను మిత్తిం ♦ గనినటు దెరలం ♦ గా నటం చాడికొంచున్. ౯౪
- లయపిభాతి॥ అరదముల నొరసికొను ♦ ద్వీరదముల రొదల కవ ♦ సరదముల మనని
మొన ♦ సరభసపు నుడులున్
బరగమన మరయనగుఁబరఁగ మన మరసి యనిధర గదల నడచు భటవరతతి
కలనలున్
- దరపవణాడమరుకసుఁషిరపటహమురజకముఁఖరపటలపటురవణభరభరితగతులున్
గర మొలసి యదితిజనికర మొడిచికొనఁ జను వివర మొ యనఁ గరగఱికఁసుర
పదవి నలుమన్. ౯౫

- క॥ తరలిరి యోధు లమరులుం, దెరలిరి దితిజుల యదల్పుఁ ♦ దెంపును గని య
వ్వొరవునఁ దనయరదం బ, మ్మరుద్విరోధిపతి మెప్పు ♦ మైకొన నొప్పెన్. ౧౦౦

వ. స్వీయ సేనాధినాథులగు దూషణుండును ద్రిశిరస్కుండును నమ్మేటి మన్నీని మన్న నలు వడసి తన్ను హెచ్చరించుచుఁ బన్నుగడలు మిన్ను ముట్టఁ బన్నించికొనిన తిన్నని తేరులఁ బేరుల నుగ్గడించి పంతమ్ములు నెఱపుచు నెలకొని నెలవుకొనఁ బురికొల్పు నపారమ హితవంబు డంబునకుం బునరుక్తిం బచరించు వందిజన జయోక్తి నందోహంబులు గ్రందుకొన ఖరకర తేజుండు ఖరుండు సుమేరుశిఖరం బట్లు మణికాంచనభూషణభూషితంబై యవక్రహిరణ్మయచక్రంబును వైదూర్య కూబరంబును హాటకమణిరత్నకల్పితచంద్రసూర్యతారాగ్రహపుష్పద్రుమశైలనా గమత్యమృగపక్షి పాంచాలికాసమంచితంబును ధ్వజనిశ్చింతవిరాజితంబును గింకిణీ క్వణనసంపన్నంబును సమున్నతంబును సదశ్వయుక్తంబును నగు రథంబును సామర్థ్యం డగుచు నధిష్ఠించి యలతంబోని యమ్మేటిచిలుకాండ నెల్లరం దిలకించి దులకించు బీరంబు నటసేయ కరుదెం డని యానతిసేయం దద్వాయుసహాయంబున నాయ త్తంబై యుత్తలం బగు నాసైన్యపారావారంబు మీఱంబోలని చెలియలి కట్ట నెట్టన దూరంబున విడనాడి జనపదంబులు ముంపం బరతెంచెడు ననం జనస్థానం బుననుండి పొంగి పొరలి ముద్గరవట్టనశూలపరశ్వధఖడ్గచక్రతోమరశక్తిపరిఘగదా ముసలవజ్రశరశరాసనంబుల పేరి మహామత్యగ్రాహాదియాదస్సంతతు లంతరంబు నిరంతరంబుం బొనరింప నయ్యరణ్యం బశరణ్యంబు గావించు వలనునం గాను పించుచు నేగుదెంచు నయ్యవసరంబున.

౧౦౧

క॥ పదునాల్గువేల రథములు, పదరి నడచుచుండ ఖరుని ♦ ప్రాంచద్రథ ము
య్యదనున నెఱిఁ గని సారథి, యద లెప్పనఁగఁ దీవె దివిచి ♦ న ట్లెనయించెన్.

తే॥ శత్రు నెదిరించు ఖరు రథచక్ర చంక్ర, మణమునం దోచి కడ లెల్లమలసివెలసె
వాన కాదు మొగి ల్లుమివలని రసిత, మట్టి డగు నట్టి మ్రోత కాంతావతంస.

క॥ అంతకుఁ డనఁగ ని యంత యొ, కింతయుఁ గొఱలేని దర్పమెనయఁగ నొప్పెన్
యంతయు ననిలుడు ఘన మ, ట్లంతరమున నెయిద నెఱపె ♦ నాస్యందనమున్.

తే॥ అటు లనీకినితోడ దు ♦ ప్తాసురుండు, చటులతరసైన్యనాయక ♦ పటలితోడ
దూషణాదిప్రధానసం ♦ ధుక్షణంబు, దనరఁ దనరథ మొప్పారఁ ♦ దఱుమునపుడు.

—♦ ఖరునకు దుర్నిమిత్తంబులు దోచుట. ♦—

ఉ॥ ముందలఁ గొట్టి నట్టు లిల ♦ మొగ్గతిలంబడె యానయుగ్యముల్
పొందగు రాజమార్గమున ♦ బోరన నస్రము లొల్క నస్రముల్
గ్రొందుగ నెఱ్ఱుడాలు గొని ♦ కందము లోలి స్రవించె నర్కునిన్
ముందుగఁ బట్టె నప్పరిధి ♦ ము ప్పెఱిగించుచు గృష్ణర క్తమై.

౧౦౬

సీ॥ కావురు గ్రమ్మెది ♦ క్తటముల ధ్వజదండ, మెక్కె గద్ద కృతావహేలనముగ
నాజనస్థానము ♦ దంతట మాంసాద, మృగపక్షు లటచుచు ♦ మెట్టదొడరె
భైరవారావము ♦ ల్పరఁగించె వరళులు, మూగె గంకాదులు ♦ మొనలపైని
వీచికూచిధ్వను ♦ ల్వడలించె శారక, లుల్కలు తారల ♦ ట్లరలదొడరె
పరిఘ మట్టి కబంధంబు ♦ భానుకెలనఁ, దోచె స్వర్భానుఁ డాతని ♦ నాచికొనియె
బట్టపగలె యెట్టగ సంజముట్ట గదిసె, భూమి కంపించె నొకట నంభోరుహాక్షి!

తే॥ అదరె సవ్యభుజంబు గ ♦ ద్గదిక వొడమె, నశ్రుసంతతి కన్నుల ♦ నావరించె
ఫాలతలమున నట్టె గన్పట్టె రుజయు, వాడు తలఁకడు మోహమో ♦ వస్తుగుణమొ

వ. తనతోడివాడై వాడి గలిగి మోడికొని బీరమ్ము లాడుచుఁ గూడముట్టి దో
తెంచు దూషణాఖ్యుం డగు నమ్మహామాత్యుండును వానిపిఱుద నరుదెంచు
మహాకపాలస్థూలాక్షప్రమాధితీశిరస్కు లను నలువురు సేనాధిపతులును నెల్ల
కడలం దామయై యేమెయినేనిం దనయిమ్ము వాయని మేలుకోలున మేలుకోరి
పఱితెంచు శ్వేనగామియుఁ బృథుగ్రీవుండును యజ్ఞశత్రుండును విహంగముండును
దుర్జయుండును గరవీరాక్షుండును బరుషుండును గాలకార్ముకుండును మేఘమా
లియు మహామాలియు సర్పాస్యుండును రుధిరాశనుండును నను పండ్రెండుగురు
దండనాయకులును రోమహర్షణకరంబు లగు నచ్చేడుంగు నినాదంబుల నిదా
నించుచుండ నందఱం గలయం గనుంగొని కనుంగొనల నవ్వు దొనుకాడ నోడ
రాని దిట్టతనంబున మనంబున నెట్టన గట్టిసేసికొని సోకుమూఁకలత్రేడు మేకొను
చలమ్మునఁ బ్రాకువెట్టుచు నిట్లనియె,

౧౦౯

—♦ ఖరుడు మంత్రులతో బీరము లాడుట ♦—

శా॥ ఏ జర్చింతునె దుర్బలమ్ముల బల ♦ మ్మే లేని సన్నాసి యి
య్యోజ న్నెక్కినుఁ గాక కాలజము లె ♦ ట్లతో తోచు లోపించునే
యాజి న్నేనె జయింతు నం చెఱుగరే ♦ యాదేవరా జల్క నీ
రాజా, లెక్కకు వచ్చువాడు కునరు ♦ లారాపు సైరింతురే.

౧౧౦

ఆ॥ మిత్తి గెల్తు నుడుల ♦ మేకొని రాల్తు నే, హుంకరింప రుద్రుండురు వడంగి
పోవు ననగ నిట్టిపురుషులు నా కు ప, దంశకముల యింతదలఁపనేల. ౧౧౧

తే॥ అని నెఱపు వాని గర్జల ♦ నవధరించి, పొంగె రాక్షసవాహిని ♦ భోరుకొనుచుఁ
గాల మాసన్న మైన నొక్కండు దలఁప, వచ్చునే కీడు మే లంచువరగుణాధ్య!

తే॥ తవిలి బ్రహ్మర్షి దేవగం ♦ ధర్వసిద్ధ, చారణప్రముఖులు త ♦ త్ప్రచార మరసి
యంబరంబునఁ జేరి యిట్లనుకొనంగఁ, దొడరి రురుసుకృతములెంచిధూతకలుష.

క॥ శ్రీ వెలయుగ స్వస్తి యగుం, గావుత గోబ్రాహ్మణులకుఁ గావరుల దురు
ద్భావన లడఁగుంగావుత, మావిధికృతి రామునకు జయం బిడుగాతన్. ౧౧౪

తే॥ రాఘవుఁడు పౌలస్త్యుల ♦ రజనిచరులఁ, జక్రహస్తండు పూర్వరాక్షసుల నట్లు,
సంహరించెడుఁగాత ని, ♦ స్సంశయముగ, నెల్లెడ శుభప్రచారణం ♦ బెలయుఁగాత

ఆ॥ అట్లు వారి మంగ ♦ శాశాస్య లొప్పార, నాగతాయువులును ♦ రారు లొండు
దలఁపనీని తమము ♦ దముఁ గప్ప శ్రీరాఘ, వాశ్రమంబు సేర ♦ నరిగి రగజ!

ఉ॥ ఏక్షతి మాకుఁ గల్గ దని ♦ యెన్నుచు నాసమరాభికామ యా
రాక్షసవీరసేన ఘన ♦ రక్షణ యై చని యాశ్రమాంతికం

బాక్షణ మాక్రమించె మహి ♦ జాధిపుఁ దత్సహజ్జ్ రవీందులం
గక్ష వహించి యన్య గ్రహ ♦ కక్ష్యయ నా నెదిరింపఁ దెంపునన్. ౧౧౫

ఉ॥ అమ్మెయి సూచనమ్ముల న ♦ హర్షతి తేజుఁడు రాఘవేంద్రుఁ డ
య్యిమ్ముననుండి కాంచి యిది ♦ యేమొకొ యంచుఁ దలంచుచుండ లే
లెమ్ము జయమ్ము గొమ్మని న ♦ లీలముగాఁ బురికొల్పె రాక్షసా
దమ్ము స్ఫురాపదేశమున ♦ దక్షిణమా భుజ మాక్షణంబునన్. ౧౧౬

— ♦ శుభశకునములఁ గొని రాముఁ డానయిడ లక్ష్మణుఁడు సీతారక్షణమున కరుగుట. ♦ —

ఉ॥ తమ్మునితోడ రాముఁ డనె ♦ దాశరథీ శరథీసమగ్ర! నీ
వి మృహిశామణిం గొలిచి ♦ యీగిరికందరమందు నిల్చు మేఁ
గ్రమ్మెదఁ గోణపావలి ని ♦ కామమదాలస యేగుదెంచెడున్
సమ్మదవృత్తి మీఁ దరయఁ ♦ జాలక చాల గడంక మేకొనన్. ౧౧౭

ఆ॥ భూనభోంతరమ్ము ♦ భోరనఁ బోరున, కరుగుదెంచు వీరు ♦ లలఁతిఁ బోరు
వీరు బీర మింత ♦ వెలయింతు నాదగు, సంగరం బెసంగ ♦ సంగరమున ౧౧౮

తే॥ నీదు ముఖమున తేటయునిర్మల మగు, తేజమును దెల్పుచున్నవియాజి విజయ
మస్మదీయంబె యని కానియట్టులైనఁ, దనర వవి యిటు లదియే నిదర్శనంబు.

ఉ॥ కా దిది యంతమాత్రమనఁ ♦ గాదు త్వదీయము తేజ మల్పముం
గా దిటు లొంటిమైఁ గదియఁ ♦ గాఁ దగదం చనుమాట వల్కుఁగా
గాదిలితమ్ముఁడా తెఱఁగు ♦ గన్గొని యే తగుకట్టు సేసితిన్
గా దన కానమై నిలుము ♦ కృమ్మటి యే జనుదెంచు నంతకున్. ౧౧౯

ఆ॥ అనుచుఁ దీవరింప ♦ నన్నమాటకు మాఱు, పలుకరాక వాఁడు ♦ పడఁతిమిన్న
రక్షణమునకై తి ♦ రమ్మయి యమ్మెయి, వలనుగొని తొలంకె ♦ వారిజాస్య!

ఉ॥ సందడి వాసె నివ్వు డని ♦ సంతస మాంతర మెల్లఁ గ్రమ్మి రా
కేందునిభాననస్థితిర ♦ హి స్నితనంపద నావహింప ము
న్నెందును నేరికి న్మొనయ ♦ నిట్టిదియుం గలదే యటంచు మి
న్నెందుచు భూతము ల్వాగడ ♦ నాతఁడు దాల్చె జిరా వరాననా! ౧౨౪

క॥ ఆక త్తళమున తళతళ, లాకట్టెను గనెడు కనులనమ్మెయిఁ బొగ లే
కేకతమ వెలుఁగు వెలుఁ గయి, చేకొ నె శరచాపముల విశిష్టగుణాధ్యా! ౧౨౫

క॥ మేదురముగ జ్యోవల్లిక, నాదకలాకోవిదుఁడు ని ♦ నాదితఁ జేసెన్
వేదపదవిహారోచిత, మాదయితుని జతన మొప్పె ♦ నధియోగదృశా! ౧౨౬

క॥ సావప్తంభుండై య, ద్వేవుఁడు నిలువంగ దివిని ♦ దివిజులు సిద్ధుల్
దేవర్షు లాడికొని రిటు, లావిలసన మరయవచ్చి ♦ యభ్యుదయకలా! ౧౨౭

సీ॥ స్వస్తిగోత్రావృణ ♦ వర్గంబులదిగాఁగ, నాఁగాత మభయ మి ♦ య్యందఱకును
బరఁగఁ బటవలంతి ♦ భాసిల్లనవుఁగాత, భారమ్ము దలఁగి నిర్భరరసాస్తి
వెలయుఁగావుత గెల్పు ♦ కలిమి దాశరథిపా, లిఁటి సొమ్ము గాఁగ సఖీలముగను
బాలస్త్వ సంతాన ♦ పటలంబు చేడ్పడి యడఁగుఁగావుత మింక ♦ యడరు దక్కి

మాకనులు చల్లగా నెల్ల ♦ మహాము లమర,
సమరనాయకుఁ డైంద్రియు ♦ నఘము లెడలి
ముజ్జగంబులఁ బాలించు ♦ మురుపుగాంచు
వలను వనుపడుఁగావుత ♦ మలఘుగతిని.

౧౨౮

క॥ మాచేసిన పున్నెంబులు, పూచిన తంగేటిగముల ♦ పొలుపుననై యి
న్నీచులఁ బొరిగొన ననువౌ, నాచతురత రాముసిరికి ♦ నగుఁగాత తటిన్, ౧౨౯

తే॥ చక్రహస్తండు మును నిశా ♦ చరబలముల
నెట్టు లేర్చెనొ యార్పు ని ♦ య్యెల్లమొనల
నేర్చి రఘునేత పొరిఁ గడ ♦ తేర్చుగాత
మిప్పు డిప్పొలమున బాము ♦ లెల్లఁ దలఁగ.

౧౩౦

క॥ పదునాలుగువేపురు దొర, లదరిపడెడువారు భీష్ ♦ ణాకృతికృతు లి
మ్మదవదరాతుల నెమ్మొయి, గొదకొని కెడవునొ కకుత్స్థకులుఁ డొకరుఁడనిన్.

క॥ మాయాపరు లిందఱు ని, ర్మాయికుఁ డనఘుం డితండుఁమలసినచో నె
ట్లేయఁ దెరలింప నేర్చునొ, యాయుధముల తేఱఁగు లెట్టి ♦ వన నగునవియో.

ఆ॥ అనుచు వారు కనెడు ♦ నాస్థ విమానస్థు, లై మెలంగుచుండి ♦ రదనునందు
వెలు గొకొండు వింతవెరవున రాముని, యందుఁ దోచె ♦ వేల్పులరసిపొగడ.

క॥ యుద్ధమునకై మొనసి సం, క్రుద్ధుండై విల్లు దాల్చి ♦ గొనకొన నితఁ డీ
పద్ధతిఁ బినాకి రుద్రుం, డద్ధా యని రల్లవార ♦ లచలతనూజా. ౧౩౪

క॥ ఆరూపం బాకోపం బారూఢోద్ధీప్తతేజ ♦ మానెటి గనఁగా
నేరమి భూతము లెల్లను, భోరుకొన వడంకఁ దొడరె ♦ పుల్లాబ్జాక్షీ. ౧౩౫

వ॥ అట్టియెడ బిట్టడరి మట్టుమీఱి నెట్టుకొనుచు. ౧౩౬

సీ॥ తొడరి గర్జిల్లు న ♦ క్కడఁక లల్ల మొగిల్ల, పిడుగుచప్పుళ్ల పై ♦ పెచ్చు సూపఁ
గవిసి యొండొడ్ల సం ♦ ఘర్షించు ధర్షణ, లబ్ధివీచుల వార్త ♦ లలఁతి సేయఁ
బదరి జ్యాటంకృతుఁబ్బరఁగించు పరుసన, ల్దురు లొందు గాఢ్పులఁదఱిమి పొడువఁ
జెలఁగి జృంభించు నఁచెచ్చెయిదంపు నడవడు, ల్మయభైరవాట్టహాసంబు లొడియ
భేరిభాంకృతిముఖ్యవి ♦ భీషికలు ల, యాంతకృద్దంతఘట్టన ♦ లందికొనఁగ
ఖరము ఖరముఖరాక్షసఁగణము గవిసె, నశ్రమంబున రాఘవుఁనాశ్రమంబు.

ఆ॥ పొంగి పొరలి రాముఁబొదువఁగా నెఱసె సం, ద్రంబపోలె నెగచిదనుజసైన్య
మస్త్రశస్త్రపారిగఁజాదినామగ్ని యా, దస్తతియ యనంగఁదఱికొనంగ. ౧౩౮

ఆ॥ తిరిగిచూడ కరిగెఁదెరలి మృగవ్రాత, మసురసంఘ మిక్కఁలాక్రమింప
నాకసమున కెగసియల్లాడెఁ బులుగులు, త్రిదశు లొదిగి కాంచుఁతెఱఁగు గనిరి.

క॥ వనదేవత లడరునఁ జని, రనదలకా దెసలు వట్టి ♦ యమివర్యులు దై
త్యనివారణమంత్రస్మృతిఁ గొని రారఘరాము మేలుఁగోరి జితాఠి ! ౧౪౦

క॥ ఆరణపండితుఁడు ధను, స్తోరణహరిహరిగాఁ బ్రత్యోళీమదవ
ద్వారణఘట లయి సేనలు, పూరణ మొనరించె నచటఁపోషితమదనా ! ౧౪౧

ఉ॥ అగ్నిసమానవర్ణకవ ♦ చాభరణధ్వజదండకార్ముకా
భుగ్నవిభావిభాసిత మ ♦ పూర్వముపూర్వసురౌఘ మాయసం
విఘ్నఁడు గాంచె రాముఁడు ర ♦ విప్రభతో ఘనబృంద మట్ల ని
ర్భగ్నమహామహాజ్వలత ♦ భాసితఁ బాను యుగాంతవహ్నినాః . ౧౪౨

క॥ దక్షక్రతుసంహర్తృత, పక్షమున ననుం గనంగఁ ♦ బడసిన వేల్పుల్
క్షిప్తంపఁ జాలతెరి వి, పక్షుల దెస కలుము రాము ♦ ప్రద్యోత ముమా ! ౧౪౩

మ॥ నెఱయం గన్గొన రాముఁ డాయుధకలా ♦ నిష్ఠాతుఁ డవ్వాహినిం
దఱియం జొచ్చి విదిర్బఁగాఁ దొడరె ని ♦ ద్వాతూపు లారూప మ
త్తఱి దుష్పేక్షము కోప ముద్ధతము త ♦ త్కల్పం బనల్పంబుగా
నెఱి పున్నెంబునఁ గల్గె నంచు సురలు ♦ న్నిద్రాక్షులై కాంచఁగన్. ౧౪౧

—♦ ఖరుఁడు సైన్యములతో గూడ నొక్కట రాముపైఁ బడుట. ♦—

క॥ ఆవీరవర్యుఁ గని ఖరుఁ డావిష్టఖరస్వరత్వ ♦ మనువుపడ రయం
బావహిలఁ జేయు మన రథ, మావిధి గొని తఱిమె సూతుఁడంటగదియఁగన్.

ఆ॥ ఉల్క లట్లు ములుకు ♦ లురల విల్లాడించు, వాని గాఘవేంద్రు ♦ వాఁడు దాఁకె
సురవడించి యెల్ల యోధులు నట్లు పై, నెగసి రొంటిఁ జిక్కె ♦ బగతుఁ డనుచు.

క॥ తారల నడుమ నుదితుఁ డు, గారకుఁ డను గ్రహము భంగి ♦ ఖరుఁ డాసేనా
వారములో మధ్యస్థుం, డై రాజిలె రథముపై మ ♦ హాద్యతిమహితా! ౧౪౨

క॥ విదితు మపశాజస్కుఁ గుల, ప్రదీపు రఘునాథుఁ గదిసి ♦ ప్రదరసహస్రం
బద నరసి గుప్పి ఖరుఁ డను, పద మార్చెం ద్రిదశు లుదిల ♦ పాఠెనయఁ జెలీ!

చ॥ అరదములం దురంగముల ♦ హస్తిశిరస్థులులం దనర్చుచున్
బరు వడి భీమమూర్తి హరిఁ ♦ బట్టనశూలపరశ్వధాసిము
ద్గరముసలక్షురప్రశర ♦ ధారల నొక్కటఁ గ్రమ్మి రమ్మహా
శరవరయోధు లెల్లఁ గుల ♦ శైలము వాఁధరమ్ము లట్లుగన్. ౧౪౩

ఆ॥ తనుకఁ డింత యేని ♦ దాశరథి శరప్ర, వాహములు మహాగ్రాభంగిఁ దన్ను
ముట్ట మునుఁగఁ జేయఁ నెట్టన నద్యోధు, శతము లఱుమ వఱలు శరధివోలె.

క॥ ఎదిరి పరఁగించు శస్త్రము, లెమర్కొనం దివురు రాము ♦ హేతినమితు ల
య్యుదధితెర లేటివాఁకలఁ, బొదలింపఁగ నెఱయు మేలి ♦ పొలుపున నెగఁడెన్.

ఆ॥ అశనినిభము లైన ♦ యసురవీరుల ప్రద, రముల నొఱపు గనియుఁ రాము మేని
యచలధర్మ మొప్పెనదియు వజ్రమయంబె, యనిన నగునుగాక యచలతనయ!

క॥ ఆజిఁ దనయచలభావం, బాజితనయునందుఁ దనరెనది జయలక్ష్మీ
నై జవరణసందేశ, శ్రీజనితం బనఁగ యోగసిద్ధేంద్రునతా ! ౧౪౪

క॥ క్షతజము సర్వాంగంబుల, నతిమాత్రము బులిమి నట్లు ♦ లైన రఘువరుం
డు తరణి సాంధ్యపయోదా, వృతిమెయిఁ జూపట్టు రీతి ♦ వెలయించె సతీ !

ఆ॥ కలతపడిరి దేవ ♦ గంధర్వసిద్ధర్షి, వరులు రాము నొకని ♦ వైరివరులు
వేలకొలది గలఁచు ♦ వేడబం బీక్షించి, తలఁప రతని మహిమఁ ♦ దలిపఁబోడి!

వ॥ అంత.

౧౫౬

సీ॥ పిలిచె బొట్టిడి తన్నుఁ బేరటంబున కంచు, బొమముడి మిష నల్కఁ పాలుపుసూపఁ
జక్కాయుధకలాను ♦ సంధానమున కల్పి, మండలీకృతము కోదండ మనఁగ
నాగడం బిఁకఁ జెల్లుననరాదు లెం డని, నారితీవె మహాస్వ ♦ నంబు నెఱప
సృష్టికర్తను గన్నుసిరి కెంత పని యంచు, వింతసంచు సృజించు వెరవు నొడువఁ
దరలెఁ గాలపాశ ♦ దండాభము లజిహ్వా, గములు కంకపత్ర ♦ కలితము లతి
దుర్విషహము లధికదుర్వారములు రామ, శరము లసురజీవ హారము లగుచు.

క॥ రానేరా దసురుల ప్పా, ణానిలములఁ గొనక పనిచి ♦ నట్టి ప్రదరకుం
భీనసములం దొకండును, దానే యామర్మ మరయు ♦ ధాత్రాదినుతా ! ౧౫౭

తే॥ అగ్నిశిఖ లక్ష్మి మెఱసె నయ్యాశుగంబు, లంబరంబున రామస్యష్టంబు లగుచు
నసురతనువులఁ జించి చెం డాడి తివిరి, రక్తసిక్తంబులై రాజ ♦ రాజవంద్య !

వ॥ వెండియుఁ జండతరదోర్దండనముద్దండ పాండితీమండితుండగు రామదండధరుని
కోదండమండలంబున నుండి వెలువడి యసంఖ్యేయంబు లయ్యును సుసంఖ్యాభ్యే
యంబు లగు శరవిసరంబు లాశరప్రవరాసీకప్రకరంబులవయిం బడి సుకరంబుగా
నసునికరంబు లెడల్పి కరికరోపమంబులు సకోటీరంబులు నగు నూరు స్తంభంబు
లను సవలయవరంబులగు కరంబులను సకేయూరంబులగు బాహుదండంబులను
సకిరీటంబులు మణికుండలాంచితమ్ములు నగు ప్రశస్తమస్తకంబులను స్ఫురత్తార
హారవిమలంబులగు వక్షస్థలంబులను పదాతుల నపదాతులం బొనరించి కాంచన
సన్నాహంబులగు సాదులతోడి హయంబులను విచిత్రసచిత్ర రత్నకంబళాస్తరణం
బులుఁ బ్రశస్తరణంబులు నగు హస్తీపకులతోడి హస్తీనినయంబులను ససారధి
రధికంబులు సప్రాసంగికంబులు నగు మణిరత్నరథంబులను ఛేదించియు భేదించియు
దనివోక యని వీక విహరించుచుండె నయ్యవసరంబున.

౧౬౦

—♦ రాముఁడు రాక్షససైన్యములఁ జించి చెండాడుట. ♦—

తే॥ భీమరణరామబాణని ♦ ర్భేదనమున, భిద్యమానులు కోణపు ♦ ల్పెనుపు దక్కి-
యార్తనినదంబు లెనయించి ♦ రంబరచరు, లుల్లసనములు పరఁగింపనుత్పలాక్షి!

తే॥ మర్మభేదు లయిన రాముఁమార్గణము ల, నర్గళముగ విదారింపమార్గ మెఱుక
పడక కొండ అతనిఁ జేరి ♦ ప్రదరవృష్టి, గురిసి రొం డేమి కల దనికోమలాంగి!

వ॥ అవారితవిక్రమరంహుం డగు రఘుసింహుం డవ్వారిగా నిగుడు నవ్వారి యాశుగ
వర్షణంబు నివారింది.

౧౬౩

క॥ వర్మములు సించి తత్తను, మర్మములఁ గలంచి చండ ♦ మార్గరణకలా
కర్మతుఁ డాదుష్కర్మల, ధర్మగృహతిథ్య మెనయఁ ♦ దద్దయుఁ బనిచెన్. ౧౬౮

తే॥ పడిరి విచ్చిన్నులై వారు♦పవనగరుడ, వినిహతము లగు తరువుల♦విధము దోఁపఁ
దదవశిష్టులుచెదరి చె ♦ దరి వరి గన, నేర కరిగిరి శరణంచు♦నేతఁ జేర. ౧౬౯

— ♦ దూషణుఁడు సేనల కభయ మొసఁగి రామునితోఁ బోరిచచ్చుట. ♦ —

క॥ దూషణుఁ డయ్యసురులఁ గుల, దూషణుఁ డూరార్చి యునుఱు♦తోనే నుండన్
శోషింప నేల యని సం, భాషింపుచు వారిఁ గొంచుఁ ♦ బటతెంచె సఖి! ౧౭౦

తే॥ అంతకుఁడె యీతఁ డైన యు♦గాంతరుద్రు,
సేనయఁ బోవుచునున్నా డ ♦ హితము నాక
యెట్టు లయ్యెడునో యంచు ♦ నెంచి రపుడు
నాకసదు లాకసమున మే ♦ నాకుమారి! ౧౭౧

తే॥ దూషణాశ్రయతోషమ్ము♦తోంగలింప, మరలిరి స్వదోష మెంచక♦మరల వారు
తాలసాలశిలాస్త్రునం ♦ ధాను లగుచు, రాము దెస రోషమున నభి♦రామవేష.

క॥ కొందఱు గురిసిరి శరములఁ, గొందఱు వృక్షముల మఱియుఁ గొందఱు శిలలన్
గొందఱు శూలాద్యాయుధ, సందోహముల స్సరోష♦సంరంభమునన్. ౧౭౨

తే॥ మంచు మూఁగిన కరణి సా ♦ మర్ష మగుచుఁ
గప్పె రఘునాథదిననాథు ♦ క్షణములోన
రాక్షసబలంబు శరవర్ష ♦ రూక్ష మగుచుఁ
గదిసి పైఁబడి వికచపం ♦ కంజదళాక్షి! ౧౭౩

క॥ చేయిం గాలు దెమల్పఁగ, నీయక వా రఱును విభుఁ డ ♦ హీనధనుర్లీ
లాయుతు డనుసంధించెన్, హూ యని గాంధర్వ మస్త్రు♦ముద్యతుఁ డగుచున్.

అ॥ దాన నుద్గమించెఁ ♦ దతశక్తితోమరా, ద్యాయుధములు భీష ♦ ణాకృతులుగఁ
గప్పె నాకసమ్ముఁ ♦ గకుబంతములును ని, మేషమాత్రమున మ ♦ నీషివంద్య!

సీ॥ అంధకారం బర్కు ♦ నాక్రమించెనె కాని, యాత్మభానుస్ఫూర్తి ♦ యావహిలైఁ
జాలనం బనరాక ♦ చాప మొప్పెనె కాని, విశ్వరూపము దాల్చె ♦ విశిఖపంక్తి
తివియుట పిడుచుట ♦ తెలియదయ్యెనె కాని, లక్ష్మ్యపాతము దెల్పె ♦ లాఘవంబు
జ్యాశంఖనినదప్ర ♦ సక్తి దోఁచెనె కాని, యెదిరి యాహారవ ♦ మెడలు గ్రమ్మె
నాజగన్మోహనుం డిట్టి ♦ దనఁగరాని, శాంబరీడంబరంబున ♦ సంగ్రహించి
వేలుపులు మెచ్చికొన నిరూ ♦ పించినట్టి, మేటి రాక్షససంహార ♦ నాటనమున.

క॥ ఒక మొగి వ్రాలెడువా రటు, లొకటఁ బతితు లైనవార ♦ లొకట హతులుగాఁ గకవిక పడువారునుగా, వికీర్ణ యై వసుధ వింత ♦ విధమునఁ దనరెన్. ౧౭౪

వ॥ మఱియు నాప్రథనప్రదేశంబు, వెల్లివిరిసిన ర క్తపూరంబునఁబిన్నభిన్నవిదారితంబులై పడిన రాక్షసకళేబరంబులచేతను సోష్ణీపంబులగు నుత్తమాంగంబులచేతను సాంగదంబులగు బాహుదండంబులచేతను సవిభూషణవిశేషంబగు నూరుజానుచరణాదులచేతను నానావిధాభరణసంవిధానంబులతో విధ్వస్తంబులై యొరగిన యశ్వహాస్తిరథాదులచేతను విశీర్ణంబులైన ఛత్రచామరవృజనధ్వజపతాకాదిబిరుదంబులచేతను ఖండీకృతభిండివాలశూలపట్టసప్రాసచంద్రహాసపరశ్వధబాణతూణాదిసాధనంబులచేతను శకలితచూర్ణితంబులగు గండోపలంబులచేతను సముపలక్ష్మితంబగుచు వికీర్ణవివిధ యాదోవర్గనిర్గళవైతరణీ ప్రవాహదుర్గమంబగుయమమార్గంబు పగిది సార్గళంబు నతిభయంకరంబు నై యుండె నయ్యవసరంబున.

తే॥ హన్యమానం బగుచు శూన్య ♦ మనఁగ నైన,
తనద్వైన్యంబు నీక్షించి ♦ త్వరితుఁడై య
నన్యసామాన్యజన్యసం ♦ మాన్యబలులఁ
దొడరఁ బురికొల్పె రథికుల ♦ దూషణుండు. ౧౭౬

క॥ వా రయిదువేల లెక్క న, వారితవిక్రములు మొనసి ♦ వరశస్త్రాస్త్రా
సారమున రాముతోఁ బ్రవి, దారణమొనరించి రపుడు ♦ తాపసవంద్యా! ౧౭౭

ఆ॥ మఱి శిలాద్రువృష్టి ♦ మలయించి రయ్యది, ప్రాణహానికృతిని ♦ బద్ధగాఁగ
మెలఁగె దానఁ దా నిఁమీలితం బాభుగ్న, శిరము వృషము పోల్కి ♦ శ్రీవిభుండు.

ఆ॥ క్రోధ మెగిచి పొదువఁ ♦ గొనకొని యవ్వారి, నెల్లఁ గూల్తు నిప్పుఁడే నటంచు
భాస్కరాన్వయుండు ♦ పరఁగించె శరఘ్నణు, ల్నిట్టనిలిచి తేజఁనెఱసి మెఱయ.

క॥ దోషాచరవాహిని నా దూషణు నడికింప శత్రు ♦ దూషణుఁ డతఁ డా
దోషి పవనిభశరమ్ముల రోషముమెయి రాముపయి నిఁరూఢతఁ బఱపెన్. ౧౭౮

క॥ తాఁ కోర్చి కృద్ధుఁ డగుచు న్మేకొని త్సుర మొకఁడు గొని ని ♦ మేషంబున ద
త్వాకటధనుర్విపాటన మాకృతి యాకృతికి మూల ♦ మన నొనరించెన్. ౧౭౯

తే॥ మఱియు నాల్గింట హయముల ♦ మడచి యొకట
స్యందన మగల్గి ప్రథితార్థ ♦ చంద్రశరముఁ
దొడిగి సారథి శిర మిలఁ ♦ దొరఁగ నేసి
పాని వక్షంబు మూడింట ♦ వచ్చి యార్చె.

తే॥ చిన్నధన్వుండు హతయంతఃశిథిలితరథుఁ, డధిగతశ్రముండును నయిఁయాశ్రమిజన
హంత వాఁడు పరాక్రమమలతివోవ, నీ కనీకిని మెచ్చ జయేచ్చ నెగడ ౧౮౩

మ॥ గిరిశృంగాభము నోమహర్షణ మయః ♦ కీలాన్వితం బన్యగో
పురవిస్ఫోటక మాత్తశత్రువస మా ♦ పూర్ణస్ఫురాజాల మా
సురసంతోషము స్వర్ణపట్టమహిప ♦ స్తోభం బమోఘంబు నౌ
పరిఘం బొక్కఁడు దాల్చి రాము దెస దీ ♦ ప్రకౌఠసంరంభుడై. ౧౮౪

చ॥ బ్రదుకుదు గానిలేర యిఁకఁ ♦ బాపనరా యనివాఁడు నేల గృ
క్కదల నెదిర్చి రా విభుఁడు ♦ గ్రక్కునఁ దద్భుజయుగ్మ మమ్మెయిన్
బ్రదరయుగమ్మున న్నటికెఁ ♦ బాటితదంతతలమ్ము దంతి నా
మదమటి కూలె నప్పశు వ ♦ మందరసోన్నతి వేల్పు లుబ్బఁగన్. ౧౮౫

తే॥ కంతనాశంబు లవియ ర ♦ క్తంబు దెరల, రక్కసుఁడు బోరగిలపడి ♦ చక్కనీల్ల
సర్వభూతంబు లధిపుఁ బ్రశంస సేసె, నగడు వాసె నటంచుఁ బాద్యాయతాక్షి!

తే॥ అంతలోఁ గుంభః లగుచు సే ♦ నాగ్రాయాయు
లడఁచిపడఁజొచ్చి రదె కూర్చు ♦ నద నటంచు
మిత్తి త్రాఁట బిగించి యె ♦ మ్మెయినయేని
నొండు తోవఁ బెరయనీని ♦ యుక్తిఁ దోయి. ౧౮౬

వ॥ మహాకపాలస్థూలాక్షప్రమాథులను నవ్వారలు శూలపట్టసపరశ్వధంబులు ధరి
యించి సన్నాహసముద్ధతులై యుద్ధార్ధిత్వంబున నతిథులుంబోలె నగుదెంచినఁ
దీక్షాగ్రంబులు నిశితంబులు నగు పృషత్కంబుల రఘువీరుం డమ్మువ్వర
గ్రహించి. ౧౮౭

సీ॥ ఛేదించెఁ దడయక ♦ శితకలంబముల మ, హాకపాలుని యుత్త ♦ మావయవము
మథియించెఁ దోడ్తోఁ బ్ర ♦ మాధి సారాగమ, సంఖ్యేయశస్త్రప్ర ♦ చారణమునఁ
బూరించె స్థూలాక్షు ♦ స్ఫురితేక్షణంబుల, వివిధసాయకసన్ని ♦ వేశనమునఁ
జదిపెఁ బంచసహస్రసంఖ్యాకు లగు తొంటి, రథికుల నన్నిశరములు దొడిగి

యెపుడు నేర్చెనొ యేమట ♦ కింతవట్టు, వారి నెల్లరఁ గెడపె దు ♦ ర్వారబలుల
నరసి యజతుండె యని యింతఁలంత లనఁగ, నేలనే లలితాంగి యన్నేల మనియె.

తే॥ దూషణుని దూషణము తోడుఁజూసె తోడి, వారి పాటును గాంచి విపాటితారి
ఖరుఁడు పన్నిద్రుట ననీకవరుల రణధు, రంధరులఁ గని పలికెఁ బుష్పంధయకచ!

—♦ ఖరుడు దూషణు చావునకు వగచి సేనానాయకులఁ బన్నిద్దఱఁ బురికొల్పుట. ♦—

ఉ॥ కంటిరె వీని యాగడము ♦ కాపురుషుఁ డితఁ డింత సేసి తా
మంటికి మింటి కొక్కఁడుగ ♦ మా అనరాక వెలుంగుచున్నవాఁ
డంటి తెరల్పుఁ డిట్లు వెర ♦ వానె యుపేక్షఁ బొనర్ప నింక మీ
కంటికి నిద్ర వచ్చునె మొ ♦ గం బని యున్నె కులప్రతిష్ఠకున్. ౧౯౧

తే॥ దూషణుడు సనె నమ్మేటి ♦ శోడివారు, పెక్కువేలకు మడిసిరి ♦ పెనుపు దక్కి
యున్నవారము మనమైనఁనోర్చి వీని, యుదుటు మాయంపకున్నచోఁనొకటిగలదె.

ఆ॥ అనిన వారు దొడరి ♦ రాతండు నడరివై, గవిసి యస్త్రవితతిఁ ♦ గ్రమ్మె రాము
నంతవట్టు యోధు ♦ లఱుమ నాదొర విజృంభించి తన్మదము ద ♦ లంచి మలసి.

క॥ ఒకముష్టి నె రెండాల్లును, సకలాత్ముం డాశుగములఁ ♦ జయ్యనఁ గొని వా
రక పండ్రెండు శిరంబుల, నొక క్షణమునఁ బుడమిఁ గూల్చె ♦ నుత్పలనయనా!

క॥ పలపలనిమూఁక దలఁకొన, నలఁతి గెడపె నూలు నూట ♦ నటు వేయును నా
దల లొకవేయిట మును మిడి, యిలాసుతాధీశ్వరుఁడు మ ♦ హీధరతనయా!

ఆ॥ నెలులు జీరుకాడ ♦ నెత్తుటఁ జొత్తిల్లి, పడినవారివలనఁ ♦ బ్రథనభూమి
యమరె శమితపశుకు ♦ శాస్త్రరణాంచిత, సవనవేదితోడి ♦ సామ్యమునను. ౧౯౬

క॥ చిన్నశరాసనమై ని, ద్భిన్నకవచ మగుచు నేల ♦ పెనఁకువతో న
ట్లున్న పొలదిండిగుమి రా, మన్నా! శరణన్న యనెడు ♦ నన్నెఱి నొలసెన్.

తే॥ మాంసర క్తవసాకర్ద ♦ మద్రవంబు, నిహతశకలితరాక్షస ♦ నికర మొక్క
యరగడియలోనె నిరయమునట్టులరయ, నయ్యెనయ్యెడవిధిముఖాభ్యర్చి తాత్మ!

తే॥ నాధుఁ డని కా కొకఁటఁ బదు ♦ నాల్గువేల
రక్కసులఁ జక్కడంచి పా ♦ రమ్ముగనునె
యొక్కఁడు పదాతి మానుషుఁ ♦ డొప్పలాడి!
దైవతంత్రంబునకుఁ బెడ ♦ దారి గలదె. ౧౯౯

క॥ ఆసైన్యమునను ఖరుఁడు మ, హాసురుఁ డొకరుఁడు త్రిశీర్ష ♦ కాఖ్యుఁ డపరుఁడున్
జేసన్నకు మిగిలిరి దు, ప్తాసుహరుఁడు రాము నెదిరియయ్యెడ నిలువన్. ౨౦౦

ఉ॥ అందఱు ఘోరదుర్విషహు ♦ లమ్మెయిఁ గూలిన నీడఁబోక ని
ష్పందితుఁ డాఖరాసురుఁడు ♦ పాల్పడె జేడ్పడె రాముఁ గిట్టి సం
క్రందనుఁ డాత్తవజ్రఁ డయి ♦ క్రన్నన న న్నఱుమం గడంగిన
ట్లొందునిభాననా! ఖలున ♦ కెల్లయలంత ఘటిల్లకుండునే. ౨౦౧

అ॥ అవుడు గాము గెల్తు ♦ నని రోసమునఁ దొడ
రంగఁ బోవు ఖరు ప్రి ♦ సంగ మరసి
నెఱసి పలికె వాహి ♦ నీపతి యాత్రిశీ
రుండు నెఱి వొసంగ ♦ సుందరాంగి !

౨౦౨

—♦ త్రిశీరుండు గామనితోఁ బోరాడి మడియుట ♦—

సీ॥ ఇంత సాహస మేలఁయేనుండ ననుఁ బంపు, మధిప ! ప్రాశ్నికుఁడ వౌదంతవట్టు
లీల రక్కసులపాఁలిఁటి మిత్తి యీరాము, సంహరించెద నొక్కఁక్షణములోనె
యాయుధం బంటి యొయ్యనఁ బానర్కబ్రతిజ్ఞ. మరల నీతని దునుఁమక యటంచు
వచ్చెద నీమెచ్చు వరము లవ్వలఁ గొంచు, సంతసంబున జనస్థానమునకు
నట్లు గాక నరుఁడె ♦ యంతలై గెలువంగ, నైన గిట్టి నీన ♦ మగ్ధభావ
మెల్ల వెలయఁ జేసియేలుదు జగమున, నొక్కఁడె గండఁ డనఁగఁనొరపులేక.

క॥ అని మృత్యుగ్రహణమునకు, మొనసి ప్రసాదింపఁ జేయఁముదల యనుచు వాఁ
డెనయింపఁ జనఁ ద్రిశీర్షకుఁ, డనుపమరథమునఁ ద్రిశృంగమగు గిరి యనఁగన్.

క॥ రాము నెదిరి శరవృష్టి మ, హామేఘం బట్లు గురిసియార్యై జలార్ద్రం
బై మొఱయు దుందుభికి నెన, గా మదమున వాఁడు నిత్య ♦ కల్యాణగుణా !

ఆ॥ వాని నెదురుకొనియె ♦ వర్ధిష్ఠుఁ డారఘు
వంశభానుఁ డెగుపు ♦ వఱలుచుండ
సాయకౌఘములఁ బ్ర ♦ సారింపుచు సురేందుర్
ధనువుఁ బోల ధనువుఁ ♦ జక్కఁగొనుచు.

౨౦౩

మ॥ తుములం బయ్యెను జన్య మిర్వురకు ని ♦ ర్థూమంబు ధామంబు సం
తమసంబు నివ్రియింప రాముఁ డెగువ ♦ నైత్యుండు పైఁగ్రమ్మ మో
హము బోధంబును జక్కటిం దొడరి ప ♦ ర్థాయప్రచారంబునన్
విమలంబుం గలువంబు నొ తెఱఁగు గా ♦ వింప స్సర ల్త్రాన్పడన్. ౨౦౪

క॥ సింగము బాటిం బడిన మ, తంగజ మయ్యసుర నిఖిల ♦ దయితలలాట
ప్రాంగణమున మూఁ డమ్ముల, నంగనరో సిల్లు చూపి ♦ నట్టులు నాటెన్. ౨౦౫

తే॥ కుపితుఁ డయి రాముఁ డనె నోరి ♦ కూర ! యేమి
బలము పూవులఁ గొట్టితి ♦ ప్రదరము లని
నాడు తూపుల చేవయు ♦ నయము దోవ
కెదిరి కనుఁగొను మగు తోవ ♦ నెనయఁగలవు.

౨౦౬

క॥ అని యాశీవిషరాజము, లన నగు పదునాల్గు శరము ♦ లాశగు వక్ష
ముస గొచ్చి నాలు గిషువుల, ననితరరథరథ్యముల ర ♦ యంబునఁ గూల్చెన్.

ఆ॥ మఱియు భానువంశ ♦ మండనుం డెనిమిది
సాయకముల సూతుఁ ♦ జక్కడంచి
యొకఁట ధ్వజ మెడల్చి ♦ యుత్పిత్సుఁడైన య
య్యసుర యెద నగల్చె ♦ నాశుగముల.

౨౧౧

తే॥ దా నజడుఁ డయ్యుఁ దలకొని ♦ దానవుని శి
రములు మూఁడును నిశితభ ♦ ల్ల ముల నఱికి
వైచెఁ దోడనె రఘుకులో ♦ ద్వహుఁడు దివిని
సురలు సంస్తవపరు లయి ♦ చూచుచుండ.

౨౧౨

క॥ నెత్తురు లొలుక నిశాటుని, యుత్తాలశరీరసాల ♦ ముర్వరఁ బడఁ ద్రా
సోత్తంభితులై నిలువక, తత్తరమునఁ బాటి రున్న ♦ దైత్యు లభయదా ?

ఆ॥ వ్యాఘ్రభీతభీత ♦ మగు మృగవ్రాతంబు
పగిదిఁ జెదరి తనదు ♦ పదమె పదము
గాఁగ మొనయు మూఁక ♦ నాఁగి రాహువు చంద్రు
నట్లు రాముఁ గదిసె ♦ నపుడు ఖహుఁడు.

౨౧౩

—♦ ఖరాసుర యుద్ధము. ♦—

మ॥ దొరలు న్దూషణుఁడుం ద్రిశీర్షకుఁడుఁ దో ♦ డ్తోఁ గూలి రప్పాడుమూఁ
క రణోత్సాహియె యింక నేకరణి నేఁ ♦ గావెంతుఁ బో టిట్టిదు
ర్భరునిం గిట్టి యటంచుఁ దా నెడఁద సం ♦ భావించె నుద్దామము
ల్కరణంబు ల్పెడ దైత్యుఁ డేకరణి యై ♦ క్రవ్యాదసంహరిణి!

౨౧౪

క॥ మన మగలి చెదర నిక నే, మని మనవలె నని తలంచి ♦ యమరగణాధీ
శుని నముచివోలె రాముని, మునిఘస్మరుఁ డాఖలుండు ♦ మొగకొ నె మగువా!

ఆ॥ దృఢము చాప మెత్తి ♦ దీర్ఘబాహువుల నా, కర్షణం బొనర్చి ♦ ఖరశరముల
రక్తభోజనముల ♦ రాముని యెద నాటె, విషధరముల నట్లు ♦ విశ్వశరణ. ౨౧౫

క॥ తనశిక్షమెఱుం గేర్పడ, ఘనభుజ రాఘవుఁ దెరల్తుఁ ♦ గా కని మార్వీ
నినదముతో మార్గణముల, ననుగతములఁ జేసె దిశల ♦ నట్లు విదిశలన్. ౨౧౬

తా॥ పూరించె న్రఘునాథుఁడు న్ధనువు సం ♦ పూర్ణస్ఫులింగాగ్నివి
స్తారాకారవిహారఘోరము శరా ♦ సారంబు పెంపార వి

స్ఫారస్ఫుర్జఘభాగిరమ్మదసరః ♦ స్సంసత్తి స్వీయోరుతే
జోరంహస్సముదారనాదకలన ♦ ల్పాచింపః బర్జన్యఃడై.

౨౧౯

ఁ॥ ఉవిద యన్యోన్యపదసముద్యుక్తిః జేసి, యుభయస్పృష్టశితాశుగః♦యోగమున నె
కథిత మాకాశ మపు డనా♦కాశ మనఁగ, నయ్యె నటు లప్రకాశతః♦నందె నినుఁడు.

తే॥ కదిసి నారాచనభికవి ♦ కర్ణికర్ణి, కాశరంబుల రామునిఁ ♦ గలకపార్శ్వ
ఖనుఁడు కరికలభముఁ దోత్ర♦కముల నట్లు, గలదుమేలనుకాంక్షపైఁ♦గనలినాడొ.

క॥ అరదమున నిలిచి చాపం, బురవడి నాడించుచుం బ ♦ యోద మన దురు
ద్ధరుఁ డగు నసురఁ గని యనిరి, సుర లంతకుఁ బాశహస్తుఁ♦జూచితి మనుచున్.

చ॥ కనుఁగొని సర్వభూతతతి ♦ కంపము నొందఁ బ్రభూతవిక్రమం
బున నలిరేగి రక్కసుఁడు ♦ పోరున డస్సిను మర్త్యుఁ డింతకున్
ననుఁ దెరలింప శక్తుఁ డగు ♦ నా యని యెంచెనె కాని కింమృగ
మ్మును హరివోలెఁ ద న్నతఁడు ♦ మున్నె తలంచుట గానఁ డద్రిజా! ౨౨౩

ఆ॥ వెలుఁగు లురలఁదేరు♦వెరవున నెఱియించి, యతీమెఁ దపనవంశ్య♦నసురుఁడప్పు
డగ్నిలోఁ బంతగ ♦ నుట్టులు వాఁ డగు, తెఱఁగు మాను లరసి♦తెలుసుకొనఁగ.

క॥ దాశరథి శరము చాపము, నాశరుఁ డమ్ముష్టిదేశ ♦ మందె తెగ నిజో
ద్దేశ మిషులాఘవము ని, ర్దేశించుచు నేసి యార్చె♦దివిజస్తుత్యా! ౨౨౪

తే॥ అశనినిభములు వహ్నిజి ♦ హ్వభములును, నైన విశిఖమ్ముల ధరాత్మ♦జాధినాథు
వర్మ మేడింట నగలించె♦వాని చేటు, దెలుపఁ దొడరెడు నుల్కనాఁ♦దెర లెనదియు.

ఆ॥ మఱియు మర్మభేది ♦ మార్గణసాహసో, మెగిచిపడుచు రాము ♦ నెల్ల యవయ
వముల నాటి యఱచె ♦ వాని ఖరత్వమ్ముఁ, దలఁచి భూతగణము♦ తల్లడిల్ల.

క॥ ధామనిధిధాముఁ డట్లభి, రాముఁడు వేధింపఁబడియు ♦ రాజిల్లె సము
ద్ధాముఁడనలుఁడాజ్యాహుతు, లాముకొన విధూముఁ డగు న♦యంబెనయంగన్.

చ॥ గొనకొని యెత్తె నత్తపసి ♦ కోరి యొసంగెనొ దేని వైష్ణవం
బనితరభేద్య మాధనువు ♦ నాదట సజ్యముసేసి యేసె న
మ్మునుకులభూషణం బసుర ♦ మ్రాన్పడ నొక్కట వాని యొక్కజీ
వన మటులుండ నొం డనఁగ ♦ వచ్చు ధ్వజం బిలఁ గూల్చె బెల్చునన్. ౨౨౯

క॥ అతుల మతిదర్శనీయం, బతిశయితము హైమ మనఁగ ♦ నగు నది పడె నా
క్షీతి నొకట దేవతాజ్ఞం, బతంగుఁ డెనయంగ నై న ♦ పద్ధతి దోషన్. ౨౩౦

ఆ! దాని కలిగి దుష్ట ♦ దానవుండు భిదాని, దాన మిషుచతుష్క ♦ మూని రాము
మేను వ్రయ్య నేసె ♦ దాని మహేభమ్ము, బూని తోమరముల ♦ బొడిచినట్లు.

క! అంగనరో శోణితది, గ్ధాంగుండై యొప్పె క్షీతిను ♦ తాధిపుడా యో
జం గైరికధాతుద్రవ, సంగత మచలమ్ముతో ♦ బ్ర ♦ సంగ మ్మొలయన్. ౨౩౨

ఆ! మఱల వాడు నిశిత ♦ మార్గణంబుల నల, యించి యార్వ నలుక ♦ మించి రాము
డానిశాచరుని స్మ ♦ యాంతంబునకుఁ దాల్చె, నాఱు శరము లరిజ ♦ యాధ్యవసిత!

క! ఒంట కిరం బమ్మెయి రెం, డింట న్బాహుయుగ మటు గ ♦ డిందియురము మూ
డింటను వ్రచ్చె నమర్త్యులు, మింటన్నే లే లటంచు ♦ మెచ్చుకొనంగన్. ౨౩౩

ఉ! అంతట దానవాంతకుఁ డ ♦ సంతమణిప్రభము ల్సురారిసీ
మంతవతీలలాటతట ♦ మార్జనదక్షము లౌ శరంబు లా
వంతున నాఱు నేడుఁ గొనె ♦ వానిచలం బెడలింప జ్యాస్వనా
కాంతదిగంతరుం డగుచుఁ ♦ గల్పలతోదితభూషణోజ్జ్వలా! ౨౩౪

చ! ఒకట యుగంబు నాల్గిట స ♦ మున్నతయుగ్యచతుష్టయంబు వే
తొకటను సూతు మస్తకము ♦ నొండాకమూటఁ ద్రవేణువు న్దద
క్షకమును రెంట నొంట ఘన ♦ శస్త్రుశరాసముల నైరల్చి యా
ప్రకటబలుం డగల్చె నొక ♦ భల్లమునం బరిపంథి వక్షమున్. ౨౩౫

ఆ! దాన వికలుఁ డయ్యు ♦ దా నవల్లతుఁ డయి, దానవుండు పృథుగ ♦ దానపేత
హస్తతాప్రశస్తి ♦ నిస్తులకోధనం, రంభుఁ డగుచు నిలిచె ♦ శుంభహంత్రీ!

క! అటు లొనరించిన రాముని, పటుతరసామర్థ్య మెంచి ♦ ప్రింజలులై పి
మ్మట దలఁగి మునులు వేల్పులు, ఘటియించిరి నతులు నుతులుఁ ♦ గామకలాధ్య

తే! పాదతాడిత మురగంబు ♦ భంగిరోజు
చున్న క్రవ్యాదు వీక్షించి ♦ యన్న రేంద్ర
మణి పలికె నిట్లు మాటలే ♦ మంత్రము లను
సడికి మృదుపరుషం బగు ♦ జాడ నెఱయ. ౨౩౬

—♦ శ్రీరామ ఖరాసుర సంవాదము ♦—

సీ! ఎల్లలోకంబుల ♦ నెడరుపా లేసితి, ప్రబలబలోన్నతి ♦ పరిధవిల్ల
నెక్కటి మనలే డ ♦ ధీశ్వరుండేనియు, ఘాతుకుండై యొడ్ల ♦ గలఁచునాతఁ
డాశీవిషంబు కీ ♦ డర సెడు ననువుమై, బాపున కొదవింతు ♦ పరిభవంబు
నిలువఁ డైశ్వర్యంబు ♦ నెలవున నిందితుం, డవశీర్ణమూలదుర్గి ♦ వట్లు జగతి

లోభకామాఘములు తన్ను ♦ లోఁ గొనంగఁ
గరకముం బట్టి బ్రాహ్మణి ♦ గతిని దొలుత
గానఁ గానేరఁ డంతంబు ♦ గాంచునపుడె
కాని కానీని కర్మంబు ♦ కట్టికుడువ.

౨౪౦

తే॥ తరువు లార్తవప్రసవసంతతుల నట్లు, తటి దటియవచ్చు నంతలోఁదత్ఫలములఁ
గాంతు రెల్లరుఁ దమచేయుకర్మములకుఁ, దగినయట్టివ యై యవిచారసిల్ల.

తే॥ తనపొనర్చిన పాపకృ ♦ త్యముల బెడఁద, లనుభవింపక తీఱ వ ♦ య్యజునకైన
నెన్నక విషాన్నము ల్దినియెంతవట్టు, దలఁగి వర్తించుఁ బొడము సంతాపములను.

తే॥ దండకారణ్యవాసులౌ ♦ తాపసులను, ధర్మచారుల సాధులఁ ♦ దవిలి తెవిలి
చంపి తేమని యమ్మేలి ♦ సంబరమున, నధిగతంబయ్యె నిది వేతె ♦ యనఁగనేల

ఉ॥ ఎల్లర కప్రియంబుగ మ ♦ హిం జరియించెడు దోసకారులన్
మొల్లముగా వధింప నను ♦ మున్నొని పంపె ధరావిభుండు మి
మ్మిల్లలి నుండనీయ నిక ♦ నెందుఁ జనంగల రేమి చేయువా
రొల్లమి సూపినం దలఁగ ♦ దోరినిశాచర! తథ్య మింతయున్.

౨౪౧

తే॥ నేఁడు నాచే విడువఁబడు ♦ నిశితశరము, లలఁతి నీమొద భేదించి ♦ యనుపదంబె
యసువులఁ దెరల్చితెరువరయంగఁగలవు, పుట్టయెడలించివెడలెడుభోగులనఁగ.

తే॥ నేఁడు నీవారు నీవునునిహతిఁ గాంచి, నిరయఁపున్దోవఁ గొనిచననరయఁగలరు
మున్నుమీపాలఁబడిచన్నయన్నియశులు, వ్యోమయానసమున్నతిన్మోఘపుగనుచు.

క॥ వారి సదాచారంబు ల, వారితసద్గతికిఁ గూర్చు ♦ వరుస దురాచా
రారంభులు దుర్గతికిం, బోరే మీబోంట్లు పాప ♦ పుంజము పొదువన్.

౨౪౨

అ॥ చెనయు మెంతలైనఁ ♦ జేయుము ప్రహరింపు, మెట్టులేని విడువ ♦ నింతలోనె
నేలఁ గూలవైతు ♦ నీతల తాలఫ, లంబపోలె శితక ♦ లంబములను.

౨౪౩

క॥ అని పలికిన సంరక్తన, యనుఁడై తెఱగంటిసూ డ ♦ యమితమనస్కుం
డును బ్రోద్ధతరోషుఁడు నై, యనె నిటు వెడనవృత్తోడియారాటమునన్.

౨౪౪

ఉ॥ ప్రాకృతు లైన రక్కసులఁ ♦ బల్వురఁ గూల్చితి నంచు స్వప్రశం
సాకృతికిం గడంగితివి ♦ చాలినయంతలు నేసి యైన నొ
డ్డికరణి నివృత్తనము ♦ నెంచఁగఁబోవరు శూరు లైనవా
రేకటఁ దీతెనోటు తన ♦ కియ్యెడబాటున మిత్తి వాయునే.

౨౪౫

ఆ॥ నీదు పొగడికోలు ♦ నీకె లఘుత్వంబు, గూర్చె నింతమాత్రం ♦ గొనెదె విజయ
మనలుఁ డెల్లఁ గాల్చి ♦ నట్లు సువర్ణంబు, గాని మణియ కాని ♦ గాల్పఁగలఁడె.

సీ॥ కనవొ నీచక్కటి ♦ గద దాల్చి భూధరం, బట్లకంప్యత నిల్చి ♦ యడరు నన్నె
యేను నీయసువుల ♦ నిద్దాననే కొనఁ జాలుదు వల దింక ♦ సందియంబు
కదిసినంతన ముజ్జ ♦ గంబులు వడఁకు నం, తకుఁ డింతకును దండధరుఁ డితఁ డని
పలుకు తెన్నియునేనిఁ ♦ గలవు ప్రొద్దరిగిన, యుద్ధవిఘ్నం బంచు ♦ నూరకుంటి
వల నెఱుఁగ కిట్లు నీపోరి ♦ కలనిలోనఁ, బడిన పదునాల్గువేవురు ♦ బందుగులకు
నశ్రుమార్జన మొనరింతుఁనంతరమున, నిన్నుఁ దెగటార్చి యవ్వారిఁ నెఱికిఁగూర్చి.

క॥ అని సలికి ప్రబలరోషం, బున నాగదఁ ద్రిప్పి వైచెఁ ♦ బోయి తనుచు న
మృనుజాశి మనుకులోత్తం, సుని యెద గుఱి యునిచి చిత్ర ♦ సూనవికాసా!

ఆ॥ ఎడలు మంటలు గ్రమ్ముచు ♦ నెద్దియేనిఁ
దవులఁ జూర్చించుచు న్వచ్చు ♦ దాని విభుఁడు
నుగ్గునూచ మొనర్చెను ♦ నూఱు శరము
లశనినదృశము లనిచి గో ♦ త్రాత్మజాత!

౨౫౮

క॥ కూలె మహాపథిమంత్రస, మాల్గిథవ్యాళి యగుచు ♦ నది పుడమి నిలా
పాలశరవ్యాపాదిత, యై లావణి కొఱవి యట్టు ♦ లధియోగకలా!

౨౫౯

తే॥ దాని విశసన మొనరించి ♦ ధర్మకాముఁ
డనియె రఘురాముఁ డసురతో ♦ నధికబలుఁడ
వైతి వీహేతి గలుగఁ బ్ర ♦ త్యరినిహంత్ర
యిది సెడఁ జెడంగ నుంటి వీ ♦ వింతలోనె.

౨౬౦

క॥ నీవైయాత్యము మాటల, నే వెరవరి వనఁగ నైతి ♦ విది యెంచి సురల్
నీవలను గాంచ నోడఁగఁ, గావఁగలే యింక నిన్నుఁ ♦ గంజభవాదుల్.

౨౬౧

తే॥ తోడివారల కన్నీరు ♦ దుడుతు నంటి, వదియు మిథ్యాభిశంసనఁమయ్యె మీఁద
నెన్నికొను మశ్రుమార్జనఁమెనసి నీకొ, నర్ప నొక్కని నధికసఁన్నాహయుతుని.

క॥ మునిహింసారతు ని న్నిల, మననిచ్చినఁ బొనర దొక్కఁమాత్ర నును టిదే
కొనియెద గరుడుం డమృతము, గొనకొని హరియించి నట్లుఁకులవిధ్వంసీ! ౨౬౨

శా॥ నీర క్తం బిల గోలుఁ దత్తలమునన్ ♦ నిద్రింతు వీ వాస్థమై
నీరామ ల్పరియిం త్రనాశ లగుచు ♦ స్నేఁ డొందువా రిందు స
చ్చారిత్రంబున నొప్పు మౌనులు శుభా ♦ చారంబుల న్వేల్పులున్
దీరుం గాంతురు భవ్యహవ్యకలనా ♦ దేదీప్యమానాంగులై.

౨౬౦

తే॥ నీచ! నినుఁబోటి చెట్ట లిన్నేలఁ గ్రాల, దేవతాగణములును భూ ♦ దేవతలును
క్షుభితులౌదురుమిముఁడెగఁజూచుజాడ, నోటగాఁత్రుమియంగన ♦ లుస్సరనుచు.

క॥ అని నొడివెడు మనుకులమణి, గని యభిసంరబ్ధుఁ డగుచు ♦ ఖరతర మగు ని
స్వన మొప్ప ఖరాసురుఁ డే, పున నుడివో కనియె నిట్లు ♦ పుల్లాబ్జముఖి! ౨౬౨

మ॥ అవలిప్తుండవ యైతి వింతకు భయం ♦ బా లే దవాచ్యం బటం
చు విడంజూడదు నోరు నాకు నిటులే ♦ చొల్లూటమాటాడఁగా
నపునే కార్య మకార్య మంచుఁ గనఁగా ♦ నక్షోపసంజ్ఞానముం
దవులంగాఁ దలపండు మృత్యువశుఁ డౌ ♦ దౌర్భాగ్యవంతుం డిలన్. ౨౬౩

ఆ॥ రిత్తపలుకు లేల ♦ యిత్తటి నీపొగ, రడఁగఁజూతు నంచు ♦ నడరి నొసఁట
భ్రుకుటియాడఁ దొడర ♦ భూరుహం బొక్కండు, గాంచి జతన నెఱయఁగాఁ ♦ బెకల్చి.

క॥ మడఁగితిలే పొ మ్మనుచు న, వుడు గఱచుచుఁ ద్రిప్పివై వ ♦ భూతనయాకా
ముఁడు పటుభల్లౌఘంబుల, నడపొడఁగనఁ బోలకుండు ♦ నట్లానరించెన్. ౨౬౪

ఆ॥ దాని వమ్ము సేసి ♦ దానవుఁ దెరలింప, నెంత వలయు రోస ♦ మంత గొని స
హస్రమార్గణముల ♦ నాతని యొడలెల్లఁ, జిల్లులుగ నొనర్చె ♦ శ్రీవిభుండు. ౨౬౫

క॥ పొరిపొరి నురువులు గట్టుచుఁ, బరివహనము నెత్తుటేఱు ♦ పరఁగింప దురా
శరుఁడు మద మఱి దురాశా, పరవశమునఁ దన్నుఁ గదియఁ ♦ బఱ తెంచుటయున్.

ఆ॥ విస్రగంధ మెదకు ♦ వెక్కస మగుచుండ, నఱుము నల్లవాని ♦ యడుగువరుస
నొదిగి వెనుక కునిచె ♦ నొండు రెం డంజలుఁ, బడఁగ నోర సేయు ♦ పాము పగిది.

క॥ ఆపన్నగడ త్రివిక్రమ, తాపృతఁ దలకడతు ననె న ♦ సంతరమాంచ
ద్వ్యాపారమ తదుభయ మను, మాపక మచ్యుతరసోద్య ♦ మమునకు నవలా!

ఉ॥ రెండవబ్రహ్మగండ ముర ♦ రీకృతపావకమూర్తి సాదరా
ఖండలసన్నిధాపిత మ ♦ ఖండజయావహాశ క్తియుక్త మ
య్యండజపాహనుండు గొనె ♦ సస్త్రము శస్త్రకలాధురీణుఁ డు
ద్దండుని దండిరక్కసునిఁ ♦ దాపనవైరిని మాప నుద్ధతిన్. ౨౭౦

—♦ రామాస్త్రము ఖరాసురు దహించుట. ♦—

క॥ సంధాత దాని వింట, న్సంధించి వికర్షణంబు ♦ జరిపి సురారి
స్కంధాంతరమున నాట మ, దాంధుం డెదవగుల దగ్గుఁ ♦ డై పడె బుడమిన్.

తే॥ మును వినిర్దగ్గుఁ డయ్యె నన్ముట్టి మూర్ఖుఁ, డంధకుం డెట్లు శ్వేతవ ♦ నాంతరమున
నడఁగి రింద్రునిఁ గిట్టి వృ ♦ తాదు లెట్లు, లట్లు రాము నెదిరి హతుఁ ♦ డయ్యె ఖరుఁడు.

—♦ మునులు వేల్పులు రామునిఁ గొనియాడుట. ♦—

శా॥ రాజర్షు ల్పరమర్షులుం గలిసి రా ♦ రాజద్వికాసు నృహః
రాజశ్రీవిలసద్విలాసు నజితు ♦ న్రామావసీజాని ని
ర్వాజోల్లాసితఁ జేరఁగాఁ జని మహీ ♦ యస్వీయవాక్యామృత
శ్రీ జాల్మోల్పుచు సన్నతించి రమరీ ♦ సేవాధ్యభావాంచితా! ౨౨౩

సీ॥ వరనిష్ఠ లెమ్మెయిఁ ♦ బరఁగింపఁ డిమ్మేలి, పరమార్థ మెదఁ గోరి ♦ పంక్తిరథుఁడు
గాధేయుఁ డిన్నెటి ♦ గనిచూపె జన్నంబు, గాపాడఁ గొనితేరఁ ♦ గాఁ గడంగె
నిన్న మొన్న నె కాదె ♦ నినుఁ గొల్వ సిగ్గుతో, హరి శరభంగుతో ♦ నని తలంగె
నెఱిఁగింపరే యంద ♦ తేకతంబున మును, ల్దమపడ్డపా ళ్లెంచి ♦ తల్లడిలుచుఁ

దీర్చితయ్య ప్రతినఁ గడఁ తేర్చితయ్య! చెడుగురాకాసిపిడుగుల ♦ దుడుకుఁదనము
సుఖముపనుపడధర్మఁజూతుమయ్య! యింకనోయయ్య! యిలసీవ ♦ యేలుమయ్య!

క॥ మాప్రాసరించిన వున్నెం, బీపగిది నుపాయకలన ♦ నేతేరఁగ నీ
ప్రాపు గనఁగంటి మింకిటఁ, బాపమ్ములు లేవు లే వ ♦ పాయకధనముల్. ౨౨౪

క॥ రామా! రక్షస్సోమవి, రామా! నీనామమంత్ర ♦ రాజమె యింక మా
బాములఁ దొలంప సుకృతము, లామెఁత లొనరింపఁ జాలునయ్యా! యెపుడున్.

తే॥ అని పొగడుచున్నయంతలో ♦ నంతరిక్ష
చారు లటు చారణకృతి ప్ర ♦ శంస లొలయ
నప్పరస్సంఘ సరసలా ♦ స్యములు వెలయ
విరులు గురియించి రెడ లెల్ల ♦ విరులుగొనఁగ. ౨౨౫

కీ॥ మ్రోసెం దుందుభు లమ్మెయి, భాసిల్లెను నారదుండు ♦ పరమప్రీతిన్
జేసిరి ప్రసంగ మిట్లని, ద్యోసదు లాసమయ మరసి ♦ ద్యుమణిద్యోతా! ౨౨౬

తే॥ అరరె సార్థముహూర్తకా ♦ లాంతరమునఁ, దునిమెఁ బదునాల్గువేపుర ♦ దుష్టరాక్ష
సులను ఖరదూషణప్రముఖులను మఱల, హరివిలాసంబె కానంగ ♦ నయ్యె నిట్లు.

క॥ భీమం బీసంగ్రామం, బీమెయి వీర్యంబు దాక్ష్య ♦ మీతేజం బు
ద్దామగుణుం డీరాముని, సామర్థ్యము వింత లనిరి ♦ సాయమివంద్యా! ౨౨౭

తే॥ అనుచు మితమీటు సంతసంబమరుచుండఁ, నమరు లరిగిరి గిరిదుర్గ ♦ మందునుండి
నిండు మనమున రామునిదండితనము, గాంచిక్షి తిసుతఁగొంచుల ♦ క్షణుఁడుమరలి.

—♦ స్వాశ్రమ మెనసిన రామ సీతయు లక్ష్మణుండు నుచితముగ సేవించుకొనుట. ♦—

క॥ రామాశ్రమత్వ మెంచుచు, రామాశ్రమభూమి సేర ♦ రా మానివరుల్
రామావనీంద్ర జయ మని, రా మానధనుం డతండు ♦ రహి మొనయుటయున్.

తే॥ చెలఁగి సాగిలపడి మ్రొక్కె ♦ జిద్దునుండు, లక్ష్మణుండు ధరాజ లీలావిభూతి
దసరఁ దనరహి నెఱయ నిద్దంపు హర్ష, కలన పెనుపారఁ బ్రాణేశుఁగొఁగిలించె.

క॥ తదవయవస్పర్శంబున, నదనున నెలకొన్న గంటు ♦ లన్నియుఁ బాయన్
బద నెనసి మెఱయు మదనుని, ప్రదరం బన రాముఁ డొనరె ♦ బర్వేందుముఖి!

తే॥ అశ్రమతఁ బలువేపురఁనధిరధికుల, నెదిరి యిరుమూఁడు గడెలలోమద మడంచి
కదియవచ్చిన వల్లభు ♦ కలన లెంచి, పొగడె భూపుత్రి భూధర ♦ పుత్రి! వింటె.

క॥ మానిని సన్మానింపఁగ, మానివరుల్ స్తోత్రపాఠ ♦ మహితులుగా స్వా
నూనుఁ డనుజుండు వినతులు, మానుగ నొనరింప రామమహివిభుఁ డొప్పెన్.

తే॥ అజితుఁడఁటె తనభర్త నిత్యానుషంగ, తానఁటె విలాసమహిత తద్దయుఁదదీయ
జయరమాశంసలే కూర్చెఁజ్ఞాప్రసూత, యుల్లసిల్లుచుఁ జన వెచ్చునోలగమున.

క॥ వనమయ్యె నిహతకంటక, మనుపష్టవములు జగమ్ము ♦ లయ్యె జయశ్రీ
వినివేశ మయ్యె రఘురా, ముని చరితము మునుల తపము ♦ మూర్తం బయ్యెన్.

తే॥ మంగళాస్పద మగు రామ ♦ మహివిభుండు
మంగళాలయ సీత ల ♦ క్షుణ్ణుండుఁ గొలువ
సంగతిఁ జెలంగె నప్పర్ణ ♦ శాల సర్వ
మంగళ ! యసంగుడు సుఖాను ♦ పంగుఁ డగుచు.

౨౪౯

తే॥ ఆజనస్థాన మపజనం ♦ బైన నచటు
గడచి కంపితుఁ డగుచు న ♦ కంపనాఖ్యుఁ
డింక గతి యే మనెడు శంక ♦ లంక కరిగి
రావణునిఁ గాంచి పలికె నా ♦ రావ మెసఁగ.

౨౫౦

—♦ అకంపనుండు లంక కరిగి రావణునితో జనస్థాన వృత్తాంతము సెప్పుట ♦—

క॥ ఆజి జన స్థానంబున, నోజ మహారాజ పొనఁగె ♦ నుద్వృత్తోద్య
త్తేజస్సంభృతి దైత్యో, ద్వేజకముగ నొండు గలదెఁతెలుపఁగ నింకన్. ౨౫౧

తే॥ ఆమహాస్పదమున నున్న ♦ యంతవట్టు, వీరు లెల్లరు మడిసిరి ♦ సారబలుండు
ఖరుఁ డడఁగె నెట్లా బ్రదుకంగఁగలిగె నాకు, నీదు దర్శన మిడనున్ననియతికతన.

ఆ॥ అనిన యంతమాత్రాననలకుండము లైన, కనుల నెదిరి గాల్చుగతిఁ దనర్చి
పంక్తివదనుఁ డిట్లు ♦ భాషించె బీరంబు, రూపు మార్చి చరమ ♦ రూపమెనయ.

శా॥ ఎమేమీ ? యెవఁ డేపరాసుఁడు మదీయేష్టార్థ మై రమ్యమై
సామాన్యం బనరాని పూజితజన ♦ స్థానంబుఁ బోకార్చె వాఁ
డేమాది న్నన నెంచె లోకతతి నెం ♦ దేనిన్ స్థితిం గాంచఁగా
లేమి న్నానసవృత్తి చేడ్పడదొ ని ♦ ర్లేపత్వ మర్థించెనో. ౨౯౪

సీ॥ నాకు విప్రియ మగునడగాంచి సుఖి గాఁడు, శక్రుండ యేని వై ♦ శ్రవణుఁ డేని
యముఁడెంత విష్ణుఁడోయనఁబోడు కాలున, కేనె కాలుండ వహ్నిని దహింతు
మృత్యువుపాలింటిమృత్యు వీతం డనఁ, బరగుదు రవి శశి ♦ బట్టి విడుతు
వాయువు గతియునువరుణు పాశంబు న, కించిత్కరములు మత్కేళిరుద్ధ
ములు మెనసి యొక్కఁ డిమ్మెయి ♦ గలఁచె ననుచు
నామొగమ్మునఁ దెలుపఁగా ♦ నేమి గలదు
లోకము లలోకములు గావొ ♦ లోలభావ
మెనయఁడో రుద్రుఁడేనియు ♦ నింతలోన. ౨౯౬

క॥ అని సంరంభించు నతనిఁ, గననేర కకంపనుండు ♦ కలవరపడుచున్
దన కభయ మొసఁగు మని వేఁ, డిన వాఁ డిడఁ దల్లడంబు ♦ డిందుపడంగన్.

శా॥ శ్రీమంతుండు త్రివిక్రమక్రమణల ♦ క్షీయోగి వృత్తాయతా
క్షామస్థేమభుజం డతంద్రుఁడు వృష ♦ స్కంధుండు ప్రోద్యద్వయః
కామాగాఢ్యుఁడు సింహసంహననల ♦ త్వశ్రీయశోవీర్యభృ
ద్రామాఖ్యుండు నరుండు దాశరథి చే ♦ రన్వచ్చె నచ్చోటికిన్. ౨౯౭

ఆ॥ అతనిచేత నిహతమయ్యె నయ్యా! జన, స్థాన మెల్ల ననిన ♦ సంశయింప
నేల యాతఁ డొక్కఁ ♦ డే యింత సేసెనొ, సురలు దోడ్పడంగఁజూచినారొ.

క॥ వివరింపు మనుచుఁ బెనుబా, మువిధంబున రోజు దనుజ ♦ మూర్ధన్య తేఱం
గవలోకించుచు వర్ణిం, చు వెరవులే కలుకుచునె యసుర యిట్లనియెన్. ౨౯౯

సీ॥ విలుకాండలో మేలి ♦ వలను గాంచినవారి, తల నుండు రాముండుదనుజనాథ!
యతని తేజున నర్కుఁ ♦ డనలుండు సరిపోల, రనిన నన్య లిఁకెట్లుననుచువారు
దివ్యాస్త్రసంపత్తి ♦ తెఱగొందు తా విదె, యన నింద్రు నెంచుటయనవసరము
జోడుకోడె యట సైదో డొకం డవ్వని, కనిలుఁ డగ్గికి నట్టు ♦ లైనవాఁడు
నెలపు గాపాడుకొనఁ బిన్ననిలువఁ బెద్ద, పేర్చినాడు దుర్గము పా డొనర్చినాడు
చేసె నిమ్మెయి నమ్మక ♦ చెల్లయొంటి, దంట వీడని తటి నెంతదలఁచునొక్కొ.

తే॥ వేల్పులేపాటి యవ్వీరు ♦ వింటఁ బాడము, తూపు లేనుతల ల్లలఁ ♦ పాఁప లగుచు
మెసవినవి సైనికుల నెల్లఁ మిత్తి యనుచుఁ, గలదెమనవారిఁజెనయర ♦ క్షుఁకులేంద్ర!

క॥ ఏయెడఁ దల నిడె నెవ్వఁ, డాయెడ రాముఁడె శరాస ♦ నాన్నితుఁ డయి కం
దోయి భ్రమియించు నాఁ డే, చాయం గొనెనొక్కొ యైంద్ర) ♦ జాలికశక్తిఁ.

ఆ॥ అనిన నేన పోయి యవ్వారి పొగ రడఁ, గంగఁ జూతు నని క ♦ డంగు నతని
యాత్ర మరసి పలికె ♦ నప్పు డకంపనుఁ, డున్నయంతవట్టు ♦ నొరసికొనుచు.

— ♦ రావణుఁడు రాము నెదుర్కొననెంచ నకంపనుఁడు వారించి యుపాయము నెప్పుట. ♦ —

క॥ సామాన్యనిఁగా నెంచెదె. రాముని రాక్షసవరా! ధ ♦ రావలయమునన్
ద్యోమండలముననేనియు, నామెయి పురుషావతంసు ♦ నరయంగలమే. 308

ఆ॥ ఆతఁ డాశుగముల ♦ నాపగావేగంబు, నాఁగుఁ బంకిలంబు ♦ గాఁగ వేలఁ
గడవఁ జేయు నబ్ధిఁగెడపు సతారకా, గ్రహము నభము నేలఁ ♦ గలుపు గిరుల.

ఉ॥ అగ్ని నడంచు వాయుగతి ♦ నాల మొనర్చు ధరిత్రి మున్నఁ గా
లొగ్గి యెడల్పుఁ జేతఁ బిడు ♦ గో యని తాల్చును ముప్పొలంబులన్
భగ్గున మండఁజేయు నొక ♦ బాణమున స్థలఁ పింత గల్గినన్
దిగ్గున సృష్టి గూర్పుఁ దన ♦ తీ రొకఁ డారయకుండు నంతలోన్. 309

ఆ॥ నీ వెదిర్చి యతని ♦ నేవగనేనియు, గెలుచు టరిది సురలుఁ ♦ గ్రిందుపడుదా
రనఁగ ననఘ! స్వర్గఁమపకృష్టులకు నట్లు, రాముఁ గదియఁ జనదుఁరక్కసులకు.

క॥ నా నెటి యరయ న్వలతువ, యేని ని్విను మేజగముల ♦ నెందును ధరణీ
జాని సతీమణిఁ బోలిన, చాన న్గన మేల నిక వి ♦ చారం బొంటన్. 309

ఆ॥ మొఱఁగి యెట్టు లైన ♦ ముగ్ధముఖాంభోజఁ, కమలపాణి నీల ♦ గచ సుజఘనఁ
బీనవృత్తకుచ వి ♦ భీతమృగేక్షణ, నామెఁ దోడితేర ♦ ననువు గనుము. 309

క॥ తదుపహితజీవితం డతఁ, డది మూలముగాఁ గృశించి ♦ యవసానదశా
విదితుఁ డగు టాదవ నీ వే, లెదు జగముల నెల్ల నేక ♦ లీలాగృహివై. 310

ఆ॥ అనిన వాని మెచ్చి ♦ యటఁబోవనిచ్చి యే
కాంతమున మహీజ ♦ కాంతుఁ గూర్చి
తలఁపు మెలపు లొలసి ♦ తలపోసికొనుచుండె
రాక్ష సేశ్వరుండు ♦ రాజవదన.

తే॥ అటు జనస్థానమున నున్న ♦ యనద చుప్ప
నాతి తన దిక్కు- సెడ నతి ♦ భీత యగుచు
గామునిఁ గుఱించి పెనుమచ్చ ♦ రమ్ము ముంచి
తేల్పుఁ బటతెంచె లంకకై ♦ తీపులాడి !

309

క॥ ఘననాద యగుచు వికృతా, ననలక్ష్యత నొడ్లదెసఁగ ♦ నంబోలక క
న్గొనుచు దనుజాధిపుని కొ, ల్వునచక్కిం జేరి యాత్తిఁ ♦ బొక్కుచు నచటన్.

సీ॥ వెలుగులతేని మం ♦ డలిఁబోని ప్రాసాద, మున వింతతేజమ్ము ♦ నినుచువాని
స్వర్ణ వేదికపై ని ♦ జ్వలితాగ్నియట్టులు, సింహాసనమున భా ♦ సిలెడువానిఁ
దులకు దిక్పతులతోఁ ♦ దులదూఁగి మంత్రులు, దులకింప నింద్రునిఁ♦దొడరువానిఁ
గలితవిద్యాధర ♦ గంధర్వసూక్తు ల, య్యప్పరోలాస్యంబు ♦ లరయువాని

దేవజన్మవిశేషులఁ ♦ దెలుగు మాలి
మింగఁ బది గాఁగఁ దెఱచిన ♦ మిత్తినోళ్ల
భావ మెఱిఁగించు దశముఖ ♦ పంక్తివాని
వింశతిభుజు న్ననుంగొనె ♦ వెలఁది సాధ్వి !

310

వ॥ వెండియుఁ బ్రచండతేజో మండలుం డగు నద్వైతేయాఖండలుండు నిజవిశాల
వక్షస్థలమండనాయమాన సుదర్శన దంభోలిప్రముఖనిఖిల దేవతాప్రహరణ
వ్రణకీణాంకాంకణమ్ము లై రావణవిషాణాగ్రప్రోతక్షతిప్రాంగణంబులై మహావీర
లక్షణలక్షకంబు లగుచుండ జయశ్రీసమాక్రమణోపదేశకంబు లగు తారహారం
బులు యశస్సముపహారంబు లనం దత్తత్ప్రకరణప్రత్యాయనచణంబులగు మణి
ప్రదీపగణంబుల ప్రయోజనం బనుసంధానింప దర్శనీయపరిచ్ఛదండ్లై స్థిగ్ధనై
దూర్యసంకాశంబును దివ్యవస్త్రాభరణగంధమాల్యోపశోభితంబును దప్తకాంచన
కుండలంబును సుభుజంబును శుక్లదశనంబును వితతాస్యంబును బర్వతోపమంబును
మహాసన్నాహంబు నైన దేహంబు నిజాసాధ్యత్వం బభివర్ణింప నక్షోభ్యసము
ద్రక్షోభంబును సుస్థిరపర్వతేంద్రక్షేపణంబును సర్వసుపర్వాయుధగ్రహణంబును
ద్రిలోకీదండయాత్రయు ధర్మోచ్ఛేదనంబును యజ్ఞవిధ్వంసనంబును సోమహ
విస్సంపాదనంబును వివిధజాతియువతీతతిసమభిమర్శనంబును భోగవతీగమనంబును
వాసుకిపరాజయంబును దక్షకప్రియభార్యాపహరణంబును గైలాసతోలనంబును
నరవాహనసంచాలనంబును బుష్పకవిమానాకర్షణంబును జైత్రరథాలోడనం
బును నందనవనవిచ్ఛేదనంబును జంద్రసూర్యనిరోధంబును దిక్పాలకనిగ్రహణం
బును దపఃప్రశస్తియు వీర హిమామవిధానంబును స్వయంభూప్రసాదంబును సర్వతో

నిర్భయప్రస్తావనంబును వరలాభంబును మనుష్యానాదరంబును మృత్యునిగ్రహం
బును నిఖిలలోకపాలనంబును మున్నుగాఁ గలుగు స్వీయచరిత్రంబు లుగ్గడించి
చారణులు ప్రచారణం బొనరింప మంత్రసామంతహితపురోహితప్రముఖులు
పరివేష్టింప గూఢచారులు చారులు నెల్లవృత్తాంతంబు లెఱింగింప సకలభూతం
బులు స్వీయశాసనమునకై వేచియుండ నిండుకొలువుండియు రామప్రతాప
శ్రవణదోఢాయమానాంతరంగుం డగుచుఁ దత్ప్రతారణపరత్వంబునఁ దనలోఁ
దా నెద్దియేనిం దలపోసికొనుచుం దగినవల నరయుచున్న యప్పొల స్త్యకులసం
భూతు భూతభయావహు బ్రహ్మఘ్నుఁ గూర్చు దుష్టచారు నిర్విచారు నిరను
కోశుఁ గర్కశు నవిరతుఁ బ్రజాహితేతరరతు నవికలు మహాబలుఁ గాలకల్పు
నకల్పు రావణు లోకవిద్రావణు నదరు నిజసహృదరుంగనుంగొని యయ్యభీత
చారిణి వ్యభిచారిణి భయమోహమూర్ఛితయు ననర్చితయు వికలయు విహ్వ
లయు విరూపితయు నవోద్యచ్ఛోకనిరూపితయు నగుచు నాతనిమోల నేలంబడి
పొరలుచు మహాజనసమక్షం బనక రోషపరుషాక్షరంబుగాఁ బలుకం దొడంగె.

—♦ శూర్పణఖ రావణుఁ దూలఁనాడుట ♦—

సీ॥ సైవ్విరితాస్థ నిరంకుశతఁ గన్నజనుఁడెందుఁ బ్రాప్తఘోరభయానుభవముగొనఁడు
కామవృత్తుఁ బ్రమత్తు ♦ గారవింపఁ దలంప, రాశ్మశానానలు ♦ నల్లు ప్రజలు
దుశ్చరు దుర్దర్శు ♦ దుష్టు నస్వాధీను, నెడయఁ జూచెద రెంత ♦ హితులయేని
నేటిపంకము నెంచి ♦ యిట్టట్టు జరుగవే, యిభములు రసవిహా ♦ రేప్సితములు

కొండలు సముద్రమున మున్గి ♦ గొఱలకున్న
యట్లు దేశమ్ము కాలమ్ము ♦ స్వాత్మవిషయ
మును విచారింపఁ బోవని ♦ మూఢతములు
చెడుదు రవ్వారి రాష్ట్రము ♦ లేటలు లెనయు.

3౧౬

ఉ॥ కొంటి విరోధము న్గొనరి ♦ కోవిదులౌ సురముఖ్యులన్న వె
న్నంటి యయుక్తచారుడ వ ♦ హంకృతిమగ్నుడ వస్తబుద్ధి వా
గొం టటు బాలచాపలమె ♦ కూర్చెను నా నిపు డేమి గంటి ని
న్నొంటి దలంటి మొత్తంగ మ ♦ హూన్నతిమై బఱతెంచు బన్నమున్. 3౧౭

గీ॥ చారకోశనయంబులఁ ♦ జక్క నరయఁ
జాలని జనేశుఁ డెనయునే ♦ జయము నయశు
భాయతుల నాయతములు కా ♦ నైనఁ గాంచు
మూఁడునాళ్లదె యనఁ దగు ♦ మురిపె మతఁడు.

3౧౮

- క॥ చారులవలన ననర్థము, లేగా జరసి ప్రతికార్య ♦ మెటిగి ఘటించున్
దూరముననుండ నాతఁడె, ధీరోదాత్తుండు వాని ♦ దే దృష్టి యనన్. 3౧౯
- ఆ॥ వెడఁగులైనవారు ♦ విహితు లయుక్తులు, చారు లీ వసత్స్వ ♦ సక్తి నుండు
వట్లుగాకయున్ననగునె యింతలు జన, స్థానమునను స్వజనసంహరణము. 3౨౦
- క॥ ఒంటి గెలిచె మనుజుఁడు ము, క్కంటికి భర మనఁగఁ దగు ప్ర ♦ కామబలులఁ వే
గంటి నగ మునులు మొగకొని, తంటా లెడసె నని నుతులుదద్దయుఁ గూర్చున్.
- క॥ వరమిచ్చినాఁడు వారల, కరుస మపుడె కూర్చినా డ ♦ హంకృతి నాతో
సరి వచ్చునె యొక్కఁడు నం, గరమున నని యున్నవాఁడుఁఘనుఁడై నరుడున్.
- క॥ ఆజిఁ బదునాల్గువేపురు, తేజోనిధు లాత్తరథులు ♦ ధీయుతు లడఁగం
గా జవనులు ఖరముఖ్యులు, బో జయమే నీకు నికఁ బ్రభుత్వము గలదే. 3౨3
- ఆ॥ తీక్ష్ణుఁ డల్పదాత ♦ తీరని మత్తత, గలుగువాఁడు శతుఁడు ♦ గర్వితుండు
నైన తేని కలిమి ♦ నాదరింపవు వాని, పోక కలరు నెల్ల ♦ భూతములును. 3౨౪
- క॥ అగ్రాహ్యుం డతిమానియు, నుగ్రకథుఁడు స్వప్రశంస ♦ నోల్లాసపరుం
డాగ్రహాయుతుఁడు నగు విభుని, నిగ్రహ మొనరింపఁ జూచు ♦ నిజజనమేనిన్.
- సీ॥ కర్జంబు నెఱప కా ♦ గతభయం బరయక, యున్నవానికి సిరి ♦ యుండఁబోదు
తృణకాష్ఠలోష్టతత్కణములఁ బోల్పఁగ, నైన రా డపరాష్ట్రుఁడైన యొడయఁ
డుపభుక్త మగు వస్త్రముత్సృష్ట మగు మాల్య, మానిగర్ధకు సాటియనఁగవచ్చుఁ
గనులుమూసియు నిద్రఁగలసియుమేల్కొను, నయదృష్టి నెవఁడు సనాధుఁడతఁడు
సర్వదృక్కు జితాత్ముండు ♦ సత్స్వభావుఁ, డప్రమాది కృతజ్ఞుండు ♦ వ్యక్తకృత్ప్ర
సాదుఁ డగువాఁడు నిల్చు రాజ్యమున నెల్ల, కాల మఖిలజనస్తుతిలీల లొలయ.
- ఆ॥ లేవు మేల్గొనములు ♦ లేదు సద్భుద్ధి ప, రావమంత వింద్రి ♦ యప్రసక్తి
మనెదు ప్రౌద్ధ నేలయని గుణదోషమ్ము, లనియుఁ గనవు చెడెదవనతిచిరమె.
- క॥ అని తన దోషమ్ముల నె, న్ని నవావజ్ఞ నిడు స్వసఁ గ ♦ నీయసిఁ గని యా
ఘనదర్పబలాన్వితుఁ డి, ట్లనె దద్దయుఁ జింత వెనుచు ♦ నారాటమునన్ 3౨౫
- తే॥ ఏల దూతెద వీసభ ♦ నిట్టు లెంత వాఁడు, రాముఁ డతని గుణ ♦ వర్తనంబు
లేవిధంబులు వల నెద్దియెట్లు గలవు, రూపవిక్రమధైర్యనిరూపణములు. 3౨౬
- క॥ ఏయాయుధంబుఁ గొను నచి, రాయుష్కుఁడు దేన శూరు ♦ లందఱు దునిమెన్
నీయున్న తెఱఁగునకు నెది, యాయెను మూల మయి తనర ♦ నొ కర్మంబున్.

క॥ పలుకుము వరుసనె యూరక, యులికిపడిన నేమిగల ద ♦ యుక్త మనఁగనై
తల పగులు వార్త వొడమినఁ, దలఁతురె స్వజనంబుతోడ♦దబ్బర లాడన్. 33౧

క॥ అని త న్నాతం డడిగిన, విని క్రోధవశంవదాత్మ ♦ వివరణ మొప్పన్
ఘనుడు రఘురాము చరితము, వినిపింపం దొడరె నది ప్ర ♦ వీణత వెలయన్.

—♦ రావణుం డడుగ శూర్పణఖ రాముని పరాక్రమం బెఱిగించుట. ♦—

సీ॥ ఉరుతరదీర్ఘ బా ♦ హుండు విశాలేక్షణుం, డటు చీరకృష్ణాజి ♦ నాంబరుండు
కందర్పసమరూప ♦ కలితుండు రామనా, ముండు దాశరథి జగ ♦ న్మోహనుండు
శక్రాయుధనిభంబు♦చాపంబు ధరియించుఁ, గనకాంగదము లందుఁ♦గ్రాలుచుండ
దీప్తాశుగముల ను ♦ దీర్ఘమహావిషా, శీవిషాభముల స్మ ♦ జించుచుండుఁ
గొనుట కూర్పుట తివియుట ♦ కోటి నెఱయ
విడుచుటయు ననునవి గానఁ ♦ బడ వతండు
ధనువు చేఁబూని నిలఁబడుఁ ♦ ద న్నెదుర్చు
వారు శరవిద్ధులై యిల ♦ వ్రాలుచుండున్. 33౨

తే॥ అలిగి పర్జన్యఁ డొదవించు ♦ నశ్వవృష్టిఁ, జాపకట్టుగఁ బడెడు సన్యంబు లట్లు
లతని శరవృష్టిఁ గూలు సైన్యంబు లెల్ల, స్వీయఘృష్టు లిరమ్మదన్వృష్టిఁగూర్ప.

తే॥ అభయ మిడినాడు వనవాసు ♦ లైన మునుల
కట్లు సార్థముహూర్తకా ♦ లాంతరమున
నడఁచినాడు పదాతియై ♦ యతిరథులఁ జ
తుర్దశసహస్రసంఖ్యాయు♦తులఁ గడంగి. 33౪

క॥ దూషణుండుఁ ద్రిమస్తకుండును, దోషాచరవరుండు ఖరుండుఁ ♦ దొడరిన యవుడా
భాషణ మావిక్రమ మా, వేషము వర్ణింపఁ గలవె ♦ వేనో శ్లెనన్. 33౫

తే॥ పరిభవము గూర్చి న న్నిట్లు, ♦ పనిచినాడు, స్త్రీనధాశంకఁ జర్చించు♦చిత్తవృత్తి
నింక రక్కసుఁ డడు గుంచు♦నే యటంచు, దండకాటవి నిడినాడు ♦ డిండిమంబు.

తే॥ అన్నమాటకుఁ దప్పఁ డట్లాతఁ డుండ, నన్న మాటకుఁ దప్పబోఁ♦డతని తమ్ముఁ
డన్నిటను దన్నె పోలెడు♦నన్నిరంకు, శప్రతాపుని గణియింప♦శక్తి గలదె. 33౮

ఆ॥ లక్ష్మణాఖ్యుఁ డతఁడు ♦ లక్షణవంతుండు, దక్షిణంపు భుజము ♦ తనకుఁ గాగఁ
దొడరకుండు నెల్లు ♦ దుర్జయుం డట వాడు, చాల దింక శని ని ♦ శాచరులకు.

సీ॥ మెఱుంగు దీగెలు బ్రాకు♦మేల్చి నెమ్మేని కాం, తులు వనాంతరసీమ♦దుముకులాడ
వన దేవతలఁ గూర్చు ♦ వరుస పాటలతోడి, చిటునవ్వు చంద్రికా ♦ శ్రీ ఘటింప

బంగారు నెఱపోతఁ ♦ బరఁగు సంహననమ్ము, సాపత్తి లక్ష్మీప్రసక్తి నొడువఁ
దోఁబుట్టు వను ప్రీతిఁ♦దోఁతెంచె ననఁగ ము, ఖాస్థానిఁ జగ్రదుండు♦హరువు సూపఁ

బ్రీయుని కనుసన్నల మెలంగు ♦ షెనుపునడల
గునుపు సయ్యాటలఁ దనర్చు ♦ నునుపుచూపు
దనువుఁ దనసొమ్ము లన నొప్పుఁ ♦ దనువలగ్న
రాము నిల్లాలు రతనాల ♦ రాజనాలు.

380

ఉ॥ ఆడెడునాట యచ్చరల ♦ నాడఁ దొడంగెడు బాట ముచ్చటన్
గూడెడు మాట సంగడము ♦ గూర్చెడు ముద్దుల మూట యాసుధా
నాడికతోడ నివ్వనము ♦ నాటనము న్బొనరించు నాటకుం
దోడునె వాడు ముజ్జగము ♦ లొక్కటియై చెనయంగ నెంచినన్.

381

తే॥ చూడమే మన మాచంద్ర ♦ చూడు రాణి
లక్ష్మీ భారతి శచి మున్ను ♦ లాఁతివార
లెంద తెందఱు సుందరు ♦ లిందువదనఁ
బోలఁబో దొక్కసతియు ము ♦ ప్పొలములందు.

382

క॥ ఆతలిరుఁబోడి నామము, సీత యనంజెల్లు జనకు ♦ శ్రీయుక్తమహీ
జాతము రతనం బగుట స్మ, రాతతవిలసితము వింత ♦ యాసురనాథా !

383

తే॥ లోలనయన ప్రియుని చూడ్కి ♦ లోమెలఁగుట
యబ్రమె విచిత్ర మాతఁ డ ♦ య్యతివదృష్టి
లో నిలచి యుంట మఱియు నే ♦ లోకమునను
గలరె పతిపత్ను లట్లు ల ♦ ఖండరసులు.

384

తే॥ ధర్మదేవతలే యనఁ ♦ దగు ప్రసక్తి, కేమి లోప మపాప తా ♦ నెవనిఁగోరె
నెవనిఁ గాఁగిట గదియించెన్ల జగము, లేల నాతండ కాడె యధీశుఁ డధిప.

క॥ ఏ నెంచితి నానెఱి నిటు, లానెలఁతుక నిన్నుఁ గూర్చ ♦ నైన సుయోగం
బౌ నని యానరునెడ నె, టైనను లోపంబు లుండ♦వా యనియు నెదన్.

385

క॥ పీనశ్రోణిపయోధర, నానీలాలక సుజఘన ♦ నావరవదనన్
దే నుద్యమించు టొక్కఁడు, నానేరం బయ్యె నసుర ♦ నాయక తోలుతన్.

ఆ॥ చెవులు ముక్కు లిట్లు♦చెక్కి విరూపితఁ, జేసి యనిచి రింకఁ ♦ జెప్పవలెనె
యీవు నామెఁ గాంచి♦యేమయ్యెదో స్మర, రామశరవరాంత ♦రప్రసక్తి. 386

ఆ॥ తలఁపు వొడమెనేనిఁదరలుము కుడియడు, గెత్తి యునిచి వారి • నెట్టులైనఁ
బొడిచి గెలువ కొదవఁబోవ దమ్మహనీయ, మర్థ మరయు మిదియునాసురేంద్ర.

క॥ ఇమ్మేలు వొసఁగెనేనియు, నుమ్మలికము వాయుఁ దనకు • నుల్లోకులకు
సమ్మతి నటు యోజింపుము, కొమ్మం గొని సౌఖ్యవార్ధి • గ్రమ్మరుమఱుపున్.

క॥ నీబల మెదిరి బలము గని, యాబన్నము గన్నవారి • యాగతి గని శో
రాబడి పోబడియుం గని, పూబోడిం దెచ్చు పొమ్ముపురుషుఁడ వగుమీ. 3౫౧

—♦ రావణుఁడు మంత్రాలోచన మొంటిగఁ జేయుట ♦—

మ॥ అని తెల్పం గతి నిల్పరాని తమకం • బాత్మస్థితిం దేల్ప రో
మనికాయంబు ప్రహర్షణోన్నతిఁ గన • న్మానిత్వమానిత్వముల్
బెనుపొందంగ నమాత్యులం బడిచి యా • పేరోలగం బాగి లోఁ
జని యోజించె గొనమ్ము దోస మెదలోఁ • జగ్జ్వాప్రయుక్తంబుగన్. 3౫౨

ఆ॥ రెండుగడలలోఁ బ్రచండులఁ దనవారిఁ. దునిమినపుడె యతని • దోర్బలంబు
దలకు మీఱె నింకఁదశరథాత్మజుఁడన్న, హరియ కాక యపరుఁడనఁగ నగునె.

ఆ॥ ఐన నేమి చెడియెనదేవుఁడేని వై, కుంతపదవి కేను • గూర్చువాఁడ
నన్యఁడేనిఁ దోలియాపెతో జగమెల్ల, నేన యేలువాఁడనింత నిజము. 3౫౩

క॥ బౌలె మ్మని యల తిమ్మనిఁ, బోలిన మది గుదురు పఱచిపోయె నతఁడు శుం
డాలగతి యానశాలకు, నాలోలకటాక్షభృతసు • మాయుధవిభవా ! 3౫౪

ఆ॥ ఒంటి సేరి సూతు • నోరి మామక మర, దమ్ము దె మ్మనంగఁ • దత్తణమ్మె
వాఁడు గూర్చి తెచ్చెవరహేమమణిభూష, ణోజ్జ్వలమ్ము ఖి • రోచితమ్ము.

తే॥ స్వర్ణకుండలచామర • చ్చత్రయుతుఁడు
వింశతిభుజుండు తేరిపై • వెలసి మెఱసె
బెగ్గురులు గూడ మించుల • పెనుపుతోడఁ
గొండపై మెండుకొను మొగి • లండఁ బెరయ. 3౫౫

—♦ రావణుఁడు జనస్థానమునకుఁ బ్రయాణ మగుట. ♦—

తే॥ పదితలలకొండ వాఁ డట్లుపరఁగి పెరిగి, కామగమనము కింకిణీ • కర్వణభరితము
నైన యానమ్ము నెమ్మనంబలరఁజేయ, నబ్ధి తలమీఱి యావలనరయఁ గోరి.

చ॥ చని చని శీతమంగళర • సప్రవిభాసినరోజినీరమా
వనచణతీరపుష్పవన • వన్యఫలద్రుమశారి కాదిని

స్వనయుగభంగురాలిగుణ ♦ శాలికలాంచితగీతిలక్ష్మ్యశో
భనభవనప్రచారముని ♦ పావనశాలల లీల తెన్నుచున్.

3౫౯

తే॥ సిద్ధచారణగంధర్వ ♦ సేవితంబు, లప్పరశ్చరితములు హం ♦ సాశ్రయంబు
లప్పరశ్చయములు కొండలనుపమంబు,లుపవనంబులుగనియెనయ్యుజ్జ్వలుండు.

తే॥ చందనవనంబు లగరుద్రు ♦ సాశ్రయములు
మరిచితక్కోలజాతిగు ♦ ల్మములు నక్త
మాలసుతమాలమాలికా ♦ మంజిమములు
వాని రంజల్లజేసె ను ♦ ద్యానరసిక!

3౬౦

శా॥ శంఖప్రస్తరవిద్రుమోత్కరకలా ♦ శాలీనముక్తాత్మభూ
కంఖాణద్యుతిరత్ననూత్నఘటనా ♦ కల్పాధ్యసత్కాంచనో
త్పంఖప్రేక్ష్యవిమానహర్మ్యతలసం ♦ పూర్ణోదయోచ్ఛ్పంఖల
ప్రేంఖద్బాలకురంగదృగ్వితతి సం ♦ ప్రీతిం బ్రశంసించుచున్.

3౬౨

క॥ అనుకృతగరుడుం డంబుధి, యనూపముం గాంచె ధనదు ♦ ననుజుఁ డవలఁ గ
న్గొన మునిపదము సుభద్రం, బను న్యగ్రోధము సురాంగనార్చిత చరణా! 3౬౩

సీ॥ మును దండ్రి యానతి ♦ మొనసి ఖగేంద్రుండు, గజకచ్ఛపగ్రాస ♦ కబళనమున
కధిరోహణ మొనర్చె ♦ నధిరోహణస్థితి, శతయోజనాయత ♦ శాఖమైన
యవ్వటశాఖయందత్యుచ్ఛిత యొకొండు, శాఖ నయ్యుదియు విశ్లేషిత యగుడు
వాలఖిల్యాదులు ♦ వరతపస్వులు దాని, యాశ్రయంబున వ్రేలు ♦ టరసి నోటఁ
గొమ్మ నిటికించుకొని తాతఁ ♦ గూర్చి వేడ
వారిఁ బ్రార్థించి యనిచి యి ♦ ప్పదపలత
వార్ధి నిడు మన నాతండు ♦ వైషఁ గూలి
రచట నున్న నిషాదు ల ♦ త్యంతఖలులు.

3౬౪

క॥ ఆకరికచ్ఛపములఁ దిని, యాకలివో నాకనాథు ♦ నదలించి సురా
నీకము దోలి సుపర్ణుడు, శ్రీకర మమృతాస్పదంబు ♦ సేరె లతాంగీ! 3౬౫

ఆ॥ తల్లి దాన్య ముడిపెఁ ♦ దద్దయు రసఘటిఁ, దెచ్చి కిద్రుసుతుల ♦ కిచ్చి యాతఁ
డనలలోహజలమహారత్నగృహముఖ్య, యంత్రములఁ దెరల్చియతిరయమున.

క॥ వాసవుఁడు వేడ వారల, యాస న్నేఁ దీర్తుఁ గడఁగి ♦ యాకలశము నీ
వాసన్న నె కొను మనుచు సు, ధీనన్నతుఁ డనియె నట్ల ♦ దితిజుఁ డొనర్చెన్.

క॥ ఆవైనతేయకీర్తిల, తావాలము మానిజుప్త ♦ మగ మరసి చనెన్
రావణుఁ డంబుధిపరపా, రావస్థితిరమ్య మొక్క ♦ యాశ్రమమునకున్. 3౬౮

క॥ ఆరాము బాణగతి త, త్సారూప్యము గూర్చె నన న ♦ చట వల్కజటా
ధారి మితాహారియు నగు, మారీచుం గాంచె మాని ♦ మానితచరితా! 32౯

—♦ రావణుడు మారీచాశ్రమమున కేగి వానిసహాయుడు గోరుట. ♦—

తే॥ ఎనసినంతనె కని రాక్షసే ♦ శ్వరుఁ డని
యతఁడు పూజించె భయభక్తు ♦ లమర నసుర
నమితభాగ్యంబుల నమాను ♦ షముల నేర్చి
కూర్చి కూరిమిఁ గొసరుచుఁ ♦ గోమలాంగి! 3౬౯

ఆ॥ మఱియుఁ బలికె వాఁడు ♦ మామకానుగ్రహ, హేతు వెద్ది పొసఁగె ♦ నేమివింత
లచట నందఱును సుఖాంచితులే కద, యేల యిట్లు పదరి ♦ యేగుడేర. 3౭౦

క॥ తడయ కెఱిగింపు మన నా, తఁడు దడఁబడ కిట్లు లనియెఁదాత! యొకఁట నా
ర్తుడ నైతి దాని నీ వే, ర్పడఁ గొని నవరింతు వనుచుఁ ♦ బడయం గంటెన్.

సీ॥ ఎఱుఁగుదు గాదె నీ ♦ వింతయు నాయాన, నాజనస్థానంబు ♦ నందు ఖరుఁడు
దూషణప్రముఖయోధులు నంట శూర్పణ, ఖయు వారికడ మేలికలన మంట
యొరపిడి సేయుచు ♦ నొడ్లఁ దాపసుల నో, రెత్తనీయక సుర ♦ లెగిచిపడక
యొంట నొదుగఁ బాఱ ♦ నున్నతభుజులు వా, రధిసహాయులు గాఁగ ♦ నఖిలగతుల
సుఖమె చేకూరె దన కట్టి ♦ సోదరులను
బలములను నేలవా లేసెఁ ♦ బగతుఁ డగుచు
మునులు ప్రేరేప మానిసి ♦ మూర్ఖు దశర
థాత్మజుఁడు రాముఁ డను నాతఁ ♦ డదరిపడుచు. 3౭౨

ఆ॥ తండ్రి తోల వనికిఁ ♦ దరలివచ్చెను భార్య, తోడ జీవితాశఁ ♦ దొఱఁగి వాఁడు
నాదు సోదరికి మ ♦ హాదైన్య మొనరించె, రూప మరయఁ జనవి ♦ రూపఁ జేసి.

క॥ అది కారణముగ మనవా, రెదిరిన వధియించె సత్య ♦ మే కొ నెనఁట వాఁ
డదనున నాతెఱఁ గింతయు, మది నరయక తృక్తధర్మమర్ముం డగుచున్. 3౭౩

ఆ॥ ఆయకామవైరు ♦ నాక్షత్రియాధము, నావిశీలు లుబ్ధు ♦ నాయవశుని
మొఱఁగి వాని భార్య ♦ మోహనాంగినిఁ గొని, తెత్తు దాన నవసితిఱు నతఁడు.

క॥ దాన సహాయుడ వీ వై, తేనిం దలయెత్తి కాంతు ♦ రే సురలైనన్
మానితుఁ జేయుము నాయభి, మానముఁ గాపాడి ప్రధిత ♦ మాయోపాయా?

తే॥ జౌవయికమున మేటి వీర్యమున సార, దర్పమున నిన్నుఁ బోలినదనుజుఁ డున్నె
నన్నుఁ దేర్చు మాశ్రవోపనతుడ వగుచు, వీటిబుచ్చకు మిమ్మేలువెడమతమున.

క॥ వింతమెకనువై తత్పతి, చెంతఁ జరింపంగ నీదు ♦ సిరిఁ గనుఁగొననై
మంతనము గరఁగ నాపెయుఁ, బంతమున న్మగనిఁ బనుచుఁబట్టుకొనంగన్. 32౯

ఆ॥ అతఁడు దోడుతోడనటు దోడు తోడరా, నల్ల నరిగి పొలములెల్లఁ గలయఁ
బెరయుచుండు మే విభీతమృగేక్షణఁ, దెత్తు నొంటి గదిసి తెలివి నెఱయ. 3౩౦

క॥ చందురుని సిరిని రాహువు, చందమున న్రాము సాధ్విఁ ♦ జయ్యనఁ గొని వా
నిం దెగఁజూచెద నావల, నిందలపాలై కృశించి ♦ నెఱి దొఱఁగినచోన్. 3౩౧

తే॥ అనుచు గొంతెముక్తోరిక ♦ లలర తేఁడు, నొడువ రామకథాశ్రుతిఁనోటి తడి త
లంగఁ బెదవులు దడుపఁ గడంగి వెట్టి, చూపు చూచుచు వెల్లనై స్తుక్కియతఁడు.

క॥ శవ మట్టులు గానఁగనై, యవయవములు వడఁక నిట్టు ♦ లనె గరములు మో
డ్చి విసీతుఁ డగుచుఁ దో న, య్యవిసీతుని వలనుపడినయంతలు దేర్పన్. 3౩౩

—♦ మారీచుఁడు రావణునకు హితములు నెప్పట. ♦—

క॥ ఏ నెఱిఁగించెద నీ మే, లానయమున నాదు మేలు ♦ నారసి విన నౌ
దేనిం దీన నపాయము, వో నిచ్చ లనూనసుఖము ♦ వొరయును నిన్నున్. 3౩౪

తే॥ ఎందునేనియు దొరకుదు ♦ రేలువాని, కిచ్చకము దోష వచియింపఁనెంచువారు
పథ్యమును హితమును నై నపలుకు వలుకు, వాఁడు లేడదియాలించువాఁడులేడు.

తే॥ నిజముగా నీ వెఱుంగవునియతనత్త్వు, రాము సద్గుణనిరతుఁ బ ♦ రాక్రమాధ్యు
నింద్రవరుణోపము నొకొండఁకెఱుకగలదె, చపలుల కయు క్తచారసంఘాతులకును.

తే॥ కలదె శుభ మని యింక రక్కసుల కెందుఁ
గుపితుడై రాముఁ డెనసి నం ♦ కోచ మెడలి
లోక మపగతరాక్షస ♦ లోకముగ నొ
నర్తు నని పూని నిలబడ ♦ ననిచె నేని.

3౩౭

ఆ॥ నీకు నాకు బ్రదుకునెఱి యున్నె యిమ్మొయి, సీతఁ గాళరాత్రిఁజెనయఁ దలఁప
లంక పాడు వడదెఁలాఁతివారలు నవ్వ, దైత్యయువతు లెల్ల ♦ దల్లడిల్ల. 3౩౮

తే॥ కామచారి దుశ్శీలుఁ డు ♦ త్రక్కుముఁడు పాప
మృతితుఁడు వగు నినుబోటి ♦ మండలంబుఁ

జెఱచుఁ దాఁ జెడు నిం కెద్ది ♦ చెడకయుండు
నభిజనము మున్నె చెడిపోవు ♦ సతనికతన॥

35౯

సీ॥ తనుఁ దండ్రి వెడలింపఁ ♦ దరలినవాఁడు గాఁ, డపగతమగ్నాదుఁ ♦ డనఁగరాదు
లోపంబు దుశ్శీల ♦ లోలత కులదూష, కతయు నాతనియందుఁ ♦ గలుగఁజూపు
హితము పథ్యము గాని ♦ యేపల్కు బలుకఁజూడే భూతమునకేని ♦ నెగ్గుదలఁపఁ
డజితేంద్రియత్వం బ ♦ హంకృతి కార్కశ్య, మవ్వాని పే రెత్తునచటు సారపు
రూపు గైకొన్న ధన్యువు ♦ రూపధేయ, శాలి యభిరూపుఁ డధిగతఁసత్త్వఁ డట్టి
రాము నెటు వింటి వే మంటిరాక్ష సేంద్ర, మాటవోబాటెడలిననగు ♦ బాటుగాదె.

ఉ॥ సత్యపరాక్రముండు నెఱ ♦ సాధువు ధర్మరతుండు యోగసం
ప్రత్యయశాలి సర్వహిత ♦ భావనుఁ డింద్రనిభుండు దుష్టభూ
తాత్యయకారి కాతరజ ♦ నావనుఁ డేలఁగఁ జాలు రాముఁడే
నిత్యవిభూతిమై నిఖిల ♦ నేతృత పైఁ దలఁ పూనెనేనియున్.

3౬౦

తే॥ తండ్రి! యెట్లు హరింతు వా ♦ తపనుని ప్రభ, స్వీయతేజోభిరక్షిత ♦ శ్రీవిలాసఁ
దలిరుఁజూడి విదేహభూతనయయనుచు, నెఱిగి యేదుష్టుఁడనిచెని ♦ న్నెడరుపఱుప.

తే॥ ఎవఁడు నిద్రించు నీతలఁయెడయ మోదె, గాలఘణి నోట నెవఁడు నీవేలిఁ జొనిపె
నతఁడె శత్రుం డతండె దేవారికులము, శృంగ మెడలింపఁ దలఁచినఁచేటుకాఁడు.

తే॥ శుద్ధవంశాగ్రకరము తే ♦ జోమదంబు, దోర్విషాణంబు యుద్ధసం ♦ ధుక్ష్మితంబు
రామ గంధగజంబుపై ♦ రాణనెఱపఁ, బోకుమది చెలరేగినఁ ♦ బాలియఁజేయు.

క॥ ఆసింగము మేల్కొలుపకు, మాసురమృగహారము శితశ ♦ రాసినఖరదం
ప్రాసదృశచేష్టితం బది, కేసరితరుణప్రకార ♦ కీర్త్యము వింటే!

3౬౧

సీ॥ ఇషుకీల మధికార్ము ♦ కేధనాకృష్య మా, రామాగ్నిలోఁ జొచ్చిరాఁ దలంతె
కోరిక లేకున్నఁ ♦ గోదండధరరాఘ, వాస్యంబు సేరఁగా ♦ నరుగు మింక
బాడబజ్జాలతోఁ ♦ బరఁగు కాకుత్స్థసు, తార్ణవం బీద నీ ♦ కనువుగలదె
మించుఁ గాంచి భ్రమించిఁమేకొనెదేమొ యై, త్వాకాభ్రమశనులఁగ్రమ్ముఁజుమ్ము
వహ్నిశిఖ నరసింహుఁ డవ్వాని వనిత, మిత్తిజిహ్వాయ నీ వేమిమెయిఁ గొనంగఁ
దలఁచితో యనపాయినితత్పురుషున, క నెడు వింత నీచెవి యింతయరయ దధిప.

ఆ॥ బ్రదుకఁ దలఁచి తేనిఁ ♦ బదరకు మింతలు, సచివు లాపు లింటి ♦ జాడవారు
నేమి నొడువువారొ ♦ యెఱిగించి యారయు, మవల వలయుకర్మమందఁగలవు.

- ఆ॥ చెడుగు కర మూని ♦ చేరె దాతని మొఱుం, గెద నటంచు నున్న ♦ కీ లెఱుంగవు
సిద్ధ మింత నీదు ♦ జీవితాంతమునకుఁ, గాని రాము నెదిరికలియఁబడవు. ౩౯౮
- క॥ నోనాడుటగా దిటు ని, న్నే నెఱిగింతు విను మెంత ♦ లెగిచిపడి ఫలం
బేనెఱి గంటినొ రాముని, తో నెదిరింపఁ గని మదము ♦ తోఁ జల మెడలన్. ౪౦౦
- మ॥ మొగిలో కాటుకకొండయో యనఁగ నై ♦ ము న్నేఁ గిరీటంబు మే
ల్నగ లాకుండలము ల్వెలుంగఁ బరిఘా ♦ నద్దెకహస్తుండనై
పగ లేకే పగలే మునిప్రవరుల ♦ న్బాధింప నవ్వారిలో
మొగకాఁ డక్కుశికాత్మజుండు చని వా ♦ జ్ఞులంబు డం బొప్పఁగన్. ౪౦౦
- తే॥ దశరథునిఁ గాంచి నీనుతుదత్తు మాస, వనము వసమునఁ గాపాడఁననువు మనిన
నేను బఱతెంతు విఘ్నంబులెడలఁ జేయ, నేల పసికూన లను నృపుఁజాల మరసి. ౪౦౧
- క॥ నీసాటి లేరు దివిజుల, కే సాయవడంగ నైతి ♦ వెఱుగుదు నైనన్
వేసారి వేడవచ్చితి, నోసాకేతాధిపా మ ♦ హూద్యమ మరయన్. ౪౦౨
- క॥ ఆరాక్షసులం గెడఁగ, శ్రీరాముఁడు దక్క నొడ్లు ♦ చేడ్చుడుదురు నీ
గారాము దలఁప కొనఁగుము, నారాముఁడె యనెడు నెఱి గనం గను మింకన్. ౪౦౩
- తే॥ నేను గొంపోదు శుభ మగు ♦ నీ కటంచుఁ
దఱిమి ముని వల్క యోజించి ♦ తద్దఁ బనిచెఁ
దమ్ముఁడును దోఁడుగా రఘూ ♦ త్తంసు నతఁడు
వారిఁ దొడితెచ్చి తో నని ♦ వార్యుఁ డగుచు. ౪౦౪
- క॥ క్రితు వారంభింపఁగ నే, నతిదర్పోద్ధతుఁడ నగుచు ♦ నది మాయంపన్
జతన మెయిఁబరిచరులఁ గొని, యతిబలుఁడు సుబాహుతోడఁ నరిగితిఁ బెలుచన్. ౪౦౫
- మ॥ ధనువుం ద్రిప్పుచు శ్రీ రహింప నవజా ♦ తవ్యంజనుం డబ్జప
త్రానిభాక్షుండు సువర్ణదామపరిణ ♦ ద్ధప్రోల్లసచ్ఛూడుఁ డు
క్కునఁ దేజంబున నెక్కుఁ డీతఁ డన న ♦ కొన న్వలింగించు చి
ద్ధనుని న్నామునిఁ గంటి బాలశశినం ♦ కాశు న్మహాల్లాసునిన్. ౪౦౬
- క॥ చూతము పోతమె కద యని, యాతతబలు లెక్కనేయ ♦ కరిగి క్రితుశ్రీ
కాతంక మొదవఁ జేసితి, నాతటి వేదిపయి నశుచి ♦ యనఁ దగు వృష్టిన్. ౪౦౭
- తే॥ అగ్నిబాణంబున సుబాహు ♦ నంటఁ గాల్చి
యొక్కమొగి దక్కువారల ♦ యుక్కడంచి

యేల ననుఁ గూలవై చెనో ♦ యెఱుకపడదు
సంద్రమున గాలితుఁపున ♦ సవితృకులుఁడు.

రం౮

ఆ॥ తడవు మూర్ఛ మునిగి ♦ తద్దయుఁ దేటి ది, గ్భ్రాంతి యెట్లా వీడ ♦ గతియు గాంచి
లంకఁ జేరఁ గంటి ♦ లాతులు నవ్వ నీ, బ్రదుకు గలిగె న నెడు ♦ భావమునను.

క॥ అకృతాస్తుడు రామునిచే, నికార మానాఁడు గన్న ♦ నెఱి యెన్నక దం
డకసీమ నున్నతటి న, య్యకలంకుని జాడ లరయ ♦ నరిగితి మఱిలన్. రం౯

తే॥ చెట్ట లిరువురు రక్కసు ♦ తేర్చిరాఁగ, దారి తల నున్నవారి నే ♦ తాపసులనొ
మారిమసఁగి మెసంగుచు ♦ మదముముదము, మిగులఁ దఱిసితి నచ్చోటు ♦ మృగకలనల.

క॥ పెనుకోటలు బలుగొమ్ములు, ఘనకాయము లొప్పుఁ దీక్షు ♦ గతి నమ్మాంసా
దనలక్షణ మెడయక త, మ్మనువ ర్తింపంగ నైన ♦ యామార్గమునన్. రం౧౦

తే॥ తాపసుఁడు నియతాహార ♦ తత్పరుండు, ధర్మచారి సమస్తభూ ♦ తప్రచార
నిరతసంచారుఁ డురుయోగ ♦ నిష్ఠుఁడు నఁగు, నతని జాయానుజసమేతు ♦ నజితుఁగాంచి.

క॥ నెఱి సెడ నియతికతన ని, త్తఱిఁ దెరలఁడె వైరమీఁగఁ ♦ దగు నను ధృతి నే
డైఱ నెఱయఁ బెరయఁగనిక్ర, మ్మఱమలసి తెయనుచుఁగినుక ♦ మార్పడు మదితోన్.

తే॥ మూఁడు తూఁపులు సంధించి ♦ ముట్టవిడువ, రెండు వారలఁదోడ్తోనె ♦ గండడంచె
నొకటి దొల్లిఁటియట్లు స ♦ న్నుదధి వైచె, నెద్ది మూలమొ కాకున్న ♦ నేటి నెనరొ.

ఆ॥ సిగ్గుపాటు విసుపు ♦ చేడ్పాటుఁ దను ముంపఁ, గూడ దింక నిట్టి ♦ కూళతన మ
టంచుఁ దపసి నై స ♦ మాహితవృత్తి ని, ల్లుంటి నింటి వంక ♦ నోజ తలఁగ. రం౧౧

మ॥ తరుషండంబులఁ గొండలం గుహల ను ♦ ద్దాముండు రాముండు దా
శరచాపంబులు దాల్చి నిల్చు నెఱి ని ♦ శ్చల్దోచు స్వప్నాదులం
దరవిందాక్షుడుఁ దాపసాకృతియు నై ♦ యాతండ్ల చూపట్టు నం
తరమం దంతకుభాతి నెల్లజగముం ♦ దాద్రూప్యముం బొందెడిన్. రం౧౨

తే॥ ఉలికిపడుచుండు రాదియై ♦ యొప్పు నామ, పదము చెవిసోఁక రామవి ♦ భాంతిగదుర
రత్నరథరణరాజ్యరా ♦ వ్త్రిప్రభృతులు, రావణ మదంతరంగవి ♦ ద్రావణములు.

ఉ॥ కావున నాయెఱింగిన ప్రి ♦ కారమున న్వచియించినాడ నీ
చేవఁ దలంచి యెమ్మొయిని ♦ జేరెదొ తాల్మి వహించెదో యికం
బోవఁగఁజాల రాముఁ గనఁ ♦ బున్నెము నీ కగు నన్ను వీడు మా
చావునకన్న మేలు గనఁ ♦ జాలనె తద్రవ్యతనిష్ఠ నున్నచోన్. రం౧౩

క॥ అలిగిన బలినముచులు నన, దల యీ వే ననఁగ నెంత ♦ దైత్యేశ్వర! నీ
పలికిన యది కాదే యతఁ, డలఁతి ఖరాదుల వధించెనను నన్నుడియున్. ౪౨౦

తే॥ చెట్టపనులకుఁ దొడరి నీచెలియ లరిగి, పడసె నవ్వారి రాపాడి ♦ పరిభవంబు
మూల మదిగాఁగ మడిసిరిమూల నున్న, యాఖరాదులుఁ దనదు తప్పరయవలదె.

క॥ నేరముపొనర్చి యొడ్లదె, నేర మనుచు నటుమఁ జూడ ♦ నేర్చినవాఁడే
పో రాముఁడు సెలరేగిన, గారవ ముసుఱును భరింపఁగా వసురేంద్రుఁడా. ౪౨౧

చ॥ ఒనరిక నున్న స్వీయగణ ♦ మోర్వఁగఁ జాలమి యాత్మసౌఖ్యపుం
బనిగొని యుండరామియును ♦ బన్నము లన్నియు లంకపాలివై
పనుపడ వీడబోలమియు ♦ భావమునం గనుపట్టెనేని న
న్నన కటఁబోయి యాకృతికి ♦ నౌ జతనం బొనరింపు మొక్కటన్. ౪౨౩

ఆ॥ నేను రాముఁ జూచి ♦ నినుఁ జూడ నాయాస, లేల నాదు జూడ ♦ లీవు గనవు
పొమ్ము తలఁచి నంతఁపూని చేసెడువానిఁ, బొరువు పీడ గూడఁబొదువవలెనె,

తే॥ ఆతనిది తప్పని యొకింతయనఁగఁ బోల
దడరి పైఁబడ దలఁకి తా ♦ విడువఁబోఁడు
మాయలును మంత్రములు రాము ♦ చాయఁ గనవు
మరలి మెయిమెయి నిలు గాంచ ♦ మలయు టరిది. ౪౨౪

క॥ ము ప్పరసి యేను దెలిపితిఁ, ద ప్పన కటు నీదు హితము ♦ దవిలిన మదితో
నిప్పలుకు గొని మెలంగిన, నెప్పటి సుఖవార్ధి తెరల ♦ నెనసెద వధిపా! ౪౨౫

మ॥ అనుచుం బథ్యము తథ్యము న్నెఱియు నె ♦ య్యంబొప్ప బోధించు నా
తని పల్కులైవి నాటవయ్యె నిజవి ♦ ధ్వంసాప్తికిం గాలచో
దన కై కోలునఁ బోవు నోగి మది వై ♦ ద్యప్రోక్తభైషజ్యముం
గొనునే వ్యత్యయముం బొనర్చుగతి కె ♦ క్కుంగాక శైలాత్మజా! ౪౨౬

చ॥ అనియెను వానిఁ గాంచి దను ♦ జాధిపుఁ డీ వని యేగుదేర ని
య్యనువునఁ దప్పఁ బల్క నగు ♦ నా నినుబోటి మొఱంగి మామకే
చ్చును దెరలింపనేర్చునె ప్ర ♦ శంసకుఁ గూర్చునకాని టేడు వ
ట్టిని తలఁగింప నొక్కనికీ ♦ దావల మానె తలంప వింతయున్. ౪౨౭

—♦ రావణుడు మారీచుని గోపించి పలుకుట. ♦—

చ॥ మనుజుడు పాపశీలుఁ డటు ♦ మార్భ్యమునం బినతల్లి మాటకై
వనమున కేగుదెంచె నిజ ♦ వర్గము రాజ్యము వీడి యంతమా
త్రాన చన కస్మదాశయము ♦ దారుణమా నెఱి కాఖరాదులం
దునిమె నిజాప్తులం గడఁక ♦ దోషిని వానిఁ జెలంగ నిత్తునే.

౪౨౯

ఆ॥ వాని భార్యఁ దెచ్చి వఱలింతు లంకలో, నునిచి యెట్లు నిదియఁ యెలయు బాట
నీబిభీషికలకు ♦ నేఁ దలంగెడువాఁడ., గా నటన్న మాట ♦ గానవాక్కి.

క॥ నిను దోషము గుణమును గని, వినిర్ణయము సేయు మన్న ♦ విధ మే యే మం
చనియె దపాయ ముపాయం, బని యనివార్యముగఁ గార్యమంత లరయుదే.

ఉ॥ చేతులు మోడ్చి రాజకడఁ ♦ జిన్నలఁ బెద్దలఁ గాంచి శుద్ధమా
చేతమున స్మృదూక్తి కృతి ♦ చెల్లఁగఁ బొల్లుగఁ బోని మాటఁ దా
నాతతభక్తి నాడఁదగు ♦ నాదట నానతిమై మెలంగ నాఁ
గాతరుఁ జేయఁ జూచునెఱి ♦ గా దన కిట్లు గడింపఁ జెల్లునే.

౪౩౦

ఆ॥ అగ్ని వేడిమియు బి ♦ డౌజు విక్రమమును, సోము సౌమ్యత రవిఁ నుతుని దండ
శక్తి పాశధరు ప్రసాదవిశేషంబుఁ, దాల్చు నధిపుఁ డెపుడు దైవతారి !

౪౩౧

క॥ కావున నవిమానార్హులు, భూవల్లభు లెందు లోక ♦ పూజ్యులు గారే
నీ విట్టులాడఁ దగునే, కావరమున ధర్ము వరసి ♦ కాని తెరువనన్.

౪౩౪

క॥ ఇంటికి వచ్చితి నని యి, ట్లంట దురాత్మతయ కాదె ♦ యాయెం బోయెన్
గంటకము వీడి దుర్గతి, కంటక మెలపొందు మతిన ♦ యము గను మింకన్.

శా॥ నాకర్జుం బిటు చక్కఁజేయునెఱి నె ♦ య్యం బొప్ప నీ వొప్పినన్
నీ కర్పించెద నర్థరాజ్య మెపుడు ♦ నీవాడనై యుండెదన్
లేకున్నం బొలియింతు నిష్టె ప్రదరా ♦ లీఘాగ్నినిర్దగ్ధగాఁ
గైకొ మ్మేయది మేలు కీ డరసిన ♦ న్నాన్పించునో మించుగన్.

౪౩౬

తే॥ యుద్ధమునఁ బోని పద్ధతి ♦ నోటమి యని, లేక వారలఁ జెరలింప ♦ లీల మెయిన
వఱలి లీలావతిం గొనివత్తు నవలఁ, జూచుకొందము పొనరెడుఁ నూచనముల.

క॥ తప్పదు నీ కన నెటులు, న్ముప్పే సమకూరె నైన ♦ మున్నాడి పటం
బొప్పం జెప్పెద నని వాఁ, డప్పిశితాశనునితోడ ♦ ననె నిట్లు సఖి !

౪౩౮

—♦ మానీచుని చిగురుమాటలు ♦—

సీ॥ ఎక్కించె నెవ్వఁడో ♦ యీపాపకృత్యంబు, దవిలి చిత్తంబునఁ ♦ దలగకుండఁ
దిరుగదు కాలంబు ♦ దీతె నింతటితోన, ని న్ననఁ బనియేమి ♦ నీదు మిత్తి
యాపె యయ్యెనుమంత్రి ♦ హతకులు వధ్యులు, తృఘునిన్ను మరలించు ♦ పాటుగొనరు
రాజుచే ధర్మ మర్థము కామము యశమ్ము, నందఁ గాంతు రమాత్యు ♦ లట్లు ప్రజలు
మంచి వడయుదు రటుగాక ♦ మడియు వార
లతనితో మందయంతృక ♦ మయిన రథము
తురగములు రథిలోఁగూడఁ ♦ దునిసి నట్లు
లడరి దుస్తంత్ర మను గహ ♦ నాంతరమున.

౪౩౯

క॥ ప్రతికూలుం డవిసీతుం, డతితీర్ణుం డైన రా జ ♦ నర్హుఁడు ప్రజలుం
గతి సెడుదు రతనికతన ని, హతుఁ డగు నవ్వాఁడుఁ గడఁగి ♦ యాయతి యెడయన్

తే॥ నక్కప్రోవున మేకలెం ♦ దాక బ్రదుకు, నట్టులనరాదె దుష్టుఁడౌ ♦ నధిపుఁగొలుచు
వారి జీవిత మింతకు వచ్చిపడె న! నర్థ మిమ్మెయి నీదు స్నే ♦ హంబుకతన.

తే॥ కాకతాళీయ మిది యయ్యెఁ ♦ గాని మున్నె
నిన్నుఁ జంపన తోచె న ♦ స్త్రీలవర్ణుఁ
డాపెయును యోగమాయయే ♦ యట విరించి
వేడె నట దివ్యముని తెల్పు ♦ వింటి నిట్లు

౪౪౨

క॥ నీనాచేటుల కనియే, యే నింతలు వగవ బంధు ♦ హితసుతముఖ్య
శ్రీనాశనమున కడలెద, నానెటి విని కులముఁ బోచు ♦ నయముం గనుమీ.

క॥ రఘునందను భజియించిన, నఘసంచయ మడఁగు సౌఖ్య ♦ మందెదు విజ్ఞా
నఘనుడ వయ్యెదు స్వీయకు, లఘస్మరత వాయు నిది తలంపు మెడఁదలోన్.

మ॥ అనిన న్నన్ను వధింపఁగాఁ బొడమి వాఁ ♦ డర్థక్రియ న్వ్యర్థతం
గనునే విష్ణుఁ డధీశుఁ డింద్రముఖులుం ♦ గంజోద్భవుండున్ ఘటిం
చిన నూ డెంచి చలించెనేని వినుమీ ♦ శీఘంబె యిమ్మైన నె
మ్మనము న్గట్టి పొనర్చి యయ్యెడకు నే ♦ మం బొప్ప నేఁ బోయెదన్.

౪౪౩

ఆ॥ హరియయేని ముక్తిఁ ♦ బెరయుదుఁ గాకున్న, నవనిజాతఁ దెచ్చి ♦ యఖిలసౌఖ్య
కలన లందఁగాంతుఁగాదన్న నసికి ని, న్నిపుడె బలి యొసఁగుదు ♦ నింత నిజము.

ఆ॥ ఏల చెడెదు రాము ♦ నెడయించి నిను ముట్టఁ
గదియఁ గూక లిడుము ♦ ధ్వాజ లక్ష్మ

ణా యటంచు దాన ♦ నాతండుఁ దెరల నే

సీతఁ దెల్పు నొంటిఁ ♦ జిక్కఁ బెరసి.

౪౪౭

క॥ ఆవల నెందేనిం జను, మీవలనున మేలు గాంచి ♦ యేలించెద ని

న్నావంతయేనిఁ గొఱ లే, దీవంత దొలంప సుంత ♦ యీవటు గనుమీ! ౪౪౮

మ॥ అను నమ్మాటకు వీనిచేఁ దెసిన నే ♦ మాఁ బాపి మూర్ఖుండు చ
చ్చునకా కావల రాము బాటెఁ బడి నేఁ ♦ జూపట్టెదం దొల్త శ్రీ
ఘను కల్యాణకటాక్షవీక్షణము లు ♦ త్రొక్కుతు న్నను న్భూతభా
వనునింగాఁ బొనరించుఁగాత మని ని ♦ ర్వాణేచ్ఛ పెంపొందఁగన్.

౪౪౯

క॥ లేలెమ్ము రావణా! యటు, లా లెమ్మని తరలు పెంచి ♦ యాతఁ డతని గా

ధాలింగితుఁగాఁ బొదివి న, మాల్దీధుం జేసె రథము ♦ నం దభిరూపా! ౪౫౦

తే॥ వెఱచితివి త్రోవఁ దప్పితి ♦ వీరుఁ డనఁగఁ

బరఁగియును ద్రిప్పుకొంటి వి ♦ ప్పటికి మఱల

ననఁ గడంగెద మారీచ! ♦ యనుచు నిన్ను

ననుచు ప్రేముడి నీదెన ♦ నినుచు వేడ్క.

౪౫౧

క॥ నాకర్జము సాధింపుము, నాకసదు లైరల ననుచు ♦ నవ్యవచశ్రీ

ప్రాకట్య మతనిఁ దేర్పఁగ, నాకసఁపుం గతి రథూత్త ♦ మాశ్రమ మెనసెన్.

—♦ సీతారామ సంవాదము. ♦—

ఉ॥ అంతకు మున్నె రాఘవుఁ డ ♦ నంతవిలాసుఁడు సీతతోడ నే

కాంతమున నైలంగుతటి ♦ నంగనరో చనుదెంచువాఁడు దే

వాంతకుఁ డల్లరావణుఁ డ ♦ హంయువు వాని మొఱంగ వహ్ని తే

జోంతరితాత్మత న్నిలువు ♦ మాకృతిఁ జాయ స్వకీయ కూర్పఁగన్.

౪౫౩

ఆ॥ మాయదారి రూపు ♦ మలసి లంకకుఁ జని, యుండు మవలఁ గర్జముప్పఁ దీర్చి
నత్సరాంతమున భవద్యోగముం గను, వాడ సురలు మునులు వచ్చికొలువ.

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు ♦ నద్దేవు నాదేశ, మున మెలంగఁ గాంచి మొనసి యుండె
దేవి! చిత్రకలన ♦ దిటవు మేకొన జగ, చ్చిత్రితాత్మరూప ♦ చిహ్న మొలయ.

క॥ అని భవుఁ డభవుఁడు వినిచిన, విని వేడ్క భవాని యవలి ♦ వృత్తాంతము నె

మ్మనము మననమ్మునకుఁ దా,ర్కొనఁజేయఁగఁ గోర్కి నేటుకొనఁగోరుటయున్.

శా॥ స్వారాజ్యప్రతిభాసమానమహిత ♦ ప్రస్తాననానంతరీ
 లారాజత్పతిభాఽసమానవిజయో ♦ ల్లాసాఢ్య సంపోషణో
 దారత్వాంచితసర్వభూతనిజత ♦ త్వప్రాపణశ్రీపద
 ప్రారంభోచితపావనాకృతికలా ♦ ప్రాగ్భారసంభావనా?

రృః

క॥ అసదృశవిభవమహూజ్జ్వల, మసారముఖసకలవర్ణ ♦ మానితనిత్యో
 ల్లసనచణశుద్ధకాంతి, ప్రసారణా? యోగివర్య ♦ భావనశరణా!

రృః

వనమయూరము.

భావజవిధానవిని ♦ పాతనసమర్థ, శ్రీవిలసితాత్మపద ♦ చింతనవిశేషా!

సేవకజనాదరణ ♦ శీలసదయోద్య, ద్భావుకకటాక్షపద ♦ భాసురవిభూషా! రృః

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య

కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ

విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశక్తిముక్తాఫలాయమాన

వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన

శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం

దరణ్యకాండంబునం ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివా యగర వే నమః

త్రీరామకథాఽమృతము

అ రణ్య కాం డ వయి.

తృ తీ యా శ్వా స ము .

కుసుమమంజరీమహి

తాకాశవికాసవిలసి ♦ తామేయగుణా

స్తోకకలాశ్లోకిత సు

శ్లోకచరిత్ర ప్రకార ! సూత్రాధారా !

౧

ఆ॥ అవధరింపు మగజ ♦ యమ్మెయి పేడినఁ, జెప్పఁ దొడఁగెఁ జంద్ర ♦ శేఖరుండు
వినుము వన్నెలాఁడి ♦ విష్ణుమాయావిలా, సంబు సంబరంబు ♦ సంతరింప. ౨

క॥ ఆవలనున నునుబూవులఁ, బూవుంబోడి చిదుమంగఁ ♦ బూని రసికతా
ప్రాప్త్యాము తనులతికా, శ్రీవిలసిత మిరపు వెలయఁ ♦ జేయుచునుండన్. ౩

—♦ మాయలేడి సీతకుఁ గన్పడుట ♦—

ఉ॥ బంగరు మేని డంబరము ♦ పజ్జను నీలపుఁజూడ్కి యొప్పిదం
బుం గరువంపుఁ జెయ్యముల ♦ పోవును బ్రావును గోరు రిక్కసం
చుం గమకించు మొక్కలపుఁ ♦ జుక్కలు చందురు బొట్టుతోడి చా
యం గొమగారు బొజ్జనెఱ ♦ యం గనుపట్టెఁ గురంగ మయ్యెడన్. ౪

సీ॥ పసిడికట్టడముపైఁబరఁగు మానికములై, తనువిశేషము లొంటఁ ♦ దళుకు లీనఁ
బొదరు పూరెమ్మలఁబొదలు రోలంబాళు, లగుచు నీల పుజూపులందగింపఁ
జివురుమోవులఁ గేలిసేయఁ దోచిన హిత, శ్యామిక పెదవులఁచక్కి నెఱయ
నీలోత్పలచ్ఛాయఁనెఱిగాంచు వీను లా, కసము శబ్దానక్తిగతి వచింప

మొలకవైదూర్ణములు గొరి ♦ సెలు సెలంగి

మంటికిని మింటికిని దార్లు ♦ మలయఁజేయ

మొనసెఁ బచ్చల రుచులకై ♦ మోరసాచు

కథకుఁ బచ్చిక లంటుచు ♦ గడుసుమెకము.

౫

ఉ॥ చెంగటిపూపొద ల్దటియఁ ♦ జేరి తటాలున దాటునంతలో
ముంగిటఁ దోచుఁ జక్కఁ గన ♦ ముట్టున శంకఁ దలంగు రాకపో
కం గననీని చెల్లటము ♦ గన్నడఁ గ్రేల్లుఱుకుం గడింది మా
యం గమకించు నమ్మగ మి ♦ లాత్మజ చిత్తగతి న్మొఱంగఁగఁ.

౬

ఆ॥ కన్ను లొక్కవైపు ♦ గా లొక్కవైపు మే, లైలివితేట లొఱ పు ♦ దీర్ఘతయును
నొక్కవైపు గాఁగఁనోడ కాటాడె న, మ్రొకము మరుని సిడముఁమకరమట్లు. ౭

చ॥ చివురులవంక ముట్టె యిడుఁజిహ్విక కెంపునఁ గూడ వాని పెం
పవియఁగఁజేయు నవ్వగ బ ♦ యల్పడఁ బూపొదరిండ్లు సొచ్చు న
ప్పువులును మేని చుక్కలకుఁ ♦ బోలని కైతవ మెంచి వాని వ
స్తువితతి జూఱువుచ్చు నెఱ ♦ చోద్యము నొక్కొన నమ్మగ మ్రొగిఁ.

౮

మ॥ మృగయాధమ్ములఁ జేరఁబోవు నవె యి ♦ మ్రేలమ్ము వీక్షించి నొ
వ్వఁగ భక్షింపఁదలంపకే తెరలు భా ♦ వాచ్చాదనావాప్తికై
తెగి పాఱుం బఱతెంచు నొంటఁ దనుసం ♦ దీపు ల్వనంబెల్లఁ గ
మ్మఁగ మాయామృగ మిల్లటంబయిన నే ♦ మం బొడ్లకుం దోపఁగఁ.

౯

ఆ॥ అడవి నుంట నెఱుగ ♦ దటఁ రత్నమయమృగం
బచటఁ గాంచెనట ప ♦ రార్థ్య మంచు
నెంచెనటఁ మృగాక్షి ♦ యేలదే త న్నని
వాని చెయిద మెచ్చె ♦ వనరుహాక్షి!

౧౦

ఆ॥ మాయకాండ జగము ♦ మాయలో ముంచి యా
డించువాని కొమ క ♦ డింది మాయ
లాని మరునిఁ గన్న ♦ మానిని యయ్యోగ
మాయ యొకని మాయ ♦ మఱువుపడునె.

౧౧

—♦ సీత మాయామృగముం గాంచి రామలక్ష్మణులం బిలుచుట. ♦—

మ॥ పిలిచెం బూవులు గోయుటే మఱచి నం ♦ స్థితప్రకాశంబు చె
న్నొలయన్ స్మేరదృగాఢ్యయై తలపు లు ♦ ద్యోగంబు సామగ్రి యా
దల నిల్వం దమకించి వల్లభుని వా ♦ తస్యంబు పెంపార న
వ్వల సామితిని రండు కాంచుఁ డిదె న ♦ ర్వన్వం బటం చాదృతిన్. ౧౨

క॥ అను నంతలోనె పెరసిరి, ధనుర్ధరు ల్వారు సీత ♦ తాత్పర్యముతో
ననిచిన వ్యగ్రత కనువ, ర్తినియై నిజచిత్తవృత్తి ♦ ప్రేరేపింపన్. ౧౩

—♦ లక్ష్మణుఁడు మృగమును రాక్షసమాయగా నిరూపించుట. ♦—

ఆ॥ వచ్చి దాని స్వర్ణ ♦ వర్ణంబు మ్రదిమయు, సుందరాకృతియును ♦ జూచి పలుకు
రాణ నెఱియఁ బలికె ♦ రామునితోడ ని, ట్లనుచు లక్ష్మణుం డ ♦ హార్యతనయ!

ఉ॥ మోసమ కాక యిమ్మెయిని ♦ మోహనమా హరిణం బొకం డిలన్
భాసిల దిందుమండలము ♦ పట్టుననేమొకొ రత్నకాంచన
శ్రీసముపాత్తగాత్ర మిది ♦ చేరకమున్నె యెఱుంగ నయ్యెడున్
మోసల నున్న దేశముల ♦ ముంపఁగ నొ నిజకాంతిసంపదన్. ౧౪

తే॥ అన్న! మారీచుడే యితం ♦ డరయు మింక
వంక యిడి యేమితలపున ♦ వచ్చినాడొ
మున్ను దన పొలముల యివి ♦ మునులపాలి
శక్తియై వీడు నెఱిపు నం ♦ చారమునను. ౧౫

ఉ॥ ఎందఱు వేటకై పెరసి ♦ యేలిక లీమటుమాయకానిచే
మ్రందిరొ వీనినోటఁ బడి ♦ మాను లికెంద టొడఱ్ఱ బాసిరో
మందలమారి తార్కొనియె ♦ మానసము ల్లగింప మేనితోఁ
బొం దెడఁబాపఁ గాని విడఁ ♦ బోవఁడ యివ్వెడరూపు లన్నియున్. ౧౬

తే॥ అనుచు నున్నది యున్నట్టు ♦ లను సుమిత్ర
కొడుకు పలుకుఁబడుల నాఁగి ♦ కువలయాక్షి
నాధ యిమ్మెయిమెకము గ ♦ నంగరాదు
నాదు చిత్తమ్ము దీనిఁ బె ♦ నంగి విడదు. ౧౭

—♦ సీత రాముని మృగార్థమై ప్రార్థించుట. ♦—

ఉ॥ పుట్టువు లెన్ని లే విలను ♦ బూర్ణశశాంకనిభమ్ము దీని మే
ల్పుట్టన కేది కారణమొ ♦ పున్నీపుఁ దేశము కాల మిట్టి శ్రీ

లుట్టిపడంగఁ జేయు బలె ♦ యూజ్జిత మియ్యది చెంత నున్న నే
పట్టుననేని సంపదలు ♦ భావుకము ల్పొ సగింప కుండునే.

౧౯

మ॥ వనవాసంబు గ్రమించి స్వీయపురికి ♦ న్వాంఛ ల్లలిర్పంగ నే
గిననాఁ డిమ్మహాసీయమూర్తిఁ గనుచున్ ♦ గేళీపరత్వంబునన్
జనను ల్బంధుగు లాపులు న్మనల మె ♦ చ్చంజూడరే భవ్యభా
వన లొప్పార నిజప్రచారకలన ♦ ల్వాక్రుచ్చు నప్పట్టునన్.

౨౦

ఉ॥ జీవముతోడఁ బట్టుపడి ♦ చిన్నెల వన్నెల తీయ మొప్ప రా
జీవము వీడి లక్ష్మి తనుఁ ♦ జేరఁగఁ జేరిన మేలు కానిచో
జీవముఁ బాసె నేనిఁ దను ♦ చిహ్నము లేర్పడఁ దెచ్చి యిచ్చినన్
భావము పొంగ మేలి బుగ్గిసి ♦ పై నిడి తీర్తు నుపాసనావిధుల్.

౨౧

ఆ॥ ఆడువారి కింత ♦ యాగడ మెట్లును, గూడ దనకుఁ డిట్లు ♦ కోటిసేయు
దీనిఁ గాంచి యెడఁదతివిరెడు దానికై, వేడవలసె వేట ♦ విధియు నరసి. ౨౨

క॥ మొకములఁ బట్టఁగ వీడఁగ, నకలంకప్రతిభ మెలఁగ ♦ నాదురు మీరల్
మొకమోటకైన రఘునా, యక ! యిట్టి మహర్హవస్తు ♦ వార్జింపఁగదే. ౨౩

ఆ॥ అనుచు స్మేరదృష్టి ♦ నడ్డుసేయుచు నుడి, తీయదనముతోడి ♦ తీపులాఁడి
వేడికోలు మోడి ♦ విధము నారసి రసి, కాగ్రసరుఁడు రాముఁ ♦ డనియె నిట్లు.

—♦ రాముఁడు లక్ష్మణునితో మాటలాడుట ♦—

ఉ॥ తమ్ముడ! యిట్టికొత్త గని ♦ తామరసాక్షుల చిత్తము ల్తటిన్
బమ్మెరపాటు గాంచవె వి ♦ పాకవిచారణ లట్టు లుండుఁగా
కిమ్మున నాదు నెమ్మనము ♦ నీయది యాఁకపడంగనయ్యె నా
కమ్ముననేనిఁ గానని వి ♦ కాసముతోఁ దులకించు మేనితోన్.

౨౪

ఆ॥ అగ్నికీలఁ బోని ♦ యానాల్కఁ గనుఁగొను, మావలించు దీని ♦ యాస్యమునను
మేఘమండలమున ♦ మెఱుఁగుఁ బోలెడు చుక్క, లొప్పు నొడలిపేరి ♦ యుప్పరమున.

తే॥ రతనముల గని యీమృగ ♦ రాజ మట్లు, గాక బంగరుమేనున ♦ ఖచితములయి
మణిశలాకలు రోమము ♦ ల్బానుగఁ దగు, రీతి నుండునె యవయవ ♦ శ్రీ తలిర్ప.

ఆ॥ ఆమసారగల్గ ♦ కాస్య మాశంఖము, క్తాంచితోదరంబు ♦ నైన హరిణ
మాడువాండ్ర మాట ♦ కననేల నాబోఁటి, కిమ్ముగను వికార ♦ మిరవుకొలుప.

క॥ అంసమున విల్లు డాలెడు, సంసారుల కెల్ల నిదియ ♦ సరణి యనినచో
హింసింపరె మనుజేంద్రులు, మాంసమునకు వనమునందు ♦ మలయు మృగములన్.

శా॥ సంపాదింతురు ధాతువు ల్దనములు ♦ న్నద్ద్రవ్యరత్నంబులున్
 బెంపుంగూర్చు తలంపున న్మఱియు భా ♦ వింపంగ శుక్రాదులున్
 సంపన్నత్వముఁ బెద్ద సేయు నెఱిగై ♦ శాసింపరే దాని నై
 లింపొఘం బెలయింపదే దనుజపా ♦ లిం గ్రమ్మి యర్థాప్తికిన్. 30

క॥ కాంచనచర్మం బీమృగ, మంచిత మిటులెంచి యెట్టు ♦ లౌ విడువఁగ నే
 సంచిత మొనర్తు నియ్యది, పంచత్వము గాంచనైన ♦ ప్రౌఢిను నెఱయన్. 31

క॥ మేదిని నావికి ప్రియకియు, గాదలియుఁ బ్రవేణియును ర ♦ కంబున దీనిన్
 గా దొకటియుఁ బోల్పఁగ సం, మోదం బొదవించు నిది ప్రథమఖ్యం బగుచున్.

తే॥ ఇదియెశ్రీమంతమిద్దాని♦నెనయనేర, వెలయుతారామృగములుమ♦హీమృగములు
 దీని యజినంబుపై నుండి ♦ తీర్పువార, మేను సీతయు నౌపాస ♦ నానువిధుల.

చ॥ తెలిపితి వీవు వీఁ డనుర ♦ తేకువమై మెలగంగ నౌ నటం
 చలఁతిగ నట్టులైనను దు ♦ రాత్ముఁడు వాని వధింపఁగా నగున్
 బొలముల పీడ లేమఱక ♦ పోలునకాదె తొలంప నెమ్మదిన్
 దలఁచిన యంతఁ దారసిలఁ ♦ దద్దయుఁ గాంచి తలంగ నేటికిన్. 32

క॥ ఈతటి వీనిం జంపెద, వాతాపి నగ స్త్యమాని ♦ వలె వార కెటున్
 సీతం గాపాడుచు నీ, వీతలమున నుండు మనకు ♦ మెద్దియు నింకన్. 33

ఆ॥ పట్టి తెత్తు నొండె ♦ పడఁగొట్టి పనిముట్టు, లొదవినంతవట్టు ♦ నొడిచికొంచు
 వత్తు నొండె నొండు ♦ వలనునఁ జనక మ, త్రాణపదము జనకు♦పట్టిఁ గనుము.

తే॥ ఎన్ని పుట్టిన నేమైన ♦ నెందుఁ బోక, యప్రమత్తత నై దేహి ♦ నరయుచుండు
 మల జటాయువుగూడఁదో♦డగువలసినఁ, దడయ కేనరు దెంతువా♦స్తవమునుమ్ము.

—♦ రాముఁడు లక్ష్మణు నొప్పించి మృగమువెంట జనుట. ♦—

క॥ అని యనుజుఁడు వల్లె యనం, దనధను వసి శరధియుగముఁ ♦ చాలించి రఘునం
 దనుఁడు మృగము మార్గముఁ గొని, చనె విద్యావిభవలసిత ♦ సంయమివినుతా!

సీ॥ కనుచూపుమేరన♦కాన్పించుచు మెలంగుఁ, గదియవచ్చినయంతఁగడల కుఱుకు
 విద్యోతమానమై ♦ వెలయించు వన మెల్ల, నంతర్థి ఁ గైకొను ♦ నంతలోనె
 నెలకొని రాజూచు ♦ నిర్దోషి యట్టులు, విలుగాంచి లంఘించు♦విన్ను దఱియ
 మృగమండలముతోడి ♦ మేలమ్మునఁ జరించుఁ, బచ్చికపట్లపై ♦ భ్రాంతి నెఱపు

వృక్షపండంబులం డాగువెడలు మొగిలు

సొచ్చి వెలువడు శారద ♦ శుభ్రకిరణు

బింబముం బురుడించుచు ♦ బీటునుదనము

మెత్తనయుఁ దోఁ పనమ్మాయ ♦ మెకము గడఁగి.

3౯

క॥ దృశ్యాదృశ్యతలనె యు, తృప్త్యని శ్రీరాము మొఱఁగు ♦ పనిగొని తన యు

ద్వేష్య మెఱుకపడకుండ వి, పశ్యం డెనయించె దూర ♦ పథ మణుమధ్యా! ౪౦

తే॥ కుపితుఁడై రామదేవుండు♦కోమలంబు, మెక మనక భానురశ్మిభా♦సకము బ్రహ్మ
నిర్మితము శ్వసదురగన♦న్నిభము నైన, యత్ర మవ్వాని గుఱిసేసి♦యనిచె సాధ్వి!

—♦ మాయామృగ మరణము. ♦—

తే॥ ఆశరము వక్ష మగలింప ♦ నాశరుండు

మాయ మాయమ్ము నేసి ని ♦ రానదేహ

మొప్ప నుప్పరమును ముట్టి ♦ యుర్విఁ గూలి

తన్నుకొనుచును రావణు ♦ తలఁపుఁ దలఁచి.

౪౧

క॥ హాసీతా! హాలక్ష్మణ!, యాసన్నుడ నైతి ననుచు ♦ నఱచి తను వెడం

బాసి వెలుఁగై రఘూద్వహు, భాసంబునఁ గలసె నపుడు ♦ పర్వేందుముఖి! ౪౨

ఆ॥ ఏమి నేసె మంచి ♦ యెవ్వారి కేయెడ, నెట్లు లెట్లు లెనసె ♦ నినకులీనుఁ

బాపకర్కుఁ డింత ♦ పరఁగునే రాము నే, ర్పనుచుఁ బొగడి రమరు♦లమరవంద్య!

క॥ పుట్టె నిదె ధూమకేతువు, నట్టింటనె రావణుని వి ♦ నాశమునకె పో

గట్టిముడి యనుచు రాముని, మట్టున విరివాన సురలు ♦ మలయించి రుమా!

ఆ॥ మున్నె రాముఁ బొగడె ♦ మునివేసమున నుండె

ద్యక్తసంగుఁ డయ్యె ♦ దనువుఁ దొఱఁగు

నప్పు డతనిఁ గనె దద ♦ స్త్రాహతుఁడు వాడు

ముక్తిఁ గాంచు టరుదె ♦ మోహనాంగి.

౪౬

క॥ ద్విజుఁడైన శ్వపచుఁడైనను, గజ మైనను రక్కసుండు ♦ గా నైనను దు

స్వజ మగు కర్మ మెడసి య, య్యజఁ గెల్చి పరాత్ము నెనయు♦నంతస్మృతిచేన్.

ఉ॥ అంతట రామచంద్రుఁడు ద ♦ యామయుఁ డాత్రముతోడ రక్కసుం

డంతలు నేసి నానుడి బ ♦ యల్పడ ని ట్లఱచెన్ స్వకీయదే

హంతము గాంచుచున్ సతియు ♦ నయ్యనుజన్ముఁడు భీతభీతులై

వంతకుఁబాల్పడంగల ర ♦ వారణ నంచుఁ దలంచి చెచ్చెరన్.

౪౮

క॥ కొండాక హరిణముఁ బొరిగొని, దండిమగఁడు రాముఁ డిరవుదలఁపునఁ దవులన్
మెండుకొను త్వరితగతి యు, ద్దండత నద్దానిఁ గొనుచుఁదరలుచునుండెన్. ౪౯

—♦ సీత మాయాహరిణము వాక్కున కులికి లక్ష్మణునితో మాటలాడుట. ♦—

ఉ॥ ఆయువతీవతంసము ధ ♦ రాత్మజ రామునిపల్కుసంగతిన్
బాయని యార్తనాదము వి ♦ పక్తిమమై చెవి సోకినంత హా
హా యని లక్ష్మణుం గని త్వ ♦ దగ్రజుఁ డేమిటఁ గీడు నొందెనో
పోయి యెటుంగు మవ్వలని ♦ పోకడ యెట్టిదొ సత్వరంబుగన్. ౫౦

ఆ॥ మాయదారి యసుర ♦ మండలి పొదువ నే
మాయెనో మహాత్ముఁ ♦ డనఘుఁ డతఁడు
గొఱలు హరుల నడిమి ♦ గోవృషం బట్టులు
నిలుపఁజాల నుసుటు ♦ నిలిచె దేల. ౫౧

క॥ వినఁబడదే హా లక్ష్మణ, యను నుడి యేయది తలంచి ♦ యటు నిటు మసలన్
గొనకొ నె దన నప్పావనిఁ, గని గొనములప్రో వతండుఁగ్రన్నన ననియెన్. ౫౨

—♦ లక్ష్మణుఁడు సీతకుఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చుట. ♦—

ఉ॥ చెట్ట యొకండు రక్కసుఁడు ♦ చేడ్పడి జీవితముం దొఱంగు న
ప్పట్టిన నీయెదం బెడఁద ♦ పా లొనరింప ఘటించినట్టి యా
గు ట్టనికాక యాకసము ♦ క్షోణియుఁ గూలవె ముజ్జగంబులున్
మట్టున మీతె నేని నొక ♦ మాత్రన రాముఁ డడంప నోపఁడే. ౫౩

క॥ దీనతఁ గూయిడువాఁడే, దీనావనచతురుఁ డతఁడు ♦ దేవారులలో
మానిని! యమ్మహనీయుని, పూనికఁ దెరలింప నేర్పు ♦ పోటరి గలఁడే. ౫౪

—♦ సీత లక్ష్మణుని దూఱనాడుట. ♦

క॥ అను పలుకులు వినినంతనె, జనకజ యేచాయ నిట్లు ♦ జనె నీ కనఁగా
ననుమిత మయ్యెడు నీవ, ర్తన మిద్దాననె తలంగు ♦ తలఁపుం గొనుమీ! ౫౫

ఆ॥ ఏమి నేయఁ దలఁచి ♦ యిం దరుదెంచితో, నీదు నేస్త మెట్లు ♦ నేత నమ్మి
నాడొ యంతరమ్ము ♦ గూడిన నిమ్మెయి, జాడ నరయ నయ్యె ♦ జతన నెఱయ.

ఆ॥ అనుచుఁ దెలివీఁ బాసియారాటపడుచు హా, రామ! హామనోహా ♦ రా మనోజ్ఞ
వేషభాష! నిన్ను ♦ విధి నట్టడవిచాలు, నేసెనే స్వజాతి ♦ చేతఁ జేసి. ౫౬

క॥ అని బోరన నేడ్చెడు న, వృనితామణిఁ గాంచి హరిణ ♦ వధు వట్టులు త్రా
సనిహతిఁ గనె ని ట్లేయమ, యనుచుఁ దలపోసి మఱియునె నతుఁడగుచున్.

సీ॥ అమ్మరో! శోకాభి ♦ హత వాచు నెమ్మది, జెడుగు సంకల్పము ♦ లేస్తే దేల
నీనాథుఁ డసఁదె యా ♦ నీరజగర్భాదు, లాశయింతురు తన ♦ యండఁ గోరి
ఫాలలోచనుఁడేని ♦ ప్రతిభటింపఁ డనంగ, నన్యు లెంతటివార ♦ లతనిమోల
నిను న్యాసభూత ని ♦ న్నేల కీడు దలంచి, యొంటి వీడుట కోడు ♦ చున్నవాఁడ
ఖరుఁడు గూలిన యది మొద ♦ ల్లానివా ర, ధీశు నెదిరింప లేక నీకెగ్గు నేయు
తలఁపుమెయి నుండిరనువార్త♦దద్దవింటి, నొండుభావింపకొకక్షణ♦మోర్చికొనుము.

క॥ అచ్చెనఁటిఁ గూల్చి నీప్రియుఁ, డొచ్చెము లే కాశ్రమమున ♦ కోలిమికమెయిన్
వచ్చెడువాఁ డికిట నా, పొచ్చెములేమి దఁపంగఁ ♦ బోలును నీకున్. ౬౦

ఆ॥ అనిన కాద్రమూర్తి ♦ యై యేమి నీ కింత, చులుక నయ్యెనోటు♦చూడ విభుని
యార్తఘోష మతనియాపద తుదిముట్టఁ, గాంచి గాని కదలఁగాన వెట్లు. ౬౧

క॥ ఆనేర్పరి పనిచెనొ నీ, కై నీ వరుదెంచిలో న ♦ యం బేది యిక్కన్
నే ననవలెనే జ్ఞాతులఁ కేనెఱిసేనియు సదిచ్చ ♦ యెలమియుఁ గలదే. ౬౨

ఆ॥ అంత సేసి భరతు ♦ నమ్మ ని న్ననిచె వాఁ, డడవిలోన నట్లు ♦ లంటఁ గ్రాగె
నున్నవాఁడ నెట్లా♦యొదిగి రంధ్రాన్వేష, ణానుషక్తి నేటి ♦ కదియుఁ బొసఁగె.

ఉ॥ మేలు దలంచి వచ్చితివె ♦ మెల్లగఁ జల్లని మాట లాడి యి
ల్లాలు గృశించుచున్ గృహము ♦ నం దటు లుండఁగ నొంటి నిమ్మెయిన్
గాలము వేచియుంటివి ర ♦ కమ్ముగ మాకడ నాథుఁ డోల న
న్నేలఁగ నిమ్ముమై భరతు ♦ నిష్ఠము దీర్చఁగ వంశదూషణా! ౬౪

చ॥ కడుపు చెడంగఁ బుట్టితివి ♦ కాక సుమిత్రకు నాపె నీవు నాఁ
డడవికిఁ దల్లివచ్చుతఱి ♦ నాడిన యానుషు లెట్లు నీచుదిం
దొడరెడు వృత్తు లెట్లు లెటు ♦ దోచె నఘోరవపారముం గనం
బడయుదె యేను నీతలఁచు ♦ పాపపుఁ గర్మము విశ్వసింతునే. ౬౫

తే॥ మోహనాకారుఁ డవ్వీరు♦మోల మెలఁగి, యొకనిఁ గామింతునే యతం♦డోసరిల్లె
నేని నాయుసు తెడలింప ♦ నెంతుఁగాక, నీవు గనుచుండ నిదియపో♦నిశ్చతంబు.

క॥ అని పరుషోక్తులఁ బఱచెడు, వనితామణిఁ గాంచి మోము ♦ వాంచి వినతుఁడై
తన కేలుదోయి మోడ్చి స, వినయముగా ననియె వాఁ డ ♦ విప్రభుతనయా! ౬౬

—♦ లక్ష్మణుఁడు సీతతో తననిర్దోషత విన్నవించుకొనుట. ♦—

సీ॥ తగునె యిట్లాడంగఁ ♦ దల్లిరో! నామది, దైవతంబ వటంచుఁ ♦ దలతు నెపుడు
నుత్తరం బిడనైన ♦ నుత్సాహ మొదవదు, నీవైషరీత్యంబు ♦ నిర్ణయింప

నిది చిత్ర మనఁ బోల ♦ దింతులదెసఁ బుట్టు, లేనిపన్నాగము ♦ ల్లాన నగుట
ధర్మపుపై వృత్తి ♦ దవులదు చాపల్య, మెక్కుడు తైక్షణ్య ♦ మెంత లనఁగ
వచ్చు వ్రేల్చిడి భేదింప ♦ వార నేర్తు, రెంచ రెదిరి స్వభావమ్ము ♦ నేవగింతు
రంతలో నిన్ననఁగ నేలయన్నియు మది, నెఱిగి నీకాపుగొంట నా ♦ కెక్కుగాదె.

తే॥ తోచుచున్నది రవిఁ బాయఁ ♦ జూచు సంజ్ఞ
చాయ నొక్కతె నిడి చన్న ♦ చంద మెల్ల
నామె తిట్టెను జముఁ గొడు ♦ కనక నీవు
నన్ను దూషించి తిం దేమి ♦ నయము గలదొ.

౬౯

తే॥ చెవులు చిల్లులు వడె మదిఁచెదరె న్యాయ, మరసి పలికియు నీ తిట్టులందినాడఁ
దధ్య మరయునుగాత భూ ♦ తవ్రజమ్ము, మలసి వనదేవతాళి ని ♦ న్మనుచుఁగాత!

క॥ అమ్మ! వినఁజాల నీనుడు, లమ్మహానీయుఁ గొలువంగ ♦ నరిగెద నాపై
నుమ్మలిక మెనయ నేమగు, నెమ్మై విధి తలఁపులోన ♦ నిడి యున్నాడో. ౭౦

క॥ అపశకునమ్ములుఁ దోచెడు, విపర్యయం బేమి రీతి ♦ విన నయ్యెడునో
నృపమాళితోడ నీ వి, య్యుపవేశమున న్మెలంగు ♦ నొల పరయనొక్కో. ౭౧

క॥ మే లొనగూర్చెడుఁగావుత, మేలలినేనిఁ బరమేశు ♦ డీయిక్కట్టుల్
చాలి పరికించి యిందఱి, బాలించు తలంపు వెట్టి ♦ పావనమూర్తి! ౭౨

తే॥ అనుచు నులుకుచుఁ బలికెడుఁనాతనిఁ గని, యొండు వుట్టిన నిమ్మెయినుండుదానఁ
గాను విషశస్త్రవహ్నులనేని నీట, నేని నసువులఁ బుచ్చెద ♦ నింత నిజము. ౭౩

క॥ ఆదయితఁ దక్క నొక్కనిఁ, బాదమునన యేని నంట ♦ భావించెదనే
పోదువొ యుందువొ యనుచుం, బైదలి యేడ్వందొడంగె ♦ బరువం బెడలక.

ఆ॥ ఆతఁ డూరడింప ♦ నైన నాలింప దొం
డనదు మంచి తలఁపు ♦ గొనదు వాడు
విసువు దోప మ్రొక్కి ♦ వెడలె రాముని జాడ
లరయువాడ ననుచు ♦ నార్తుఁ డగుచు.

౭౬

—♦ లక్ష్మణుఁడు రామునికొఱ కేగ రావణుఁడు సీతాసమీపమునకు వచ్చుట ♦—

క॥ ఆతం డటుచనఁ దటి గని, పాతకి రావణుఁడు దుష్ట ♦ భావంబున న
ష్టాతలిరుఁబోడిఁ గదియఁగ, నేతెంచెను భిక్షురూప ♦ మెలయుచునుండక. ౭౭

సీ॥ కావీరంగున తీర్పు ♦ గల మేటి శాటుల, మాంసలాంసోరువు ♦ ల్మృతువుపటిచి
గంగమృత్తికబొట్టు ♦ కాంతినంగతమున, మొగము బెట్టతనంబు ♦ మగుడఁజేసి

- పూసిన నెటిబూది ♦ పూత తెల్పున మేన, నెలకొన్న క పూడ్చి ♦ నిగ్గుదేర్చి
జట్టు జన్నిదముల ♦ కట్టుబా తెడయని, కరకయష్టుల యిచ్చ ♦ కంబు సూపి
గొడుగు కక్షపాల ♦ గొని తార్చి పాదుక, ల్లాడిగి యల్లనల్ల ♦ నడుగు లిడుచు
వచ్చి పర్ణశాల ♦ వాకిట నిలబడె, సీత మొఱిగు ధ్యాన ♦ చింత నెఱయ. ౭౮
- ఆ॥ అన్నదమ్ము లడవి ♦ కరిగిన నొంటిమై, జంద్రసూర్యు లెడయ ♦ సంజవోలె
నున్నదాని నమ్మ ♦ హూజ్జ్వలమూర్తి సం, తమన మట్లు గవిసె ♦ దానవుండు. ౭౯
- క॥ శశిరహిత యైన రోహిణి, భృశదారుణ మైన గ్రహము ♦ పెనుపున నతఁ డా
శశధరముఖ సాధ్వీమణి, విశదయశం దొరసె నపుడు ♦ విమలచరిత్రా! ౮౦
- క॥ సముద్రగ్రతేజుఁ డని దు, మృముఁ డని యవ్వానిఁ గాంచి ♦ కదలవు తరువుల్
స్తిమిత యయి నడిచె నాగౌ, తమి వాయువు వీవఁ డయ్యె ♦ దరుణీమణిరో! ౮౧
- సీ॥ తమ్మిఁ బాసి యొకంటఁ ♦ దారసిల్లియు నిజ, వద్మినీత్యంబునఁ ♦ బరఁగుచుంట
బాంధవాంచితచంద్ర ♦ భావంబునకుఁ దానె, మూలకందం బయి ♦ మో మెలయుటఁ
గమలాక్షి యోగప్రకారంబు గొని హిర, ణ్మయత సహార్థంబు ♦ మను పరయుట
మంగళాంగస్ఫూర్తి మాట యట్లుండంగ, హొంబట్టు కట్టొక్క ♦ యొఱపారయుట
లక్ష్మి యన నొప్పు నమ్మాత ♦ లాతి యనక
సాధురూపత నయ్యెంద్ర ♦ జాలికుండు
బ్రహ్మహూషం బొలయ మేలి ♦ బ్రాహ్మణుండ
కాగఁ బోరానిచుట్టమై ♦ యాగి నిలిచె. ౮౨
- తే॥ చిత్రను శ్చనైశ్చ సుం డట్లు ♦ చేరఁ గాంచి
యధి తృణచ్ఛన్న కూపమ ♦ య్యసుర మార
పరత తను వా గుణలక్ష్మిఁ ♦ బ్రస్తుతింపఁ
దొడరెఁ దొడవుల తొడవుగా ♦ స్తుతవిలాస! ౮౩
- సీ॥ ఎవ్వరిదానవే ♦ యిందీవరేక్షణ, యిం దేటి కరుదెంచి ♦ తిందువదన !
కమలమాలికఁ గొంటి ♦ కమలాలయవొ తెల్పు, మంఘ్రపల్లవము లి ♦ య్యడవిఁద్రోతె
యొంటి నిల్వఁగ నేమి ♦ యొప్పమి వాటిలై, బే రెద్ది వల్లభు ♦ ప్రీతి గలదె
చింతిలై దెవ్వారి ♦ చేఱుంచి లలితాంగి!, కలికికన్నులపైనిఁ ♦ గరుణ లేదె
యిట్టిరూపు ప్రాయ ♦ మీసాకుమార్యమీ, తళుకు కళలతోడి ♦ కులుకు గాంచి
యావనాధివాస ♦ మెడఁ గని శంకించి, యనవధాని ననగ ♦ నైతి నబల! ౮౪
- తే॥ పీతకాశేయవసనంబు ♦ పెనుపు దక్క, నేల కాటుకకన్నీట ♦ నిట్లు దడువ
మేని సావర్ణవర్ణంబు ♦ మించఁ గోరు, తప్పునకు దాని కియ్యది ♦ దండనంబె.

తే॥ దృక్ప్రసన్నత లనునవి ♦ తెఱగు లైన
నేమినేరంబు చొప్పడె ♦ సీకనులకుఁ
గాంతములు గావొ ప్రాంతర ♦ క్తములు గావొ
కృష్ణతారకములు గావొ ♦ కేవలములొ.

౮౬

క॥ సమములు శిఖరులు స్నిగ్ధము, లమలము లపు దశనములు మహాగ్ధము లొ ము
తైములఁ దెగడు టారసి పు, న్నెమునకు నగ వుడిపి మాన ♦ నియతి వడసితో.

తే॥ శ్రీఘనము జఘనము పయిఁ ♦ జేర్చి మీఁద
శిఖరియుగ మిడి యేమి వి ♦ శేష మెంచి
నడుమ లేఁగాను నలయింపఁ ♦ దొడరినాడొ
సృష్ట యింతకు దాని య ♦ దృష్ట మదియ.

౮౮

తే॥ హ్రీవొ కీర్తివొ లక్ష్మీవొ ♦ శ్రీవొ రతివొ
భూతివో యట్లుగాక యే ♦ పురుషు సతివొ
వేగమే తెల్పు మింకేల ♦ జాగొనర్పఁ
బే రెనసి మాటఁ దాఁచినఁ ♦ దీరుగలదె.

౮౯

ఉ॥ మేడలు మిద్దెలు న్నగరి ♦ మేలములు న్వరభోగపంక్తులు
బోడిమి గల్లు సంపదలుఁ ♦ బోకడఁ బెట్టి యరణ్యాభూమి నే
జాడ మెలంగ నేర్చితొ వి ♦ చార మదెట్టిదొ నాధుఁ డెట్టిడో
వేడబ మంచు నారయక ♦ వీడుదురే కని యెవ్వ రేనియున్.

౯౦

తే॥ ఎందు నేనియుఁ గనుపట్ట ♦ రింతు లింత
లెంతవాఁ డన నొనొ ని ♦ న్నేలు నతఁడు
వసువులనొ రుద్రులనొ మరు ♦ ద్వర్గముననొ
యెందుఁ బొడమితొ యాతఁ డిం ♦ దెచటివాడొ.

౯౧

క॥ ఇది రక్షస్థల మియ్యెడ, నదనున గంధర్వు లేని ♦ నమరుల యేనిన్
బద మిడ వెఱతురు మనుజుల, కెది గతి కనుఁగొనఁగ నైన ♦ నిందునిభాస్యా !

క॥ కావున నీవృత్తాంతం, బేవెరవుననేని నరయ ♦ కెట్లును మెలఁగం
గా వలనుపడదు తెలుపుము, తీవరపడ కింతవట్టు ♦ దీ ర్పెనయంగన్.

౯౩

ఆ॥ అనుచు నెఱపు నతనిఁ యాభాషణము సౌమ్య, దర్శనంబు దబిసిఁతనము నెంచి
సిద్ధుఁ డనెడు తలఁపుఁ సేకూర నెఱి లేక, గాంచి యాతిభేయఁకలవ మించి.

౯౪

—♦ సీత భిక్షురూపుడైన రావణుని గౌరవించి తత్ప్రశ్నములకుఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చుట ♦—

చ॥ ఇదె బుద్ధి దీనిపై నిలుపు ♦ మీయదె పాద్య మనర్ఘ్య మర్ఘ్య మి
య్యదె యివె వన్యభోజ్యములు ♦ సాదరతం గొనుమయ్య ధన్యతం
బొదలెద మయ్య ! యంచుఁ దగఁ ♦ బూజ లొనర్చెను నాథు రాకకున్
గొదకొను చూడ్కు లి మ్రోగిచి ♦ కోనపయిం దవులెత్తి పాటఁగన్. ౯౫

తే॥ ఒఱపు నేరిమి యొరిమెయు ♦ నోలిమియును
మెచ్చు సూపంగ నమ్మెయి ♦ మెఱుఁగుఁబోడి
యొదిగి మెలఁగుచుఁ బారార్థ్య ♦ మొప్పఁ దనదు
వృత్త మెఱిఁగింపఁ దొడరె న ♦ ద్వృత్తిమహిత ! ౯౬

ఆ॥ మహితుఁ డైన జనక ♦ మహిపతి దుహిత న, స్నీత యండు నాదుఁచెట్టఁ బట్టె
రవికులీనుఁ డతఁడు ♦ రామనామాంకితుం, డధిగుణప్రతాప ♦ హరియశుఁడు. ౯౭

సీ॥ ఏనుఁ బండ్లెండేడు ♦ లిక్ష్వాకుకులు నింటఁ, గొమరొప్ప నెఱపితిఁ ♦ గోటటికము
మామామ దశరథ ♦ మహిజాని తనసూను, మన్నాథు రాజ్యర ♦ మాసనాథుఁ
జేయ సంభారమున్ ♦ చెచ్చెరఁ గూర్చింప, నియతుల మైతిమి ♦ నెఱిదలిర్ప
భద్రగజం బెక్కి ♦ పతిరా వశిష్ఠాదు, లలరుచుఁ దత్కృతి ♦ వలనుపఱుప
నెఱిగి ప్రాక్రసంజి ♦ తేష్టవరద్వయ, కైక రాజుఁ బిలిచి ♦ కాసలేయుఁ
డడవి కరుగ మామఁకాత్మజుం డిలయెలఁ, గాఁ బొనర్చుచునుచుఁగలఁచుటయును.

ఉ॥ ఆడినమాటకుం దలఁగ ♦ నదైన ధర్మపు వీడ జూడ నో
రాడక వృద్ధరాజు మహి ♦ తాత్ముఁడు చేడ్పడ నాపె యెంతకే
నోడక మత్స్రీయుం బిలిచి ♦ యున్నది యున్నటు దెల్పి నీవు నీ
పాడి దొఱంగ కీన్మపతి ♦ పల్కు దిరం బొనరింపుమో యనన్. ౯౯

తే॥ ఈయ నేర్పుఁ బరుల వేడు ♦ తెఱుఁగఁ డెపుడు
సత్యమే పల్కు నన్యతంబు ♦ జూడఁ బోవఁ
డరియు శరణన్నఁ గాపాడు ♦ నరసి రాముఁ
డన్న మాట త్రిలోకీయుఁ ♦ గొన్నపాట. ౧౦౦

క॥ ఏ నరిగెద వని కనఁ దలఁ, పూనిన పినతల్లి వసుప ♦ నొల్లమి నెఱపన్
గావమిఁ దండ్రి యుపేక్షనె, యానతి సేయంగఁ దరలి ♦ యానతుఁ డగుచున్.

* క॥ గోత్రానుతామాగ్రీమ, పుత్రుఁడు మన్నాథుఁ డెలమిఁ ♦ బొదలెడు మదిఁ ద
గోత్రాణము కర్తవ్యము, యాత్రకు నెల వీగదె మహామతి! యనుచున్. ౧౦౧

క॥ తనజననిం బ్రార్థించిన, ననఘాత్మిక యెట్టకేల ♦ కనుమతి నేయన్
ననుఁ జేకొని ప్రస్థానం, బనితరముగ నెఱవఁ జూచు ♦ నానమయమునన్. ౧౦౩

ఆ॥ అటు సుమిత్ర కొమరుఁ ♦ డనఘుఁడు లక్ష్మణుం, డన్నమాటఁ దప్పనన్నవాఁడు
తనదు పాద మంటి ♦ దాస్య మొసంగవే, యనుచు దీనుఁ డగుచు ♦ నర్థి వేడ.

ఉ॥ తమ్ముని వీడఁగాఁ దలఁపు ♦ దద్దయుఁ దోపమి వాని రాకకున్
సమ్మతి సూప మువ్వరము ♦ సంయమ మొప్పఁ జతుర్దశాబ్దముల్
నెమ్మిఁ జరింప నౌ ప్రతిస ♦ నేటి కొ కే డెడ గాఁగ వచ్చి యీ
యిమ్ముల నిల్చి తీర్చితి మ ♦ హీనచరిత్రత కార్యు లుబ్బఁగన్. ౧౦౪

ఆ॥ ఒకముహూర్త మొర్చి ♦ యోసంయమింద్ర! యిం
దుండుమయ్య! వార ♦ లొఱపు మీఱ
వన్యవస్తువితతి ♦ వారక గొనివత్తు
రెలమిఁగూర్తు రట స ♦ మీహితముల. ౧౦౫

క॥ ఎం దుండి యెచటి కేగుట, ముం దేయది నెలపు మాని ♦ ముఖ్యుల కొకటన్
సందియము గలదె వీనుల, విందుగ వివరింపు మదియు ♦ వినియెద ననినన్. ౧౦౬

— ♦ రావణుఁడు నిజరూపముఁ జూపి నీతం గోరుట ♦ —

క॥ ఆ నెఱి పోకడచి మనం, బానందమున న్మునుంగ ♦ నది యిది యనుటే
మాని నికషాత్మజుం డ, మ్మానినిఁ గొంపోవుతలఁపు ♦ మైకొనఁ బలికెన్. ౧౦౭

ఉ॥ ఎవ్వఁడు ముజ్జగంబుల జ ♦ యింపఁగఁ గట్టెనొ కంకణమ్ముఁ దా
రెవ్వని వార్త విన్న సుర ♦ లెన్నఁడు నిద్దురఁ బోరొ పోరులం
ద న్నెదిరించువారలను ♦ దార్కొనఁ బోదొ కుటంబభార మో
యన్నులమిన్న ! యాతఁ డితఁ ♦ డొఁ జుమి రావణసంజ్ఞఁ డాధ్యుఁడున్. ౧౦౮

క॥ లంకాపురమునఁ గాపుర, మింకం గొఱతె లని కలవె ♦ యెల్లజగములం
బొంకము గల కొమ లీతని, లెంకల యేలికొనఁ దలఁపు ♦ లేదే నీకున్. ౧౦౯

ఆ॥ నీకు భద్ర మొదపు ♦ నీరజాక్షిరొ! నీవె, యగ్రమహిషి వంద ♦ ఐబలలందు
నైదువేల దాసులనిశంబు నినుఁ గొల్చు, వార తొడు రేమివలను దలఁతొ.

ఆ॥ మూఁడు తలల కొండ ♦ మొనసి యాపుర ముండు
నేడు సంద్రములకు ♦ నేడుగడయ
కాఁగ నందనమ్ము ♦ గడచిన సిరి గల్లు
వనులు గాంచి వీరితి ♦ వఱలఁ గలవు. ౧౧౦

తే॥ చూడ నేన్న కనులకు ♦ సుంక మిడుట
గాదు పదిపై నొకం డని ♦ కాదు నిన్నుఁ
గాంచినదియే మొదలుగాఁగఁ ♦ గాంచనాంగి !
యెల్లతరుణులయందలి ♦ యిచ్చ తలఁగె,

౧౧౩

క॥ నాసేవ వడసి కొల్పెడు, నాసీమంతినుల మెలఁపు ♦ లరసి రసకలా
భాసురరాజ్య మొలసి వన, వాస మిది తలంపఁబోవు ♦ వరవర్ణనిరో !

౧౧౪

క॥ పౌలస్త్యజాతుఁ డిటు బ్రతి, మాలుచునున్నా డొకింత ♦ మాలిమి సూపం
జాలఁ డొరులయెడ నింకిట, జాలముసేయంగ వలదు ♦ జలజాతాక్షి !

౧౧౫

ఆ॥ అనినఁ గుపిత యగుచునారామ రాము నె
మ్మదిఁ దలంచి మృక్తి ♦ మాననిహతు
వాని లెక్క గొనక ♦ వాగత్రుములఁ బ్రయో
గింపఁ దొడరె భృతని ♦ లింపకాంత !

౧౧౬

— ♦ సీత రావణుని చూటుట ♦ —

సీ॥ మేలి ధైర్యంబునఁమెఱుఁగారు తలఁపున, గొండరాయనిఁ గేలిఁగొనెడువాఁడు
గాంభీర్యమున కల్మిఁగాంచు నక్షోభ్యత, సరిదీశు నుంకింపఁజాలువాడు
హంగారు స్వీయచిఁతాభోగసంపద, కైంద్రవైభవ మెంతఁయనెడువాఁడు
చూడనేర్చిన వారిఁజొక్కించు సొబగున, నతనుసోయగ మెట్టిదనెడువాఁడు
నైన రాము ననువ్రత ♦ నై భజింతు
మనము నె స్కను దనపుఁ ద ♦ న్మయము లగుచు
నుండ దుఁగితనమున ♦ గం డడంగి
చనకుము లంగు మింక ర ♦ క్షుకులీన !

౧౧౭

తే॥ సర్వలక్షణలక్ష్యుండు ♦ సత్యపరుఁ డ
ఖండవటతరువరపరి ♦ మండలుండు
సింహవిక్రాంతగామి నృ ♦ సింహుఁ డతనిఁ
గాంచి యచ్చోట నిలిచెదే ♦ కర్పరుండ !

౧౧౮

క॥ ఇంద్రనిభుఁ గీర్తిపరు విజి, తేంద్రియుఁ బురుషోత్తము ♦ నృహింద్రతనూజు
జంద్రాస్యుఁ బృథుభుజోరఁ, స్కం ద్రప మున్నెదవు చూచిఁసురవిద్యేషి !

౧౧౯

ఆ॥ విభుని కోపదృష్టి ♦ విధ మెంచి సిరి మించు, శూరు లెల్లఁ గడలుఁసూచువార
కలదె సింహి నొడియఁగాంక్షించు జంబుకం, బొండు జగములందుఁనొకటనైన.

క॥ న న్నాదిత్యుని ప్రభ నీ, వెన్నఁడును స్పృశింపనేర ♦ విత్వాకుకులుం
డున్న నిపుడే హరించును, బన్నగపతి యగుచు నీదు ♦ ప్రాణానిలముల్. ౧౨౧

క॥ కాంచెద వోరీ! యెల్లెడఁ గాంచనవృక్షముల కాఁగఁ ♦ గలప్రమాకులనీ
పంచత్వ మనఁగ నానృప, పంచానను హస్తగతినిఁ ♦ బరఁగెడు నింకన్. ౧౨౨

సీ॥ క్షుధిత కేసరి నోటఁ ♦ జొనిపెదే హస్తంబు, నెత్తిపై మందర ♦ మెత్తి విడుతె
పాముకోటలు ముట్టి ♦ పాలార్పఁ దొడరుదే, కాలకూటము ద్రావఁగఁ దలంతె
సాలయక కనుదోయి ♦ సూదులు గ్రుచ్చెదే, క్షురధారపై జిహ్వానెరప నెంతె
శిలఁ గట్టుకొని యబ్ధిఁ ♦ జేతుల నీచెదే, యొడియుదే చందురు ♦ నుష్ణకిరణు
వహ్నిఁ గొంగున నిడి ముడివైవఁ జూతె, వాడి శూలాగ్రముల నడువం గడఁగెదె
చెడుఁగ? రామప్రియ న్ననుఁ జేరి ధర్మ, ణం బొనర్పంగ మలయు నీనంబరమున.

ఉ॥ సింగము నక్క స్యందినిక ♦ సింధువు గంజి సుధారసంబు మా
తంగముఁ బిల్లి వాయసము ♦ తార్జ్యుని మద్దువు కేకి గ్రద్ద హం
సం గనకంబు సీసకము ♦ చందనవారినిఁ బూతిపంక మే
హంగునఁ బోలు రామునకు ♦ నన్రవ! నీ కటు లంతరం బగున్. ౧౨౪

ఉ॥ కార్ముకహస్తుడై కడఁగి ♦ కంజదళాక్షుఁడు రాముఁ డుద్ధతిన్
మర్మవిదుండు ని న్నదిరి ♦ మార్గణము ల్పరఁగించునప్పు డా
కర్మము గాలము నైఱసి ♦ క్రక్కదలింపఁ దలంప నన్ను నీ
నేర్చి మెయిన్ హరింపఁ దగు ♦ నే వెడలింపఁడె నీమదం బొగిన్. ౧౨౫

క॥ నే జీర్ణింతునె మక్షిక, తోఁ జేరిన ఘృతముఁ ద్రావఁ ♦ దోనె వెడల కే
యోజ నిమిడి యుండం గల, దోజాల్ముడ! దుష్టబుద్ధి ♦ యుడుగదె యింకన్.

ఆ॥ అనుచుఁ గినిసి పల్కియాకల్కి యుల్కుచు, స్త్రీస్వభావముననుజ్జెట్టఁ దలఁచి
కదలె మెలఁచు గాలిఁగదలియ పోలె వాఁ, డదను గాంచి త్రాసమందఁజేయ.

—♦ రావణుఁడు సీతం జంకించి ప్రగల్భములు పలుకుట. ♦—

క॥ మిత్తికి మిత్తియ పో వాఁ, డత్తలిరుంబోడిఁ గాంచి ♦ యనె గులబలక
ర్మాత్తములు బిరుదములు సం, పత్తియుఁ బ్రకటించుచుం బ్ర ♦ భావసమగ్రా!

ఆ॥ బ్రహ్మపౌత్రజుడ న ♦ పారబలోన్నతిఁ, గన్నవాడ వరముఁ ♦ గొన్నవాడఁ
బేరు దలఁచి నంతఁ ♦ బెంపేది ముజ్జగం, బులును వడఁకు నింతముగుద! కనఘ.

క॥ దిక్పాలకుల జయించితి, దృక్పాతమె చంద్రు సూర్యుఁ ♦ చెరలించె ననీ
దృక్పారుషమున నెల్ల సు, దృక్పాళులఁ దెచ్చి యునిచిత్తీర్చితి ప్రతముల్. ౧౩౦

క॥ ఆకైలాసం బెత్తి మ, హాకాలుని మెచ్చు వడసి ♦ యమరత్వము ను
శ్రీకలితం బావయికము, నేకూరం గొంటి నొంట ♦ జింతలు దలంగన్. ౧౩౧

తే॥ భాత వైశ్రవణుండు సాపత్యపు బగ, వాడుగాఁ దోలఁ గైలాసవాసుఁజేరె
గామగమన మతనిపుష్పకమ్మనొడిచి, కొంటి ముల్లోకములుదిరుగుదుక్షణమున.

తే॥ మయుఁడు మాయామయుఁడు విక్ర ♦ మం బెఱింగి

శక్తితోఁ గూతుఁ గొంచు బ్ర ♦ సక్తితోడఁ

జేరి యయ్యభయముఁ గూర్చి ♦ చెందె భద్ర

మితరయువతుల మాట యిం ♦ కేల చెప్ప.

౧౩౩

చ॥ బామముడి వైచినంతటనె ♦ పోరవి చందురుఁ డాను బోర వి
భ్రమముఁ దలంచి నిచ్చలు వి ♦ పాకదురంత స్వచింత వేష న
భ్రమువిభువాహనుండు పొన ♦ ర న్సురభూజపదార్థము ల్ప్రియం
బమరంగఁ దెచ్చి యిచ్చు నమ ♦ రాఘము లన్నెఱి దోడు సూపంగన్. ౧౩౪

మ॥ ఎట కే బోవుదు నెచ్చట న్నిలుతు నాఁ ♦ డెల్లా భయోద్విగ్నతం
దటిను ల్పారపు వృక్షము ల్కదల వా ♦ తంకంబున న్న్వాయు వా
చటులత్వంబు దొఱంగి వీచు నను ని ♦ చ్చల్లొల్పు భూతౌఘ మొ
క్కట సామ్రాజ్యమ కాక తక్కినదియే ♦ కల్యాణి! యిట్లెంతయున్. ౧౩౫

ఉ॥ కన్నులఁ గాంచి యెన్నఁ దగుఁ ♦ గాని వచింప నశక్య మబ్ధిలో
నున్నది లంక రత్నమయి ♦ యున్నతసాలవిశాలకక్ష్య నం
వన్నగుణాతిరేక సుర ♦ భర్తకు బిచ్చము పెట్టినాడ దీ
న న్నైలకొంచు స్వర్గము గొ ♦ న న్నగుబాటను నాతలంపునన్. ౧౩౬

క॥ ఉన్నది నందనవనమున, కు న్నైల వని యీక పసిడి ♦ కుజములతో న
భ్యున్నతిఁ గాంచిన యుపవన, మన్నళినాకరము లెల్ల ♦ నమృతాయితముల్. ౧౩౭

తే॥ నాదు సోపత్తిఁ గనుఁగొన్న ♦ నళిననేత్ర!

యెన్నటికి మానుషసుఖంబు ♦ లెన్నఁబోవు

రాము మనుజు గతాయుష్కు ♦ రహిఁ దలంప

వచటి భాగంబు లొలసి త ♦ న్నాదరించి.

౧౩౮

ఉ॥ కొండికవాని రాజ్యరమ ♦ కుం బొసఁగింపఁగఁ గాంత కోరుట
జ్ఞుండఁ గ రాజు జ్యేష్ఠుఁడు ని ♦ రుద్యముఁ డంచుఁ దలంచె గాక యే
దుండగి యేని నట్టడనిఁ ♦ దోయినె లోకులు విశ్వసింతురే
జ్ఞుండఁ దనమునం దనకుఁ ♦ బాల్పడె నీయగచాట్లు నెట్లనన్. ౧౩౯

౧౩౯

తే॥ తనదు దేబతనం బెల్ల ♦ తలములందు, మ్రోయ వీడక కైకొన్న మొఱకుతనమ
కాక దీక్ష యొకండె యిక్కానలోన, దమ్ము నిన్ను నలంచు నేస్తం బొకరడె.

ఆ॥ తాల ముండల బడి య ♦ రాలకేళీ! యిట్లు, నీవు వ్రేలఁ బ్రోచు ♦ నెఱికిఁ దక్కి
కందమూలములను ♦ గ్రసీయించు పురుషుని, పౌరుషేయ మెంతప్రౌఢి యెంత.

ఉ॥ కావున భష్టరాజ్యుని న ♦ కాముని రామునిఁ గొల్వ నేల యి
ట్లీవనవాసభేదము న ♦ హింపఁగ నేల స్మరై కతంత్రు న
న్నేవగనేని వీడక న ♦ మీహితము ల్పమకూర్చుకొమ్ము సం
భావన లుల్లసిల్ల నినుఁ ♦ బాలన నేయుదు నెల్లకాలమున్.

౧౮౨

ఉ॥ ఊర్వశి యేలువాని మహి ♦ మోన్నతు సన్నతు నస్పరూరపున్
గర్వమున న్గలంచి చని ♦ కాంచె నట నిర్వితతానుతాపమున్
సర్వము నీయదే యనుచుఁ ♦ జాతెడు న నిడనాడి నీవు న
ల్లుర్వరపుత్రి! యున్ములిక ♦ మొందెదు సు మ్మెడయాని చింతచేన్.

౧౮౩

క॥ సంగతి గనఁ జాలవ యా, సంగరహితుఁ జెప్పి నన్ను ♦ జంకించెద వా
సంగరమున నేనియు నా, యంగుళితోఁ బోల్ప నర్హుఁడా యతఁ డబలా! ౧౮౪

క॥ భోగ్యము లన్నియుఁ గొన నగు, భాగ్యము సమకూరె నన్ను భజియింపు మిఁకన్
వాగ్యతభావాంగీకృతి, యోగ్యత కితఁ డెలమిఁ గాంచు ♦ నుత్పలనయనా! ౧౮౫

ఆ॥ అని వచింప వాని ♦ నాదరింపక కృథా, రక్తనయన యగుచు ♦ రాజవదన
పలికెనొంటి నునికిఁ పాటింప కసురేంద్రుఁడులుకఁబరుసములుమహాహ్వజ్వలాంగి.

—♦ సీతి మరల బయనములగు మాటల నాతని మదిఁ గలచుట. ♦—

ఆ॥ ఏనె యుబ్బుదాన ♦ నీప్రలోభనముల, కనద ! యిట్లు లాడి ♦ యలఁతి పడితి
కాక రాముఁ జక్కఁగఁగాంచెదే యిరు లెందు, నెగిచి తేజ మున్నయిరవు గనునె.

చ॥ శునకమ పోలె నీ విచటు ♦ సొచ్చితి వన్నరసింహుఁ డున్న నీ
పని సెడఁబాఱఁ బాటుటయ ♦ పాల్పడు నొడల యెత్తి మేనితోఁ
జనియెదె నోటి కబ్బినది ♦ జాల్కొన నాడెదుగాక యోటమిం
గనఁ డెటు రుద్రుఁ డేని లయ ♦ కాలుడ యేనియుఁ జక్క- నిల్చినన్.

౧౮౬

తే॥ సర్వభూతనమస్కృతు ♦ సాధురతుని, వైశ్రవణుఁ జెప్పికొంటి వీ ♦ వశ్రమమున
నన్న యని ధాత తాత యాననియు దాన, నీదు చెట్టలు మలఁగెనేనిందితాత్మ!

ఆ॥ వజ్రహస్త నింటి ♦ వాలుగంటి హరింప, నెంచవార లెంద ♦ తెట్టు లయిరి
నన్నుఁ జెనకఁ దలఁచి ♦ నాడవు నీవును, మొదలివారి గతిని ♦ మొనయఁగటవు.

తే॥ తనదు దేబతనం బెల్ల ♦ తలములందు, మ్రోయ వీడక కైకొన్న మొఱకుతనమ
కాక దీక్ష యొకండె యిక్కానలోన, దమ్ము నిన్ను నలంచు నేస్తం బొకరడె.

ఆ॥ తాల ముండల బడి య ♦ రాలకేళీ! యిట్లు, నీవు వ్రేలఁ బోచు ♦ నెఱికిఁ దక్కి
కందమూలములను ♦ గ్రసీయించు పురుషుని, పౌరుషేయ మెంతఁప్రౌఢి యెంత.

ఉ॥ కావున భష్టరాజ్యుని న ♦ కాముని రామునిఁ గొల్వ నేల యి
ట్లీవనవాసభేదము న ♦ హింపఁగ నేల స్మరై కతంత్రు న
న్నేవగనేని వీడక న ♦ మీహితము ల్పమకూర్చుకొమ్ము సం
భావన లుల్లసిల్ల నినుఁ ♦ బాలన నేయుదు నెల్లకాలమున్.

౧౮౨

ఉ॥ ఊర్వశి యేలువాని మహి ♦ మోన్నతు సన్నతు నస్పరూరపున్
గర్వమున న్గలంచి చని ♦ కాంచె నట నిర్వితతానుతాపమున్
సర్వము నీయదే యనుచుఁ ♦ జాతెడు న నిడనాడి నీవు న
ల్లుర్వరపుత్రి! యున్ములిక ♦ మొందెదు సు మ్మెడయాని చింతచేన్.

౧౮౩

క॥ సంగతి గనఁ జాలవ యా, సంగరహితుఁ జెప్పి నన్ను ♦ జంకించెద వా
సంగరమున నేనియు నా, యంగుళితోఁ బోల్ప నర్హుఁడా యతఁ డబలా! ౧౮౪

క॥ భోగ్యము లన్నియుఁ గొన నగు, భాగ్యము సమకూరె నన్ను భజియింపు మిఁకన్
వాగ్యతభావాంగీకృతి, యోగ్యత కితఁ డెలమిఁ గాంచు ♦ నుత్పలనయనా! ౧౮౫

ఆ॥ అని వచింప వాని ♦ నాదరింపక కృథా, రక్తనయన యగుచు ♦ రాజవదన
పలికెనొంటి నునికిఁ పాటింప కసురేంద్రుఁడులుకఁబరుసములుమఁ హూజ్వలాంగి.

—♦ సీతి మరల బయనములగు మాటల నాతని మదిఁ గలచుట. ♦—

ఆ॥ ఏనె యుబ్బుదాన ♦ నీప్రలోభనముల, కనద ! యిట్లు లాడి ♦ యలఁతి పడితి
కాక రాముఁ జక్కఁగఁగాంచెదే యిరు లెందు, నెగిచి తేజ మున్న యిరవు గనునె.

చ॥ శునకమ పోలె నీ విచటు ♦ సొచ్చితి వన్నరసింహుఁ డున్న నీ
పని సెడఁబాఱఁ బాటుటయ ♦ పాల్పడు నొడల యెత్తి మేనితోఁ
జనియెదె నోటి కబ్బినది ♦ జాల్కొన నాడెదుగాక యోటమిం
గనఁ డెటు రుద్రుఁ డేని లయ ♦ కాలుడ యేనియుఁ జక్క- నిల్చినన్.

౧౮౬

తే॥ సర్వభూతనమస్కృతు ♦ సాధురతుని, వైశ్రవణుఁ జెప్పికొంటి వీ ♦ వశ్రమమున
నన్న యని ధాత తాత యాననియు దాన, నీదు చెట్టలు మలఁగెనేనిందితాత్మ!

ఆ॥ వజ్రహస్త నింటి ♦ వాలుగంటి హరింప, నెంచవార లెంద ♦ తెట్టు లయిరి
నన్నుఁ జెనకఁ దలఁచి ♦ నాడవు నీవును, మొదలివారి గతిని ♦ మొనయఁగటవు.

మ॥ ఇటు చూడంజను నెంతకుం దగుదునో ♦ యేణాక్షి ? యే గామలం
పటతం బలెక్కుడు పల్కు గా దఖిలసా ♦ మ్రాజ్యంబె యేలింతు ని
ట్లటవీవృత్తిఁ గృశింపనేల దయితుం ♦ డామానవుం డిట్టి యీ
కుటిలోనా వసియించు టొప్పు సిరికిం ♦ గోల్పోక వాటిల్లెనే.

౧౬౧

క॥ నీ కెన్నఁటికిని విప్రియ, మోకంజదళాక్షి చేయ ♦ నోవఁ జుమీ న
న్నీకనులఁ గాంచి పోవుము, చేకొను మెల్లవిభవములు ♦ సిరి ముద్రికయున్.

ఆ॥ నీదు భాగ్యముననె ♦ నేఁ దక్కినాడ నొం
డెంచఁబోకు మనుచు ♦ నిరవుకొనఁగ
రాఁగ తాఁగ వాని ♦ రాచాపు మది నెంచి
ముగుద సొలసి కనులు ♦ మూయుటయును.

౧౬౩

మ॥ పెనుగోళ్లన్ ధర వ్రక్కలించి ఘన మా ♦ పెల్లన్ ననోజాస్యతోఁ
దనబాహోబల మొప్ప మోచికొనుచున్ ♦ ధ్యానోపనమ్రంబు స్వం
దనరాజంబున నుంచి తానును దదా ♦ స్థానంబునం బొల్చి క్ర
న్ననఁ బోవం దొడరె న్నభోగతగతి ♦ స్వామాక్షి ఘోషిల్లఁగన్.

౧౬౪

తే॥ ఆయశస్విని సీత య ♦ య్యసురచేత, నట్లు గొనిపోవఁబడుచు బిట్టటచుచుండె
మత్త, నా భ్రాంతచిత్త నామలయు నమ్మ, హాతురత్వంబు దను ముంపఁననఘచరిత!

— ♦ సీత ఘోషిల్లుట. ♦ —

క॥ దూరమున నున్న రాముని, సారసదళనేత్ర యిటకుఁ ♦ జయ్యన రావే
కానుణ్యమహిత యనుచుం, దీరుగఁ బిలువంగఁ దొడరుఁ ♦ దేకువ సెడఁగన్.

తే॥ అరదమునఁ గూలుఁ బన్నగేం ♦ ద్రాంగన యటు
లా ర్తిమై స్తంభముం బట్టి ♦ యట్టె పెనఁగుఁ
దన్ను నిందించుకొను విధిఁ ♦ దద్ద దూఱఁ
గడఁగుఁ గడకొను చింత స ♦ క్కాంత తెరలి.

౧౬౭

క॥ నేత వవినీతలోకవి, నేత వటు వరంతపుడవు ♦ నిర్ణేతవు ని
ప్పాతక మెట్లు సహించెడు, సీతాముఖకమలభృంగ! ♦ శ్రీముఖ! రామా! ౧౬౮

తే॥ అన్న! లక్ష్మణ! గురుహృద ♦ యానుమోద
కా యెఱుంగవు గదె నాదు ♦ గతి సుతేజ!
నిన్ను దూషించి యనిచితి ♦ నేడె తత్ఫ
లంబు గాంచితి నింక మ ♦ లంగఁ గలదె.

౧౬౯

తే॥ న న్న కామను గామార్తుఁ డిన్న రాదుఁ, డొడిచి కొని పోవుచున్నవాఁ డొడ లెఱుంగ
కున్నతటి వేల్పులార! మీ ♦ రిన్నయేత, రంబు దలఁగరె తెలుపరే రామహరికి.

క॥ స్మృతిఁ బాసియున్న న న్ని, యృతితుచ్చుఁడు మొఱఁగి రథమునం దిడిపోవక
గతిగాంచె ననుచు వనదే, వతలార! వచింపవలయుఁ ♦ బ్రాణేశునకున్. ౧౭౧

మ॥ అవినీతుం డొనరించు నాకృతిఫలం ♦ బట్టే కనంగాంచుఁ బో
యవనద్ధం బయి యుండుఁ గాలగతి న ♦ స్వాఘంబు శాకంబు గూ
ర్ప విలోకించెడు భంగి నింకిట భవ ♦ త్పాపంబున న్నిన్ను రా
ఘవబాణాగ్ని దహించు రావణ జగ ♦ త్కల్యాణసంధాతయై. ౧౭౨

తే॥ కైక! నీకోర్కి కడముట్టఁ ♦ గాంచె ఫలము
సుఖముఁ గాంతురు నీవు నీ ♦ చుట్టములును
ధర్మపరుఁ డయి రాముఁ డ ♦ ర్థం బనువులుఁ
దలఁపఁ డే రక్కసుని చెఱఁ ♦ దవులఁ గంటి. ౧౭౩

సీ॥ ఉంటిమి నీచెంత ♦ నోమాల్యవంతమా!, నీకు మాకు ఋణంబునేఁడు దీతె
గోదావరీదేవి! ♦ గొడవ లెల్లఁ దొలంచి, యిలు నేర్తు వనుకొంటి ♦ నింతవట్టు
గంటిరే నావెత ♦ గర్జికారములార!, యేమి నో మెడలెనో ♦ యెఱుకపడదు
మృగశాబకములార! ♦ మే లెంచి నన్నొంటఁ, దలఁపున నిలిపి నేస్తమ్ము నెఱపుఁ
డిందఱకు పందనములు మీఁరెవ్వరైన, రామచంద్రు దయాసాంద్రుఁరాకఁ గాంచి
రాక్షసుని చెట్ల నైన యీరాపు దెలియఁ, జేయఁ దగు రీతికై యింక సిద్ధపడుఁడు.

క॥ అలవడిన పలుకులను మీ, రలు రామునిఁ జేరఁ గాంచి ♦ రక్షకకృతముం
దెలుపుఁడు శాకిలారా!, యలిసారసకీరపరభృ ♦ తాంగనలారా! ౧౭౪

ఆ॥ విన్న యంత లొక ♦ విశ్రుతుం డమ్మిత్తి, నోట నున్న చాడ ♦ నొక్కి యొడిచి
కొనునకాని రిత్త ♦ గోల్పోవునే నాదు, వృత్త మెఱుకపఱుచువేత్త లున్న. ౧౭౫

ఉ॥ సుందరమూర్తి! ని న్గనులఁ ♦ జూచెడు భాగ్యము కద్దొ లేదొ యీ
మందలమారిచేఁ బడితి ♦ మందక వీడునె నన్ను వీడు నీ
కిందలివార్తఁ దెల్పు ఘను ♦ లెవ్వరొకో చెడుగొ కృతాంతు వృ
త్తిం దలకొన్న దెయ్యదియై ♦ దేవ! త్వదీయదయోదయం బెటో. ౧౭౬

—♦ సీత త్రోవలో జటాయువుం గని తనయవస్థఁ దెల్పుట. ♦—

తే॥ దీనముగ నట్లు వాపోవు ♦ దివ్యమూర్తి, యంచితాయతలోచన యపుడు గాంచె
నొక పృథువనస్పతిస్కంధఁ మొంది యున్న, గృధ్రరాజమ్ము స్వజనతాక్షీ రితమ్ము.

క॥ కని సముప హితాలంబన, మని తేకువ నొంది మహిజ ; యారాటమునకొ
దనతీ రెలుఁ గొప్పఁగ నా, తని కెఱుకపడంగఁజేయు ♦ తలఁపునఁ బలికె॥.౧౭౯

ఉ॥ అన్న! జటాయువా! కను మ ♦ హంకృతి న న్గొనిపోవుచున్నవాఁ
డిన్నరభోజిపాంసనుఁ డ ♦ నిష్ట నజేయుఁడ! యెట్లు నాజి నీ
కెన్నఁగఁ గాన నీ వరిగి ♦ యిత్త చరిత్రుఁడు రాముతోడ నా
బన్నము విన్నవింపు మెడ ♦ పట్టకము నైఱ నీఁగఁ జెచ్చెరక॥. ౧౮౦

క॥ జితకాశి క్రూరుఁ డాయుధ, తతిగలవాఁ డధికబలుఁడు ♦ దానవుఁ డెటు ని
న్మతి లెక్కగొనఁడు చని మ, త్పతి తఱ్ఱోదరుఁడు వినఁగభాషింపఁగదే. ౧౮౧

ఆ॥ వారు నీవు గలసివచ్చి యిచ్చెనటి పెరి, పడచు వలన మేలు ♦ దుడుకుఁదనము
గా దటంచు నొడువుకల్యాణి నుడికి వాఁ, డులికిపడుచు లేచి ♦ యుక్కు మిగిలి.

—♦ జటాయువు రావణుని నిందించి పలుకుట. ♦—

ఉ॥ చండపరాక్రముండు నయ ♦ శాలి ఖగేంద్రుఁడు గాంచె దైత్యు న
య్యండజయానతో నరద ♦ మాదటఁ గాంచె వచించె నోరి! యు
ద్ధండుఁడు లోకనాథుఁ డగు ♦ దాశరథీశుని పత్ని నొంటిమై
నుండ మొఱంగి కొంచుఁ జన ♦ నోటమి వుట్టదె నీమనంబునక॥. ౧౮౩

ఉ॥ చెట్టవ యింత కెట్టి గతిఁ ♦ జెందెదొ కాని విధాతృ సంతతికొ
బుట్టితి వేదము ల్చదువు ♦ పున్నెము గంటి తపఃప్రసక్తి బై
మెట్టున కెక్కి తేమి మిడి ♦ మేళము పాల్పడ నిట్టులైతొ చే
పట్టెద వన్యభామినులఁ ♦ బాపభయం బని లేదె దేహికొ॥. ౧౮౪

ఆ॥ భుననమాత యీమె ♦ పురుషోత్తముని సాధ్వీ, బ్రహ్మమూర్తి జనకుపత్ని రాజ
పత్ని యనఁగ నైనఁ ♦ బ్రజల కే మగు నోరి! మట్టుమీఱె నీదు ♦ చెట్టదనము.

ఆ॥ ఇంక మరల దేల ♦ యీతల మేళిల, యొడ్లచేతఁ దిట్టు ♦ లొందు బ్రదుకు
బ్రదుకె శాశ్వతత్వ ♦ పద్ధతి గొంటివే, చోటు ప్రొద్దు గాన ♦ కాటలాడ. ౧౮౫

క॥ వైశ్రవణజనని చాలక, యాశ్రవ యని నీదు మాత ♦ కభయం బిడి ని
న్విశ్రవసుఁడు గనఁ గని జగ, దాశ్రయులకు నెల్ల విషమ ♦ హంకృతిఁ బోసెక॥.

తే॥ నీదు పెండ్లము నెవ్వఁడే ♦ నెఱిసిఁ బిలువ
నేమి దలఁతువు నీమది ♦ నెగ్గుసిగ్గు
నున్నఁ దలఁ చాచుకొనఁగఁ దా ♦ వొకఁడు గలదె
యెల్లపంచాంగమును విప్పి ♦ యెదుట నిడిన. ౧౮౬

చ॥ సిరి గల దందు ధర్ము వెడ ♦ సేసి విమానము నెక్కి దుష్కృతుం
డరుసము గాంచు మాడ్కిఁ దగ ♦ వందక నెట్టనఁ గామచారివై
పరుసఁదనంబున న్మెలఁగు ♦ పద్ధతి నొక్కటఁ గూలువాడ వం
బరమున తెక్క లూడ వడిఁ ♦ బాటు విహంగమ మట్లు బోరనన్. ౧౮౯

తే॥ మేలు కీడ ననునవి రాజములము లని, తెలిసి ధర్మార్థకామములైకువమెయి
నడుపనేర్పు నతని సిరివిడ దధర్మ, పరుడ వీ వెట్లొనర్చెదోపాలనంబు. ౧౯౦

ఆ॥ లేరె ధర్మమరయువారు నీనెలపునఁ, గామశతుని నిన్నుఁ ♦ గాన రెట్లు
చేదుమాని గూండ్లఁజేరిన పులుఁగు ల, ట్లడఁగు నీకతమునమడియబోరె !

ఆ॥ చెడిప జంత నీదు ♦ చెల్లెలి తప్పన, మడిసె నిచటి దైత్య ♦ మండలంబు
తేటిచూడఁ డొండుతెరువు ద్రొక్కఁడు రాముఁ, డేల పగతుఁ డయ్యెనిందఱకును

తే॥ అంతమాత్రకునతనిపై నడరి నీవు, వారిఁ గనబోవు దింతియవఱల వింక
క్షీణపుణ్యుండ వైతి వీచెడుగు పనుల, వంక నౌ బంకర్పరమునవారి మునిగి.

సీ॥ లోకనాథుని భార్యలోలత్వమున నీవు, హరియింప దొరకొంటివంతమాత్ర
నిముడదు కొంగున ♦ నిడిన ని ప్పట్టులు, వృత్రు నింద్రాశని ♦ విధము దోప
దహియించు ఘోరాహివహియించి తే మని, కాలపాశము చుట్టఁగాన వెట్లు
కులగిరి మోయుదేకూళ విషాన్నంబు, దినెదె యిద్దానితోఁదీటుగడకు
వత్తుగాక యొక్క ♦ వరుస నర్థము ధర్ము, వసము సుఖము వీడి ♦ యాత్రపడుచు
నెదిరివారు డెగడ ♦ నిల్లాలుఁ జుట్టాలు, నడల నాశ్రయింప ♦ నరువు లేక.

క॥ ఏను జటాయు నను సమా, ఖ్యానము గలవాడ ఖ్యాతిగంటి బ్రదికితిన్
మానుగ నటువదివే లేం, డ్లానెటితోఁ బెద్దతనము ♦ నందితి సుఖనై. ౧౯౧

తే॥ అరుణసూనుడ బక్షిరా ♦ జంత లనఁగ
నౌదుఁ గొండిక వీవు ర ♦ భాదిపరిక
రములుఁ గలవాడ వెగిచి బీ ♦ రమ్ము గొంటి
వైన నాపాలబడితి వెం ♦ దరిగె దింక. ౧౯౨

ఆ॥ ఏనుఁ జూచుచుండ ♦ నిక్షౌకుకులపత్ని, న్యాయహేతుయుక్త ♦ యైన శ్రుతియ
పోలెఁ జెట్ట నీకుఁ బోలునె హరియింప, నిలుపు మెన్నువాడ ♦ నీదు బలము.

ఉ॥ శూరుడ వైన వే దొడరి ♦ చూడుము నాదు కడంక నింక నా
ధూరవనంబుల న్వెదకి ♦ ధూర్తుని ని న్నధియింప వారి దు

ర్వారబలప్రచారుల జ ♦ వఁబుమెయి న్నొని వచ్చు నంతకు
దారి తలంగ కుందువె వి ♦ దారితొ జేయుదు నేన యిత్తటిన్.

౧౯౮

ఆ॥ ఎట్లు జచ్చువాడ ♦ వే పరాత్కుడు రాముఁ, డతని కపకృతంబు ♦ నాచరించి
భీతిఁ గుంది కుంది ♦ పెంపేద నను గిట్టి, యేని నిచటువాసి ♦ యెగయు టరిది.

క॥ నే జీవముతో నుండఁగ, నోజు జననీయ నుండు ♦ ముత్పలనయనన్
భూజను డించితి వేనియు. వే జను మిదె సంగరంబు ♦ విధ మిర్వురకున్. ౨౦౦

చ॥ చెలిమి ఘటిల్లి నందులకుఁ ♦ జేసెద నే నుపకార మమ్మహా
త్ముల కటు లాజి కాజి మును ♦ దోపుడు గన్న సురాళికెన్ వితా
పలుకుట గాదు వృంతమునఁ ♦ బండిన పం డటు తేరిపెని ని
న్నిలువఁగనీక రాల్చుదు న ♦ నిన్ గొన నెట్టన నిశ్చయింపుమీ! ౨౦౧

—♦ జటాయువు రావణుతోఁ బోరుట. ♦—

ఆ॥ అనిన నన్ని కనులు ♦ నగ్నికుండంబుల, పోలె వెలుగఁ దొడరఁ ♦ బోరితమున
కడరి పెలుచ నార్చి♦యావిహంగ మడంతు, ననుచుఁ జక్క సేర♦నరుగుటయును.

ఉ॥ ఆతఁ డెదిర్చి విస్తృతబ ♦ లాతతపక్షసపక్షవాతసం
జాతజవాతిరేకమునఁ ♦ జాలినయంతలు సేసి యాఘన
వ్రాతముఁ దూలపుచ్చు నెఱి ♦ వాని పరిచ్ఛద మెల్లి డుల్ల వి
ఖ్యాతయశుం డదల్చి తలఁ ♦ కం దల దన్ని తెరల్చి నిల్చినన్. ౨౦౩

ఉ॥ త్రోవఁగరాని రోసమున ♦ దుష్టుఁడు రక్కసుఁ డాఖగేంద్రునిన్
ద్రోవఁగ వాఁడు వోక ధృతి ♦ తోఁ బెనఁగ న్నగము ల్పతత్రు లా
నావగ నాప్రతీపపవ ♦ నాహతమేఘయుగంబు డంబు మై
వావిరిఁ బోరు పో రెసఁగె ♦ వారి కవారిత మా క్రమంబునన్. ౨౦౪

క॥ నిశితములగు నారాచము, లశనినిభంబులు వికర్ణి ♦ కాస్త్రంబులు న
ద్వశవదనుఁడు గురియించె న, వశత న్నవశతము లొకట ♦ వారని కృధచేన్.

తే॥ అవి గ్రహించి విదిర్చి విహంగమోత్త, ముండు తీఱని చిట్టఁ బై ♦ నుండి కాళ్ల
గోళ్లఁ దుండంబునను జీల్చెఁ♦గో యని కడి,కండలుగ వాని నెమ్మేన♦ఖండుఁడగుచు.

ఆ॥ దాని కలుక గదుర ♦ నానిశాచరుఁడు ఘో, రాశుగముల జముని♦యష్టికలను
బోలువాని నైచెఁ ♦ బొలిసితి లె మ్మంచు, నొక పదింటి లెక్క♦నుగ్రుఁ డగుచు.

తే॥ దీనయై తేరిపై నున్న♦జానకిఁ గని, కలని కెగిచెడి యసుర యా♦గడము దలఁచి
యస్త్రనిహతి గణింపకె♦యాతని పయి, కొనియె ఖగపతి లేబ్రాయ♦మెనసెననఁగ.

—♦ రావణుని రథముం బరికరముం గూల్చి ధనువుల విడిచి జటాయువు విక్రమించుట. ♦—

క॥ చరణముల నొడిచి వాని న, శరము శరాసనము విడిచె॥ సరగునఁ బతగే

శ్వరుఁ డరి యీతని గెలుపు ను, కర మనఁబోల దని తలఁక ♦ గర్వోన్నతుడై..

ఉ॥ దాని సహింప కుద్ధతుఁడు ♦ దానపు డంతకు మీటి యొండు వి
ల్లానెటిఁ దాల్చి గుప్పెను శ ♦ రావళు లొక్కట వేనవేలు సం
దానితనీడమధ్యమునఁ ♦ దార్కొని పేర్కొని వాఁడు తెక్కలన్
వాని విదిర్చి యంఘ్రుల న ♦ వారణ నద్దను వట్లై త్రుంచినన్.

౨౧౦

తే॥ తత్తరంబున నొండు కో ♦ దండ మరయు
నంతలో నంతరముఁ గాంచి ♦ యభ్రగేంద్రుఁ
డతని వర్మంబు దొనలు వ్ర ♦ య్యంగఁ దన్ని
యగ్నిశిఖ లట్టి విశిఖంబు ♦ లవనిఁ గలిపె.

౨౧౧

ఉ॥ బంగరు వారవాణములు ♦ పారు పిసాచుల మోము లొప్ప బ
ల్కిం గడుకొంచుఁ దీవ్రగతి ♦ మేకొను యుగ్యఖరంబులం బత
త్పుంగవుఁ డబ్బురం బెనఁగ ♦ బోరన గీటడఁగించి రత్నచి
త్రాంగము కామగం బగు మ ♦ హారథముం దెగటార్చె బెల్చనన్.

౨౧౨

ఆ॥ ఛత్రచామరములఁ ♦ జంద్రకాంతములఁ ద, ద్రాహిజనముతో నగల్చి యంత
నుత్తమాంగమునుమహాహూగ్రతుండమునఁ దుండించినై చె నక్కడిందిపులుఁగు.

తే॥ అన్ని పరికరములు సెడ ♦ నవని కుటికె, సీత మునుకొని తలఁగ ని ♦ శీధినీచ
రుం డఖిలభూతములు ఖగేంద్రుని నుతించె, సాధుసాధువచస్థితి॥ సాధ్వి! వింటె.

క॥ అలసె ఖగరాజు ముదుకఁడు, చలమునఁ బోరాడె నింకఁ ♦ జాలఁడు లె మ్మం
చు లతాతన్విం గొని చను, తలఁపు మది న్నెలకొనంగఁ ♦ ద్వరితుం డగుచున్.

ఉ॥ మాయలగొండి కొండొక వి ♦ మానము నెట్టన రా జనాధిభూ
జాయ నిజాయతి న్గొనుచుఁ ♦ జయ్యనఁ బోయెద నంచు నెంచు నా
చాయఁ దలంచి యప్పతగ ♦ శత్రుఁ డవక్రత వాని డాయఁగాఁ
బోయి యెటో యిర న్మనుచు ♦ బుద్ధికిఁ బాసి తటంచుఁ గ్రమ్మెటన్.

౨౧౬

—♦ జటాయువు రావణు లెక్కనేయక పలుకుట. ♦—

ఆ॥ పలుకఁ దొడరె నిట్లు ♦ పాపుడ! విశ్రపు, పేరు సెఱుప నింత ♦ బేలవైతి
నాక నీకు దక్కఁ ♦ గాఁ బోదు పావన, చరిత మహిజ యీపజాడఁ గనవు.

ఆ॥ వినముఁ గ్రోలఁ జెట్టివెట్టియు జలతృష్ణఁ, బొనఁగె ననుచుఁ దనదుఁపస చెడంగఁ
బిడుగు లట్లు రాముఁభీషణబాణమ్ము, లగడుపఱచు నవ్వుఁడరయు దెట్లొ. ౨౧౮

తే॥ కాలపాశంబు మెడ గట్టిఁగా బిగించె, నింక మోక్షంబు కల దని • యెన్నరాదు
బడిశమును సామిషం బనిపట్టి మ్రింగు, ఝుషము గతి నీవు చత్తు వఁసంశయంబు.

క॥ ఉక్కివుడ వీవు పొలియుట, యక్కజ మనఁబోల దెంద • అనభిహితులు నీ
చక్కటిబందుగు లడఁగెద, రిక్కొఱగాని కొల వారి • నెల్లర ముంపన్. ౨౨౦

క॥ అనుబంధ మరయనేరక, యనదలు దుష్కృతు లొనర్చియగువారలకున్
వినిపాతం బొనఁగూర్చుదు, రనుపదమే చెడుదు రింకనన నేమి యగున్. ౨౨౧

తే॥ ఖరుని చన్న తెఱం గెల్ల • నరసి నీవు, వాని పట్టున పైమెట్టువరుసఁ గొనఁ ద
లంచు టెన్న మదోన్మత్తులాగు గని త, ధాత్యగతిఁ గోరు పంద విధంబకాదె.

తే॥ వారి ధర్మింప నోపవు • వార లున్న, చోటు ద్రొక్కంగ నేరవు • చోరవృత్తి
గర్హితం బగు గతికిఁ బోఁగంటికాక, రాము చూడ్కి కెదుర్పడిరావు మరలి.

ఆ॥ ఇప్పు డేమి చెడియె • నింతటితో నిన్నఁ, బోవనిత్తు ననుట • పొల్లుమాట
రామకింకరుండ • రా నిల్వు మొక్కొండు, గడియలోన మంటఁగలుపువాడ.

క॥ చావంబోయెడు వానికి, నేవలనున నేమి చెట్ట • లేర్పడఁ గలవో
యావిధము లన్ని మూడెను, బోవుదు విఁక మంచిమాట • పుట్టంగలదే. ౨౨౩

క॥ పాపానుబంధ మగు కృతి, కోపుదు నని చొరఁగనైన • ను క్కెడలున కా
కాపరమేష్టికి నేనియుఁ, బ్రాపించునె మంచిగతి న • భాజనదూరా! ౨౨౬

—♦ జటాయువు రావణ నొడలెల్లఁ జించి చీకాపపఱచుట ♦—

ఆ॥ అని తృణీకరించి • యవ్వాని మూపుపై, వ్రాలి మెడ నరమ్ము • వాడి తుండ
మునఁ బెకల్చి పట్టిమునుగోళ్లఁ బటియలు, నేసె వెన్ను పఱపుచించి చించి.

ఆ॥ మావటీడు దుష్టమాతంగమును విదా, రించు విధము దోషఁగ్రించురక్క
సునిఁ దెరల్చి నెఱులునునిశితనఖములఁ, ద్రొంచి మఱియు విక్రమించుటయును.

క॥ విసువు దలకొన విహంగముఁ, గసిమసఁగుదు ననుచు నొంటఁజ్ఞాజం గనుచున్.
గసరి యఱచేతఁ జఱచిన, నసుర చెయిది లెక్కనేయఁకాతఁడు పెలుచన్.

ఆ॥ వామబాహువనము • వజ్రాభ మా నిజ, తుండమునన నటికి • తోచి నైవ
మగుడ మొలిచి తొంటిమాద్రిన పెనుపొందె, వరదుఁ డైన విధి వివర్తనమున.

క॥ పుట్టం దల తెత్తు ఘణుల, గు ట్టుగా సీతజోలి • గొనఁ జూడక వా
డట్టె ఖగరాజు పైబడి, మట్టు మిగలి కాలఁ జేత • మర్దనసేసెన్. ౨౩౧

క॥ తోడన పులుఁగులమన్నీఁ, డోడక నఖరములఁ ద్రోటి ♦ నురుపక్షములన్
వీడని యగ్గలిక న్నుఱుఁ, మాడం దొరకొనియె నమరు ♦ లబ్బుర మనఁగన్.

క॥ సరిసరిగాఁ బోరిరి వా, రిరువురు నొండారుల మెచ్చు ♦ శే యెఱుఁగక య
ప్పరుసునఁ బరుసఁదనంబునఁ, బురుషత్వమున న్మహార్త ♦ పుంగాల ముమా !

ఆ॥ నాటి ఖడ్గ మెత్తిఁనామేలు వొగడి బ, న్నంబు వాపికొనెడు ♦ నయ మెఱింగి
రొద్రకర్ముఁ డసురఁరామార్థకర్శితు, వ్రేసె గఱులు కాళ్లు ♦ విఱిగి పడఁగ.

—♦ రావణుని చంద్రహాసముచే జటాయువు కూలుట ♦—

తే॥ అల్పజీవితుఁ డయి పులుం ♦ గవనిఁ గూలె
ధూళి బ్రుంగిన మేను నె ♦ త్తుటను జొత్తి
లంగఁ బైపయి మొయిలు గ ♦ ప్పంగ తెక్క
లవిసి పడ గుట్ట వడు కొండ ♦ యట్టు లగుచు.

—౨౩౧—

తే॥ పాండురోరన్ముఁ డవ్వాఁడు ♦ ప్రథితతేజఁ
డట్లు పడి రాఘవాశ్రమో ♦ పాంతమునను
శాంతమై యున్న దావాగ్ని ♦ చంద మొప్ప
ననిచి రక్షోమనశ్శల్య ♦ నయము సూపె.

—౨౩౨—

క॥ కూలిన పతంగపుంగవు, కూలంకషసత్త్వ మెద ది ♦ గుల్గానఁ జేయన్
నాలి సెడినవాఁ డసురుం, డోలిం బురికొనఁ గడంగె ♦ నుత్పలనయనా !

—౨౩౩—

క॥ తన బంధువు ఖగనాయకు. ననవద్యచరిత్ర చేర ♦ సరిగి పాలిసితే
చనెదే తండ్రి! యనుచుం, బనవుచుఁ బెనువగలఁ బొగిలెఁబర్వేందుముఖి !

—౨౩౪—

—♦ నీత జటాయువుంగూర్చి వగచి బంధువులం దలంచి విలపించుట. ♦—

చ॥ కరమున నాతని న్నిమిరి ♦ కాలము కర్మముఁ గూడఁ గాక నీ
వరికి వశంబె నాదగు మ ♦ హాపకృతిం జెడి తేమి పల్కుదా
న రమణుఁ జేరి పల్క నయి ♦ నన్విపదంబుధి మున్నకుందు మి
ర్వరమునుఁ బాపకర్ములకె ♦ పో విధి సాయముఁ గూడ నయ్యెడున్.

—౨౩౫—

క॥ నేమమున మేలుగీండ్లకు, నే మని శకునములు శకుని ♦ కేరితములు ము
న్నాముకొను నరుల కెందునుఁ, గామాంధుల కెన్నఁ జనవు ♦ గాక మహాత్మా!

ఆ॥ నీవు నిట్లు లైతిఁనటి వోవ నాయభా, గ్యమున నాధుఁ డింతయరయఁ డయ్యె
నేమి నేయు దానఁనట్లు గానుండెనో, యాకృతాంతు దుష్టమగు మతంబు. ౨౩౬

తే॥ కొన్ని మృగపక్షితతులు కా ♦ కుత్స్నచంద్రుఁ
గాంచి యివ్వార్త యెఱిగింపఁ ♦ గడగుటయును
గానవచ్చుచు నున్నది ♦ కదిసి వచ్చు
నేమొ యిమ్మాయపొలదిండి ♦ నింతలోన. ౨౪౨

తే॥ రామ! కావవె లక్ష్మణ! ♦ నామహాప, లాప మెన్నకు మీరలు ♦ లాఁతి ననకుఁ
డత్తలార! విపన్ననై ♦ యరుగుచున్న, దాన జనక! ధరితి! నీ ♦ ధరణ మనదె.

క॥ అని పేరువేర నందఱ, వనితామణి యెదుర నున్న ♦ వారింబలె న
య్యనుఁగుం జుట్టలఁ బిలుచుచుఁ, బనవి పనవి మఱియుఁ జొక్కు♦పాటు గదురఁగన్.

క॥ ఎలదీవె నేలపైఁ బడి, పొలుపఱఁ జిక్కువడి విరుల ♦ పొం పెడలిన య
వ్వలనునఁ గననయి బలుమా, నలవడు నను నానఁ బొదలు♦నాసమయమునన్.

తే॥ పాదురాకాసి పేరి ప్ర ♦ భంజనుండు, కదిసి గదుముచు సంకల్ప ♦ కల్పిత మగు
రథముపైఁ బడవైచెఁ బాఠమ్ము లేని, చింతఁ గొను నామెఁ దివిచి రశ్మిప్రసక్తి.

తే॥ సీత నమ్మొయి వాఁడు ధ ♦ ర్వింప భువన, మపుడు సంతమసావృతం♦బయ్యె వీవఁ
డనిలుఁ డపగతతేజుఁ డహర్పతి యయి, కానఁబడె భూతతతి వడఁకం దొడంగె.

సీ॥ పలుగాకి పాపంబుపండె వీఁ డింకఁ జే, డృఢులెం డనుచుఁ బల్కెఁబద్మభవుఁడు
దుర్జాతి యింతకు♦దొరకొనెఁగా యంచు, గోడు మే లెంచి రఁగోన మునులు
కదిసి యే వెలయింతుఁగా కెందుఁ జన నేమి, పొం డంచుఁ బ్రకటించె భూతధాత్రి
పైఁగావు గామె మా ♦ పాలిదేవత కంచు, దేవలోకమువారు ♦ దిటవృషడిరి

మొనసి చనె రాము నాక్షణ ♦ మ్ముననె కాంచి
కూళ చెయిదముఁ డెలుపఁ బ ♦ త్నులు మృగములు
తొడరి తనకీడు దలఁపక ♦ ధూతకలుష
నట్లు చెఱఁగొని రావణుఁ ♦ డరుగు నంత. ౨౪౩

తే॥ ఆపదుద్ధారకుఁడు రాముఁడనెడు మాట, చాటి చెప్పచు నరిగె నాచంద్రవదన
రామ! రామ! దయాంబుధీ! రావె య నెడు, నుడికి నొం డెడ సేయ కన్ములతురాయి.

వ॥ వెండియు నప్పొలదిండి గండరగండండు పిచండిల తేజోమండలంబు దన కండ
దండయై మండనంబు సూప నుద్దండం బగు భుజాదండంబు బలిమి నొక్కండు
లెక్క సేయక విమానరాజంబుపై రాజపుత్రి నునిచికొని గండుకొను చండితనం
బునం దన వీటి దారి వట్టి వినువీధి నెయిద సమకట్టిన నారాజవదన నెమ్మేని
మెఱుంగులు మెఱుంగులఁ దృణీకరించి యాభరణమణిద్యుతులతోడి సంగడంబున
కలిమి నిఖిలాశాప్రదేశంబులకు నాశపాశలు గల్పింపఁ దదీయకాంచనకౌ శేయ

చేలాంచలానలప్రభలు వాయుసహాయమున నభ్రమున నదభ్ర యగు
తామ్రాభ్రరేఖక సృజయించి యారక్కసులతేని పేరి నల్లకొండ కోన నల్లనం
గాల్పం దొడరెనో యని సుమనోవితానంబు చిత్తంబుల వంక వౌ శంకాలతలకుం
బాదులుం బోదులుం బొనరింప మారీచమర్దను నారానవిశేషంబు లక్కొట
గామి దిక్కునకుం గవియంబోలు నను సందర్భంబునకు సగర్భంబు లగుచు
రత్నగర్భానందన కబరీభారముననుండి తెరలిన కెందామరరేకులు పవనాకీర్ణం
బులై ఝల్లన నాతనిపయిం డొల్ల నీలమేఘంబు భేదించుకొని నెట్టనం దోచు
దివాచంద్రమండలంబును వినాశంబై వడగొన్న పంకజంబును బోల్పం దగి సుల
లాటంబును సుకేశాంతంబునుఁ బద్మగర్భాభంబును నవ్రణంబునుఁ బ్రవిమల
దంతప్రభాభాసితంబును సునాంసంబును జాగతామ్రోష్ణంబును హాటకప్రభంబును
నగు నద్దేవి వదనంబు రాక్షసోపప్లుతంబై రామదేవకటాక్షామృతనిష్యందం బపే
క్షింప నకాలకాలజలదంబు పొంత వైపరీత్యంబునం బొడకట్టు విద్యుల్లేఖ వడువున
స్ఫురించియు స్ఫురింపనిదై నీలమణుల దండ నండగొన్న కాంచనకాంచి యట్టి
వయై కుట్టున నొరగియు మహాగజంబును సౌవర్ణకక్ష్య వోలె నవ్వాని వెలుంగం
జేయుచు స్వీయభూషణ నిక్వాణంబుల నాచపలమలీమసమేఘంబు సఘోషం
బగుచుండ నుత్తమాంగచ్యుత యైన పుష్పధార ధరాతలంబునం బడియుం బడక
వాతధూతయై దశగ్రీవు నభివర్తించుచు నిజావస్థ నెఱిగించు నంతియకాక
విమల యగు నక్షత్రమాల మేచకోపలమేదురం బగు మేరుశృంగంబునం గూలు
నయ్యుపద్రవం బభివర్ణింపఁ జరణతలంబుననుండి భూతలమ్మనకుం దొరలు రత్న
భూషితంబగు నూపురంబు పతత్సేదామనీమండలంబును నగ్నివర్ణంబులు సఘో
షంబులునై యవకీర్ణంబు లగు తదీయభూషణంబులు ప్రక్షీణంబులై భూమిపై
రాలు నక్షత్రంబులును స్తనాంతరపరిభ్రష్టంబులై నేల కొరగు సతరళతారహా
రంబులు గంగాతరంగిణీప్రవాహతారాధిపబింబంబులుంగా డాయం బాట నాయ
భూతోత్పాతంబులం బరికింపంబోక యప్పెనుభూతంబు తేజోవిశేష దేదీప్య
మాన యగు నప్పృథివీభూమిపాళం గొని పోవుచుండె నట్టి సమయంబున.

సీ! లాలించె సతి! తలంకేలె యంచుఁ బులుంగు, నుడుల వాతాహతానోకహములు
శోకించె దోడుగా • శోషితసరసిజ, ల్పస్తజలేచర • ల్సారసినులు
జంకించె నసుర, దచ్చాయానుగతములై, శార్దూలసింహాదిసత్త్వతతులు
ఘోషించె నాస్యద్భృగుస్రుతు లుచ్చిత, బాహుశృంగంబులుపర్వతములు
మేల్చి సెడఁ గృశించెఁమృగపోతములు దివా, కరుడు వెల్లవోయెఁగాంచి కాంచి
యశ్రుపూరకలిత • లాకంప్యమానాంగు, లైరి విపినదేవ • తాళు లపుడు. ౨౫౦

అ॥ ఇంక ధర్మ మున్నెఁడెటఁ బోయెనో సత్య, మాన్యశంస్య ముడిగె ♦ నార్జవంబు
దారిఁ దలఁగె ననుచుఁ ♦ దల్లడిల్లుచుఁ బల్కె, నెల్లభూతగణ మ ♦ గేంద్రతనయ!

క॥ సీతం గొని చనువఁడె యి, సీ? తాతకు మూటఁ బొడమి ♦ చెల్లునె యింకం
బోతర మడంగు లెం డని, భూతములకు భూతధాత్రి ♦ బుద్ధులు సెప్పెన్. ౨౫౩

అ॥ నేల వంకఁ జూచు ♦ నేల రాకుండె మ, న్నాథుఁ డను సుమిత్ర ♦ నందనుండు
బోధ సేయఁ డొక్కొ. ♦ పురుషోత్తమున కను, నెందు నేనిఁ జిక్కి ♦ రేమో యనును.

ఉ॥ ఆమహిళాశిరోమణి ధ ♦ రాత్మజ శేముని రామరూప త
న్నామమయాత్మ జిహ్వా యవి ♦ నాకృతతద్గతదృష్టియుం దగన్
భూమరసాఢ్యయై తనరు ♦ పోడిమిఁ గన్గొనియుం దలంపఁ డా
సేమము రక్కసుండు తన ♦ చేటునకే మతి సమ్మతింపఁగన్. ౨౫౪

మ॥ సడలె న్నేశకలాప మాతిలకమా ♦ జాతెం బ్రపాతంబుగా
వెడలె న్నన్నుల వేడినీరు శ్వసనా ♦ వేగంబు గన్వప్తైఁ జొ
ప్పడె నైవర్ణ్యము వ్యగ్రభావ మెసఁగెన్ ♦ బాటిల్లెఁ జింతాభరం
బుడురాజానన కాశరుం డతిమి త ♦ న్నుద్యృత్తిఁ గొంపోవుచోన్. ౨౫౬

తే॥ ఆమనస్విని రామేంద్రు ♦ నందరాక, రాకపోకలు లేని ని ♦ రాకరణము
పాలువడె నింక నీదైత్యపాలుని కృతి, గోలుపో నైతి ననుచు గఁగ్గోలుపడియె.

చ॥ ఎడరున నల్కఁ గన్నుఁగవ ♦ మెట్టని డా లెనయంగ భంగపా
టెడ నలయింప రామవిభుఁ ♦ డేడ్తెఱఁ డాయమి ముట్టముంప న
ప్పడఁతుక పాని కైతవము ♦ భావమునం దలపోసి యీరెలుం
గడరఁగఁ దెంపున నృలికె ♦ నాశరుఁ గాంచి కురంగలోచనా! ౨౫౮

— ♦ సీత దుఃఖాతురయై రావణు దురాగతమును నిందించుట. ♦ —

అ॥ ఏల సిగ్గుపడవొ ♦ యింతలు సేసి నీ, చాత్మ! యన్యభామ ♦ యనక దన్నుఁ
దెచ్చి తేమితలఁచి ♦ దేబ! నీ విద్దాన, ననుభవించు సౌఖ్య ♦ మనుచుఁ గలదె.

క॥ పతి యింటలేనితటి న, న్నతినాహసవృత్తి మొఱఁగి ♦ యవశత నుండన్
గతి సెడఁ గొంపోయె దన, నృతి! యాయతిపైని యాసఁమాని మెలఁగెదే.

తే॥ ఇట్టి కష్టాత్ముడవు నీవె ♦ యినకులీను
నేమి బూమెలు పన్ని యి ♦ ల్లెడలఁజేయ
నెంచిత్తో కాక యాచాయ ♦ యేణ మొకఁడు
విభుని ద్రిప్పంగఁ గలదె యీ ♦ విశ్వమునను. ౨౬౦

- క॥ నీపారుష మే మాయెనొ, యే పుడిగియె యిట్టిమాయ ♦ లే కొననైతో
చాపుడ నీపుట్టున విధి, పాపేతర మాత్మకులము ♦ బా డొనరించెన్, ౨౬౨
- ఆ॥ క్రూర ! నిన్నుఁ దొడరికూలె గాక జటాయు, వింతలోనె వారికెఱుకపఱుప
నెంచువాడె యెనఁనింతింత ముక్కలు, గాఁగ నిన్ను మంటఁగలియ నిడరె.
- ఆ॥ శేటతెల్ల మయ్యె ♦ చెలివి యవ్వీరుల, మొఱిగి ననుఁ దెరల్పు ♦ మోసముననె
యింక నిన్ను మెత్తురెవ్వారు మున్నుఁ బూ, లమ్మి తివుడు గట్ట ♦లమ్మఁగలవు.
- ఆ॥ ఒంటి నడవి నుండియురుజవసస్త్వల, నొక్క గడియలోనె ♦ యుక్కడంచె
నట్టి దొరకు దొంగ ♦ వైతి నీబోటికిఁ బొరుషేయ మేల ♦ బ్రదు క దేల.
- క॥ ధన్యులు వారలె పో విభు, జన్యంబున నెదిరి నిలిచి ♦ జానగు ధృతి య
న్యాన్య మనిపించి మడిసిరి, మాన్యపదవి వడసి రిట్టి ♦ మలకలఁ బడిరే, ౨౬౬
- క॥ చలియింప నేల మగఁటిమి, గలదేని న్నిలుము కీర్తి ♦ గనె దెదిరి మహా
జ్వలు రాము శరదవాగ్నిం, బులుంగవై యెల్లవారు ♦ బొగడఁగ నసురా !
- క॥ కాకున్న నన్నుఁ బనిచి ను, ఖాకర మగు బ్రదుకు గోరి ♦ యరుగు మొకంటన్
బో కన్యముఁ దలఁచిన ని, ధ్వాకుకులుఁడు నెదకి నిన్ను ♦ సమయించు నెటున్.
- ఉ॥ మంచి దలంపఁ డేచెడుఁగు ♦ మంతనము న్విడఁజూడఁ డేయెడన్
గాంచనవృక్షము ల్గును న ♦ కారణవైరమ పూనుఁ బథ్య మి
ట్లం చన గేలిసేయు నడి ♦ యాసలకుం దలయొడ్డు నెట్లన్
సంచితకర్మదోషమునఁ ♦ జావఁగఁబోవు జనుండు దుర్మతి ! ౨౬౯
- సీ॥ కాలపాశము గట్టె ♦ గంఠనాశంబుల యమమార్గగతు లెల్లనరయగలవు
వైతరణిం బడివాపోయె దింకిట, వజ్రకీటములు దొ ♦ ల్వం బడలెదు
లీఢాయసము శాల్మ ♦ లీవృక్ష మందెద, వసిపత్రవనముపై ♦ నాడజొత్తు
వింధనాగ్నిని వేల్చు ♦ రినసూను దూతలు, సంతాపపడె దుక్కు ♦ స్తంభమునను
నమ్మహాత్మున కీదృశంబగు నళీక, మాచరించి విసముఁ గోరిలనైతి వెవఁడు
నిన్నుఁ బ్రోచెడువాఁ డేదినెఱి దలంగఁ, దలఁతె తద్బాణకీలికల్పవిలీ కాల్ప. ౨౭౦
- క॥ కులనాశనుండు వీఁ డని, పలువురుఁ దిట్టంగఁ దనదు ♦ పడఁతుక లార్వన్
గలకలిమి యెల్ల మంటం, గలియఁగఁ గుచ్చితపుఁ బోకఁగాంచెద వసురా!
- ఆ॥ అని భృశార్త యగుచునాడెడు నద్దేవి, నుడుల లెక్కగొనక ♦ నొవ్వ కతఁడు
తాతీమి నడుపఁదొడరెఁదద్విమానము మానఁబోడు కాలహతుఁ డపుణ్యగతిని.

—♦ సీత ఋశ్యమూకమున నున్న వానరులఁగని తనసొమ్ముల మూట వైచుట ♦—

ఉ॥ అమ్మెయిఁ బోవుచో నెదుట ♦ నామె గనుంగొనె నైలశృంగమం
దిమ్ముగ నున్న వానరుల నేవుర ♦ నేమి దలంచెనొక్కొ చే
లమ్మున కొంగున న్మణిక ♦ లాపముల ని్బిగియంగఁ గట్టి నె
య్య మ్మెలయంగ వైచె నతఁ ♦ డారయనేరఁడు సంభ్రమంబునన్. ౨౨౩

క॥ అనిమేషనేత్రులై వా, రనిమిషపతివంద్యఁ గాంచి ♦ యసుర యొక్కఁడు పా
వనచరితం గొని చనియెడు, ననుకొని రపగతునిఁ జెనయ ♦ రై రి సుశీలా! ౨౨౪

ఆ॥ నడుమ పడిన మేలిఁనాణియమ్ముల మూట,యెత్తి యునిచి రెచటిఁహితులొవారు
వాఁడు పంప దాటి ♦ వనసరోవరసరి. ద్వర్గములును గడచి ♦ వనధిఁ జేరి. ౨౨౫

క॥ తిమినక్రాహివికీర్ణ ము, సమయోల్లంఘనపరమ్ము ♦ సాగరమును సం
భ్రమమున నెన్న కసుర యు, త్కముఁడై యన్వలనిగట్టుఁగవిసెఁ బ్రియసఖీ!

తే॥ సిద్ధచారణు లవ్వాని ♦ చే టెటింగి, యిదియె యంతంబు వీని కిఁయ్యదియె మిత్తి
యనుచునొడువంగసడికొర్చిఁయవలఁజొచ్చె, లంకనిశ్శంకుఁడగుచునేఁకాంకవదన.

—♦ రావణుఁడు లంకకేగి సీతకుఁ గాపువెట్టి యందఱ గట్టడిసేయుట. ♦—

క॥ బహువీధులు బహుపథములు, బహుకక్షలుఁ గడచి దైత్య ♦ పరిబృథుఁడు శుభా
వహ మంతిపురిని మహిజా, మహిలామణి డించె వేడ్క ♦ మల్లడిఁగొనఁగన్.

ఆ॥ మయుఁడు నేర్పుకొలఁది ♦ మగువ మాయామయి, నొకతే సృష్టి సేసిఁయుల్లసిల్లు
పగిది సంతసిల్లెఁ ♦ బరిపరివిధముల, వాఁడు సీతఁ జేర్చి ♦ వనరుహాక్షి! ౨౨౬

క॥ అమ్మెయిఁ బ్రతివేశనమున, నమ్మానిని నునిచి ఘోర ♦ లగు రాకాసుల్
గ్రమ్మెగ వారలఁ గనుఁగొని, యమ్మనుజాశనుఁడు పలికె ♦ ననవద్యాంగీ! ౨౨౭

ఉ॥ ఇష్టము లేని యేనలఁత ♦ యేనియుఁ బూరుషుఁ డేనియు స్మహా
త్కృష్టచరిత్ర నీమెఁ గనఁ ♦ గేరడము ల్పచరింపఁ బోల దే
కష్టముఁ గూర్పరాదు మణి ♦ కాంచనమాక్తికవస్త్రమాల్యభో
జ్యేష్టుల నెందు నేకొఱఁత ♦ లెమ్మెయి నేనిఁ బొసంగ దేర్పడన్. ౨౨౮

క॥ ఈయమ కప్రియ యగు కృతి, నేయధముల యేనిఁ గూర్తుఁరెంచికొనుఁడు వా
రా యమనికేతనంబున, నాయతయాతనలఁ గాంచ ♦ నయ్యెడ మనుచున్.

తే॥ అనుచుఁ గట్టడి సేసి వాఁడచట వాసి, దిట్ట లగు వారి నెనమండ ♦ దివిజవైరి
వీరులం గాంచి మీర లి ♦ విద్ధిఁ దలంచి, యాజనస్థానమున వంకఁకరుగుఁ డింక.

ఉ॥ చెట్ట యొకండు మానవుడు ♦ నేరెను దండకవన్యసీమ వాఁ
డట్టె తెరల్పె యోధవరు ♦ లందఱ నాఖరముఖ్యుల నృగం
బట్టితి నాతనిం జెఱువఁ ♦ బన్నిద మొప్పఁగఁ గాన నేగి యా
మట్టున నిల్చి యెల్లెడల ♦ మా కెనయింపుడు తత్ప్రవర్తనల్.

౨౫౪

శా॥ రామాఖ్యుం డతఁ డాశరారి యయి నేరంబు ల్పొనర్పంగఁ ద
ద్రామాఠత్నముఁ దెచ్చితిఁ గడఁగి మీ ♦ రారాపు వాటిల్ల న
క్షే మార్గంబునఁ దా మెలంగఁ గనునో ♦ యేమైన నేచాయ నే
బూమె ల్వన్నియ యేనివాని నొకటం ♦ బోకార్ప భావింపుఁడా!

౨౫౫

ఆ॥ అతని దెస నమర్ష ♦ మగ్గలం బయ్యది, దైర్యకోటి కెక్కి ♦ తరము మీఱె
నాయె నింతలోనె ♦ యవయవరోధంబు, తన్నిరోధ మింకఁ ♦ దలఁపవలయు.

తే॥ ఆరిపు నలంచి సంశోషమందువాడఁ, బేద నిధిఁ గాంచి సంతృప్తిఁ బెరసినట్టు
లంతవట్టు రుచింప వాహారమేని, నిదురయేనియు నింతయు నిజము నుండు. ౨౫౬

ఆ॥ అలఁతిఁ బోవవలవ ♦ దస్త్రశస్త్రాదులే, మఱక మఱపు లేక ♦ మాఱు రూపు
లొప్ప నెందునేని ♦ నొప్పమి వాటిల్ల, కుండఁ జేరి మెలఁగుఁ ♦ డొరిమ నెఱయ.

క॥ ఏ నెఱుఁగుదు మీబలముల, నానెలపున కట్లుగాన ♦ ననుపఁ దొడరితిఁ
బూనికమై బొలదిండుల, నే నేలినయట్టు లేలు ♦ నెఱి గనుఁ డింకఁ. ౨౫౭

—♦ రావణాజ్ఞపులై యెనమండ్రు రక్కసులు జనస్థానమున కరుగుట. ♦—

మ॥ అనుచు న్నారీ బహుకరించి సకలా ♦ రౌఘంబులుం గూర్చి పొం
డన నవ్వానికి మ్రొక్కి వీడ్కొని స్వకీ ♦ యం బా పరీవారముం
జనుదేరం జని రంజనాకృతులఁ బ్రీ ♦ చ్చన్నాత్ములై నిల్చి ర
మృనికిఁ రామవిభుప్రతారణ మసా ♦ మాన్యంబుఁ జింతింపుచున్. ౨౫౮

ఆ॥ ఇట్లు సేసి యసుర ♦ యే గృతార్థుడ నైతి, ననుచు నంతిపురికి ♦ నరిగి సత్వ
రమునఁ గాంచె రాము ♦ రాణివాసము దేవ, యజనభూత నచట ♦ నమరవినుత!

—♦ రావణుడు సీత ననునయింపఁబోవుట. ♦—

సీ॥ నుడిగాలి వల్లడ ♦ ల్చుట్టిన మున్నీట, మునుగఁ బాతెడు నొక ♦ ననుకరించి
తనయూధముం బాసి ♦ తఱిమి కుక్కలు ముట్ట, డింప వడంకు లేడిని నయించి
యిభ మెత్తి యొక్కచోనిడిన మవ్వము వీడఁ, గలఁగు సరోజినిగతిని గాంచి
శశి పొ త్రెడలి బలు ♦ శాపోపహతి నేల, నెనయ నొ తారక ♦ ననుగమించి
శోకభారావనమయై ♦ సోగకనుల, నుండి వెలువడి యశ్రువు ♦ త్రొండుకొనఁగ
నెందుని క్కనరామికినిదిగి యున్న, యావెలఁదిమిన్న గదిసి రక్షోవిభుండు.

క॥ త త్తరపాటున నిట్లనె, బిత్తరి చూపు లొక కొన్ని ♦ బెరయిపుము నా
హృత్తాప మెడల నీదగు, పొ తైనయం గాంచి భూరి ♦ పుణ్యుడ నొదున్.

తే॥ ఎలయ కిమ్మెయిఁ జింతిల్ల ♦ నేల బాల, యెల్ల లోకంబు లొక్కట ♦ నేలఁజాలు
సిరికి ననుఁ గొనికాక యాపురుషకార, హీనుఁ జేకొని యే మేల్మిఁననయఁగలవు.

మ॥ ఇవె దాసీశతము ల్సహస్రములు పాఱి ♦ జ్యేష్ఠోపభోగకృమో
పవనంబు ల్మణిహర్మ్యము ల్భవనము ♦ ల్పాసాదము ల్స్వర్గలా
భవిధానానుపలభ్యమానములు ని ♦ ర్భాగ్యుండు రాముండు నీ
కవిధేయుం డతఁ డిన్ని గూర్పగలఁడే ♦ యాప్రాద్దు నేవించినన్. ౨౯౫

క॥ దీనుఁడు రాజ్యభ్రష్టుఁడు, మానుషుఁ డల్పాయు వనభి ♦ మానధనుఁ డతే
జోనిహితుండు తపసి ని, న్నే నెఱిఁ బొదలింప నొ ర ♦ హిం గనఁ గాంచున్.

ఆ॥ ఎఱిఁగి యెఱిఁగి యేల ♦ యేణాక్షి! యాతని, వలని చింతఁ బెరయ ♦ వాసవాదు
లెల్లఁ గొలుచు వార ♦ లీవు నాచెంగట, నున్నఁ దేఱిచూడ ♦ నొకఁడు గలఁడె.

ఉ॥ ముప్పదిరెండు కోటులకు ♦ ము ప్పెలు లే దననైన సైనికుల్
దప్పక రాజకార్యములఁ ♦ దార్కొని యుండెద రండఁబాయకే
యెప్పుడుఁ గొల్చు వార లిదె ♦ యేకసహస్రమితు ల్పుయోధు లీ
తిప్పఁ గనుంగొనంగఁ బాలఁ ♦ తీ ! లయకాలున కేని శక్యమే ౨౯౬

తే॥ నను జయించెడు నాతఁ డీ ♦ నాల్గుచెఱిగు
లైన నేలన కాదు ము ♦ య్యాటు ద్వీప
ములను బదునాలు గగు జగ ♦ మ్ములను లేడు
వీసమునకును గా వడి ♦ యాస లెవియు. ౨౯౭

ఆ॥ లాతు లెవ్వ రేని ♦ లంక ధర్మింపంగఁ, దన్ను నెలువఁ బొడమి ♦ యున్నవారి
లోన లే రటంచు ♦ లోకము ల్నిర్జించు, నాఁడె భేరికాని ♦ నాద మొదవె.

తే॥ నెలఁత ! మద్బాహుపరిగుప్త ♦ నిన్నుఁ గొనునె
యొండు వాయువు గుదియింప ♦ నోపునే మ
హాగ్నిశిఖ నొడి నిడికొన ♦ నలవరించు
పనికిఁ జొచ్చునె యెంత ని ♦ ర్భాగ్యుండైన. 3౦౦

మ॥ వనవాసంబున క్లేశము ల్పొసఁగె నా ♦ వంతె ల్దురంతంబులే
చనియె న్నేటికి సౌఖ్య మబ్బునెఱి కి ♦ చందంబున న్ముట్టి పాఱి
క్షనపుణ్యంబు ఫలించె నింకఁ గొఱఁత ♦ ల్లాక్షింపఁ నేలా వికా
సవనోల్లాసినివై సుఖంపుము కలఁ ♦ పంథానథా రేయతన్. 3౦౨

ఆ॥ సర్వసారభూత ♦ సంసారి కీలంక, యెల్లయోగ్యపదము ♦ లిందె వెలయు
ననుభవింపు మిచ్చ ♦ నంబరభూషణ, మాల్యభోజ్యవితతి ♦ మమత నెఱయ.

క॥ రసికుఁ డగు వాని చెలిమిం, బొనఁగెడు సౌఖ్యం బొకొంటఁ ♦ బొనరుపడునె నీ
పసితనము వీడ దేమని, పసగల జవ్వనము దండఁ ♦ బొయక యుండెన్. 30౪

ఆ॥ అనుచుఁ బొలసుదిండి ♦ యన్ను లాయమఁ గొని
తేర నొక్క వలను ♦ ద్రిక్కకుండఁ
గలుగు కలుము లెల్ల ♦ గాన్పించి వినరించి
యెలమి మీఱ మఱియు ♦ నిట్లు లనియె.

30౫

క॥ తగనే నే నినుఁ గొలువఁగ, వగ వీడ విదేమి వికచ ♦ వనజనిభం బీ
మొగము నొగిలింపనగునే, తగ వొండెడ నొంటనైనఁ ♦ దలఁపఁగవలదే. 30౬

తే॥ దేవతలనేని వేడఁగా ♦ బోవఁ డీతఁ, డెన్నఁడు నమస్య లొడ్లకుఁ ♦ బన్నవాఁడు
గాడు నీసేవ కైకోలు ♦ గాంక్ష నేసె, నేలఁ గాఁ బోలదే యింత ♦ కింత యెరవె.

క॥ పాదములకు మొక్కుదు న, మ్మోదం బొదవింతుఁ దలఁప ♦ మోసం బొకటన్
వేద మనుకొనుము నాపలు, కోదైవతమణి! వికాస ♦ మొంద వికేలా. 30౭

తే॥ సందియం బేల దేవని ♦ ప్యంద మార్ష
సంభవం బగు తత్త్వ మోచామ యిదియు
ధర్మలోపకృతం బగు ♦ కర్మ మనఁగ
బోల దింతయు నీదగు ♦ బుద్ధిఁ గనుము.

30౮

ఆ॥ అనుచు నాన గొలుపు ♦ నాయమ సద్వృత్తి
చిత్త దార్ధ్య మెడఁదఁ ♦ జింతనేయుఁ
గాని యొంటిఁ జిక్కెఁ ♦ గల్యాణి యెటఁ బోవఁ
గల దటంచు మఱియుఁ ♦ గాంక్ష నేయు.

3౦౯

—♦ సీత రావణు ననాదరించి గడ్డి యడ్డము నేసి పలుకుట. ♦—

తే॥ అమ్మొయిఁ బ్రలోభనమ్ముల ♦ నఱుముటయును
నామె దురపిల్లి స్వీయచేలాంచలమున
వదనశశిఁ గప్పి కన్నీరు ♦ వఱద పెల్లు
గాఁగఁ గళవళపడి మదిఁ ♦ గాంతు నునిచి.

3౧౦

క॥ తృణ మొంటి నడ్డుగా నిడి, గుణమంజరి తేటి నులివు ♦ గొనకొన రక్షో
గణవిభుఁడు వినఁగఁ బలికె న, నణియ మా ప్రాభవం బ ♦ నాదృతి నూపన్.

ఉ॥ వింటివొ భానువంశమణి ♦ విశ్రుతుఁ బంక్తిరథాఖ్యుఁ దత్సుతుం
బంటవలంతి భాగ్యముఁ బ్ర ♦ భావవికాసము రామదేవునిన్
గంటివొ లేదొ తత్సతినిఁ ♦ గాఁ గనుమీ నను నోరి నిన్ను నీ
తుంటరిమూఁక నీయెడనె ♦ తోచి హరించును నేటరేపటన్.

303

ఉ॥ ఒంటిగ రాఁడు తమ్ముఁడును ♦ నోపినవాఁడు మొఱంగునాఁడు తా
రింటనె యున్న ని న్నెదిరి ♦ యింతకు మున్నె ఖరాదుల న్గనన్
గెంటఁ గడంగువార యప ♦ కీర్తయ కా కెది యంతమాత్ర నీ
కంటినభాగ్య మాకొలది ♦ కా తనలోపల నుబ్బియాడుటన్.

304

చ॥ కల రొకకొంద టిందు ఘన ♦ కాయు లపాయవిధాయు లాశరు
ల్బలయుతు లంచుఁ బొంగెదవు ♦ పన్నగముల్ ఖగనాధు చక్కటిన్
బొలిసెడుభంగి కయ్యెదరు ♦ వో రఘునాధు నెదిర్చి నీవు నా
బలఁగములోన నే ననెడు ♦ వాఁ డని లేఁ డనుచు న్నృశింపఁగన్.

305

ఆ॥ ప్రబలరామబాణ ♦ పంక్తులు గాంగభం, గమల గమలు తటము ♦ గతిని నీదు
తనువు నొరసికొని విదారించు నపుడు త, త్పురుషకార మీవెఁపఁగడఁగలవు.

క॥ మును గెలిచితి లోకము లె, ల్లను వరిబలు నన్నుఁ బోలు ♦ లావరి లేఁ డెం
దును ననెడు మద మడంగును, దనంతటనె రవికులీనుఁ ♦ దార్కొను నంతన్.

తే॥ బ్రదికిపోలేవు యూపని ♦ బద్ధ మైన
పశువుపోలిక నీ వరి ♦ భావమునను
రాము నెదిరింపఁ గాంచి ని ♦ రాకరించి
యుభయ మిది విధివిహితమై ♦ యుండ నసుర !

306

క॥ ఇవ్వుడె దగ్గుఁడ వయ్యెద, వప్పురుషుఁడు రోషకలన ♦ నరయున యేనిన్
దప్పదు నాపలు కెన్నఁచొ, యెప్పటనొ కాంచువాఁడ ♦ వే పరిభవముల్

ఆ॥ చంద్రు నుడుగణముల ♦ జలజల రాలఁగా, నేయు నొకట నుదధు ♦ లింకఁజేయుఁ
గాని వీడఁబోఁడుఁజ్ఞాజాత నిను మంట, నెఱపు దయితుఁ డేకనియతుఁ డతఁడు.

క॥ తాఁకునె చండాలుఁడు శు, ధ్ధాకృతి ద్విజమంత్రపూత ♦ యగు సపవేదిన్
బ్రాకరణికార్ధశోభిత, నీ కెమ్మెయి నను స్పృశించు ♦ నెఱియుం గలదే. 307

ఆ॥ రాజహంసయుక్తి ♦ రహి మీఱ నిచ్చలుఁ
బద్మపండవిహృతిఁ ♦ బరగుచుండు
హంసి పొదలు దూర ♦ నగు మద్గుకము మోము
గాంచునే వికార ♦ గతియుఁ గనునె.

308

సీ॥ ఈరేడు జగముల ♦ నేలఁగాఁ జాలుఁబోఁ, నాభి ర్త దైవస ♦ నాథుఁ డతఁడ
యెంతలు గాకున్న ♦ నెక్కటి దండకా, రణ్యవిహారాను ♦ రక్తిఁ గనునె
కాలవశంబునఁ ♦ గన్ను మిన్నును గాన, కున్నాడ వియ్యది ♦ యురక చనునె
నీవు నీవారు నీ ♦ సేవకు లంతఃపు, రంబు వర్గంబును ♦ రాణ సెడఁగఁ
గొరి తెచ్చుకొంటి ♦ కొనప్రాయమున మ్రింగ
రాని కడియ యెదిరి ♦ ప్రాణములు హ
రించు నేమి గల ద ♦ రిందముఁ డమ్ముగ
వానితోడి పగ య ♦ వార్య మగుచు.

3-93

ఆ॥ వజ్రలఁ బోదు లంక ♦ వైధవ్యసంయుక్త, యై శుభాంక మెడల ♦ నగుచు నింక
నాయు వెలమి సిరియు ♦ నైంద్రియకార్థ స, త్వములు సెడఁగ నీవు ♦ దరలు వంక.

క॥ ఆధార్మిక పత్నిని దై, త్యాధమ తదనువ్రత న్న ♦ యం బేద ననున్
బాధింపం దలకొంటిపి, గాధంబగు నీదు నార ♦ కం బె ట్లింకన్.

3-94

క॥ ఈరోషవహ్నిచే నిను, నీ రొనరింపంగ నిపుడె ♦ నేఁ జాలుదు కా
నీరా తపఃక్షతిక్రియ, కోరువ దెద యావిధీచ్ఛ ♦ యొం డై యుటన్.

3-95

ఆ॥ నీచ! నీతలంపు ♦ నేఁ గొన నిమ్మెను, గోసి యిడుము తినుము ♦ కొర్తిశిక్ష
పాలునేయు మేమి ♦ బ్రదు కపక్రోశంబు, గన్నపిదప మొనయఁ ♦ గలిగి యున్న.

క॥ అని తూలనాడు నమ్మా, నిని పరుషాక్షరము లాత్మ ♦ నిష్ఠయుఁ గని య
ద్వనుజాధిపుఁ డేమిటఁ బెర, యని మతమున మునిఁగి యొంట ♦ నాఱని యలుకన్.

—♦ రావణుఁడు సీతకు నొకయేడు గడువిచ్చి చనుట. ♦—

ఉ॥ ఆయమఁ గాంచి యిట్టు లనె ♦ నంతకు నింతటఁ దెల్లవాఁడెనే
హేయవచోగతి న్నులుమ ♦ నెంచెదు రావణు నెంద టెంద టి
ట్లాయతరోషభాషణల ♦ నాడరు మున్నడి కన్ను సన్నలన్
బాయని కూర్మిమై మెలఁగఁ ♦ బ్రార్థనసేయఁ గడంగ రాదటన్.

3-96

క॥ ధృష్టప యెమ్మొయినేనియుఁ, గష్టము లుడిపికొన నేర్చి ♦ కానవు కానన్
భ్రష్ట వయి పడినపాట్ల క, నిష్టమె యిష్టోపభోగ ♦ హేతుస్థితియున్.

330

తే॥ నిన్ను వదలితిఁ బండ్రిండు ♦ నెలలదనుక
యేమి దలఁచెదొ నీభర్త ♦ యెంత గలఁడొ
కాంచి యాలోన నను మెచ్చుఁ ♦ గానకున్న
వంటవారలె తెగఁ గోసి ♦ వండఁగలదు,

330

మ॥ అని రాకాసుల ఘోరదర్శనల వాఁ ♦ డాలో నె వీక్షించి పా
దనిఘాతంబున నట్టహాసమున భూ ♦ త్రాసంబు సంధిల్ల ని
య్యనివిష్టం గొనిపొండు సాధ్వసము నె ♦ య్యంబుం బ్రవర్తింపఁ జే
సి నికామాలస గాఁగ మన్వశగతిం ♦ జెందింపుఁ డిచ్చాగతిన్. 33౨

క॥ దర్ప ముడిగించి దీనిం, దర్పకునకు నటు విధేయ ♦ తం బడయఁగ మీ
నేర్పు వెలయించి కొని తెం, డర్పణ మొనరించినాడ ♦ నన్నివిధములన్. 333

ఆ॥ అనిన యంత వార ♦ లద్దేవిఁ జుట్టుకొ, నంగ నివ్వరాంగ ♦ నం గడంగి
మన యశోకవనిక ♦ మధ్యమస్థలి ని గూ, థముగ నునిచి రక్షణమునఁ దవిలి.

క॥ వన్యగజవధువు నట్టుల, నన్యస్థం జేసి వశము ♦ నందింపుడు స
న్మాన్యత వెలయఁగ సీభూ, కన్యక మీప్రాణ మనుచుఁ ♦ గట్టడి నేసెన్. 33౪

—♦ రావణాజ్ఞచే రాక్షసాంగనలు సీత నశోకవనిం జేర్చుట. ♦—

క॥ అంత రఘురాము కాంతం, జంతలు గొనిచని రశోక ♦ సత్కాంతారా
భ్యంతరపదమున కాయమ, వంతలపా లేసి మలఁచు ♦ వల నరయంగన్. 33౬

ఆ॥ ఇంత సేసి యసుర ♦ యిచ్చమైఁ జరియింపఁ
డెఱిగి యెఱిగి యామె ♦ యిచ్చకంబె
కోరు భావ మరయు ♦ తీ రెంచు సత్కృతుల్
నివ్వటిల్లఁ జేయు ♦ నిచ్చ లగజ! 332

క॥ ధన్యుడకా కాతం డొక, సన్యాసియె మాతృబుద్ధి ♦ సౌజన్య మసా
మాన్యముగ నిరూపించెడు, మాన్యత నెలకొలుపుచుండెఁమహిలామణిరో.

—♦ సీత ప్రతనియములు. ♦—

సీ॥ ఎల్లకాలమ్ముఁ ద ♦ దేకాకృతిఁ బ్రసూన, ఫలముల నొసఁగు సంపత్తి దనరఁ
దనరంజనమున నం ♦ దనరహూవన మకిం, చిత్కరం బనెడు వాక్కిన్ది వెలయ
వెల యర్ధవతి కేని ♦ వలనే యిడఁగ నంచు, ద్విజపాలి సంతృప్తిఁ దేలియాడఁ
దేలి యాడఁగఁ బద్మపాలీసమాలీఢ, రసపూర్ణసరసికల్ ♦ రాణ నమర

నమర వైమానికులు పొంచి ♦ యరయ మలయ
మలయపవనార్భకుని లాల ♦ నలు వొసంగ
సంగరహితులకును స్మర ♦ సంగరముల
రములలితవృత్తి సూపునా ♦ రామమునను

క॥ ఉండె మహిజ రాకాసుల, దుండగములఁ బలుకుఁబడుల ♦ దొసఁగుల ద్వైతం
బండఁగొన స్వమతి రామా, ఖండాద్వైతప్రసక్తి ♦ కలనఁ జెలంగన్. 380

ఆ॥ పలుకు రాముఁ బలుకు ♦ భావంబు మున్నె త

స్మయము కృతికి వేతెనయము కలదె

యొండు వృత్తి యనుచు ♦ నుండ దాయమ దెసఁ

బ్రాణములును రాము ♦ పాలి వగుట.

381

ఉ॥ ధీరతఁ బాయ దింతకు న ♦ ధీరవిలోచన దేహపోషణో
దారత నొల్ల దేవిధి న ♦ ధశ్యయనీయత కోర్చి కొల్చినన్
నేరమె మోపి పోదఱుము ♦ నిద్దుర నన్నము సన్న సున్న యే
తీరునఁ దీర్చునో వ్రతము ♦ తీ ర్పొకయించుక దోప దేరికిన్. 382

ఆ॥ ఇంద్రజాల మొక్కఁ ♦ డేణాక్షి జలముల, నిత్యకృత్యవిధులు ♦ నెఱపుచుండ
నమృతసార మందు ♦ నమరింపనై యుంట, యదియుఁ గన్నతల్లియవని యెఱుఁగు

ఉ॥ కట్టిన కట్టు కట్టుఁ బరి ♦ కర్మవిహీనత శోకదైన్యమున్
ది ట్టలతిట్లు నెమ్మనము ♦ దీర్ణ మొనర్పఁ గృశాంగి సీత య
మ్మట్టున నట్టులుండె ధృతి ♦ మాటకు రాముఁడె కర్తగాఁగఁ దా
నెట్టనఁ దన్నయాత్మకృతి ♦ నీతివశంవదయై నగాత్మజా! 383

క॥ అన్నిటను రామనామమె, సన్నతగాత్రీ! లగింపఁ ♦ జాలునులే య
భృన్నతి నెలకొల్పఁగ శ్రీ, సన్నాహముతోడి సుప్ర ♦ సన్నతఁ గూర్పన్. 384

ఆ॥ అనుచు విభుఁడు నొడువ ♦ నద్దేవి యద్దెస
కరిగి తమ్ముఁ డెట్టు ♦ లనియె నన్న
యెద్ది వినియెఁ గడఁగి ♦ యేవెంట మెలఁగి ర
వ్విధము దెలుపు మనుచు ♦ వేడుటయును. 385

ఉ॥ యోగవియోగసంయుగధి ♦ యోగనియోగవిలక్షణాత్మ యో
గాగమలక్ష్యభావపద ♦ హారివిహారి విదారితారి వ
ర్గా గతిభేదవర్జితమ ♦ హాపథగమ్యసుసాహృదాంచితో
ద్యోగనిరూఢ నిత్యవిభు ♦ తోజ్జ్వలషడ్గుణయోగపుష్కలా! 386

క॥ సారససంభవముఖ్య, శ్రీరమణీయమతియోగ ♦ చింతితవిభవా
సారాసారివిచారవి, దూరా భజమానలోక ♦ దోషక్షపణా! 387

సగ్వి॥ నిత్యయోగాంచితో ♦ నిద్రలక్ష్మీ కలా
ప్రత్యయోపాత్తనం ♦ పద్విపద్భావనా
యత్యవక్రప్రకా ♦ రాధిగమ్య ప్రథా
సత్యచిత్సౌఖ్యసం ♦ సత్తిలక్ష్మ్యత్మకా!

3౪౯

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం
దరణ్యకాండంబునం దృతీయాశ్వాసము.

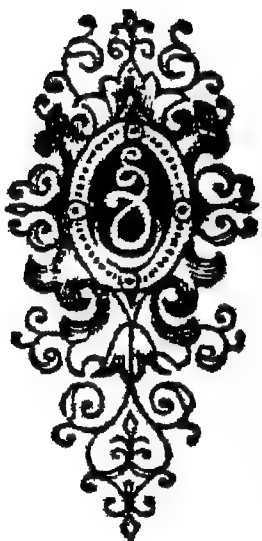
శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ద్రీరామకథాఽమృతము.

అ రణ్య క ం డ వ ము.

చ తు ర్థా శ్వా స ము .

లలితాకార విశే
షాలంబనచణజగత్త్రా ♦ యావనదీక్షా
లీలాగృహీతసంప
ల్లాలితభోగోపపదక ♦ లాచతురతరా !

౧

తే॥ అవధరింము చంద్రక ♦ లావతంసుఁ
డిట్టులను గౌరితో దేవి ! ♦ యింతలంత
లనుచు రాముఁడు త్వరమాణుఁ ♦ డై సుదూర
వధము నెట్టనఁ గడచుచుఁ ♦ బడయునపుడు.

౨

ఆ॥ మాయదారి కడకు ♦ మారీచుఁ డమ్మెయి, నాడినట్టి నుడికి ♦ నోడి సీత
తన్నుఁ బఱచి యనుచుఁతద్విధం బెడఁ దల, పోసికొనుచు శీర్ణ ♦ బుద్ధి యగుచు.3

మ॥ పరిధిచ్ఛన్నురుచి న్మళి న్నహవృతివ్రా ♦ చ్ఛాదితచ్ఛాయు భా
స్కరుఁ బోల్పందగి యించు నెమ్మొగ మథఁస్తాత్పశ్యమై దర్శనీ
యరమానిస్వముగాఁ బరాభవవిధం ♦ బాకోశముం దద్విప
త్పరిశంకాకలనంబు నొక్కట మది న్బాధింప ♦ సవ్యాధియై.

౪

—♦ శ్రీరాముడు లక్ష్మణుని రాక నూహించుట ♦—

తే॥ దీనుడై వచ్చు సామితుఁ ♦ తీరుగాంచి
రామచంద్రుండు దైవోక్య ♦ రక్షకుండు
మాన్యుఁ డీతండు మత్కృతి ♦ మలకఁ గనఁడు
గాన నిట్లాందుచున్నాడు ♦ కలకపాటు.

౧౫

క॥ వీ నప్రాకృతతత్త్వం, బానెటి నిడి ప్రాకృతత్వ ♦ మవలంబింపన్
గాని పొసంగ దిక్కర్జము, గాన వికారిత వహింపఁ ♦ గా నగు నింకన్.

౧౬

ఉ॥ ఊరక నిస్పృహత్వమున ♦ నున్నదురాత్ములు తోడిరక్కసుల్
రా రతఁడాదరింపఁడు భ ♦ రం బగు శోకమున న్ధరాసుతన్
జేరువఁ గాంచి కాంచి యటఁ ♦ జేరిన నెట్టన దేవకార్యమున్
దీరు పొసంగఁ గూర్పనగు ♦ తీర్పు ఘటిల్లును దత్ప్రసక్తిచేన్.

౧౭

ఆ॥ దుష్టరాక్షసాలి ♦ దూలించి యగ్నిస్థ, యైన సీతఁ గూడి ♦ యచటవీడి
సిరి దలిర్పఁ బురికిఁ ♦ జేరి పాలింప ని, లింపు లాదరించు ♦ లీల లమరు.

౧౮

క॥ లీలామానుషచరితము, లాలోకించి విని హృదయ ♦ మం దిడి భక్తిన్
గీలించి ధన్యు తాదురు, బాలిశులై చెడక జనులు ♦ బా గగు ననుచున్.

౧౯

—♦ రామచంద్రుండు లక్ష్మణుని సీతను సూర్యి పూర్ణించుట ♦—

క॥ ఆలోచించి దయామయుఁ, డాలక్ష్మణుఁ గాంచి యేమి ♦ యారసి నీ వి
ట్లాలంబించితి సాహస, మాలోలేక్షణ వనాళి ♦ కర్పించితివే.

౨౦

చ॥ అడవికి వచ్చునాడు విడ ♦ నాడఁగలే కటు లాడినట్టి యా
నుడికిని సంతసిల్లి కొని ♦ నూతనలక్ష్మి విలాసమూర్తి న
ప్పడఁతుక నింతవట్టు గని ♦ పాలన సేయఁగఁ జాలి నేర కి
ప్పుడు నిను నమ్మి యిక్కతనఁ ♦ బోకడ వెట్టఁగ నాయె లక్ష్మణా?

౨౧

క॥ ఆదుఃఖసహాయాత్మిక, యేదిర వై దేహి యెంత ♦ యిడుమలు పడినన్
గా దని రాజ్యము బంధుహి, తాదుల విడనాడ నైన ♦ నఘ మెనసితినే.

౨౨

ఉ॥ ఎయ్యది లేక దేవపద ♦ మేని మహాన్నత మంచుఁ నెంచ నే
నియ్యిల నేకలక్ష్మ్యముగ ♦ నేలఁగ నైనఁ దలంప నట్టి నా
తియ్యనివింటివానినెఱ ♦ తీపులసంగడ మాగుణాబ్ధి నే
దయ్యము నెత్తి దాఁక నిడి ♦ దారి తలంగితివయ్య తమ్ముడా!

౨౩

- తే॥ ఉండునే యింక జీవించి ♦ యుర్వితనయ
కాదె శూన్యంబు నావన ♦ గమనకష్ట
మాపెకై నే నొడలు వీడ ♦ నాన వెడలి
నీవు చనఁ గైక యిష్టము ♦ త్నెఱిఁ బరయవె. ౧౪
- ఆ॥ పుత్రరాజ్యభోగ ♦ పూర్ణ సిద్ధార్థయా, మధ్యమాంబ నంబ ♦ మలసి యొదిగి
సేవ సేయకున్న ♦ చింత నెట్టన మున్సి, నష్టపుత్రయై య ♦ నాధ యగుచు. ౧౫
- క॥ ముదమునఁ బొదలుచు సతినా, కెదురై మే లరయు తెల్ల ♦ నెరవై వితగాఁ
దదపేత మైన యాత్మణ, సదనమునకు సిగ్గు మాలి ♦ చనుదెంచెదనే. ౧౬
- తే॥ ఉన్నదో లేదో తెలుపుమో ♦ యన్న ! సీత
యెన్నఁ డేకష్టములనేని ♦ నెఱుంగ దబల
నీప్రమత్తత మడసెనో ♦ సీత యగుచు
నెచట శోకించుచున్నదో ♦ యెఱుకపడదు. ౧౭
- ఆ॥ ఆదురాత్ముఁ డడఁగునప్పు డ ట్లఱచిన, నిన్నుఁ గూడ భీతి♦నెఱయఁ బాతె
నదియె యాపె చెవికి ♦ నట్టిట్టు సోకంగ, నేమొ హేతు వయ్యె ♦నిట్టిగతికి.
- క॥ శరసంధాన మొనర్చ న, సురమాయ బయల్పడంగఁ ♦ జూచితిఁ గా కా
సరణి యరయంగ నయ్యెనె, హరినాకృతితో మెలంగు ♦ నక్కాలమునన్. ౧౮
- ఆ॥ ఎట్టులేని సీత ♦ నెడయనై జంతల, కంతరం బొసంగ ♦ తయ్య వారు
కోరుకొనిన దదియె ♦ కొనసాగె విధిచిత్త, వృత్తి ఖోడుపడెడు ♦ విధ మొనర్చ.
- క॥ ఖరసంహారము మొదలుగ, సురవైరులు కీ డొనర్పఁ ♦ జూచుచునుండన్
దరుణ మొనఁగూడె నిమ్మొయి, దరుణీమణి యొంటి నుంట ♦ తారసిలంగన్. ౧౯
- ఆ॥ మునిఁగినార మిట్టి ♦ ముప్పున వేటొండు, గతియుఁ గలదె తనదు ♦ కర్మఫల మ
వశ్య మనుభవింపవలె నన్న నుడి దక్కఁ, దీర్తు ననెడువాఁడు♦తెలియఁబడునె.
- క॥ ఏమని వచ్చితి వాసతి, యేమని పొమ్మనియె నింత ♦ యెఱిఁగింపుము చి
త్తామయము పాల్పడెం దన, కేమొయి భైషజ్య మింక ♦ నేర్పడియెడునో. ౨౦
- తే॥ అనిన వెల్వెలవాతెడు♦నమ్మొగము త, దంఘ్రిసరసీరుహైకాశ♦యమ్ముఁ గోరఁ
గేలుదమ్ములు సాగి తల్లాలనమున, మెలఁగ నిట్లని పలికె సు♦మిత్రసుతుఁడు.

—♦ లక్ష్మణుఁడు శ్రీరాముని ప్రశ్నలకు సమాధానముఁ జెప్పట —

- శా॥ అన్నా! నేర మటం చెఱుంగ నటు ల ♦ య్యాదిత్యవిద్యేషి నీ
వన్నట్టే యని నట్టి దీనవచనం ♦ బాలించి కీ డెంచి నీ

పున్నట్లుండుదె యన్నఁ దల్లి! యసురుం ♦ ఊక్కండు దుర్వృత్తిమై
నన్నా డెల్ల యెఱింగి నీ కగునె యి ♦ స్త్రీతంకముం గాంచఁగాక.

౨౫

క॥ ఒక్కట సురాసురులు కై, పెక్కి తొడరఁ జక్కనిలిచి ♦ యేడ్చెట సూపక
దక్కుదురఁట రఘురాముని, చక్కటి దైన్యంపు నుడికి ♦ సమయము గలదే.

తే॥ కీడు దలఁపకు మమ్మ! యా ♦ కృతకవచన
ములకుఁ దలఁకకుమమ్మ యి ♦ మృలకదారు
లున్నయవి రక్కసులవంక ♦ నోర్చియుండు
మొక్కగడె నొంటి విడిచి పో ♦ నొప్ప దనుచు.

౨౬

క॥ పాదానతుండనై విని, వేదించిన నుస్సురనుచు ♦ వెక్కసఁపడుచుక
గా దన కనఁగూడని యప, వాదములం గూర్చి తిట్టి ♦ వలను సెడంగక.

౨౭

క॥ ఆక్రోశింపఁగ నింక న, పక్రమ మేవంక నెద్ది ♦ పడయఁగ నగునో
విక్రాంతి కూడ దని నుత, పక్రమ! నీసేవ కిట్లు ♦ వెడలితి భీతిక.

౨౮

క॥ నానేరమి సైపవె యన, దీనుండై రాముఁ డనియె ♦ దేజోవంతుం
గా న నైఱిఁగియు న్యస్త, న్మానినిఁ గాపాడు టుడి గి ♦ మరలఁదలంఁతే.

౩౦

క॥ చకిత యయి యాపె యఱచిన, ముకుద్రాఁ డటు ద్రెవ్వ నన్న! ♦ మొనసితి విపుడా
యకలంకచంద్రముఖికి, నివ్వకలత్వం బొదవ నేమి ♦ వెరవో చెపుమా!

౩౧

ఆ॥ తప్పొ నర్చి తీవు ♦ దారుణంబుగ నాపె
పలికె సనుచుఁ గోప ♦ భరము గదుర
నేమి నేయువార ♦ మిఁతి యేమయ్యెనో
తలఁపు మవల వలయు ♦ దశయు మదిని.

౩౨

ఆ॥ అబల నుడుల నెంచి ♦ యనుశాసనము జోలి
మఱచి మూడు కీడు ♦ మాటఁ దోచి
యేల వచ్చి తింక నేమన్న ♦ నేమియుఁ
గలదె యెట్టి గతియొ ♦ కలుగుఁగాక.

౩౩

—♦ రాముఁడు సీతను బర్ణశాలయందు నెమఱుట. ♦—

ఆ॥ అనుచుఁ దొట్టువడుచు ♦ నారాట మందుచు
మేను నడఁకఁ గిందు ♦ మీఁదఁ జూడ
నోప కెయిది యాశ్ర ♦ మోపాంతమును మొన
యంగఁ గడఁగుచున్న ♦ యపసరమున.

౩౪

క॥ అనిమిత్తంబులు పెక్కులు, పనుపడె మృగపక్షితతులు ♦ వాశితముల న
య్యనుపమ ముప్రదవము దా, రొని తేనికిఁ దెలుపు తెఱఁగు ♦ గొనకొననయ్యెన్

క॥ ఉద్విగ్నమానసుఁడు గనె, సద్వినుతుఁడు శూన్య మైన ♦ సంవసథంబున్
హృద్వేలఁ గడచి శోక మ, పద్వారక మగుచు నెల్ల ♦ పద్ధతి ముంపన్. 32

అ॥ అచట సొచ్చి నెఱసి ♦ యంతరాంతరము శో
ధించి పదరి శోక ♦ దీర్ఘుఁ డగుచు
హా విదేహభూవ ♦ రాత్మజ! భూపుత్రి!
యనుచు నటచె దీనుఁ ♦ డై పురంధి! 32

క॥ హేమంతపద్మినిం బలె, సామంతుఁడు గాంచె బర్ణ ♦ శాల న్సుగుణో
ద్దాముఁడు గాముఁడు రహిత, శ్రీమండన యగుచు నది విశ్రీర్ణతఁ గవియన్. 33

సీ॥ విరు లిగురులు వాడవీడఁబాటిన కొమ్మ, లలాడ నల్లాడు ♦ నాగమములు
కన్నుల నీరొల్క ♦ గగనమ్మునకు మోఱ, లెత్తి ఘూర్ణిల్లెడు ♦ నేణకములు
తెక్కలు విప్పి చివుక్కున నెగసి, నో, రెండ నాపోయెడు ♦ నండజములు
దేబలై యందందుఁ ♦ దెర్లాడి పోవుచు, దిరిగిచూడని వన ♦ దేవతలును
విప్రకీర్ణంబు లజినము ♦ ల్వికటము లగు
కటకములు బ్రుసు ల్కుశస్థలు ♦ ల్కాంతిహీన
ముటజచత్వరమును సీత ♦ యునికి లేని
తెఱఁగు వివరించె శ్రీరామ ♦ దేవునకును. 34

చ॥ కనుఁగొని యున్సరంచు నిలఁ ♦ గాల్చిల కొయ్యన వ్రాలి సొలి జా
లి నెఱయ నెట్టనం బొరలి ♦ లేదు ధరాసుత యొందు గొంచుఁబో
యెనొమ్మత యయ్యెనో తెరలి ♦ యేయెడఁ జిక్కెనొ భక్త్యభావముం
గనియెనొ కాననంబునఁ గ ♦ కావికలై దరిఁ గానకుండెనో. 35

క॥ పువ్వులు ఫలములుఁ దే జని, యవ్వలనున పెరిమ మసల నయ్యెనొ మఱియుం
ద వ్వెనసి మరలిరా నడ, మవ్వము సెడ నొక్కచోటు ♦ మలసి యలసెనో. 36

తే॥ నాదు తలఁ పారయం గోరినంద్యచరిత, యెందునేనియు డాఁగెనో ♦ యింతవట్టు
నిల్చునే భీరు వది పద్మినినివేశ, మెనసెనో నది కరిగెనో ♦ మెఱుకపడదు. 37

క॥ అని యెల్లెడ లారసి తన, వనజాయతనేత్రఁ గాంచు ♦ వల నెఱుకకురా
కునికి వగచి యున్మత్త, గనుపడఁ గను లెఱ్ఱసేసి ♦ కాననగతుఁడై. 38

అ॥ చెట్టుచెట్టు పుట్టపుట్ట గట్టుంగట్టు, వాఁగువాఁగు దిరిగివనరఁ దొడరె
నెందుఁ గానఁబడునొ ♦ మెదియేనిఁ దెలుపునో, యనెడు నాస రాముఁడమల చరిత!

తే॥ కంటివె కదంబము! కదంబకాననప్రి, యాత్మ నాప్రియ సీత శుభాంగి నిందు
బిల్వ! బిల్వోపమ స్తనిఃబీతవసన, జివురుబోడి వచింపుమాసిః దలంచి. ౪౫

సీ॥ తిలకమా! కాంచితేతిల కాంచితాలక, గాంచనమా! కంఠకాంచనాంగి
జంపక! కనుగొంఠచంపకనాసిక, లికుచమా! పొడగంఠలికుచసుకుచ
రంభ! వీక్షించితేరంభారుజ్యంభిత, బాటల! చూచితేపాటలోష్ఠి
వకుల! వీక్షించితేవకులగంధాధ్యాస్య, మాధవీ! కానవేమాధవీడ్య
గానలో నున్న తరులార! • కానరేల, భూజములు మీర లయ్యదిభూజసుండు
తోడ నెడు భావ ముంచి తోడ్తోడ నెంచి, నానవాతంక మెడలంగనానతిండు.

క॥ శోకోపహతనునస్కు న, శోకమ! యూరార్పవలదె • శోభనమూర్తి
శ్రీకలన లెటిగి తెలిపి త్వ, దేకార్థపదుం బొనర్చి • యెలమి దొలంకి. ౪౬

ఆ॥ నీవు ననలు కొనలు • నెఱయ శోభిల్లెదు, కర్ణికార! వినుచుకర్ణికాధ్య
గని వచించు కకుభ! • కరభారు వది పక్వ, తాల ఫలదురోజతాల! తెలుపు. ౪౭

క॥ సహకారములారా! మీ, సహకారము నెఱయఁ గొనుఁడు • సహాయకమం
దహమహమిక భాసిల్లెడు, నహంయుభావంబు వలవదార్తులయెడల. ౪౮

సీ॥ తిలకమా! నాసతీతిలకంబు గానవే, శ్రీమంతు లొడ్ల లక్షింపఁ బోరు
ప్లక్షమా! మాక్షమాపత్య మీక్షించితే, జటిజాల మన్యప్రిసక్తి గొనదు
గిరిమల్లికా! కంఠ! • గరిమాంచితనితంబ, నేల వత్సకపాలికిట్టి జోలి
మాగధీ! చూచితే • వాగధిశ్రిత నోర్తు, గణికల కిల్లాండ్రు • గణన గలదె

కరుణవృక్షములార ! న • న్గరుణజూడ
రాదె ప్రియజూడ పివరింప • రాదెయింక
హా జనకరాజపుత్రి! ని • న్నడవిపాలు
సేసెనేకైక మదినున్న • చెడ్డతలపు.

౫౦

తే॥ యనుచుఁ బేర్వేర నవ్వని • ననుచు తరుల
తావళుల నెల్ల నడుగుచు • భావజాత
చింత దను ముంపఁ దొడర వి • శీర్ణ హృదయ
వృత్తి నొండొక దెసఁ గాంచి • వెడఁగుపడుచు.

౫౧

క॥ ఓపికవర్యములారా, యోపికమెయిఁ దెలుపఁ దలంప • రో పికవాణి
శాపము గొననేరకె యా, శాపముదావహములు వీరి • జూడ లరయరే? ౫౨

క॥ భృంగములాకా ! చయ్యన, భృంగారుకగాత్రిఁ దెలిపి ♦ పెనుపుగనుఁడు మీ
యంగఁజుఁడు మీర లల సం, పెంగల పగ దలఁతురేమొ ♦ బేలతనమునన్.

తే॥ శారికల కేమి చనుఁ బలా ♦ శారికలనఁ
గాంచు మే లెంచి పలుకుఁ డ ♦ క్కాంచనాంగి
శారికాకీడనప్రియ ♦ సారతరవి
చారణ లొనర్చి యిదె మీకు ♦ జన్మఫలము.

౫౪

మ॥ పలుకు స్మీవలెఁ జిల్కలార ! కనరే ♦ బాలామణి స్మీవలెం
గులుకుం గంటిరె హంసలార ! పృథువ ♦ క్షోజోరుకాంచీస్థలిన్
జిలుకు స్మీరహి బెఱ్ఱజూపుల మృగా ♦ సీకంబులాకా ! మృగా
క్షుల కీపఁటవలంతిక న్నె తల ని ♦ ల్పుం జూడరే యియ్యెడన్.

౫౫

తే॥ మత్తకాశినిఁ గంటివె ♦ మత్తవార, ణంబ ! తెలుపు మవారణఁ ♦ గంబుకంతి
పాలు పమరు గత్యురోజోరువులకు నీదు, పరికరవిశేషములు పోల్చు ♦ బడులకావె.

ఆ॥ భయము లేదు తెలుపు ♦ వ్యాఘ్రంబ ! యింకిట
గౌరవమున కలిమిఁ ♦ గాంచువాఁడ
నిన్ను నీదు కొలము ♦ నీరజేక్షణఁ జంద్ర
వదనఁ జూచితేని ♦ వల నెఱింగి.

౫౬

ఉ॥ వానరవర్య ! యెల్లెడ శి ♦ వం బెనయంగల వెంచి పల్కుమా !
సూనశరాసు నాటవప్ర ♦ సూనఁపుముల్కి ధనాతనూజ న
మ్మానినిఁ గాంచితేని నను ♦ మానము వీడుము తోడివారిలో
నీనెఱి వన్నెకెక్కఁ దఱి ♦ నిల్పెద రాజపదాగ్ర్యవీరికన్.

౫౭

మ॥ అని చింతాభరపీడితాత్ముఁ డయి త ♦ ద్వానంగ మొప్పారఁ గ
న్ననివేశం బని వీడఁబోక కనుచు ♦ న్నల్యాణి నల్లాపముల్
దనలో నెన్నుచుఁ గన్నుచుట్టటిక మా ♦ తన్ని న్నృసింపంగ నొ
పనికిం జొచ్చిన మాటలాడఁ దొడరెన్ ♦ భాషావిశేషస్తుతా !

౫౮

ఆ॥ నన్ను గేలి సేయ ♦ నాయంబె సాధ్వి ! రా, రమ్మటంచుఁ జీరి ♦ యిమ్ముఁబాసి
యేడ్చుచున్న వవిగొ ♦ యేణాంగనలు వాని, నూటడింపకునికి ♦ యుచితమగు నె.

క॥ శోకవివర్ధని వొదె య, శోకతరువు మఱువు సేరి ♦ చూపట్టితి రం
భాకాండముల నిజోరువు, లాకపడెదె మేలిసిరుల ♦ కావృతి గలదే.

౬౦

ఆ॥ కర్ణి కారవనికఁ గలసి హసించెదు, నీదు హాసనిరతి ♦ నే నెఱుంగు

వాఁడ నైవ నిట్లు ♦ వనరుచుండెడునెడ, వలవ దాశ్రమమున వలనుపడదు. ౬౧

ఆ॥ ఏమి పఱువు లిడెద ♦ వింతి! కల్వలబంతి!, మఱువుసొచ్చె దేల ♦ మాన్యశీల!
దాగు నంతలోనె ♦ డాగునే నీసిరి, యువిద నను మొఱింగు ♦ టుచిత మగునె.

క॥ నిలుము నిలుము వరవర్ణిని!, చలమే నామీది నెనరు ♦ సడలించితివే
పలుకవటే పరిహాసము, గలకాలం బెల్లఁ జెల్లఁ ♦ గా నెఱుపుదురే. ౬౪

ఆ॥ నీదు పట్టుపచ్చ ♦ నెఱి గంటి డాగురు, మూత లేల కాంచి♦మొనయు నంత
నొట్టు పెట్టినాడ♦నువ్వీజ! యవ్వల, నంఘ్రి లిడక మాటలాడు మిపుడు. ౬౫

క॥ నా దురపిల్లు టరసి యే, యేదార్థ్యం బెంచి తలఁగ♦ నెంచెద వబలా
యాదార్థ్యమొ ధార్థ్యమొ కన, రాదో నాయెఱుక మదికిరాదా బళా. ౬౬

ఉ॥ ఇంతటి కష్టము ల్దలఁచి ♦ యేల తలంగు నుపేక్ష నేయు మ
త్కాంత ధరం దొరంగెనొ వి ♦ ధాతృనిచ్చెయి పిసాచు లొడ్డి యా
క్రాంతిమెయి స్థా రించునెడఁ ♦ గాసిలి బాలమృణాలకోమలో
పాంతనళాంతము త్తనశు ♦ భాంగము లర్పణసేసి చెచ్చెరక. ౬౭

ఆ॥ ఎంత దిక్కు మాలి ♦ యేణాక్షి ఘోషిల్ల, నయ్యెనోకదా దు ♦ రంతచింత
నంత మొందవలసె♦నక్కటా నా కింక, మే లటంచుఁ గలదెమిహిరకులుడ!

చ॥ అని విలపించుఁ జేడ్పడుఁ ద ♦ దన్యదిశం దిలకించు నొక్కటం
గని నటు సేరఁబాఱుఁ గల ♦ కంతరవంబుల కుల్కు నింత ల
య్యెనె సతినంగడం బనుఁ ద్వ ♦ దేకరతు న్నను వీడఁ బాడి గా
దనుఁ గలతావు లెల్లఁ గల ♦ యం బరికింతు నటంచు వే చనుక. ౬౮

ఆ॥ మరలఁ దమ్ము బెరసి ♦ మాటాడు బయలునఁ
జూడ్కి నెఱుపుఁ దలఁకుఁ ♦ జొక్కు నింక
నేదిరా మృగాక్షి ♦ యేమయ్యెరా యను
ననవధానతాస ♦ మాశ్రియమున. ౭౦

చ॥ అరిగితి వెందు హా జనక ♦ జా! యను జాయను బాసి దుర్మృగం
బరయఁగఁ జన్న న న్ననఁగ ♦ నౌ నను నౌ నను వీడ నాగుణా
కర వనిఁ డించి వచ్చితి వృ ♦ కావలి కావలిగాఁగ లక్ష్మణా!
సరభసవృత్తి వైతి వను ♦ సారము సారము గాదొ నీ కనుక. ౭౧

చ॥ అని మఱి వానిఁ డాయఁ జని ♦ యంసయుగంబునఁ గేలుదోయి నె
ట్టన గదియించి లక్ష్మణ! క ♦ టా యిది మూలము గాఁగ మేను బా

సినతటిఁ జేర నాజయు ని ♦ సీయిట వచ్చితి వాన వీడి యే
మనుచు నదల్ప నెట్టు లన ♦ నొనొ దరిద్రున కట్టి యాపదన్.

29

ఆ॥ ఆర్జవంబు లేని యధముని కీర్తి య, ట్లింతి నన్నుఁ బాసి ♦ యేగె నింక
నేమి గలదు నిలువ ♦ దిమ్మేన నుసులు పో, బడియ తక్క నొండు బాట లేదు.

మ॥ వనవాసంబు గ్రమించి యే నగరికి ♦ న్వాపోవుచుం బోవ ము
న్ననివార్యుం డయి యేగె సీతఁ గొని యి ♦ స్వదేవిఁ గోల్పోయి యే
మని వచ్చెం బరికింప సీతఁ డెటులు ♦ న్వర్థుండు నిర్వీర్యుఁ డం
చనరే లోకులు నిర్దయుం డనుచు డ ♦ య్యం దిట్టరే బంధువుల్.

28

తే॥ కాతరుడ నైతి నిక్క కి ♦ క్కలన సరుగ
నావిదేహవిభుండు మ ♦ హత్ముఁ డడుగ
నే మనెడువాడ నాతఁ డి ♦ ప్డేమి దలచు
వాడు భర మయ్యె నెట్లు ని ♦ వ్వలని బ్రదుకు.

27

తే॥ భరతపాలిత యప్పరిఁ ♦ బడయఁ జాల
దమ్ముడా! పొమ్ము రెండు శూ ♦ న్యమ్ము లయ్యె
దివియు భువియును దీన వి ♦ దీర్ణహృదయు
న నైనసి యిచ్చటున నున్న ♦ నయము గలదె.

26

తే॥ ఎట్లు జీవింపజాల నీ ♦ వేగి భరతు
కొగిటం జేరి నావాక్కు ♦ గా వచింపు
మాజ్ఞ యొసఁగితిఁ గలకాల ♦ మవని యెల్ల
నేలుకొను మని యిదియె స ♦ మీహితంబు.

22

తే॥ తల్లులకు మువ్వరకును వం ♦ దనము లే నొ
నర్చినవిగా నమర్పింపు ♦ మర్చనీయఁ
గోసలాత్మజ నేవేళఁ ♦ గొలిచి యామె
కొఱత లెల్లఁ దలంగుము ♦ గుణనిధాన!

25

మ॥ అనుచున్ శోకము పేరి కర్దమమునన్ ♦ హస్తీంద్రముం బోలఁ గూ
లు నరేంద్రున్ స్థను నగ్రజు న్గురు నలో ♦ లు న్భావితాత్ము న్మహా
త్ము నిరీక్షించి శుగాహతిం దెరలి యు ♦ న్మున్నాడి యన్నేలక
న్య నిలీవత్వము నేర్పరించు మది ని ♦ ధ్యానించి తా నిట్లనున్.

24

—♦ లక్ష్మణుఁడు రామునకు ధైర్యము బుకొల్పుట. ♦—

చ॥ తగు నె మహానుభావ! నిజ ♦ దాక్ష్యము చేడ్పడ నింతమాత్రాకు
వగవఁగఁ గాననప్రియని ♦ వాసమునందున లేకయున్న నే
మగు సుచరిత్ర యేకొలఁకు ♦ లారయ నేగెనొ యేవనిం జరిం
పఁగఁ దలఁ పుంచెనో యెచటి ♦ పావనతీర్థము లాడఁ జొచ్చెనో. ౮౦

ఆ॥ భావ మరయ నై నభయము సూపఁగ నై న, నవ్వుటాల కైననంద్యచరిత
యొక్కచోట డాఁగియుండనోపుఁ బ్రయత్న, మొప్ప నరయవలయునుదిలపడక.

క॥ ఒండు వికారము లెమ్మొయి, నుండకయుండంగ నిట్టు ♦ లోటుపడినచో
గండడఁగి పోవుటే కా, కొండొకఫల మున్నె ఘనన ♦ కుచితం బగునే. ౮౧

ఆ॥ కాన నీవు నేనుఁగలతావు లన్నియు, నరసి చూచి కారణాంతరంబు
దోప నామె చొప్పుదొరకొను నమ్మొయి, బురుషకార మెనయఁబోలు ననఘ!

క॥ బలి బంధించి కడఁక ని, య్యల యెల్లం గొనిన విష్ణు ♦ వీవు నొకఁడుగాఁ
దలపించెడు వర్తనముం, దలపోయుదుగాక యేలధైర్యం బెడలక. ౮౨

మ॥ అని సామిత్రి వచింప నవ్వలని సా ♦ హార్దంబునం దోఁగి య
మ్మనువంశ్యుండు సరస్వరిద్గిరిదరీ ♦ మార్గోపమార్గంబులు
ఘనదుర్గంబులుఁ జొచ్చి కాంచి యొకటక ♦ గల్యాణి చొప్పెన్నలే
క నితాంతప్రథమానచింతనదశా ♦ క్రాంతాత్ముడై యిట్లనుక. ౮౩

—♦ శ్రీరాముఁడు సీతావియోగావస్థం బ్రదర్శించుట. ♦—

ఉ॥ చూడనిచోటు లేదుగద ♦ చూచితి వీవునుఁ దోఁడు గూడి యే
జాడయుఁ గానరాదు మహి ♦ జాత మహిం గలయంగఁబోలు న
స్వీడి చనం దలంచునె ను ♦ నిష్ఠిత చాలనివేళ నిట్టి వౌ
కీడులు మూడకుండు నెటు ♦ కృత్యవిధు ల్పొనరింప నయ్యెడుక. ౮౪

చ॥ ఎవి యెటు లే నొనర్చితి నొ ♦ యింతకు మున్నగు పుట్టువందు నిం
పపు నని కిల్చిషంబు లవి ♦ యన్నియుఁ బాకము నొంది నెంటవెం
ట విపదుపాకృతిం బెరయఁ ♦ డాఁగిన మూఁగిన నేమగుం బరా
భవ మన కొత్తిగిల్లి నయ ♦ పద్ధతిమైఁ దల యొడ్డఁగాఁ జనుక. ౮౫

చ॥ తన సిరి వోక స్వీయజన ♦ తావిరహంబును దండ్రి నాశముక
వనమున నుంటయుం దగని ♦ వారలతో జగడంబులు న్ననం
బెనసి వికారిఁ జేయ నవి ♦ యెన్నియు నేని సహించి ప్రేయసిం
గొని ముద మందఁ గంటిఁ గడ ♦ కుం గడవంబడె నద్దియుం గటా. ౮౬

- ఆ॥ పర్ణశాలఁ జేరిపడఁతి నీవునుఁ గొల్వ, నెల్ల కష్టవశలఁసీఁగినాడఁ
దరుణిఁ బాసి యిపుడుతద్దశాపరిపాక, దశవిధప్రవీడఁదవిలినాడ. ౮౯
- సీ॥ ఆకోకిలాలాపఁయఱచెఁగాబోలు న, పన్వరంబుగ మింటిపైని నరుగ
మునుపటి యమ్మేటిమురు వెల్లవీడుఁబో, ముఖచంద్రుఁ డారాహుఁముఖమునందుఁ
దతరక్తచందనోఁచితము లురోజము, బ్రుధిరోక్షితములై విఁరూప మెనయు
సురుచిరహారాళిశోభిత కంధర, పీతశోణితగాఁగఁ ♦ బ్రీదిలెనేమొ
యసుర యెవ్వఁడెట్టు లాక్రమింపఁగ నెంత, పడెనొ యేమి వంకఁబ్రాణ మునిచి
చనెనొ యేవిధమునననెనొ యేమయ్యెనో, యేప్రసంగ మేనినెఱుకపడదు
- ఉ॥ మొన్న నె యీశిలాఫలక ♦ ము న్నైఱయం గని నన్ను మేలి క
స్సన్న నుపోపవిష్టునిఁ బానర్చి స్మితాంచితయై సమాశ్రితుఁ
నిన్ను హాసించు నన్నెటి వి ♦ నీతునిఁ జేసెన కాదె యింతలోఁ
జన్న దె రూపుమాసి యవి ♦ చారిత యైన కృతాంతు శాసితీ. ౯౦
- క॥ ప్రియ గోదావరి నాప్రియ, కెయిదుంగా కొంటిఁ బోవఁనెంచదు వనికే
నయమున నరుగు స్థిరువు, సయుక్త్యమే కోరుఁ జేరఁజలజాకరము. ౯౧
- క॥ నాకాంతవార్తఁ దెలుపుము, లోకేక్షణ కర్మసాక్షి ♦ లోకములందుఁ
నీకొలఁది గలదె వేలుపు, ప్రాకటయశ మబ్బు నిట్టిపరిభవ మీఁగ. ౯౩
- శ్లో॥ విచ్చెనో నొచ్చెనో యెట్లు ♦ వెఱఁగుపడెనొ
యేదురాత్ము నికృతిఁజేసి ♦ యెడయఁగ నెనొ
వినుచుమయ్య! జగత్ప్రాణ! వినుతశీల!
నాప్రియాంగన చరితంబు ♦ నయ మెఱింగి. ౯౪
- ఆ॥ భూతథాత్రీ నీదు ♦ పుత్రీ వృత్తాంతంబు, దెలుపరాదె యేలవలనుఁ బాసి
యుంటి వొంటి నిట్టు ♦ లోర్చె దేమని నాదు, దీనదశకు నైనదిగులు లేదె. ౯౫
- ఆ॥ అనుచు దీనుఁ డగుచుననులాప మొనరించు, రాము సద్గుణాభిరాముఁ గాంచి
సరగ ననె నదీనసస్త్వండు సామిత్రి, భావికార్యగతివిపాక మెంచి. ౯౬
- ఉ॥ శోకము వీడు మీపలుకు ♦ శుద్ధచరిత్ర గణింపు మెందు నే
ప్రాకృతుఁ డేనియుఁ జతనఁ ♦ బాయక కర్జమున నైలంగిన
బోకడవెట్టు నాపదలఁ ♦ బోడిమి గాంచు సుఖించు నన్న న
ప్రాకృతపౌరుషుండ వెటు ♦ పాల్పడకుండును సిద్ధి నీకృతి. ౯౭
- ఆ॥ అన నొకింత దేటియన్న! గోదావరి, మలయు మచటు లెల్లఁగలయ వెదకి
యొండు గాంచువారఁమోయి నా నొదల, నాన మోచికొనుచునాతఁ డరిగి.

క॥ కలచోటు లెల్ల నారసి, కలకంఠి న్నాన కట్టి ♦ గతి వివరింపక
దలఁపుమెయిఁ దాను న ప్పొల, మొలసి వివేచించి య నె రఘూద్వహుఁ డార్జి

ఉ॥ భూతములార ! మీ కెఱుఁగఁ ♦ బోల ని దొక్కటి యున్నె దేవి ! యో
గౌతమి ! నీసఖిమణినిఁ ♦ గానవె కాన వెలందిఁ డించి మీ
యూతము నమ్మి పోవ నిటులూరక యుండుట మేలె పోక వి
ఖ్యాత మొనర్పుఁ డాపయినిఁ ♦ గల్లు భరమ్మున కేన చాలెదన్. ౧౦౦

ఆ॥ ఆవధార్మ్యఁ డెవఁడో♦యాశంసన మొనర్పుఁ, డనినఁ బొలసుదిండి♦యవినయంబుఁ
దలఁచి తలఁకు దోఁవఁదా రెద్దియునుఁ బల్క, నోడి మిన్నకుండిరుత్పలాక్షి !

క॥ ఆస యెడలి యినవంశజుఁ, డాసామిత్రిఁ గని పగఱకాపగ తానే
బాసటగా మనపాలిట, నేసఖు లున్నారు వారు ♦ నేనివెడఁగులే. ౧౦౧

క॥ పడరాని పాటు లెల్లం, బడి యడవిం దిరిగి మేలు ♦ వడయంగల యి
య్యెడఁ బడఁతిమిన్నఁ బాపెను, జడుఁ డీవిధి కింక మంచి ♦ జాడయుఁ గలదే.

ఆ॥ ఎల్లకష్టములకు ♦ నే నని తనయుణ, మీఁగి చనియె నతి త ♦ దీప్తితంబు
లెవ్వి దీర్చినాడ ♦ నింతలు సేసి యే, నరిగి యెవరి మంచి ♦ కగుదు నింక.

ఉ॥ కూరుకు వచ్చునే కనుల ♦ కుం దరి త్రోవయుఁ గాన నౌ నె యా
హారవిహారము ల్లలవె ♦ యన్య మనన్య మనంగఁ జెల్లునే
తీరగునంచు మేనిపయి ♦ దేబెతనంబున నాన సేసి యే
నూరికి నేగువాడ నని ♦ యొక్కెడఁ ద్రిమ్మరిభావ ముంచినన్. ౧౦౨

క॥ ఈనది నీనేల జన, స్థానంబునుఁ బ్రసవణము ♦ శైలము వరుసన్.
ధ్యానించుచుఁ దిరిగెద న, మ్మానిని యేనాటి కెట్లు ♦ మలయునొ యనుచున్.

ఆ॥ కంటివే మెకములు ♦ ఘనసత్త్వములు నన్నుఁ
గాంచి యేమొ పలుకఁ ♦ గాఁ గడంగు
నట్లు లున్నయవి స ♦ మాదరమున వాని
యింగితములు కొన్ని ♦ యెఱుకగలవు. ౧౦౩

క॥ అని వేడినీరు సోనలు. గనుకొలుకులనుండి జాఱఁ ♦ గా నమ్మాయా
మనుజుఁడు వానిఁ దఱిసి మీ, యనువ ర్తిని జాడ దెలుపుఁడని యడుగుటయున్.

ఉ॥ తోడనె మోఱ లెత్తికొని ♦ తోఁకలు చక్క. విదిర్చి వింటిపై
నోడని చూడ్కి నెక్కొనఁగ ♦ నుత్పలలోచన చన్న యద్దెసం
గూడిన పద్ధతి న్నెఱసి ♦ కోవిదుఁ డవ్విభుఁ దోడుకొంచుఁ బో
నాడక మాట లాడుటయు ♦ నన్నెఱసన్నలు గాంచి చెచ్చెరన్. ౧౦౪

- తే॥ అన్న! చూచితె మృగము లీ ♦ వడుగఁగఁ దమ
కన్నయంతలు వివరింపఁ ♦ గాఁ దొడంగె
దక్షిణావధమున దృష్టి ♦ తవులుసూప
నందు నైర్మతసంచార ♦ మధిగతంబు. ౧౧౦
- ఆ॥ కానఁ దద్గతానుగతులమై యద్దేవి, వలను గాంచఁగల మవశ్య మనిన
నట్లై చేయువారముని రాముఁ డద్దెస, కనుజఁ డెనసిరాఁగఁనరుగుటయును.
- క॥ ఆదారి మొనసి నంతనె, యాదేవి ధరించు సుమములం దగుపడినన్
గాదిలితమ్మునితో ననె, శ్రీదయితుఁడు తద్గతానుచింతన మొలయన్. ౧౧౧
- మ॥ అవె యిప్పునులు లక్ష్మణా! యరసి యే ♦ నర్పించితి న్నాఁడు నేఁ
డవలోకించితి జాతె వేనలికి వేఁ ♦ గా సంకటం బైన ని
ట్లెవఁడో దుష్టుఁడు సాధ్వీ నీడ్చికొనిపో ♦ యెం గావుత న్నాదు క
ర్మవిపాకం బీటు టుండ నిక్క మిదె యా ♦ మానింపుమీ చక్కఁగన్. ౧౧౩
- క॥ వాడవు విరు లివి యిన్నెటి, జాడ నెటింగింప ధరణిశ్వసనుఁ డినుఁడుఁ గా
పాడుచునున్నా రనఁదగుఁ, బోడిమి చెడకుండ నాదుఁబుద్ధి న్నెఱయన్. ౧౧౪
- తే॥ అనుచు నాత్రోవఁ బ్రసవ ♦ ణాద్రిఁ జేర
నరిగి గిరినాథ! కనుగొంటె ♦ యలరుఁబోడి
నని యడుగ నయ్యదియుఁ బల్క ♦ కట్లె యుండ
నెంచి తలయూచి యేమయ్యె ♦ నింతకనుచు. ౧౧౫
- క॥ కుపితుఁ డయి త్సుద్రమృగమున్, ద్విపదైరియపోలె శిఖరివీక్షించి యిదే
క్షపణ మొనరింతు శరముల, సపరిచ్ఛదు ని న్నటంచుసంరంభమునన్. ౧౧౬
- క॥ కన్నుల నిప్పులు రాలఁగ, నన్నగము న్నదినిఁ గాంచియార్భటి నెఱయన్
గన్నియ వార్త దెలుపలే, కున్న ఫలం బేమి మీరఁలుర్వి నటంచున్. ౧౧౭
- ఆ॥ ధర్మణం బొనర్పఁదద్గుహాశయముల, మ్రోసె గిరియుఁ బలుకుఁరూఢి తనర
నీక తోఁచుఁగాకనేర మియ్యాపద, నటిఁగి యెఱిగి తెలుపనే మటంచు. ౧౧౮
- మ॥ అట్టియెడ దుర్నిరీక్షతేజం డగు నారఘూద్వహుండు తత్పర్యంతభూపరివర్తిత
యగు నవ్వర్తనిపైఁ దనదు చూడ్కి నిగుడించి యాకించురక్కసుని యురుతర
యగు పాదచిహ్నసరణియు నద్దానిచక్కటిం ద్రస్తయై యీవల నావలం
దొడిబడం బరువు లిడుచు జానకీదేవి యిడిన తప్పటడుగులును బదంపడి యన్నీ
చుండు వెంబడింబడి యొంఁదొండం బొనరించిన పదక్రమణక్రమంబునుం గని

తోడ్తోడ నరిగి భగ్గుంబు లైన శరశరాసనతూణీరంబులును బహుధావికీర్ణం బైన
సృందనోత్తమంబును వీక్షించి వెండియు వెనువెంటం బొడకట్టుచున్న కొండాక
లక్షణంబుల నువలక్షించుచు సంభ్రాంతహృదయుండై యనుంగుడమ్మునిం
గనుంగొని యిట్లనియె.

౧౧౯

ఆ॥ అడుగుజాడఁ దోఁచె ♦ నద్దేవి నొకదుష్టుఁ, డాకమింపఁ దొడరి ♦ నట్టి తెఱఁగు
తోన కానుపించె ♦ దునిసిన వి ల్లమ్ము, లట్లు దొనలు భగ్గు ♦ మైన రథము.

ఉ॥ కంటివె లక్ష్మణా ! మఱియుఁ ♦ గానఁగనయ్యెడుఁ గాన నెల్లెడఁ
దుంటలు పూవుపెత్తులు వి ♦ ధూతవిభూషణహేమబిందువుల్
కొంటెల కయ్యె నిర్వురకుఁ ♦ గోమలికై పెనఁగంగ నంచు బ
ల్లంటుల రక్తధార లనె ♦ కల్లమునం బొడకట్టి తెల్పెడుక.

౧౨౦

ఆ॥ ఎవ్వ రెట్లు పోరి ♦ యేనిఁ గోమలగాత్రిఁ, గోసి కోసి పంచు ♦ కొని భుజించి
రేమొ యేమి సేయ ♦ నెంచిరొ వల దన్న, వారుఁ గలరె వారి ♦ వలను డాసి.

వ॥ దీప్తపావకసవిధంబై ద్యుతిమాలావసధం బగు సాంగ్రామిక రథంబు పడిన
యచ్చోటున ముక్తామణిరత్నజాలసమావృతంబును దపనీయభూషణభూషితం
బును మహాన్నతంబు నగు కోదండంబు వేదండంబునాఁగ నెట్లు పడియున్న
యదియో చూడుము తరుణాదిత్యసంకాశంబును వై దూర్యగుళికాంచితంబును
సమరోచితంబును నైన యక్కాంచనకవచం బట్లు విశీర్ణంబై నేల వ్రాలియుం
గ్రాలుచున్నయది దిన్యమాల్యోపశోభితంబును శతశలాకంబును నగు నాతప
త్రంబు శతశకలంబు భగ్గుదండంబు నయ్యు నెందుఁ జూచినం దానె యనం
దల మెల్ల నాఁగిమించినయది స్వర్ణపుంఖంబులు రథాక్షమాత్రంబులు నైన
విశిఖంబులు విశిఖంబులు విప్రకీర్ణంబులు సభిహతంబులు నైనయవి శరపూర్ణంబు
లగు రెండు శరావరంబు లెట్లు విధ్వస్తంబు లైనవియో కనుంగొనుము ప్రగ్రహ
ప్రత్యోదహస్తుండై యున్న సారథి నిర్హతుండై కూలినాడు సోష్ణిషమణికుండలులు
సచామరులు నగు చామరగ్రాహులు ధరణీతలశయానులై దీర్ఘ నిద్రం జెందిరి.
పోల్చి యియ్యది యంతయు విచారింపు మెవ్వండ్లో దురాసదుఁ డగు రక్షో
వీరుండు జీవితాంతం బగు నాతోడి నైరంబునకుం బన్నిదంబు సఱచి యిమ్మెయి
ని మ్మరసినవాడై ప్రవర్తింపనోపు నెట్టులేనియు నగుంగావుత మాతపస్విని
ఘోరాకారులు యథేష్టసంచారులు గష్టాత్ములు నగు పిశితాశనుల పాలంబడి
నేలంబడ కింతవల్లు జీవించి యుండంగలదే నిజధర్మం బేనియు నద్దేవి నిద్రెసతలం
గాపాడ నోపదయ్యె లోకకర్త యనం జాలి శూరుండనై కరుణవేది నగు నన్ని

య్యెడం గావ నేయీశ్వరులును సమర్థులు గారైరి భువనహితప్రయుక్తుండును
దాంతుండును దీనావనలోలుండు నయ్య మృదుభావంబున నున్న యాతండు
సర్వభూతజాతంబులచేతను నిరసింపంబడుఁ జూమీ త్రిదశాధీశునిం దొట్టి
దొరలెల్ల నన్ను నిర్వీర్యునింగాఁ దలంచి పొంచి నిరీక్షించుచుండిరి కాబోలు
నాయందలి గుణసంఘాతంబెల్ల దోషాభిపాతాత్మతం బరిపాకంబు నొందె నింకం
గాఁగలకర్జం బవధానింపుము.

—♦ శ్రీరాముని క్రోధావేశము. ♦—

ఉ॥ చల్లని సద్గుణౌఘ ముప ♦ సంహృతముం బొనరించి తోచె నా
యుల్లమునందుఁ దేజ మిపు ♦ డుజ్జ్వలమై శశి జ్యోత్స్న నాఁగి భా
సిలైడు భాసుమంతునకు ♦ బాసటయై కలభూతపక్షిత్తోఁ
బ్రెల్లద మైన రక్కసుల ♦ పాలెము గూలెడుఁగాత దీనిచేన్.

౧౨౪

తే॥ జగ మగంధర్వయక్షరక్షఃపిశాచ
కిన్నరనరంబు గాఁగల ♦ దిన్నయమున
నొడ్డు నుఖ మందుదురె యింక ♦ నురుశరాస
మెత్తి శస్త్రాస్త్రముల దివి ♦ కేను పఱుప.

౧౨౫

సీ॥ జగదంతచారులసంచార ముడిగించి, గ్రహమండలం బెల్లఁగట్టివెచి
చలువలతేని ప్రసంగంబు వారించి, యనలార్క తేజంబులట్టు లార్చి
వాయుప్రచారంబువలను నిర్బంధించి, గట్టులఁ బొడిపొడిగాఁ దెరల్చి
నదనదీసాగరనాశనం బొనరించి, తరులతాకుంజములద్రఁ గూల్చి
సర్వమును శూన్యమే యనుజాడ నెఱయ
మచ్చరాగ్నులు విహరింపఁ ♦ మలయు నంత
లోన లోబడి వేల్పులు ♦ లోలనయన
నర్పణ మొనర్ప భావింప ♦ రైర యేని.

౧౨౬

ఉ॥ కందుర కాక విక్రమపుఁ ♦ గందువ లెల్లరు వెంటవెంట నా
క్రందనము ల్పొనర్చుచు వి ♦ కావికలై గతి గాన కొక్కటన్
మ్రొందెడు నప్పు డే మనిన ♦ మానునె యయ్యది కల్పకాల పుం
బొందిక యిన్నెఱిం దొడరెఁ ♦ బో యని నీ వెడఁ గాంచుచుండఁగన్.

౧౨౭

తే॥ దూరుటకు నందు లేక నిర్ధూతు లౌదు, రొక్కెడ మెలంగువార లందుక్కడంగి
మచ్చరాసననిర్ముక్తమార్గణములు, దివి భువియు నాక్రమించెడుతీ రెసంగ.

ఉ॥ నాదగు రోస మిమ్మొయి వి ♦ నాకృతసంస్థముగాఁ గడంగినన్
బోదురుగాక దేవతలుఁ ♦ బూర్వసుపర్వులు నొక్కపెట్టనన్
గా దనుమాట యున్నె యతి ♦ గాములు మోములు విచ్చుగాములై
మీఁద శరాళు లేర్పడఁ గ్ర ♦ మించుచు విశ్వము సంచలింపఁగన్. ౧౨౯

ఆ॥ జీవలోకమిట్ల ♦ జీవలోకమునేసి, యొండుసృష్టియొడఁద ♦ నుంచువాడ
నడ్డుగలదె జరకు ♦ నంతకునకుమిత్తి, కల్లవిధికినాకు ♦ నఖిలగతుల. ౧౩౦

క॥ అని కార్ముకముం గొని యి, ట్లనరాని శరమ్ము దొడిగి ♦ యనుపమలక్ష్మిం
దనరి యనివార్యుఁ డైనన్, దన కేలుందోయి మోడ్చి ♦ తమ్ముఁడు దోడ్తోన్.

ఆ॥ మోమువాడ ముప్ప ♦ మొనయఁ జూడఁ దలిర్చు, జూడతోడ మురువు ♦ సరవి వీడ
నయ్యపూర్వరూప ♦ మరసి వడంకుచు, నిట్టు లనియె శార ♦ దేందువదన. ౧౩౧

— ♦ లక్ష్మణుఁడు రాముని తీవ్రత నివారించుట. ♦ —

తే॥ సర్వభూతహితుండవు ♦ సరణి మృదువు
శాంతదాంతత్వములు నీకు ♦ సమ్మతములు
క్రోధవశమున నిజసత్త్వ ♦ రూఢి మఱచి
యిపుడు క్షయకాలహరు తేజ ♦ మెనయఁగంటె. ౧౩౩

ఆ॥ చంద్రునందు లక్ష్మి ♦ జలజాపు నెడఁ బ్రభ, గంధవహునియందు ♦ గతి ధరిత్రి
క్షమయు నెట్టు లట్లు ♦ సత్కీర్తి నీయందు, నియత యింతవట్టు ♦ నిర్మలాత్మ!

చ॥ వడఁకెడు సర్వభూతములు ♦ వారిజసంభవముఖ్యు లేతి
దడఁబడుచున్నవారొ యిక్క ♦ దక్కినవారల మాటలేల బి
ట్టడరెడు క్రోధవహ్నిని శ ♦ రాసము నెట్టన నీవు దాల్చి న
ల్గడలు దహింతు నంచు లయ ♦ కాలునిఁ బోలఁగ నిట్టనిల్చినన్. ౧౩౪

చ॥ అరదము భగ్నమై పడియె ♦ సాయుధమున్ సపరిచ్ఛదంబు నై
ఖురహతి నేమిఘట్టనము ♦ గూడిన శోణితబిందుపాతమున్
సరణి నొకొండొ కానొకని ♦ సంభ్రమ మూరఁగఁ గిట్టి పోరి యం
తరమునఁ బాసినట్టి నెటి ♦ దప్పని దౌ వల నొప్పుఁ జెప్పెడిన్. ౧౩౬

క॥ తీరెనసిన సంగ్రామము, ఘోరంబే యయిన సైని ♦ కుల సంమర్దం
బారూఢము గా దనియెడు, దేరుం బరికరము లతని ♦ దిట్టతనంబున్, ౧౩౭

క॥ ఇక్కలన న్నీదయితం, దక్కఁగొనంబోలు నంచుఁ ♦ దలఁపరు పరు లి
ట్లొక్కనికై ముజగములఁ, జక్కడవంజూచు జూడ ♦ జూనై యున్నే. ౧౩౮

తే॥ నీకు విప్రియ మొనరింపనేర్తు రెవరు, దీక్షితున కన్యసాధులతీరు నెఱయఁ
గాన నీయెడ నెవఁ డపకార మొంచె, వాని నరసి వధింప నొవలను మెఱయ.

చ॥ ననుఁ గొని విల్లు పూని ముని ♦ నాథులుఁ దోడుగ సాగరంబులున్
వనగిరికందర జ్జనని ♦ వాసములు స్వరసీసరి త్తటల్
గనుఁగొని దేవి యచ్చొటలఁ ♦ గానఁగ నొగతి గల్గదేని నె
ట్టన నగు నింద్రముఖ్యుల క ♦ డల్పరి శోధనముం బొనర్పఁగాన్. ౧౪౦

తే॥ అరసి కాన మనఁగఁబోలదట్లుగాక, తక్కెనేనియు సుర లంతదనుక వార్త
దెలుపరేనియుఁ ద్వద్దీప్తతేజ మప్పు, డెప్పగిడినైన నెఱయించుటొప్పఁగలదు.

తే॥ నీవె శోకమోహములకుఁ నెలపుగాఁగ, నొడ్డు సహియించువా రెవ్వరుర్విలోన
నంతరామర్షమున విశ్వమడఁపఁ దలఁచి, తార్తులొ ప్రజ లెవ్వారిఁ నడుగువారు.

ఆ॥ పెద్దతపముతోడి ♦ పెనుపొందు ధర్మము. లేసి దశరథుండు ♦ శ్రీసమృద్ధుఁ
గాంచె నిన్ను సాధఁకుటము నమర్యాఘ, మట్టు లట్టి నీదు ♦ మహిమ యసదె.

క॥ సరవి న్నిన్నే మద్ది నిడి, యరిగెన్ స్వర్గమున కాతఁ ♦ డని భరతుఁడు త్వ
చ్ఛరణముల కెఱిగి తెలుపఁడె, తరమే నీగరిమ వొగడ ♦ దైవతమూర్తీ!

ఆ॥ భ్రష్టుడై యయాతి ♦ నష్టపుత్రుం డయి, మనవసిష్ఠమాని ♦ మాన్యు లింక
నెంద తెంద తెట్టు ♦ లెడలరు ధృతి నిష్ఠ, హాన మెనసి యార్తికగ్గ మగుచు.

తే॥ అవని కదలుట చందనూ ♦ ర్యగ్రహణము
లట్లు దోచుట భూతౌఘ ♦ మలఁతివడుట
గలుగుచుండు నెడలుచుండుఁ ♦ గాని దైవ
గతిని మీఱిన తెఱఁ గెందుఁ ♦ గానఁబడదు. ౧౪౧

క॥ శాంతి నెలకొనుచు వసుధా, కాంతులు తఱియైనఁ దప్పు ♦ గని శిక్షింపన్
గాంతురు యుక్తం బగు గతి, నింత ప్రకృతి యనిన స్వీయమెయ్యది యగునో.

ఆ॥ సర్వభూతములకు ♦ శరణంబ వీవ ని, న్గొలిచి సురలు మునులుఁగోరుచుండు
పరమగతియ తమకుఁబాల్పడు ననుచు నీ, యరయరాని దొక్కఁడవనిఁగలదె.

తే॥ దృష్టగుణదోషములు గాక ♦ ధృతి మొనయక
కర్మములు ఫలసంపత్తి ♦ గాంచి వెలయఁ
బోల వింతయు నీదివ్య ♦ బుద్ధి నరసి
యెట్లానర్పంగ నగు నది ♦ మొనయగనుము. ౧౪౨

మ॥ నను శిక్షించితికాదె మున్నడి జగ ♦ న్నాథా ! సురాచార్యుడు
నిను బోధింపగలాడె బోధమయత ♦ న్నెక్కొంటి విట్లంచు నే
ననుశాసించుట గా దుపాధివికృతి ♦ వ్యాసంగముం గొన్న నె
మ్మనముకొ స్వాత్మపరత్వయోగకృతి సం ♦ భావింప బ్రార్థించెదన్. ౧౫౦

క॥ జయ మెనయుమయ్య ! రిపు న, త్యయమున మొనయించి స్వకమహారాజ్యశ్రీ
నయలక్ష్మి గూర్ప మహిజా, సయుక్త్య మొప్పార మూడుజగములు బొగడన్

వ॥ అని యిట్లు లాశంసించి. ౧౫౧

క॥ పాదములు పట్టుకొని ప్రతి, పాదితసకలార్థు డగుచు భద్రయశా ! న
న్నాదృతి గని భువనవ్యా, పాద ముడుగు మని యనుజుడుప్రథితుడు వేడన్.

ఉ॥ పూర్వజు డయ్యు గర్జ మను ♦ పూర్వముగా వివరించు తమ్ము నా
నిర్వహణాధ్య మా నుడి య ♦ నిందిత మంచు దలంచి వాని ని
ర్గర్వత మెచ్చి రాఘవు డ ♦ కాలవినిస్సృతకోపవహ్నితో
బర్విడజూచు శత్రు మనుభావమున న్మరలించె గ్రీక్కునన్. ౧౫౪

క॥ వి ల్లెక్కు డించి లక్ష్మణు, దెల్లముగా గాంచి యింకఁదెఱ గెద్దియొ నీ
యల్లమున నెంచి యను మా, సల్లలితాలాప బడయు ♦ జాడ పొసంగన్.

ఆ॥ అనిన నాతఁ డనియె, నఖిలాత్మ! నీయర యనిది కలదె యిచటనందు గలుగు
నెలవు తెల్ల గాంచి నెక్కోలు గైకొందు, మన్యతలము నెనయునట్టి పనికి.

ఉ॥ ఇందు గలారు రక్కసు ల ♦ హీంద్రులు కిన్నరు లన్యులు ధరా
కందరశైలసానుఘన ♦ కాననసీమల నాకమించి సం
క్రందనవంద్య! యెల్లెడలు ♦ గన్గొనగా నగు గాలి వీవగా
నెందును సంచలించునె మ ♦ హీధర మట్టులు నీవు నావుడున్. ౧౫౭

క॥ మెచ్చి ధరణీసుతావిభు, డచ్చోటున నొండుభాగ ♦ మల్లన గని యీ
ముచ్చు గనుగొంటె సీతం, గ్రచ్చి హరించి గిరివోలెగదలడు తోడ్తోన్.

ఆ॥ ఒదిగె నొంట నెత్తురొలుకు నో రీతని, చెయిద మెఱుకపఱుపఁజెట్ట బలువు
గలడు పులుగురూపుగైకొనిన ట్లున్న, వాడు వీని జంపవలయు ననుచు.

క॥ ఘోరశరము దొడి యేయం, గా రాఘవు డడరు సన్నగని పక్షింద్రుం
డారాటపడుచు నిట్లనె, శ్రీరామా! యనుచు జేరిచేడ్పడునుడితోన్. ౧౬౦

—♦ జటాయువు శ్రీరామునిచే మోక్షముం బడయుట. ♦—

ఆ॥ ఏ జటాయువుం గదే జీవనౌషధి, దేని నరయ నడవిదిరుగుచుంటి
వదియు నాయసువులునసుర రావణుచే హ, రింప బడిన వై నరీతి వినుము.

ఉ॥ మిమ్ము మొఱంగి సీతఁ గొని ♦ మే లని తాఁ జన నాపె యార్వ నే
నిమ్మున నుండి పైదుమికి ♦ యేడ్డెఱ సూపి యలంచి యోరి! మా
యమ్మను వీడు మన్న వినఁ ♦ డాదట వాని రథమ్ము విండ్లుఁ దూ
ణమ్ములుఁ దూండ్లువోలె సుర ♦ ణా! పొడి సేసి నియంతఁ గూల్చితిన్. ౧౯౨

ఆ॥ ఎంత సేయనైన ♦ నేమాయె మాయకుం
డొండు రథముఁ గూర్చి ♦ యువిద నునిచి
నన్ను ఖడ్గనిహతి ♦ నటికి యుప్పరమున
నరిగె నింక నెద్ది ♦ యనఁగఁ గలదు. ౧౯౩

క॥ న న్నన్యనిహతు నేయఁగ, నన్నా! యింకేల యనిన ♦ నడలుచు విలు దూఁ
పు నైఱయ నైచి యాతని, గన్నులఁ గని పొదివి పట్టి ♦ గద్గద వొడమన్. ౧౯౪

ఆ॥ ఆటలె యార్చిఁ బొరలు ♦ ననుజునిఁ గనుఁగొని
మున్నె యాపదలకు ♦ మొదలుఁ దుదియు
లేక యుండ నిప్పు ♦ శ్రీకనుం డీమిత్తుఁ
డిట్టులయ్యె నింక ♦ నెడయుఁగలదె. ౧౯౫

క॥ నాదగు నలక్ష్మి యబ్ధిం, బా దగపడ నింకఁ జేయుఁ ♦ బావకు నార్చున్
శ్రీద యగు భూమి నూషర, మా దారిఁ బొనర్చు ననుటఁయనధిగతంబే. ౧౯౬

తే॥ ఈవ్యసనవాగురాబంధ ♦ మెట్లు ద్రొంతు
నీపితృవయస్య చెలిమి నే ♦ నెల్లు మఱతు
నని యతనిఁ గుచ్చి యన్న! మ ♦ దర్థ మిట్లు
పడితె యని బిట్టు ఘోషిల్లెఁ ♦ బద్ధనయన! ౧౯౭

ఉ॥ వెండియుఁ దమ్మునిం గని ని ♦ వేదితవృత్తతఁ గాంచె నింత కి
యండజ మండఁబాసి చన ♦ నయ్యెడు విక్లబ మయ్యెఁ జూపు నో
రెండెడుఁ బ్రాణము ల్నిలక ♦ యిట్టటు దూఁగెడు మత్కృతంబునన్
గండడఁగెంగదా పులుఁగు ♦ గండరగండఁ డటంచుఁ బొక్కుచున్. ౧౯౮

ఆ॥ పక్కితేని మేనుఁపరుపార నిమురుచు, నన్న! యోపుదేనిఁనతివ యన్న
వలుకు లసుర తెఱపుఁపాపి ని న్దూల్చిన, కడఁక వినుచు మనుచుఁనడుగుటయును. ౧౯౯

క॥ దీనాత్ముఁ డయ్యు ఖగపతి, దీనత రఘువిభుఁడు వేడుఁతీ రారసి ని
ధ్యానించుచు గద్గదకం, తానద్ధముగాఁగ నిట్టుఁలనె గుహజననీ! ౨౦౦

వ॥ రావణుండను రాక్షసేంద్రుండు బ్రహ్మపాత్రుం డగు విశ్రావలనఁ గైకసి యను
నాదిమరాక్షసపుత్రియందు జన్మించినవాఁడు సముద్రగతయగు లంకాపురి నేలు

చుండు నాతండు నావలని యోటమి సంభావించి వాతద్వందనసంకుల యగు తన
 మాయం బ్రవర్తిల్లఁ జేసి యలమటవడియున్న న స్తీశ్వరవరలల్లం బగు ఖడ్గం
 బున సడఁచి కూలందోచి రామరామా యని యడలుచున్న యద్దేవిం గొని
 దక్షిణాభిముఖుండై చనియె. నాతండు వాలినమగంటిమికలిమి సామాన్య లెక్క-
 సేయం డనంతరవిధానంబు నడుప దేవరవారి యంతరంగంబే ప్రమాణం
 బవ్వఁడు విందనామకముహూర్తంబున నీసాధ్వీ హరించెం గావున బడిశంబు
 గొన్న మత్స్యంబుకై వడి నచిరకాలంబునన నశియించు నీధనంబు నిన్నుఁ జేరు
 నీవు సుఖం బెనయంగలాడ వియ్యంశం బమ్మదోన్మత్తుం డెఱుంగం డింకను బలు
 పలుకు లాడంజాలఁ గాలం బాసన్నం బైనయది యుశీరశీర్షకంబులగు సౌవర్ణ
 వృక్షంబులం దిలకించుచున్నవాడ లీలామానుషమూర్తి వగు నిన్నుం గనుంగొ
 నుచు నీచే నుపలాలితుండ నగుచు నునులులు వాయంగంటి నీ దయ యుంచవే
 యని యాస్యంబుననుండి శోణితం బురలం గన్ను లెఱ్ఱఁజేసి కాలు సాచి తల
 నేల వైచి యాచిరంతనమిత్తుం డగు పతత్త్రికులావతంసుండు గతాసుం డయ్యె
 నయ్యవసరంబున.

౧౭౧

క॥ పలవించుచు సమదుఃఖత, నలమటఁ బడు తమ్ముఁగుట్ట ♦ నారసి యిమ్మైఁ
 బలికె రఘుకులతిలకుఁ డ, క్కులాయనిలయేందుఁ నాచిఁకొను నెమ్మదితోఁ.

మ॥ నుఖ ముండెన్ బహువర్షము ల్పబలుఁడున్ ♦ శూరుండునా నొప్పె స
 త్సఖుఁ డయ్యెం దమతండ్రికిం దమకు నీ ♦ తాళోకమోకంబు నెం
 చి ఖరుం డాసురుఁ గిట్టి పోరి తెరలిం ♦ చె న్వాని పోబల్య ము
 న్ముఖుండై వార్తయుఁ దెల్పి మేనెడలెఁ బ్రాఁముఖ్యంబు భావించితే.

౧౭౩

క॥ కాలము దురతిక్రమ మిం, కేలా విలపింప నితనిఁకెయ్యది హిత మి
 వ్వేలఁ బొనరింప నగు మ, త్ప్రాలంబనపరుఁడు ముక్తిఁబడయకయున్నే.

౧౭౪

ఆ॥ ఎట్టిపుట్టులందుఁనీనియు శూరులు, సాధువర్తనులు ప్రశాంతు లుండు
 రట్టి ధర్మ వేనసియస్మచ్ఛరణ్యుండై, సర్వతః పశస్తిఁదవలె నితఁడు.

౧౭౫

ఆ॥ తాతజనకమృతియు ♦ సీతాహరణమును, గృధ్రరాజవిగమ ♦ కృచ్ఛ్రకోటి
 నెనయఁ జాల వింక ♦ నేర్చి తె మ్మింధన, వితతి లెమ్ము శుద్ధ ♦ విషయముగను.

క॥ అని యాతఁడు సమకూర్పఁగ, ననలుని మథియించి కొని మ ♦ హామతి సత్పూ
 జ్యని మాన్యునిఁగాఁ బతగేం, ద్రునిఁ బొగడుచుఁ జిత నమర్చిఁశ్రుతమంత్రవిధిఁ.

ఉ॥ ఆతని దానిపై నిడి శ ♦ యానునిఁగాఁ బొనరించి సంస్కృతం
 బై తనరారు వహ్ని నెఱ ♦ యం దరికొల్పి పతంగముఖ్య ! భూ

దాతలు ధర్మశీలు రధి ♦ తత్త్వసమాహితు లాహితాగ్నులుం
బూతచరిత్రులుం బడయు ♦ పుణ్యపదం బగుఁగాక నీ కిటన్.

౧౭౮

క॥ అపరావర్తివ యైతివి, విపరీతునివలనఁ గెడయు ♦ విధ మైనను నా
యుపకారమువల నరసితి, వపరావృత్తము సువర్గ ♦ మయ్యెడు నీకున్.

౧౭౯

వ॥ అని యుగ్గడించి.

౧౮౦

ఉ॥ అండజరాజతృప్తికయి ♦ యన్నయుఁ దమ్ముఁడు రోహిమాంసపుం
బిండము లుంచి పుల్లుగుమిఁ ♦ బ్రీతిలఁజేసి జలావగాహ మా
దండనె గొతమి న్నెఱపి ♦ తర్పణము ల్పచరించి యమ్మెయిన్
నిండుమదిం బితృక్రియలు ♦ నిష్ఠితులై పొనరించి రాదటన్.

౧౮౧

ఆ॥ రౌద్రయామ్యసూక్త ♦ రాజపారాయణం, బొనరఁ జేసి ముక్తి ♦ యోగవిధియు
జరిపి సౌమ్య?నీపు?సర్వోన్నతుండవై, పరమపదము నేరి?పరఁగు మనిన.

౧౮౨

వ॥ ఆక్షణంబె యాగృథాధినాథుండు.

౧౮౩

తే॥ దివ్యరూపధరుం డయి ♦ తేజరిల్లెఁ
బారిషదు లొంటఁ గొలువఁ బు ♦ ష్పకము నైద్యు
తాభ మొప్పార సురలు పు ♦ ష్పఘక్ష్ణప్త
వృష్టి మొనయింప వార్షాబ్ధి ♦ వేల గడవ.

౧౮౪

క॥ ఎవ్వని నామస్మృతిచే, నివ్వటిలునొ కర్మయోగ ♦ నిష్ఠాఫలముల్
నొవ్వక తత్కృత సంస్కృతి, నవ్విహగము ముక్తిఁ గాంచు ♦ టబ్రమె చెలియా!

ఆ॥ కేలుదోయి నుదుటఁ ♦ గీలించి సంభ్రమ, హర్షకలన లొంట ♦ నందగింప
రాముఁ జేరవచ్చి?రాణించు భక్తి నా, తండు వొగడఁదొడరె?దలిరుఁబోడి!

—♦ జటాయువు శ్రీరాముని నుతించుట ♦—

క॥ ఏ నెంతధన్యుడనొ ల, క్షీనాయక నిన్నఁ గొలుచు ♦ సిరి యొదవెఁ దప
స్థాన మనఁ దనరు మునులును, నీనెటి యిట్టి దని నొడువ?నేర్చినవారే.

౧౮౫

నీ॥ గణియింపలేము నీ ♦ కల్యాణగుణము లో, యఖిలాత్మ!నీరూప ♦ మప్రమేయ
మెట్టులు వర్ణింతు ♦ మట్టిఁడౌ మాహాత్మ్య, మంతలంతలె విలా ♦ సాధిగమము
లెల్లకర్జములపై ♦ హేతువు నీశక్తి, లాలించు శ్రుతి యోగ ♦ లక్షి నిన్నె
యవరుడ వయ్యఁ బ ♦ రాత్మతత్త్వమ వైతి, నిరవధిసుఖదాయి ♦ నీదు చెలిమి

కల్పతరువుల నీడ ని ♦ కామభోగ
భోగిపర్యంకమున ♦ భక్తపుంజదుఃఖ
శమని సిరి గొల్వ నెగడి భా ♦ స్కరశతద్యు
తీడ్యమా మెఱుఁ గయ్యది ♦ యిదియకాదె.

౧౮౮

ఆ॥ పుట్టునట్టు లెనసి పొరలు ♦ వారల క్షే
దూరమగును నీప) ♦ చార మెపుడు
నభవ! భవము తెరువు ♦ నాదరింపని ఘనుల్
మునులు నిన్నుఁ గొలువ ♦ మొనయఁగలరు.

౧౮౯

క॥ భవజలనిధి దాటింపఁగ, భవవినుతము నీదు పాద ♦ పద్మమె పోతం
బవిరతసుఖదాయక మది, రవితనయాద్యుతినమక్ష! ♦ రాజీవాక్షా!

౧౯౦

ఆ॥ సముఁడవయ్య దనుజ ♦ సాహస) మెడలింతు
వజుఁడవయ్య జనన ♦ మందఁగాంతు
పరమపదము నంద ♦ పరఁగియు మునివృత్తు
లెనసి మెలఁగె దెవ్వఁ ♦ డెఱుఁగు నిన్ను.

౧౯౧

క॥ గిరివరధారి! యెపుడుక, గిరిజాగిరిశులు భజించి ♦ కీర్తింతురు నీ
వరద మగు పదము నెట్టన, నురానురు ల్గొలిచి యెదలఁ ♦ జొక్కుట యరుదే.

క॥ పరహితనిరతాత్మకు లటు, పరగుణతద్భూతితుష్టి ♦ పరులు పరస్త్రీ
పరధనవిరతులు నిను రఘు, వర! కొలుతురు భాగ్యలక్ష్మి ♦ వర మిదె యనుచుక.

ఉ॥ ముద్దులు గుల్కు మేల్చగవు ♦ ముచ్చట లొల్కెడు మోము నీలపుం
బద్దులు దిద్దు కొ)వ్వెఱుఁగు ♦ పట్టగు మేను దయామయాభికి
హద్దనఁజాలి జాలితెఱఁ ♦ గల్లనఁ బాపఁగనోపు చూపు నీ
యొద్దనె కాక యొడ్లకడ ♦ నొక్కెడనేనియుఁ గదె రాఘవా!

౧౯౪

క॥ హరి యని కమలజుఁ డని శం, కరుఁ డని త్రిగుణానువృత్తిఁ ♦ గల్పించితి వా
తరణి జలపూర్ణఘటమున, స్ఫురించి భిద నేర్పఱింతుఁ ♦ పోల్కి నధీశా!

౧౯౫

క॥ రతిపతిశతకోటినిభుక, శతగతిగొచరమతివ) ♦ చారవిదూరుక
యతికృతిసుమనోహితు రఘు, పతి నిను నేవించి భవముఁ ♦ బాసితి దేవా! ౧౯౬

క॥ అని యిటు లేకప్రజ్ఞ, వినుతించు విహంగవిభు.వి ♦ వేక మరసి య
మ్మనుకులతిలకుఁ డనియెఁ గనుఁ, గొనలు దయాప్రకృతు లతనిఁ ♦ గొని లాలింపక.

ఆ॥ అన్న! నీయొనర్చినట్టి యీస్తవరాజ, మెవఁడు వ్రాయుఁ జదువు ♦ నేకభక్తి
విను నతండు నీవు ♦ గనినట్లు సారూప్య, మంది పరమపదముఁ ♦ నందఁగలఁడు.

క॥ అను పద మను శ్రీ గామున, కనుపదమే యెఱిగి యరిగెనల వైకుంఠం
బను పదమునకు జటాయువు, తనపదవిన్ సురలు మునులుఁదద్దయుఁ బొగడన్.

ఉ॥ అచ్చటు వాసి వాసిఁగను ♦ నన్నయుఁ దమ్ముఁడు వింతతాఘలుం
జొచ్చి విమర్శనేయుచుఁ బ్ర ♦ సూనఫలాంచితవృక్షపండముల్
మెచ్చుచు దక్షిణాపథము ♦ మేకొని పశ్చిమమార్గ మెంచుచున్
జెచ్చెరఁ బోయి రొండుదెసఁ ♦ జేరి మెలంగు తెఱంగు లేర్పడన్. ౨౦౦

— ♦ రామలక్ష్మణులు జనస్థానము చాటి తిరిగి సీత నన్వేషించుట. ♦ —

క॥ మించు జనస్థానమును గ్ర, మించి యవల సాలగుల్మ ♦ మేదుర మగు నా
క్రౌంచారణ్యముఁ గాంచిరి, పంచాననవిక్రమప్ర ♦ పంచితు లచటన్. ౨౦౧

క॥ కలతలము లెల్ల నారసి, కలభగమనఁ గాన కదియుఁగడచి ఘనవనం
బలఘుతరతరుదరీవృత, మలఘుపరాక్రములు సొచ్చి ♦ యలమటపడియున్. ౨౦౨

— ♦ మతంగాశ్రమమార్గమున లక్ష్మణుఁ డయోముఖిని పరాభవించుట ♦ —

క॥ ఆ శ్రమ మెన్నకయె మతం, గాశ్రమ వుండోవ నున్న ♦ యక్కోనను గ
ర్భాశ్రయమున దరి యొక్కఁడు, సశ్రీకులు గని సకాశ ♦ సంగతు లగుచున్.

క॥ ఆదరివోలె భయంకరి, యై దరిఁ జూపట్టె నొక్క ♦ యాసురి యాగూ
పాదృష్టి యానినాదము, మీఁ దెఱుఁగనివారి నెల్ల ♦ మెలఁచి యలంపన్. ౨౦౪

చ॥ మెకములఁ బట్టి కీ ల్విఱిచి ♦ మెక్కుచుఁ జొక్కుచుఁ దీక్ష్ణదంష్ట్రికల్
వికృతకరాశవక్రమును ♦ వే్రలు శిరోజము లుబ్బి జాఱు పా
ట్టకుఁ దగు గట్టిచర్మమును ♦ ధాకవచింపఁగఁ దోవ కడ్డమై
వెకలితనంబున న్నగుచు ♦ వెక్కస మా బలుసంభ్రమంబునన్. ౨౦౫

క॥ తా మున్నుగ నరుదెంచెడు, సామిత్రిం బొదివి పట్టెఁజాలుదు వీవే
నామేలు దలఁచి యేడ్తెఱ, గాము మదం బడఁచి నెగడఁ ♦ గా నని పెలుచన్.

ప॥ వెండియు.

౨౦౭

తే॥ ఏ నయోముఖి యనుదాన ♦ నిచట నిన్నుఁ
గాంచి మోహించి యిటు సంభ ♦ మించితి నిక
గోనల నదీవులినగిరి ♦ కూటములఁ బై
నంగు మిటు నీబ్రదుకునన్ని ♦ నాల్గు ననుచు.

౨౦౮

తే॥ గ్రొచ్చి యుపగూహన మొనర్చి ♦ కొనరుచున్న, చెట్టరాకాసిఁ దిట్టి వశిప్రవరుఁడు
కర్ణనాసాస్తనమ్మొగి ♦ ఖండితమ్ము, నేయ నటచుచు నది రక్త ♦ సిక్త యగుచు.

క॥ బిలముఖము సొచ్చి చనెన, వ్వల గహనం బైన యొండువనమునఁ జనుచో
గలుగు శకునముల నారసి, కలఁగుచు సామిత్రి రాముఁగనుఁగొని పలికెన్.

క॥ దాక్షిణ్యనిధీ! యేమొ య, దక్షిణభుజ మదరె నిట్టితటి దారుణమా
పక్షియు వంచులకాఖ్యం, బక్షిణరవంబు గాఁగనటవందొడరెన్. ౨౧౧

ఆ॥ మఱియుఁ గొన్ని చెడుగు ♦ మలకలు గననయ్యె
నింక నెట్టి యెడరు ♦ లెదురుపడునొ
కాని యవల జయము ♦ గలిగెడు నని మదిఁ
గూర్చు బడియె నయ్య ♦ కోవిదేంద్ర! ౨౧౨

వ॥ ఎట్టు లైనను దుర్గమం బగు నియ్యటవీగర్భం బుత్తరించు నంతవట్టు నెట్టన నవ
ధానపరుండవై యుండుము. ౨౧౩

తే॥ అనుచు శుచి శీలవంతుండునైన లక్ష్మ
ణుండు వలుకంగ నలఘువీ ♦ రుండు గాముఁ
డట్లు మేకొన్న నన్నయు ♦ ననుజుఁడునుఁ ద
దంతరం బెల్ల నరయుచు ♦ నరుగునపుడు. ౨౧౪

క॥ విపుల మగు శబ్ద మొక్కఁడు, వివినము భగ్నంబుగాఁగనిన్నును మన్నున్
విపరీతముగా స్వర్గం, బపగత మగు ననఁగఁ దోచెనయ్యెడ నగజా! ౨౧౫

క॥ ఆరావ మట్లు పొడమఁగ, నే రాక్షసకృత్యమో మహీయ స్త్వమునన్
బోరామి వెట్టునో యసి, యారాముఁడు తోడుతోడనటు గను నంతెన్.

—♦ బంధవధ. ♦—

సీ॥ కాటుకకొండపైఁగాలుద్రవ్వెడు మేను, చీకటిచెలిమికిచేయి సాప
నబ్ధిగర్భంబున ♦ నాబడ బాముఖ, మట్లుదరమున ని ♦ జాస్య మమర
నవి మిత్తి దాల్చు వాలమ్ములే యనఁగ నై, దీర్ఘవాలమ్ములుదివులుసూప
మందరమ్మున చుట్టుచులఁచిన వాసుకి, తలతోకలను బాహువులునయింప
నమ్మెయిఁ గబంధమాత్మ్రుడే ♦ యగుచుఁ దన్ను
బేరునఁ గబంధుఁడా యని ♦ పిలుచువారి
నోరు సెడఁ దోనె పెడలాగి ♦ నోటఁ బెట్టు
కొనెడు చెడుదానవుని రఘు ♦ కులుఁడు గాంచె. ౨౧౬

తే॥ వాని యోజనపర్యంత ♦ వర్షం లైన, దీర్ఘ భుజములఁ జిక్కి వి ♦ దీర్ఘ తఁగను
మేటులం గని తనపడుపాటు లెంచి, చేరదే నాఁడు మృత్యు వాచెట్టబెరయ.

క॥ కొండ యన నైన యాపెను, మొండెములోఁ దలకుఁ జేర్చు మొగిఁ బ్రాకిడు బల్
దండలకుఁ దోడుగా వే, దండశతసహస్రబలయు ♦ తత్వముఁ దనరున్. ౨౧౯

తే॥ యోజనాయతతద్భాపా ♦ యుక్తిఁ దవులఁ
గాంచుగతి గల్గిన విముక్తి ♦ గలుగఁబోవ
దెంతబలవంతులకునేని ♦ నెట్టి సత్త్వ
ములకునేనియుఁ దద్గర్భ ♦ మును మొనయక.

౨౨౦

తే॥ అగ్నికుండం బనఁగ నొక్కఁ ♦ డాయత మయి
కన్న వక్షస్థలంబునఁ ♦ గ్రాలుచుండు
నాశుదర్శిత్య మద్దాన ♦ నలవడుఁ బెను
కోట లన్నాల్క యచటనే ♦ గొలుచుండు.

౨౨౧

క॥ ఉమిసినఁ బెడవాతఁ దెరలు, నెముకల పోవులును గొండ♦లే యనఁగా న
య్యము ద్వారము పొప్తపొ, ణిమృతికృమలబ్ధధోర ♦ ణిం దెలియ నగున్.

తే॥ ఇట్టి మార్గంబు గొని వచ్చు ♦ తెఱిగి యసుర
దిట్ట భుజపంజరమున బం ♦ ధించి తివిచె
గూర్చు రాచిల్కలను వారుఁ ♦ గోశమాత్ర
ముననె కాంచియు లోబడి ♦ మొనసి రంత.

౨౨౩

క॥ దైర్యమునను సాహసమున, నర్యమతేజుండు రాముఁ ♦ డలఁతిపడఁడు సం
ధార్యత బాలత్వము నని, వార్యము లౌట ననుజన్మ ♦ వర్మఁ డలుకునన్.

తే॥ అన్నతో నిట్టు లనె వీని ♦ యలఁతి గాని
సందిటం జిక్కితి మొకొండు ♦ సరణి దోచ
దిచట న న్నిడి యెందేని ♦ నెయిదు మవల
నె ట్లగు తలంపు విధిమది ♦ నెనయఁ గలదొ.

౨౨౫

క॥ మొనసి సుఖ మందు తటి నను, మనమున నిడి మేలిగతికి ♦ మలయించెద వి
మ్మునకు నగు మార్గ మియ్యదె, యన రఘుకులసింహ మిట్టులనె నాతనితోన్,

ఆ॥ ఇంత కిట్టు లయ్యె ♦ దే నాటిసత్త్వంబు. దలఁపవలదె భూమి ♦ తలను మోచి
ననుచు నీ వెడల మ ♦ నస్వితఁ గాపాడు, వార లెవ్వ డింక ♦ వసుధలోన.

క॥ ఆవదలు రాదొడంగినఁ, జూపట్టదు తుదియు మొదలు ♦ శుద్ధాత్మ! యతే
ప్రాయము శుభము లొక్కట, నేపట్టుననేని విధియె♦హేతువు తలఁపన్, ౨౨౮

ఉ॥ శూరులయేనియు న్సుపరి ♦ శుద్ధులయేనియుఁ బుణ్యలేనియున్
నేరుపుమీఱఁ గర్జముల ♦ నెట్టనఁ దీర్చినవారలేనియున్
గా రొకవేళ నొక్కతృణ ♦ కంబున కైననుఁ బోల్ప నంతతోఁ
బోరు మహాత్ము లౌదురు వి ♦ భుత్వముఁ గాంతురు మంచి చా గతిన్. ౨౨౯

క॥ కాలము దుష్ట మగుచు మన, పాలఁ బడెన్ సీత నరయు ♦ పని యని కా క
వ్వేలఁ గడచి యఘకల్లో, లాలంబన మైన యాప ♦ దబ్ధియుఁ బెరసెన్, ౨౩౦

ఆ ప్రాప్తకాల మరసి ♦ పైఁబడు నది మెల్లఁ
దోచి పుచ్చుచు న్ని ♦ రూఢి తనర
నున్నయంత మీఁద ♦ నొదవదే యొండాక్క
తఱియుఁ దఱియు మేలు ♦ దలఁపరాదె. ౨౩౧

మ॥ అనుచుం జేరఁగవచ్చువారిఁ గని య ♦ య్యాదిత్యవిద్యేషి మే
మనువా రెవ్వరు మీర లేమి పనికి ♦ ట్లత్యర్థ మప్రాప్య మా
వనకక్ష్యం జొరఁగంటి రిచ్చటనె మీ ♦ వ్యాపార మేపారెనే
కనరో కాలముఁ గర్మముం జెనయఁగాఁ ♦ గావే యకార్యంబులున్. ౨౩౨

చ॥ పొడవగు కొమ్ము లొప్ప ♦ దరి పోటున కోపిన కోడె లట్లు మీ
రడరుచు వచ్చి రీశరశ ♦ రాసనము ల్దలమీఱి నెక్కొనన్
దడ వొకయింత గల్గిన వి ♦ ధానము లెంతురుగాక యిమ్మెయిన్
బడుదురు నోట నాపయినిఁ ♦ బాల్పడునే కథ మాయకుండునే. ౨౩౩

ఆ॥ క్షుధ యలంచుచున్నచోప్పెంచి విధి మిమ్ముఁ, జూపె నిదియకాదెఁశోభనం బ
హంబు పెక్కునాళ్లకమరె నా కాహార, మెడసియున్న కొఱతయింత దీఱి.

క॥ రం డని గర్జిల్లుచు నా, తం డటు కర్షింప రాముఁదమ్ముఁడు గని యిం
కొండు దలఁప నేల భుజా, దండ మొకఁడు నలుకు మొండుతన పని య యగున్.

ఉ॥ వీఁ డిటు వ్యాపరించె నగు ♦ వ్రేయఁగ నింకిట నూరకుండినన్
వాఁడిమగంటుము ల్లుగు ♦ వారలు చంపరు వాని జన్మమం
దోడిన యప్పసింబలె ర ♦ ఘూర్వహ! భీషణుఁ డం చెటింగియుం
జూడఁగరా దనంగ బల ♦ సూదనవంద్యుఁడు రాముఁ డో మనన్. ౨౩౬

ఆ॥ వాఁడు వెకలినవ్వు ♦ వఱల నెట్టెట్టు లే
దేది యని గ్రసింప ♦ నెగువ శితము
లైన ఖడ్గములను ♦ దానవు దక్షిణ
వామభుజము లడచి ♦ వైచుటయును.

క॥ రోహిణశాఖ లన జగః ద్రోహికరము లవనితలము॥మృంగంగఁ బడ సో
త్సాహుఁ డగుచు వాఁ డయ్యెడ, నాహరియుగ్మంబుఁ గాంచి॥ యనె నిట్లు సఖి!

క॥ నాపాలిభాగ్యదేవత, లో పరదేవతలొ మీర॥లొక్కటఁగ ననై
యీపగిది కర్జము న్వెట, పేవట నెటపితిరి తెలుపు॥డి దయ వెలయన్. ౨౩౯

తే॥ అనిన వానికి శుభలక్ష • తాంచితుండు
లక్ష్మణుం డిట్లు లనె గుణా • లయుఁ డితండు
రాముఁ డే లక్ష్మణాఖ్యుండ • రహిఁ దనర్చు
నన్నదమ్ముల మే మర్య • మాన్వయులము.

౨౪౦

క॥ ఇమ్మహాసీయుని సతి సీ, తమ్మ న్నే మింట లేని॥యను వారసి యే
ద్రొమ్మరియో కొనిచనె వాఁ, డెమ్మెయి పిమ్మటిపడంగ॥నెంచెనొ పిదపన్. ౨౪౧

ఉ॥ ఆయమ నారయ న్వనవ • నాంతరము ల్గనుచుం గడంగి రా
నాయెను నీపొలంబునకు • నన్యవిలక్షణ మైన మేనితో
నీయెడ నుంటి వెందులకు • నెవ్వఁడ వీ వభుజుండ వయ్యు ని
ష్టేయను వెంచి సంతసితె • దేర్పడఁ దెల్పుము మాకు నావుడున్. ౨౪౨

౨౪౨

వ॥ అద్దేవారి హర్షపారావారంబునఁ దోఁగుచు నిట్లనియె.

౨౪౩

క॥ స్వాగతమె మీకు సద్గుణ, యోగాశ్రయలార! నను మ॥హూన్నతుఁజేయన్
గాఁగల కర్జ మరసి యి, ట్లీగతి నరు దెంచితిరె స॥మీహితబుద్ధిన్. ౨౪౪

౨౪౪

తే॥ ఏమికతననొ యిమ్మహా • హిప్రసార
మైన భుజయుగ మొకవేల్పు • నంది తెగియె
వప్రసారం బనఁగ నేల • వత్తు రెట్టు
లీరు మద్భాగ్యము ఫలాప్తి • నెనయకున్న.

౨౪౫

—♦ కబంధుని పూర్వజన్మవృత్తాంతము. ♦—

ఉ॥ నాయెడ లిట్లు లైన తొలి • నాటి దొసంగు తెటంగు దెల్పెదన్
శ్రీయుతులార! చక్కఁ జెవిఁ • జేర్పుడు నేర్పున నేడు రామనా
మాయిత మిమ్మహాస్పదము • మానిత మాదృతి మీఱఁ దన్నుఁ దా
నై యెలయించి ధన్యతమ • తాంచితుఁ జేయఁగ నైన యిన్నెటిన్. ౨౪౬

౨౪౬

అ॥ తనరినాడ మున్ను • దను వను గంధర్వు
సుతుఁడ నగుచు స్త్రీణ • సుఖమనోజ్ఞ

రూపయావనప్ర ♦ రూఢవిలాసాద
యుండ నై చరించు ♦ చుంటి గడగి.

౨౪౭

క॥ అంచితతపఃప్రసక్తి వి, రించను మెప్పించి చనని ♦ శ్రీవిభవము చే
మించిన యవధ్యతను న, ర్థించి పడసి సాటి లేక రెమ్ము మదమునన్. ౨౪౮

క॥ అక్రమము నెఱయ నష్టా, వక్రమునీందుని సురేంద్ర వంద్యచరణ ని
ర్వక్రని గాంచి హసించితి, విక్రాంతి తెరల్పదే వివేకనిరూఢిన్. ౨౪౯

తే॥ అమ్మహాత్ముని క్షమ కోధు ♦ డాక్రమింప
శ్రీస్వభావశాలీనతా ♦ స్థితిభజించె
దోనె కౌలుచు నను గాంచి ♦ ధూర్తుడ! పిశి
తాశనుండవు గ మ్ముని ♦ యఱుముటయును. ౨౫౦

తే॥ పాదములపై బడి మహాను ♦ భావ! సదయ!
నేరమి క్షమింపవే యని ♦ నియతి దనర
వేడుకొన వేడబంబులు ♦ విడువు మింక
నేని నానుడిదెస నవ ♦ ధాని వగుము. ౨౫౧

తే॥ దశరథాత్మజు డగుచు దే ♦ తాయుగమున
దానవారి జనించు ద ♦ ద్దయు బ్రసక్తి
మానివర్కుల గాచు దు ♦ ర్మదుల నడచు
వచ్చు నద్దేవు డీ పున్న ♦ వనమునకును. ౨౫౨

క॥ అన్నయు దమ్ముడు నన్నెఱి, గొన్ననవిలుతు డిరురూపుగొనె నననై రా
మన్నన సెడ నీ వడరగ, వెన్నెలరాయని హసించి వెలయు మొగమునన్.

క॥ తనరారుచు నే నీయో, జనాయతము ప్రబల మగు భుజద్వయము తెగన్
ఘనభుజు లడచి తొడుసుమే, ననలముచే నిడి దహింపనగు యోగమునన్.

ఆ॥ తొంటిచందమునను ♦ దొడరు సంచున మించి
యాపరాత్ము కొలువు ♦ నంద గాంచి
పరమపదము బడయు ♦ భాగ్యమ్ము నీ కగు
బొమ్మటంచు దపసి ♦ పొదలుటయును. ౨౫౩

ఉ॥ రక్కసి రూపు బల్మోగిలు ♦ రాయడి వెట్టెడు మేను మించు పే
రుక్కున బీరమున్ సుజను ♦ లోర్వని చెయ్యములుం దలిర్ప జే
జిక్కినవారి వెక్కనపు ♦ సిల్లులపా లొనరించువాడ నై
యొక్కట నిందుపై గవిసి ♦ యూత విధాతృవరమ్మె య న్మదిన్. ౨౫౪

క॥ ఆతనిఁ బీడింపఁగ వ, జాతతపాతమున శిరమునఁఘులుఁ జొరఁగన్
గోత మొనరించె నుదరముఁ జేతులు విడనాడె నేమిఁచింతించెనొకో. ౨౫౭

ఆ॥ చావరాని వెతయె ♦ సంభవించెను వర
యుక్తి ననుచు నేడ్వ ♦ నొడ్లు దెలుపఁ
గరుణ నిందుఁ డిట్లు ♦ గన్ను నో రురమున
నుండఁ జేసి బ్రదుకు ♦ మోరి యనియె. ౨౫౮

క॥ ఆదట నిచ్చోటాకడే, నాదైవము బలిమి కలిమి ♦ నందంగని యి
ట్లీదరిఁ జేరెడు ప్రాణుల, వా దనకే మెసవి యొంటి ♦ వ ర్తిలుచుంటిన్. ౨౫౯

తే॥ ఇట్టి యుదరంభరినిఁ దరి ♦ యింపఁజేయ
మీర లరుదెంచితిరి దీని ♦ మించు మేలు
గలదె దహియింపుఁ డిమ్మేను ♦ గంప వెట్టి
యన్నలార ! దయాపర ♦ మార్థులార !. ౨౬౦

క॥ తొల్లింటిరూపుఁగని యా, తల్లి శుభ మ్మరసి తెలుపఁ ♦ దావల మాదున్
బల్లిదు లగు మీ కెయ్యది, యొల్లనిపని నెఱపుఁ డిపుడఁయొలయుదు ననుచున్.

శా॥ ప్రార్థింపం బరమార్థ మంచు మది సం ♦ భావించి యవ్వాని మే
నర్థిన్ లోయ దొరల్చి వన్యగజక ♦ క్షౌభజ్యమానంబు లం
తర్థామంబులు నైన కౌషములు సం ♦ ధానించి దీప్తాగ్నిచే
నిర్థామంబుగఁ గాల్చి గాసురలు మా ♦ నిశ్శేషులు న్మే లనన్. ౨౬౧

క॥ ఘృతపిండోపమ మగు న, య్యతిబలు మే నొరసి యల్ల ♦ నల్లనఁ దుష్య
న్మతిఁ గాల్పుచుండె సీతా, పతి మెచ్చుచు ననలుఁ డపుడు ♦ పర్వతతనయా !

ఉ॥ ఆహుతి సేసి యగ్ని కటు ♦ లన్నయుఁ దమ్ముఁడుఁ గాంచుచుండ ధా
మాహితుఁడై దెస ల్వలుఁగ ♦ నంబరచారిత శంబరాంతక
శ్రీహిత మైన డంబరము ♦ చెల్వము దోవఁగ నై న రూపమున్
సోఽహ మటంచు రామ ! సుకృ ♦ తోఽస్మి యటంచు ధరించె జెచ్చెరన్,

క॥ విరజస్కాంబరములు నుం, దరతరభూషణము లచ్చ ♦ తరసురభిమిళ
ద్ధరిదంతరసుమదామము, లరు దరు దనఁ దాల్చి వితిత ♦ హర్షాంచితుఁడై.

ఉ॥ అంచలఁ గట్టినట్టిది మ ♦ హావిభవంబుల మించునట్టి ద
మ్మించుల మండలం బనఁగ ♦ మేలగు పేరు వహించి నట్టి దా
కాంచనపుష్పకం బొకఁడు ♦ గ్రీకునఁ దోచిన రాచవారిరా
మంచలమేటి రాముఁ గని ♦ యాదృతి భక్తి ప్రసక్తియుం దగన్, ౨౬౬

- క॥ దనుతనుజుడు నయవినయా, వనతుండై కేలు మోడ్చి ♦ వర్ధిష్ఠుకలా
వననిర్మి మేషదృష్టిం, దనుపారుచు బొగడె నిట్లు ♦ తత్త్వరసజ్ఞా! ౨౬౭
- క॥ మునివరు డాచార్యుడుగా, దనపాలిటి సుకృత మల్లె ♦ తారసిలంగా
జనిసాఫల్య మెనయగా, ననన్యసామాన్యసిద్ధి ♦ నందితి దేవా! ౨౬౮
- క॥ ఉత్సాహ మెనసె మది మహి, తౌత్సుక్యము కలిమి నిను బరాత్ము నుతింప
వాత్సల్యనిధివి సంవి, ద్విత్సుడ వీ వెఱుగకున్న ♦ తెలుపులు గలవే. ౨౬౯
- తే॥ అజు డనంతు డనాద్యంతు ♦ డాత డెపు డ
వాజ్ఞనసగోచరుం డని ♦ వాస్తవంబె
తెలుపు శ్రుతి యైన దాని కీ ♦ తెలివి గలుగ
నెద్ది హేతువో యయ్యది ♦ యెఱుగబడదు. ౨౭౦
- తే॥ స్థూలసూక్ష్మప్రపంచము ♦ లూచుచుండు
వెపుడు దృష్మాత్మ్రుడవ కాన ♦ నిట్టి నిన్ను
జడము వ్యతిరిక్త మనదు గృ ♦ శ్యంబు నైన
మది గనంజాలునే మాని ♦ మాన్యచరిత!. ౨౭౧
- తే॥ ఆత్మభాసంబు మతియు నై ♦ క్యంబు బెరయ
జీవసంజ్ఞతుడై యాత్మ ♦ చెలగుచుండు
నట్టి బుద్ధ్యాదులకు సాక్షి ♦ యైన యట్టి
మదియె బ్రహ్మంబు నీ వదె ♦ యగుదు వెపుడు. ౨౭౨
- క॥ ఆనిర్వికారునం ద, జ్ఞానవశంబునన యెల్ల ♦ జగ మారోవ్యం
బౌ నడగు ననెడు నెఱిచే నీ నెల వరయుదురు ఘనులు నిఖిలాధీశా! ౨౭౩
- వ॥ అట్టి నీసూక్ష్మజగన్మయం బగు రూపంబు హైరణ్యగర్భం బనియు స్థూలభూత
ప్రపంచాత్మకం బగు దేహంబు వైరాజం బనియుం దనరుచుండు నందు సూక్ష్మం
బు భావనావిషయంబై ధ్యాతృధ్యానమంగళాస్పదం బగుచుండు బూర్వపూర్వ
ప్రధానంబులు నుత్తరోత్తరగుణభూతంబులు మహదాదుల వలనం బరగి తదా
వృతంబైన స్థూలకోశంబున సకలవై కల్పధారణాశ్రయిండ వైన నీవె విరా
ట్టునా నొప్పారుచుండుదు. వట్టి నీవై గాజమూర్తికి లోకంబు లన్నియు నవయవం
బులై యుండు నందు బాతాలంబు పాదమూలంబును మహాతలంబు పారి దేశం
బును ర సాతలంబు గుల్ఫస్థానంబును తలాతలంబు జంఘాప్రదేశంబును సుతలంబు
జానువులును వితలం బూరువులును నతలంబు కటియు భూమి జఘనంబును నంత
రిక్షంబు నాభియు జ్యోతిశ్చక్రం బురస్థలంబును మహర్లోకంబు కంఠంబును జన

లోకంబు వదనంబును దహలోకంబు శంఖాస్థియు సత్యలోకంబు శీర్షంబును నై
యుండు. నింద్రాదు లయిన లోకపాలకులు బాహువులును దిక్కులు శ్రోత్రం
బులును నాసత్యులు నాసికలును వహ్ని వక్త్రంబును సవిత దృష్టియుఁ జంద్రుండు
మనంబును గాలుండు భూభంగంబును వాక్పతి బుద్ధియు రుద్రుఁ డహంకారం
బును ఛందస్సులు వాక్కులును యముఁడు దంష్ట్రులును నక్షత్రంబులు దంతంబు
లును జగన్మోహిని యగు మాయ హాసంబును సృష్టి యపాంగమోకంబును
ధర్మంబు పురోభాగంబు నధర్మంబు పశ్చాద్భాగంబును రేబవల్లు నిమిషోన్మేషం
బులును సప్తసమద్రంబులు కక్షియు నదులు నాభియు వృక్షౌషధులు రోమం
బులును సృష్టి రేణుప్రసారంబును జ్ఞానశక్తి యనుభావంబు నై ప్రకాశించు
చుండు.

౨౨౪

క॥ ఇట్టి దగు స్థూలరూపము, నెట్టన భావించు యోగనిష్ఠితు లెలమిన్
గట్టెనయుదుగు మహాంబుధి, యట్టిద యా భవము దాటియఖిలాండపతీ!

తే॥ ఘనుఁడు సర్వజ్ఞుఁ డెపుడు శం ♦ కరుఁడు దీని
నద్రీజాతకు దెలుపుఁ దా ♦ నరయుచుండు
సంతతధ్యాననిష్ఠాని ♦ రంతరతను
దనరు నీరూ పనన్యసా ♦ ధారణంబు.

౨౨౬

తే॥ తారకబ్రహ్మచాచక ♦ త్వమునఁ దనరు
ప్రణవమున కగు నీపేరు ♦ పట్టుఁగొమ్మ
యదియె యపదేశ మొనరించు ♦ నందఱకును
గాళి విశ్వేశ్వరుఁడు హర్ష ♦ కలితుఁ డగుచు.

౨౨౭

ఆ॥ ఎట్లు నీదు రూపమెంచు సాధకుఁడు త, దాత్మభావ మెనయునంతమునకుఁ
బ్రేమరసము నిచ్చుపెరుగ గద్గదపుల, కాంకహర్షపూరితాంగుఁ డగుచు.

సీ॥ విల్లు నమ్మల వంకవేడుక పైఱపుచు, నెనరులకోట నానగడు చూడ్కి
మరుని నిర్వాణంబుమాటు సేయఁగఁ జాలు, శ్యామలవర్ణంపుఁజక్కదనము
జడలు వల్కలములుసన్నాసులకు నేల, యనిపించు తద్భాషణాదరణము
నిత్యానపాయనినిర్మోఘగాత్రీ యా, జ్యోతితి నెమకెడుసంభ్రమంబు
తోడు తోడ జోడు ♦ గూడ నౌ పాడియుఁ
దవర మేలిపంట ♦ మొనయు పొలము
నీదు రూప మెపుడు ♦ నే దలంతుఁ దొలంతుఁ
గర్మవయము ముక్తి ♦ గాంతు రామ!

౨౨౮

క॥ ఇది యొక్కటియే చాలును, ముద మొదవింపంగఁ దన్ను ముక్తికిఁ గూర్చు
సదమలమతి దయసేయవె, యద నిదె కదె రామ! సద్గుణాంచితధామా!

క॥ పరమాత్ముఁడ వగు నీమా, య రహస్యం బరయనేరఁరయ్యా యది నన్
బెరయక తలంగఁ జేయుము, వరదా! ప్రార్థింతు నిడుదుఁవందనశతముల్.

—♦ శ్రీరాముఁడు కబంధునకు వరము లొసఁగుట.

ఆ॥ అనిన వాని భక్తికచ్ఛెరు వంది గం, ధర్మరాజ! తుష్టిఁదనరినాడ
యోగగమ్య మాత్మభోగనిరంతరం, బైన మత్పదంబునందు మయ్య! ౨౮౨

తే॥ ఎవరు నిచ్చలు నీస్తోత్రమిచ్చ నిలిపి, నన్ను భావించు రవ్వారుననుచువారు
భావభవభవపీడలఁబాసి నాడు, లోకముం గాంచ నంచితాలోక మెనయ.

క॥ అని యానతి సేసిన య, మృనువంశవిభూషణమ్ముమాలిమి గని యి
ట్లనె గంధర్వుఁడు తనమో, మనువికసితకమలలక్ష్మినరసికొనంగన్. ౨౮౩

తే॥ నీయెఱుంగనియది యొంటనెఱయఁగలదె, యైన నఖిలాధినాథ సేనంటి మున్ను
దేవిఁ గైకొనఁగా నగుతెఱఁగు వినుచు, వాడ నని కాన నానుడిజాడఁ గొనుము

తే॥ లోక మాటగు యుక్తులలో విమర్శ
సేయఁబడుచుండు నొకట ల ♦ క్షీనమృద్ధి
గోరువానికి సాయంబు ♦ గొన కెనయుట
పోల చెందునుఁ గాలం బ ♦ పూర్వవిధము. ౨౮౪

క॥ దశభాగ మెనయు నాతఁడు, దశాంతపరిమృష్టుఁ జేరఁ ♦ దగు నటుగా కీ
వశముననె దారపారణం, బశనినిభాస్త్రా గణింపనయ్యెను నీకున్. ౨౮౫

ఆ॥ కాన నొండు దలఁపఁగా దింకఁ దగునట్టి, మిత్రుఁ జేర్చికొనుటమేలు కార్య
సిద్ధి తోనె దానజేకూరు నయ్యది, దెలుపువాడ నింతదెలిసి వినుము. ౨౮౬

—♦ కబంధుఁడు శ్రీరామునకు మార్గము నెప్పుట. ♦—

సీ॥ సుగ్రీవుఁ డనువాఁడుసూన్యతచరితుండు, భానుసూనుం డొండువరఁగుచుండు
వానరనాథుండువాఁ డింద్రతనయుండు, వరపరాక్రమశాలివాని భ్రాత
కొండాక కతమునగొనకొనె నవ్వారి, కనయంబు విడరానిదైన గొంటు
దారవియోగంబుదలకొనఁ దరలింప, నై జగం బంతయునరసి కనుచు

మరలి ఋశ్యశూకమహిధరంబున గుహ, మేలి తా వటంచుమెఱుఁ గెటింగి
యలఘుమతులు నలుపురనుపముల్కుంతులు, గొలువనున్న వాఁడుకొంతదలఁచి.

వ॥ ఆరవిసంభూతుండును బలపరాక్రమతేజోవిశేషంబులం దనరారువాఁడు సత్యసం
 ఘండు వినీతుండు దక్షుండు ప్రగల్భుండు ధృతిద్యుతివిద్యాబుద్ధిసంపన్నుండు గామ
 రూపి కృతజ్ఞుండు గారణాంతరంబున నట్లాదిగియుండెం గాని సాధారణుండుగాఁ
 డవ్వాని నలఁతి నేయక సానుజుండ వై యరిగి సానుమంతంబున సానుచరుం
 డై యున్న వానరేంద్రునితో వహ్నిసాక్షి కం బగు సఖ్యంబుసంధానించుకొనుము.
 సహాయార్థి యగు నాతని కర్జంబు జక్కపఱిచి శాఖామృగవాహినుల
 పొందికతోడం గూడ నయ్యసదృక్షుని సాహాయ్యకంబు వడసి రావణాలయంబున
 భవద్వియోగంబునం గృశయై నీకై శోకించుచున్న మహీసంభూత సీత సమా
 హిత నారసి యారక్కసుల నుక్కడంచి యద్దేవిం గొనివచ్చి ముదితాత్ముండవై
 ప్రజలం బోవం గనుము. మున్నడి యన్నరాదు లున్న నెలపులు సడిసన్నలు
 నన్ని యేనియుం బన్నియేనియు నన్నిపుణుం డెఱిగి యెఱింగింపంగలవాఁడు నీకుం
 జేదోడు వాదోడు నై మేరుగిరిశృంగంబుననో పాతాలలోకంబు గుహనో యా
 యమ నునిచి నట్టులెనం గొనితెచ్చి యిచ్చి నీపాదపద్మంబు లర్చింపంగలండు.
 సందేహింపవలవదు రామచంద్రా! నీదుమార్గంబు శివంకరం బవుంగావుత
 మయ్యా యయ్యవియే ప్రత్యగ్దిశం బుష్పితంబులు ఫలితంబులు నగు మహామహీ
 రుహంబులు నీరంధ్రంబులుగ దారితల నొరసికొని చూపట్టుచున్నయవి తెర
 లించియో తెఱపిసేసికొనియో యధిరోహణం బొనర్చియో యవ్వనప్రదేశంబు
 గడచి చనిన నందనప్రతిమంబు నుత్తరకురుద్దేశనిర్దేశ్యంబును నగు మతంగాశ్ర
 మంబు పంపాసరోవరంబు చెంతన చూపట్టంగలదు. దానిం గాంచి పొంచి
 తీరెంచి యనన్యసామాన్యప్రచారంబగు నప్పట్టనం బెట్టని విరిపూవులును ముట్టని
 మధుఫలంబులును గొట్టని మృగచయంబులును బడయంగని యామోదలహరిం
 దేలుదురు. బహుయోజనాయతయుఁ బంచగిరిసంభూతయు నగు పంపాపుష్కరిణి
 కమలోత్పలశాలినియు నమృతరసవాహినియు హంససారసచక్రాదిపతత్రిమిథున
 సంచారవినోదినియు నై యొప్పారుచుండు నందలి పద్మపరాగవాసితంబులు శివం
 బులు శీతంబులు మధురంబులు సుఖకరంబులు ననామయంబులు నగు రసంబులు
 గోలినింతన తుత్పిపాస లెడయంగలవు. వలయునేని ఘృతపిండోపమంబు లగు
 వివిధమత్స్యంబులు నక్షతంబులుగా నందు మెలంగుచుండు నవ్వాని ననతిప్రియా
 సంబున నందుకొనవచ్చు. మున్ను మతంగముని శిష్యు లాచార్యునకు సమర్పింప
 వన్యపుష్పఫలాదులు గొని వచ్చునెడ నవ్వారి మేనుల నుండి దొరలిన స్వేద
 బిందువు లమూల్యమూల్యంబులై యెల్లెడల నీనాఁటికిం గనువారికిఁ గనులపండు
 వొనర్చుచున్నయవి. అమ్మనీంద్రులయొద్ద శుశ్రూషలచేఁ గృతార్థ యై నలు
 పొందుచున్న పరిచారిణి శ్రమణ యను శబరాంగన ధర్మమూర్తివి సర్వభూత

నమస్కృతుండ వగు నిన్ను సేవించి దేవలోకంబున కేగ నీరాక నిక్షిప్తించుచున్న
యది యట్లుగాన నెట్లును నమ్మహితాశ్రమంబున కవశ్యంబు మీర లరుగవలసి
నదియ యాయమఁ బుణ్యం బొనరించి యయ్యమేయతపస్థలంబునం బొడకట్టు
వంతలెల్ల నారయం గని సంతసించి వంప సేవించి తత్తీరదేశంబుఁ గొని చని
కట్టెదుర బుశ్యమూకపర్వతంబు వీక్షించి దఱియం జని మురియంగలవారు.
మతంగముని ప్రభావంబునం బుణ్యాత్ముల కక్కొండచఱియలం బన్నుండి స్వప్నం
బునం గాంచునవి యెల్ల మేల్కొంచినంతనె ప్రత్యక్షసిద్ధంబు లగుఁ బాపాత్ము
లద్దాని నధిరోహింపనేరరు. నెట్టనం బెరసి యొక్కెడ శయనించిరేనియు నాసు
పుల నెవ్వరో రాక్షసులు ప్రహరించి యొండెడం బాటవైచెదరు. తదీయాశ్ర
మంబుం బీడింపక యనేకపద్ధతులఁ జరించు ననేకపంబుల ఘోరకారంబు లెప్పుడును
మేఘనిస్వనంబుల ననుకరించుచుండు. శిశునాగంబుల యాకృందనంబులును
సుందరమూర్తులును స్పృహణీయంబులు. అగ్గిరిం గనుంగొని శిలాపిఠానయగు
దద్దుహ నిరీక్షించి తత్పూర్వభాగంబున రమ్యఫలపుష్పతరులతానికుంజశోభితకూల
వలయితం బగు నొక్క హృదంబు చేరువ మిత్రనందనుం గనంగాంచి మైత్రి
నిష్పాదింపుము. మిహిరకులమణీ! మద్భాగ్యమణీ! నా కానతి యొసంగవే యనిన
రఘురాముండు సానుజన్మండ్లై సంతసిల్లి యింక విమానరాజం బధిరోహింపు
మమ్మహానీయపదంబు సౌఖ్యంబు చూటగొను మని యనుజ్ఞ సేసిన. ౨౯౦

ఆ॥ సంతసించి మొక్కిరిచని పుష్పకం బెక్కి, యప్పరాత్ముఁ బొగడియమరవరులు
పొగడ గనియె వాడుపుణ్యలోకం బిది, రామసేవ సామరస్య మబల! ౨౯౧

క॥ ఆదట నతఁ డెఱిగించిన, యాదారియె దారి గాఁగ ననుజన్మనితో
నాదారులఁ బోవఁగఁ దిర, మా దైవతతరువు రాముఁడరిగె బ్రయసఖి!

ఉ॥ కొండల దండ నేగుచు న కుంతివక్రము లాత్తకాక్కుకుల్
మండితమండన, ల్నెఱసి మానుగఁ దేనియ లొల్కు. పూవులుం
బండులు మెండుకొన్న నెఱిఁ బ్రస్తుతము ల్తరువు ల్లత ల్పొదల్
నిండుమనంబులం గనిరి నేతలు శ్రీతలు వృత్తు లొప్పగన్. ౨౯౩

—♦ రామలక్ష్మణులు శబరి యాశ్రమంబుఁ జేరుట. ♦—

క॥ అయ్యానందంబునఁ జెలు, వయ్యారే యనఁగఁ దనరి యయ్యెలమిమెయిన్
డయ్యక చని బోయకొలము, తొయ్యలి గల మేలిపాలముఁదొక్కిరి గిరిజా.

క॥ పంపాతీరంబున నై, లింపనదిం గదియు వనము లీల న్నగు నా
యిం పెనయింపంగల సిరిఁ, బొంపిరివోవుచు ధరిత్రి పున్నెం బనుచున్. ౨౯౪

ఆ॥ బిలయు రుచుల నూటఁబూరించు నత్తాప, సాశ్రమంబు వెరయఁనరిగి నంతఁ
దనరు తపము గురులతచ్చాసనముతోడి, మెలవుఁ దలఁపులోనఁమెయికొనంగ.

—♦ శబరి రామలక్ష్మణుల నేవించుట. ♦—

సీ॥ మెఱుఁగారు చక్కనిఁమేనుల పొదలిక, లొప్పదలు పూవులఁ గాంచిఁపొదలుచుండ
నొండొరు ల్బురు వొప్పఁనొలయించు ముచ్చట, లఱ్ఱెత్తి విని చిల్కఁలబ్రేపడఁగ
నెమ్మొముదమ్ములఁసీ పెంచి నేటివే, యని తేటికొమ లాటఁలాడి పాడ
విల్లమ్ము లరసియుఁవెఱ పేద హఁణము, ల్కల్యాణదృష్టులఁకలిమి వొగడ
వచ్చువారి తీరుఁవారక గనుఁగొని, యెదురు వోయి హర్షఁమెసక మెసఁగ
బ్రాముకొనియె నేమిఁభాగ్యమో తత్పదా, బ్రములఁ గనుల శబరికమలనయన!

క॥ పాదములు గడిగి తజ్జల, మాదృతి శిరమున ధరించి ♦ యలరారఁ గనెన్
మోదం బామోదము నం, మోదం బానందమును సఁమూహతఁ బొదువన్.

చ॥ కొని చని యన్నదమ్ములనుఁ ♦ గోటికి నొక్కఁడె చాలు నన్న య
య్యనుపమభక్తి నెక్కొనఁగ ♦ నంచితపీతము లుంచి చేర్చి య
య్యనువునఁ బూజసేసి రుచు ♦ లారసి వన్యల నేర్చి తెచ్చి యుం
చినయవి యంచు నొండొకట ♦ జిక్కని చక్కని పండ్లొసంగినన్. ౨౯౯

క॥ అందుకొని యెలమిఁ గని ముద, మందిరి రఘునాథుఁ డనియెఁనమ్మరొ చెఱుపుల్
పొందవు కద గురువుల యా, నం దలఁతే ననుచు తపముఁనం బ్రాకిడెదే. ౩౦౦

తే॥ నిగ్రహించితే క్రోధమ్ముఁనియతి గలదె
యంచితాహారవర్తన ♦ లందు మెలఁగఁ
బుణ్యమూర్తులు తపసుల ♦ ప్రొరువు వాసి
యొంటి నిలిచియుఁ దలఁగని ♦ యొరిమ మనెదె. 3౦౧

ఆ॥ అనుచుఁ గుశలవార్తఁలరయు నమ్మాయామ, నుష్యుఁ గాంచి తండ్రినోము లెల్లఁ
గొఱత లేక పండెఁగూలంకష ముఘాఘ, మడఁగె నెసఁగె గురుసమర్చనములు.

క॥ నిను సామిత్రిసమేతుని, ననిమిషదృగ్వర్తనమున ♦ నారసి పూజల్
మొనయించి మురియు భాగ్యము, వొనరారె న్నాదు పూర్వపుణ్యమున హర్.

తే॥ నిన్నుఁ గనఁ గంటిఁ గనుఁగొంటి ♦ నిఖిలజగతి
నీనవర్యలఁ దనిసిరి ♦ నెఱయు వేల్పు
లక్షతంబులు సుకృతంబు ♦ లయ్యె నింక
నయ్యెడు ఫలం బదెట్టిదో ♦ యరయరాదు. 3౦౪

ఉ॥ ఇచ్చొటన నృతంగముని ♦ యిచ్చకు వచ్చిన శీఘ్ర లాఘునల్
వొచ్చె మెఱుంగ దన్న సడి ♦ బోలున పో యని నాదు సేవలన్
మెచ్చుచు దివ్యవర్షశత ♦ మేయము కాలము సత్తపస్యలన్
నిచ్చెనలం గడించిరి స ♦ నిష్కత బ్రహ్మపదోపలబ్ధికిన్.

30౫

ఉ॥ అంచలఁ బూన్చినట్టివి స ♦ మంచితమూర్తులు వ్యోమయానము
ల్గించు వెలుంగుల న్మోనయ ♦ మేకొను నయ్యెడ నన్నఁ గాంచి నీ
వెంచకు మొండొకొం డిచట ♦ నెక్కటి రామమయాంతరాత్మ వై
మంచి దలంచుచుండు మన ♦ మానము వైభవ మబ్బు నీ కటన్.

30౬

తే॥ అవ్యయుండు సనాతనుఁ ♦ డప్పరాత్ముఁ
డచ్యుతుఁడు దాశరథి యయి ♦ యవతరించె
జెడుఁగుల నడంపఁ జేకొని ♦ శిష్టజనముఁ
బ్రోవఁ బరమార్థతత్వాను ♦ భూతి నెఱప.

30౭

క॥ తమ్మునితో నాఘనుఁ డీ, యిమ్మొనయఁగ నరుగుదెంచునీ వంతకుఁ జి
త్తమ్మున ధృతిమెయి నుండుము, సమ్మోదాంబుధి మెలంగునంయమ మొదవున్.

ఉ॥ అన్నయుఁ దమ్ముఁడు న్మోనయు ♦ సంతన తత్పదపద్మరేణువుల్
గన్నుల నద్దికొంచు నన ♦ ఘంబులు సద్విధిదృష్టము ల్కృతుల్
పన్ని వొనర్చు మర్హణలు ♦ పావనవృత్తిత నాదట స్మహా
భ్యున్నతిఁ గాంతు మే నెడలి ♦ యుత్తమకీర్తి జగంబు నిండఁగన్.

30౮

తే॥ నెనరుతేనియ లొలుక నన్నేత కనులఁ, గాంచు సంతన కలుగు నక్షయపదం బ
టంచుఁ దెలిపి వెసం జనిరయ్య! నీవు, చిత్రకూటాద్రి చేరువఁజేరు నపుడు.

క॥ ఏ నట్టులె నిలిచితిఁ ద్వ, ధ్యానపరాధీన నగుచు ♦ నమ్మెయి సఫలం
బై నెగడె గురుల యానతి, యీనీదర్శనము వారి ♦ కెర వన నయ్యెన్.

3౦౯

ఆ॥ అప్రమేయమూర్తి! యాడుదానను మూఢ, హీనజాతిజాతన్లెట్లు లేను
దగుదు నీదు దాసదాసపరంపర, జేరువారిఁ గొలుచునిరికి నైన.

3౧౦

ఆ॥ అట్టి నాకుఁ గలిగెనధికార మీ నిన్నె, కొలువ నందు నేమిగురుల దయయొ
నీకటాక్షదృష్టి నేరిమియో కాక, యింత వైభవమునకే నగుదునె.

3౧౧

క॥ వాఙ్మనసాతీతుడ వటు, దృఙ్మాత్ముడ వైన నిను నుతింపం గన నీ
దృఙ్మగ్ధు నొసఁగితి ప్రత్యజ్ఞాత్రి! నీదు కీర్తితరమే పొగడన్.

3౧౨

ఆ॥ ఏమి మహిమ లెంచియెట్టెట్టు లేమంచు, నిను నుతింప నెందునేర్తు రెవరొ
యింత గానఁ దండియెడయక నీసేవ, సేయు మనిన నెట్లాసేయుదాన. 3౧౫

వ॥ ప్రసన్నుండ వై యెయ్యది యనుజ్ఞాతం బొనర్చెదో యనిన వాత్సల్యరసభరి
తుండై భరతాగ్రజుం డాయమతో నిట్లనియె. 3౧౬

—♦ శ్రీరాముడు శబరికి భక్తిమార్గముం జెప్పట. ♦—

సీ॥ వత్సరో! జాతివివాదంబు భావింపఁ, బేరు పెద్దటికంబుఁబెద్దసేయ
స్త్రీత్వంబు పుంస్త్ర్వంబుఁచిన్నెలు గణియింప, నాశ్రమవై శేష్యమాదరింప
దర్పించి పొనరించుదానము లెక్కింప, నట్టి తపశ్చర్యలనుమతింప
జన్నంబు లను నంతఃజయ్యన నరుదేర, వేదాధ్యయన మెంచివేలుసూప

భక్తిపరు లగు వారు నా ♦ భాగ్య మనుచు

వారి కష్టసుఖముల ♦ వలను గనుచు

మొనయువాడఁ జూచి తద్వి ♦ ముఖుల పొత్తుఁ

గోరఁబో నింత నిజము వా ♦ కుచ్చినాడ. 3౧౭

వ॥ అట్టి భక్తియోగంబునకు సజ్జనసాంగత్యంబు మొదలి సాధనంబు మత్కథా
లాపంబు ద్వితీయంబు మద్గుణప్రసక్తి తృతీయంబు మద్వచోవ్యాఖ్యాతృత్వంబు
చతుర్థంబు నిర్మాయికవృత్తి యగు ప్రపత్తియు నిజాచార్యోపాసనంబును, బంచ
మంబు నిచ్చలుం బెచ్చుపెరుగు పుణ్యశీలత్వంబును యమనియమాభిరతియు
మత్సూజననిష్ఠాగరిష్ఠతయును షష్ఠంబు మదీయసాంగమంత్రోపాసనంబు సప్త
మంబు మద్భక్తారాధనంబును సర్వభూతగతమద్భావనంబును బాహ్యార్థవిరాగం
బును శమాదిసంతియు నను నియ్యది యష్టమంబు మదేకతత్వవిచారంబు నవ
మంబు నై పరఁగుచుండు. 3౧౮

ఆ॥ అబల యైనఁ బురుషుఁడైన నుత్తమజనుం, డైన హీనజాతియైన నొండు
జంతు వైనఁ బ్రేమసంజ్ఞిత మద్భక్తి, జెందెనేని ముక్తి నొందు నిజము. 3౧౯

క॥ సజాతమాత్ర యగుచు న, మంజస యై తనరు భక్తిమద్భావైక్య
వ్యంజన యగు ముక్తికిఁ దా, నంజన మగు నష్టపుడె నిరంజనచరితా. 3౨౦

ఉ॥ కావున ముక్తికిం బరమ ♦ కారణ మియ్యదె యంచుఁ బెద్ద లీ
త్రోవనె నిశ్చయించి రది ♦ త్రోవని చిత్తమున న్మొలంగి తో
నీ వనవద్యభావపు మ ♦ నీషులఁ గొల్చితి నన్ను నిచ్చలున్
భావనఁ దాల్చి తింతగని ♦ భావిని! నీ యనువృత్తిఁ గాంచితిన్. 3౨౧

— ♦ శబరి రామలక్ష్మణులకు మతంగాశ్రమప్రదేశంబులు నూపుట. ♦ —

క॥ ఏకొఱతలు లే వింకిట, నీ కయ్యెను ముక్తి సులభ ♦ సీగురువుల ను
శ్రీకరతపస్థలంబులు, మా కాదృతి నెఱుకపఱుపు ♦ మా తలఁపొప్పక. 3-29

ఆ॥ అనిన సంతసిల్లి ♦ యవ్వారిఁ గొని చని, యల్లకాననంబు ♦ నందుఁ గలుగు
మేలి తలము లెల్ల ♦ మేకొని తెలుపంగఁ, బూనె నిట్లు శబరి ♦ పుణ్యమూర్తి! 3-30

క॥ ఇదినిత్యతృప్తఖగమ్మగ, ముదితవికాసము సమంచి ♦ తోర్వీజలతా
స్పద మాధ్యసర స్తీరము, సదమలమతులార! గనుఁడు ♦ సంయమివనముక. 3-31

సీ॥ ఎల్లతీర్థమ్ములు ♦ నెలయించి రిచ్చోట, మంత్రాస్తములుగ న ♦ మృంత్రవేత్త
లుపవాసకృశులు పో ♦ నోప కిం దొనగూర్చి, రాసప్తసింధుస ♦ మాశ్రయణము
వేదులు గాంచి తే ♦ విశ్వాత్మ! నినుఁ గొల్చు, వారి తే జెల్లెడ ♦ ల్వఱలఁజేయు
వానిలోనఁ బ్రతీచి ♦ వలను మీఱినయది, పొసఁగింతు రిచ్చటఁ ♦ బూలపూజ

ఘనులు స్నాతు లై వైచిన ♦ కచ్చడములు

నేటి కాఱపు చెట్లపై ♦ నెఱసి యుండి

కువలయము లర్చితము లన్య ♦ కుసుమములును

వాడ వయ్యవె యవియు ని ♦ ధ్వాకుటిలక!

3-32

క॥ అని పలికిన విని యన్నియుఁ, గని సంతస మంది రత్న ♦ ఖని రాముఁడు నీ
వనితరమతి వవనిజ మ, ద్వనిత చనిన తెరు వెఱింగి ♦ వచియింపు మనక. 3-33

ప॥ అయ్యోగినీవతంసంబు రఘురామనరేంద్రుని సముల్లసితదృష్టివిశేషంబున విలో
కించి. 3-34

ఆ॥ మాయలాని కిట్టి ♦ మర్మంబు తగదె మా, యన్న! యరయ కీపు ♦ న న్నడిగెద
వన్న సన్న నొడువ ♦ కగు నె ట్లుపేక్షింపఁ, దెలుపుదాన వినుము ♦ తేటపడఁగ.

తే॥ రావణుఁడు గొని చనె సీతఁ ♦ బావనాత్మ
యున్నయది యిప్పు లొకలో ♦ నుచితవృత్తిఁ
బొమ్ము సుగ్రీవుఁ గైకొమ్ము ♦ పొడవుపడుము
రమ్ము తలఁచి సంతలు సేసి ♦ రామఁ బెరసి.

3-35

క॥ సీయెఱుఁగనియది గలదే, మాయూహల నెంతుగాక ♦ మహిజాధిప! నా
కీయవె సెల విక నీదయఁ, బోయెద మే నగ్గి కొనఁగి ♦ పుణ్యపదవికిక. 3-36

ఆ॥ నిను స్మరించి ముక్తి ♦ నెఱిఁ గాంతు రన్యులు, సీవు చూచుచుండ ♦ సీయనుజ్ఞ
వడసి వహ్నిలోన ♦ వైతు నిమ్మేను నా, కెట్టి యీహితమ్ము ♦ లిడఁ దలంతో.

క॥ ఒక గడె యిచ్చో నిలువుము, సకలాత్మకు నిన్నుఁ గనెడు ♦ జాడ నె పరమా
ర్థకలక్ష్యపదము గాంచెద, సకలంకశశాంకముఖ దయామయహృదయా ! 33౬

—♦ శబరి యగ్నిప్రవేశము సేయుట ♦—

ఆ॥ అనుచు వేడి వారిఁనామంత్రణ మొనర్చి, తత్ప్రసాద మొనసి ♦ తత్క్షణంబె
యఖిలబంధనమ్ము ♦ లాహుతాశనునందు, వ్రేల్చి దివ్యరూప ♦ విహృతి మించి.

వ॥ తత్కాలోపనతం బగు విమానరాజం బధిష్ఠించి యసమానతేజోవిగాఢతయై
యుత్తమశ్లోకితం బగు పురుషోత్తమపదం బాస్పదంబు సేసె. 33౮

ఆ॥ అధమజన్మ యయ్య ♦ నాశబరాంగన, యట్టు లయ్యె ననఁగ ♦ నధికు లెవ్వ
రేల ముక్తిఁ గొన ర ♦ ధీశు శ్రీరాముని, భక్తవత్సలునిఁ బ్రపత్తిఁ గొలిచి.

ఉ॥ కాన్యన భక్తియోగము ప్రి ♦ కాశితము క్తిపథంబు తత్కృతిఁ
భావనసేసి రామపద ♦ పద్మములం దనివొప్ప నిచ్చులున్
సేవ లొనర్చువారలకె ♦ చేకురు సర్వ మతత్ప్రకారులై
పోవుదు రొంట నొడ్డు పునఁ ♦ బోడి తలంపకు మవ్విచారముల్. 33౯

తే॥ శ్యామతనుఁ బుండరీకాక్షుఁసర్వగతునిఁ, బూజితు నొనర్చువారలేఁపూజ్యు లెందు
నందఱకుఁ బ్రియ మదె నాకు ♦ నభిలషితము
గాన నెఱిగించితిని దీని ♦ కృమ మరయుము. 33౯

ఉ॥ అంతట రామచంద్రుఁడు మ ♦ హాత్ముఁడు తమ్ముఁడు దాను సంతసం
బెంతయు నగ్గలంబుగ మ ♦ హేచ్ఛత సన్మును లిడ్డ పుణ్యతీ
ర్థాంతరము ల్గణించుచుఁ ద ♦ దాశ్రయసత్క్రియలన్ సముల్లస
త్సాంత మొనర్చె దేవపితృ ♦ సంయమిలోకము లోకపూజితా ! 34౦

క॥ నాఁడచ్చో నిలిచియె మఱు, నాఁ డుదయము గాకమున్నె ♦ నందితచరితుల్
పోడిమి వెలయఁ దరలి విరి, బోడి! పంప యను సరసిఁబొదువు తలఁపులన్.

—♦ రామలక్ష్మణులు శుభనిమిత్తముల కలరుచు పంపం జేరఁబోవుట. ♦—

ఆ॥ పోవుచుండి రపుడుఁభూజన్మజాని యి, ట్లనియెఁ దమ్ముకుఱ్ఱయనువుఁగాంచి
యన్న! మేలు గంటిఁమఖిలకిల్బిషములు, బాసె నిట్టి పుణ్యపదముఁగనుట. 3౪౦

క॥ అలరుచు నున్నది మది యీ, స్థలప్రభావంబె యనఁగఁనందియమే య
య్యలఘుతపోనిష్ఠితు లి, ట్లలవార్చుటఁ దీర్థరాజ ♦ మయ్యెం జమ్మి. 3౪౧

క॥ కృత్యవిధు లెల్లఁ దీర్చితి, మత్యయములుఁ దలఁగు నింకఁనని హృద్గతి సం
ప్రత్యయము దెలుపుచున్నది, సత్యాప్త్యలంబనంబు ♦ సమకూరెడునో. 3౪౨

క॥ త్వరపడుచున్నది నాయం, తరంగ మిపు డుత్తరంగ ♦ తారూఢత వా
నరరాజు చెలిమి పనుపడ, విరతము లగు నంతరములు వేయును నేనా. 383

ఆ॥ పంప సరసి కలిమి ♦ పాలించి యీనాఁడె
ఋశ్యమూక మెనసి ♦ యెలమి దొనుకఁ
గీశవిభుని చెలిమిఁ ♦ గీర్తింతు మన మన
స్కార మొప్పుఁ దదను ♦ జన్ముఁ డపుడు. 384

క॥ అన్నా! నాకును నటులే, యున్నది మది సరభసముగ ♦ నొనరెడుఁ గర్జం
బిన్ని యన నేల నీతలఁ, పెన్నిన యది తలఁగనేర్చు ♦ నే యొండొంటఁ. 385

మ॥ అదె పంపాసరసీనృపంతి యదె యా ♦ నాఋశ్యమూకంబు నం
పదలం బొంపిరివోవు వాయుపదుఁ డ ♦ వైతాళికుం డిప్పు మే
ల్పదము ల్లూర్చి సుశబ్దతాముఖగుణ ♦ ప్రస్తార మొప్పారఁగా
నద నంచు న్నినుఁ జేరఁ బద్మవని చా ♦ యం గొంచుఁ దోఁతెంచెడిఁ. 386

చ॥ కలరవము ల్సెలంగ స్ఫుట ♦ కంజవనాంతరసీమ నాటపా
టల నలిరేగి కొన్ననల ♦ డంబర మంబర మాకృమించు చొ
ప్పులుఁ దులకింప ని న్బేరసి ♦ పూజ లొనర్ప నెదుశ్చడంగ రాఁ
దలఁచు కృతార్థు లట్లు ప్రమ ♦ దంబున నొప్పెడుఁ దద్విహంగముల్. 387

క॥ తరంగల చప్పుడు లునుఁ దుం, పురులుం బురికొని చరించు ♦ పోడుములున్ శం
బరలక్ష్మీసాహిత్యము, సరసీసాన్నిధ్య మొంట ♦ జాటెడు ననఘా. 388

క॥ ఇప్పటి నిమిత్తములె యిడుఁ, దప్పక మే లనుచుఁ దనదు ♦ తమ్ముడు నొడువన్
విప్పారెడు మోమున నా, యొప్పులకుప్ప సిరిఁ గాంచి ♦ యొలయుచు నడిచెన్. 389

వ॥ అని యిట్లు లయ్యదంభుండు శంభుం డెఱింగించిన శాంభవీదేవి సముజ్జృంభిత
ప్రహర్షాంభోనిధి యై యనంతరశుభసమారంభప్రియంభావుకంబు లగు భవద్వా
గ్గుంభంబులు చయ్యన నెలకొల్పవే యని నెయ్యంబు సూపుటయు. 390

ఉ॥ లింగవిశిష్టజాతిభృద ♦ లీకవికారవిదూర భావనా
సంగతభక్తలోకచయ ♦ సంస్కరణాత్మవిచార చేతనా
లింగితనిత్యత్వప్రికృద ♦ లేపసుఖార్ణవవృత్తిధీర స
త్ప్రొంగణనంప్రసాదనవి ♦ భానవిభాసురభావభాస్వరా. 391

క॥ నియతవ్రతసంస్థాని, ర్ణయసారవశిష్టనిర్భ ధిరప్రేమరసాః
దయహేతుభూతకరుణా, మయవీక్షణలక్ష్మ్యమాణ ధి మానసనిష్ఠా. 3౫౨

మాలినిః సదయనవినివేద్యా ధి సంస్తుతాస్థానహృద్యా
మజవదరినిరాసా ధి మంత్రితోద్దామభాసా
సదరవిదూరలోకా ధి శాభ్యదంచద్విలోకా
సదసదుపరికక్ష్యా ధి సర్వవేదాంతలక్ష్యా. 3౫౩

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం
దరణ్యకాండంబున సర్వంబును జత్తుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

